

ROMÂNIA
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA PARCHETELOR MILITARE
cod poștal: 050706/040129; tel. 021/3196062;
021/3193856, fax 021/3193889; e-mail: sesizare@mpublic.ro

Dosar nr. 11/P/2014

Verificat sub aspectul legalității și temeiniciei,
conform art. 328 alin.1 C.p.p.

Procuror militar șef,
General maior magistrat Gheorghe Cosneanu

RECHIZITORIU

Volumul I

Ziua **05**, luna **aprilie**, anul **2019**

Colonel *magistrat* **Cătălin Ranco Pițu**, procuror militar, șef al *Biroului urmărire penală* în cadrul *Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare*,

Examinând actele de urmărire penală efectuate în dosarul cu numărul de mai sus (având ca obiect cercetarea faptelor săvârșite în contextul ***Revoluției Române din decembrie 1989*** și a circumstanțelor care au avut ca rezultat decesul, rănirea și lipsirea de libertate a multor persoane, vătămări psihice grave precum și distrugerea unor bunuri de patrimoniu, pe întregul teritoriu al României), privind-i pe **inculpații**

Iliescu Ion, fost președinte al României, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea ***infracțiunii contra umanității***, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp.,

Voiculescu Voican Gelu, fost viceprim-ministru al Guvernului României, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp.,

Gl. (Rtr.) Rus Iosif, fost comandant al *Aviației Militare*, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp.,

Amiral (Rtr.) Dumitrescu (Cico) Emil, fost membru al *CFSN*, cercetat pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp. (*decedat pe parcursul efectuării urmăririi penale*),

și suspectii

Roman Petre, fost prim-ministru al Guvernului României, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp.,

Brateș Teodor, fost redactor al *Televiziunii Române*, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp.,

Postelnicu Tudor, fost ministru de interne, cercetat pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal cu aplicarea art.5 Cp. (*decedat pe parcursul efectuării urmăririi penale*),

Toma Ioan, fost ministru al tineretului, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea *infracțiunii contra umanității*, prev. de art. 439 lit. a, g, i și k din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp. și

Igreț Viorel, fost prim-secretar al Comitetului Județean de Partid Mureș, cercetat în stare de libertate pentru săvârșirea *infracțiunii de omor calificat*, prev. de art. 189 literele a și f din Codul penal, cu aplicarea art.5 Cp.

EXPUN URMĂTOARELE:

A. OBIECTUL CAUZEI

Conform *DEX*, **revoluția** este definită ca fiind o „*schimbare fundamentală a valorilor, a instituțiilor politice, a structurii sociale, a conducătorilor și a ideologiilor unei societăți*”.

Revoluția Română din decembrie 1989 s-a caracterizat printr-o succesiune de proteste populare, revendicări de natură socială și politică, lupte de stradă, demonstrații cu caracter de masă, represiuni armate violente, ce au debutat la Timișoara în ziua de **16 decembrie 1989**, apoi au continuat în București și alte orașe ale României începând cu după-amiaza zilei de 21 decembrie 1989, culminând cu părăsirea sediului *Comitetului Central al Partidului Comunist Român (CC al PCR)* de către cuplul prezidențial dictatorial Ceaușescu Nicolae și Elena, moment ce a însemnat pierderea prerogativelor puterii de stat de către aceștia și sfârșitul dictaturii comuniste în țara noastră.

Ulterior, începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989, pe întregul teritoriu al României, a fost declanșată o amplă, sistematică și deosebit de complexă acțiune

militară de **inducere în eroare**, unică în istoria națională, cauză principală de survenire a unui număr mare de decese, răniri de persoane, suferințe psihice, lipsiri grave de libertate și distrugeri a unor bunuri de patrimoniu.

Operațiunea de **inducere în eroare** a încetat treptat, după data de 25 decembrie 1989, dată la care Ceaușescu Nicolae și Elena au fost executați.

Cercetările efectuate în prezentul dosar penal au drept scop stabilirea **stării de fapt** existente în intervalul de timp **16 decembrie 1989 – 31 decembrie 1989**, pe întregul teritoriu al României, a conduitei persoanelor ce au avut un **rol determinant** în desfășurarea evenimentelor soldate cu urmările menționate și a **responsabilităților de natură penală** ce incumbă acestor persoane.

Având în vedere timpul scurs de la desfășurarea complexelor evenimente revoluționare, prezenta anchetă penală nu a avut ca obiect al cercetării infracțiunile de drept comun săvârșite în intervalul supus analizei (pentru care a survenit prescripția răspunderii penale sau față de care există autoritate de lucru judecat) ci doar conduitele care se subscriu **infracțiunilor contra umanității**, așa cum sunt acestea definite prin articolul **439 din Codul Penal**, infracțiuni imprescriptibile. Pe cale de consecință, dat fiind specificul acestor infracțiuni (**atac generalizat, sistematic – așadar planificat – îndreptat împotriva unei populații civile**) dar și circumstanțele concrete probate care au existat în intervalul **16-31 decembrie 1989**, prin prezentul *Rechizitoriu* au fost avute în vedere și reținute doar responsabilitățile penale pentru persoanele situate la **vârful piramidei decizionale** politico-militare ale României, pentru întregul interval menționat.

B. SITUAȚIA DE FAPT

I. Considerații generale. Contextul intern și cel internațional.

Anul 1989 a însemnat o schimbare fundamentală în istoria Europei, dar și a României. **Revoluția Română din Decembrie 1989** a constituit unul dintre momentele cruciale ale istoriei recente a țării. Revoluția Română a fost actul de naștere a unei lumi noi.

Ea nu a fost, însă un fenomen singular, ci s-a înscris într-un ciclu mult mai complex, care a cuprins întreaga zonă a fostelor state comuniste din Europa Central – Răsăriteană. Ceea ce a singularizat Revoluția Română în cadrul acestui proces a fost modul violent în care s-a manifestat.

Dacă în celelalte state din zonă, foste state satelit ale Moscovei, revoluțiile anticomuniste s-au concretizat în forme nonviolente, prin așa-numitele revoluții ”*de catifea*”, ”*blânde*”, ”*constituționale*”, ”*negociate*”, ”*autolimitate*”, nu același lucru avea să se întâmple în România, unde procesul de transfer al puterii de la o parte a vechii elite spre noua elită s-a realizat prin acțiuni violente.

Într-adevăr, în România, în 1989 și în Albania în 1991, revoluțiile s-au transformat în ciocniri armate ale manifestațiilor cu apărătorii regimurilor de la putere, ceea ce a provocat numeroase victime, dar și distrugerii de bunuri materiale, unele ireparabile.

Forma de comunism totalitar – opresiv, neostalinist, îmbrățișată de fostul secretar general al PCR, Ceaușescu Nicolae, ideologizarea atotcuprinzătoare și sufocantă, deșănțatul cult al personalității, supravegherea populației prin intermediul poliției politice, lipsa voinței oficiale de a lua cele mai mici măsuri de democratizare a sistemului politic, dar și lipsa dialogului între putere și societate, precum și nemulțumirea populară profundă, acumulată în timp, înrăutățirea situației economice din țară, a nivelului scăzut de trai, lipsa hranei de bază și a bunurilor de

consum, militarizarea unora dintre instituții, au constituit, în același timp, trăsături generale ale comunismului în România și implicit cauze posibile ale formei sângeroase prin care s-a manifestat Revoluția Română.

Ceaușescu Nicolae, aproape singur, închistat în dogmele ideologiei sale ”*originale*”, în megalomania sa paranoică, a rămas insensibil la toate semnalele exterioare, incapabil să recepteze corect sensul istoriei și prea puțin dispus să se adapteze progresului acesteia. Rezultatul, o izolare totală a țării noastre pe plan extern ,fără precedent în trecutul istoric al României.

Noile raporturi internaționale impulsionate de proaspătul secretar general al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Mihail Gorbaciov, venit la conducerea partidului în martie 1985, au complicat și mai mult situația țărilor cu regimuri comuniste. Politica de restructurare/reformare/reorganizare a sistemului – ”*perestroika*” și ”*glasnost*” – pe care noul lider de la Kremlin a inițiat-o în Uniunea Sovietică, nu putea să nu se răsfrângă și asupra statelor din blocul comunist.

Acest curent reformator nu a găsit ecou în structurile de conducere de la București și mai ales la dogmaticul secretar general al partidului.

Spre deosebire de regimul dictatorial ceaușist, regimurile comuniste din țări precum Ungaria, Cehoslovacia și Polonia au început din deceniul al optulea să devină mai permissive, fapt ce s-a manifestat printr-o serie de concesii atât în domeniul economic, spiritual cât și cel politic. Nu este lipsit de importanță faptul că în aceste țări au funcționat și alte partide decât partidele comuniste și care, chiar dacă nu reprezentau decât un simulacru al sistemului pluripartidist, au făcut posibilă apariția unor nuclee opoziționiste față de politica oficială sau cel puțin a unor puncte de vedere diferite de cele oficiale și totodată s-au putut cristaliza aripi reformatoare în interiorul partidelor comuniste și care, în cele din urmă au permis apariția unor nuclee de rezistență față de politica oficială.

În România, orice fel de politică novatoare se lovea de un refuz categoric din partea ultraconservatorului secretar general al partidului comunist. Stăpân absolut al întregii puteri, el a promovat în ierarhia superioară a partidului și statului rude sau persoane care îi datorau aproape în totalitate poziția privilegiată. Așa încât, în interiorul structurilor de putere din România, curentul reformator inițiat de Gorbaciov a avut un ecou redus, legăturile de rudenie și clientelare nepermițând constituirea unei elite reformatoare care să ia puterea. Dacă la acestea se adaugă și teama pe care regimul ceaușist o reprezenta, prin structurile de represiune, precum și lipsa unei rezistențe civice puternice și încheate, se poate contura un tablou mai apropiat de realitățile societății românești în preajma Revoluției Române.

La începutul anului 1989, se remarcă, totuși, o schimbare de climat și în România cu toate restricțiile impuse de regim. Societatea românească părea să reacționeze cu timiditate, la modificările structurale ce aveau loc în Europa. Din ce în ce mai mult devenise vizibil decalajul dintre regimul politic din România și regimurile din celelalte state cu aceeași orientare politică. În timp ce în aceste țări, inclusiv în Uniunea Sovietică, se tindea spre o liberalizare a regimului, în România, din contră era evidentă restrângerea permanentă a drepturilor și libertăților cetățenești, o înăsprire a represiunii.

Întreaga comunitate internațională, cu excepția Albaniei și a statelor comuniste din Asia, condamna regimul comunist de la București. În interior, însă, poziția lui Nicolae Ceaușescu părea destul de solidă, el preconizând paleative pentru remedierea unor grave disfuncționalități ale organismului economic și compensații ridicole pentru lipsurile materiale în care se zbătea cvasitotalitatea populației țării. Consecința a fost accentuarea stărilor de nemulțumire în toate categoriile sociale și radicalizarea sensibilă a opiniei publice până la crearea unei stări prerevoluționare, explozive, așa cum evenimentele ulterioare aveau să o confirme.

Cercetările efectuate au demonstrat că Ceaușescu Nicolae a cunoscut bine situația internațională a momentului și a fost informat continuu prin organele specializate ale statului cu atribuții în domeniu, asupra cursului pe care istoria îl prevedea, însă a refuzat să le ia în considerare.

În acest sens sunt de redat constatările cuprinse în documentele unor instituții, dar și în *”Raportul Comisiei Senatoriale privind cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989”*.

Astfel, în capitolul introductiv al raportului, referitor la activitățile externe ce au precedat Revoluția Română se menționează o serie de documente care ilustrează cunoașterea prin organele specializate, a unor acțiuni ostile României: *”Prin manevrarea grupării autointitulate „România Liberă” se are în vedere organizarea în zona Ambasadei RS România de la Budapesta, în a II a jumătate a lunii noiembrie a.c. a două manifestări dușmănoase în jurul datei de 15.11. a.c. și la 20.11.a.c.*

Uniunea Liber Democrată din Ungaria (Fidesz) și alte organizații ungare de opoziție, împreună cu așa-zisa grupare „România Liberă” au tipărit mai multe mii de manifeste cu conținut ostil în legătură cu politica internă și externă a partidului și statului nostru și lucrările Congresului al XIV lea al PCR. Din informațiile de care dispuneam rezultă că se va încerca introducerea manifestelor respective în România, pe diferite canale, îndeosebi prin intermediul echipajelor unor nave care circulă pe Dunăre, urmând a fi difuzate prin depunerea lor în cutii poștale aparținând unor cetățeni, precum și unor instituții sau întreprinderi (lucru ce s-a și realizat). În Ungaria există preocupări pentru folosirea mai intensă a Televiziunii în vederea propagării unor idei naționalist-iredentiste precum și pentru incitarea la activități ostile a populației de naționalitate maghiară din Transilvania”(…). (Departamentul Securității Statului / Nota nr.00420/782 din 04.11.1989).

La întâlnirea dintre cancelarul german Kohl și președintele Franței, Francois Mitterrand, pe plan mai larg *”...s-a stabilit să se intensifice aplicarea măsurilor elaborate în cadrul NATO pentru stimularea evoluțiilor din Europa de Est, îndeosebi prin sprijinirea constituirii unui front comun al forțelor de opoziție din țările socialiste.”* (D.S.S./Nota nr.00252/793 din 07.11.1989).

O altă notă confidențială menționa: *”Din date certe rezultă că după recenta reuniune la nivel înalt a NATO de la Bruxelles, Guvernul Olandei preconizează următoarele orientări privind relațiile cu România: intensificarea campaniei propagandistice de denigrare a realităților din România și stimularea prin toate mijloacele, inclusiv prin posibilitățile Ambasadei Olandei la București a elementelor protestatare din țara noastră; sprijinirea în continuare a organizării în Olanda de manifestări antiromânești, îndeosebi pe tema pretinsei nerespectării a drepturilor omului și a programului de modernizare a localităților; tolerarea pe mai departe a activității grupurilor iredentiste –maghiare din Olanda”* (D.S.S./Nota nr.00286 din 11.11.1989).

În contextul întâlnirilor diplomatice intense ce au avut loc la finele anului 1989, Administrația americană a comunicat principalilor aliați din NATO: *”...evenimentele din Europa de Est se desfășoară cu rapiditate, fiind necesară o coordonare și mai strânsă între statele membre ale Alianței Nord-Atlantice pentru controlarea situației și accelerarea cursului favorabil intereselor occidentului. În acest sens trebuie să se asigure o redistribuire a rolurilor statelor occidentale și o mai mare implicare a lor în acțiunile de implicare a evoluțiilor din diferitele țări socialiste. SUA se vor concentra îndeosebi asupra situației din URSS, urmând ca RFG și Marea Britanie să se ocupe mai mult de problemele legate de RDG, Polonia, Cehoslovacia, iar Franța și Italia de cele din Ungaria, Bulgaria și România.”* (D.S.S./Nota nr.00257/815 din 13.11.1989).

Este evident că serviciile de informații externe, dar și interne din România se aflau în alertă. Culegerea de date se materializează în multiple *"note și sinteze"* ce se prezentau șefului DSS sau șefului Direcției Informații din cadrul Marelui Stat Major al MAPN, care informau la rândul lor factorii de răspundere.

Într-un material întocmit pe baza unor informații culese din exterior, organele de securitate au informat că: *"Recent, CIA a înființat o organizație denumită „Trust Organization”, care își propune: încurajarea și sprijinirea mișcării de dizidență în țările socialiste; organizarea și dirijarea activităților informative în rândul emigrației originare din aceste țări; inițierea unor acțiuni îndreptate contra statelor socialiste prin intermediul elementelor ostile din rândul emigrației sau al dizidenței (...). Printre acțiunile considerate reușite ale lui „Trust Organization” este contribuția adusă la destabilizarea politico-socială din Polonia, Ungaria și RDG. Potrivit datelor ce le deținem, pentru viitor, organizația își propune să își concentreze acțiunile cu preponderență împotriva României și Cehoslovaciei"* (D.S.S./Nota nr.00444/814 din 14.11.1989).

Într-o altă consemnare se menționează: *"Prin inițiativa de a convoca la Paris o reuniune de urgență a șefilor de stat și de guvern ai țărilor membre ale Pieței Comune, președintele francez urmărește să promoveze unele din punctele de vedere ale Franței în problema evenimentelor ce au loc în unele țări din Europa de Est. Cu acest prilej partea franceză va insista pentru: adoptarea unei poziții unitare la nivelul CEE față de evoluțiile din unele țări est-europene, pornind de la premisa că actuala conjunctură oferă condiții favorabile inițierii de noi măsuri coordonate care să permită obținerea unor poziții tot mai influente în statele respective; implicarea sporită a țărilor comunitare în acțiunile de destabilizare a situației din Europa de Est și prevenirea realizării unor înțelegeri separate între SUA și URSS privind impunerea unui echilibru pe continent care să nu țină seama de obiectivele pe termen lung ale comunității vest-europene; susținerea*

țărilor din Europa de Est care au trecut pe calea reformelor, atât prin acordarea de ajutoare financiare limitate cât mai ales prin determinarea adoptării de către acestea a unor măsuri pentru extinderea aplicării mecanismelor de piață; abținerea de la stimularea în continuare a fluxului de persoane din est către vest, pe de o parte pentru a nu se crea probleme economice și chiar conflicte sociale în Europa Occidentală și pe de altă parte pentru a se încuraja direct constituirea în țările socialiste a unei mase de manevră formată din cetățeni nemulțumiți pretabili la acțiuni protestatare” (D.S.S./Nota nr.00260 din 16.11.1989).

Printre hotărârile reuniunii de la Paris a șefilor de stat și de guvern ai țărilor membre ale CEE ”*cu privire la țara noastră, în contextul pozițiilor concertate ale SUA și URSS, se are în vedere intensificarea acțiunilor vizând crearea unor tensiuni interne, destabilizatoare prin folosirea unor stări de nemulțumire și incitări în mediul minorității maghiare, considerându-se că în acest fel România ar putea fi determinată să nu mai obstrucționeze procesele ce au loc în est”* (D.S.S./Nota nr.00263 din 22.11.1989). Acțiunile par a se precipita, iar mesajele din exterior aduc în atenție tot mai pregnant, preocupări pentru schimbarea sistemului politic în Europa de Est.

La sfârșitul anului 1989, personalități politice și organizații străine au început să ia frecvent atitudini publice față de situația din România, unele dintre mesajele transmise constituindu-se în tot atâtea avertismente la adresa dictatorului.

În interviul acordat postului „*Radio France International*” la data de 24.11.1989, consilierul prezidențial sovietic Oleg Bogomolov declara: „*Procesul care se desfășoară în prezent în unele țări din Europa de Est are un caracter ireversibil și de generalitate. Anumiți conducători politici pot să nu fie conștienți de necesitatea unor asemenea schimbări, dar viața însăși le-o va impune. De aceea, eu privesc cu un anumit optimism evoluția viitoare a României”* (D.S.S./Nota nr.0086 din 27.11.1989).

Luna decembrie 1989 se anunța a avea o agendă extrem de încărcată pentru contactele diplomatice internaționale. În acest context problema României a fost mereu prezentă pe ordinea de zi a discuțiilor și contactelor la nivel înalt și a frecventelor reuniuni ale unor organisme suprastatale.

În sinteză, organele de securitate informau: *”Raportăm următoarele informații obținute pe mai multe linii cu privire la întâlnirea dintre Bush și Gorbaciov: în cadrul noilor convorbiri la nivel înalt dintre SUA și URSS, organizate la inițiativa sovieticilor, cele două părți vor aborda cu prioritate probleme privind redefinirea sferelor de influență și elaborarea unor noi strategii comune care să le asigure în continuare un rol dominant în toate problemele internaționale (...). Sunt date că URSS va face noi concesii în favoarea americanilor în schimbul obținerii de ajutoare economice și financiare. Se urmărește stabilirea unui nou echilibru pe continentul european care să permită atenuarea treptată a diferențelor de sistem politic și economic între țările socialiste și cele capitaliste (...). Din datele de care dispunem rezultă că la întâlnirea dintre Bush și Gorbaciov ar urma să se discute și problema exercitării de noi presiuni coordonate asupra acelor țări socialiste care nu au trecut la aplicarea de reforme reale, fiind avute în vedere îndeosebi R.P. Chineză, Cuba și România. Cu privire la țara noastră, Bush va releva că statele membre ale NATO vor continua aplicarea de restricții în relațiilor lor cu România și va solicita ca și URSS să procedeze în mod similar, mai ales prin reducerea livrărilor sovietice de țiței, gaz metan și minereu de fier (...). În cadrul consultărilor din ultimele zile cu administrația de la Washington guvernele Angliei, Franței, RF Germania și Italiei au insistat pentru ca fiecare dintre statele vest-europene să aibă un rol sporit în influențarea situației din Europa de Est, astfel încât să își asigure promovarea propriilor interese pe termen lung în această zonă”*. (D.S.S./Nota nr.00275 din 01.12.1989).

Concomitent, ”*Buletinul de știri*” al Casei Albe a publicat un interviu al președintelui George Bush acordat unor ziariști americani, în care, referitor la România se afirma: ”*Aș dori să văd unele acțiuni și în această țară... Nu știu când se va întâmpla acest lucru. Am trimis în România un nou ambasador, Alan Green, care îmi este prieten. L-am trimis în România tocmai pentru că este un om ferm și intransigent, ce cunoaște bine părerile mele despre democrație și libertate. Cred că Alan Green a plecat la 29.11.1989 spre România și el va prezenta punctul nostru de vedere, al meu personal, președintelui Nicolae Ceaușescu. În orice caz, vom încerca, dar va fi foarte greu*”. Conform aceluiași ”*Buletin de știri*” al Casei Albe, adjunctul secretarului de stat al SUA pentru problemele Europei și Canadei, Raymond Seitz, a declarat la o conferință de presă ținută la Washington următoarele: ”*Nu pot să anticipez ce se va întâmpla în România. Este o țară insensibilă sau imună la toate schimbările care au loc în Europa răsăriteană. Ea are unele particularități proprii. Situația drepturilor omului este de-a dreptul deprimantă. Pentru moment, nu există niciun indiciu că ceea ce s-a întâmplat în mod atât de fericit și salutar în majoritatea altor regiuni din Europa răsăriteană se va întâmpla și în România. Dar în orice caz îi ținem pumnii* ” (D.S.S./Nota nr.00277 din 02.12.1989).

După întâlnirea crucială dintre G.W.Bush și M. Gorbaciov de la Malta în 02-03.12.1989, președintele american i-a informat pe șefii de stat și de guvern ai țărilor membre ale NATO că: ”*Poziția pe care s-a situat Gorbaciov atestă că URSS este dispusă să facă în continuare concesii substanțiale în majoritatea problemelor de interes pentru occident. Ca urmare, statele NATO trebuie să facă uz de toate posibilitățile și pârghiile de care dispun pentru a determina accelerarea proceselor de reforme din Europa de Est*”. (D.S.S./Nota nr.00282 din 05.12.1989).

În paralel, organele de informații ale MApN au cules și transmis în țară suficiente date pentru a fi înțeleasă corect situația internațională efervescentă a acelei perioade.

Astfel, Direcția Informații a Marelui Stat Major a primit la finele lunii noiembrie 1989 date conform cărora: *„Actualele manifestări și demonstrații antisocialiste din Cehoslovacia au fost inițiate și provocate de către minoritatea maghiară din Cehoslovacia (...). În fruntea acestor demonstrații antisocialiste s-au aflat îndeosebi intelectualitatea și studenții cehoslovaci de origine ungară, care, printre altele, cer crearea unor provincii autonome ungare în Cehoslovacia (...). Acțiunile și demonstrațiile minorității ungare din Cehoslovacia sunt susținute propagandistic și material de către Ungaria și de către unele țări occidentale (...). A rezultat că Ungaria pregătește un amplu plan pentru inițierea și provocarea de demonstrații ale minorității maghiare din țara noastră în unele localități din Transilvania și chiar la București (...). Pentru declanșarea acestor demonstrații antisocialiste și antinaționale în România, în scopul destabilizării situației politice interne și realizării pretențiilor ungare, Ungaria le susține propagandistic și material, inclusiv prin acțiuni de spionaj și cu ajutorul altor țări. Ungaria speră ca la demonstrațiile menționate mai sus să fie atrase și alte minorități naționale de la noi, chiar și români”* (MApN, Marele Stat Major, Direcția Informații, telegrama nr.D.10.015201 din 29.11.1989).

O altă notă transmisă prin atașatura militară română menționează că: *”Ungaria acționează intens pe diferite canale, inclusiv diplomatice, în mod ascuns și descoperit, printr-o mare varietate de metode și procedee, îndeosebi acoperite, în scopul destabilizării situației politice interne din țara noastră, cu prioritate în Transilvania. Conducerea ungară mai acționează pentru internaționalizarea problemei Transilvaniei, precum și pentru izolarea politică și economică a țării noastre. Simultan cu provocarea unor demonstrații ale*

populației de origine maghiară din Transilvania, Ungaria are intenția să provoace incidente la granița cu țara noastră care să degereze în conflict militar între cele două țări, după care să ceară intervenția unor țări ale Tratatului de la Varșovia, îndeosebi din partea URSS, pentru așa-zisa împăcare a părților. Acest scenariu, Ungaria îl are în vedere să îl realizeze cu știrea URSS și cu sprijinul Austriei, precum și a altor țări”. (MApN, Marele Stat Major, Direcția Informații, telegrama nr.015771 din 09.12.1989).

La consfătuirea conducătorilor statelor participante la Tratatul de la Varșovia din 04-05.12.1989 de la Moscova, Mihail Gorbaciov i-a informat pe cei prezenți cu privire la discuțiile purtate cu președintele George W. Bush la Malta.

Poziția președintelui Ceaușescu Nicolae a fost cea obișnuită, intransigentă și cu replici tăioase privind conținutul înțelegerilor între cei doi lideri. Într-o întâlnire bilaterală care a urmat consfătuirii, Ceaușescu Nicolae a insistat pentru sporirea livrărilor de gaze și petrol către România, fără să primească, însă asigurările așteptate.

Reîntors la București, președintele Ceaușescu a decis să accentueze tensiunea internă prin măsuri suplimentare de supraveghere a dizidenților, iar cu privire la politica externă a optat pentru izolarea aproape completă a țării.

Incapabil să înțeleagă cursul evenimentelor și fidel crezului politic care l-a consacrat, dar pe care l-a și pervertit în interes personal, s-a adresat conducerii partidului, dar și poporului român, în cele câteva luări de cuvânt, înfierând acțiunile externe conjugate și făcând apel la *”naționalism”*, în încercarea de a reedita momentul emoției colective a anului 1968 și de a-și asigura astfel, sprijinul populației.

”Tot ce s-a întâmplat și se întâmplă în Germania, în Cehoslovacia și în Bulgaria acum și în trecut în Polonia și Ungaria, sunt lucruri organizate de URSS cu sprijinul american și al occidentului. Trebuie să fie foarte clar acest

lucru, iar ceea ce s-a întâmplat în ultimele trei țări – RD Germană, Cehoslovacia, Bulgaria – au fost lovituri de stat organizate și cu sprijinul plevei societății, cu pleava societății cu sprijin străin. În acest fel trebuie înțelese lucrurile. Nu se pot judeca altfel (...). Acum în Europa este o situație de capitulare, de pactizare cu capitalismul, pentru lichidarea socialismului (...). Vom trece de această situație. Am mai avut și situația din 1968, dar acum este mai rău decât în 1968 pentru că se face demagogie, se înșeală poporul cu lozinci anticomuniste (...)” (Stenograma ședinței CPEX din 17.12.1989).

Referindu-se la mișcarea socială ce tocmai debutase, Ceaușescu Nicolae a concluzionat: *”La Timișoara au avut loc unele evenimente, care s-au reluat astăzi la prânz...Aici este amestecul cercurilor din afară, a cercurilor străine de spionaj, începând cu Budapesta ...De altfel, este cunoscut și faptul că atât în răsărit cât și în apus toți discută că în România ar trebui să se schimbe lucrurile. Și-au propus și cei din răsărit și cei din apus să schimbe și folosesc orice.... O serie de elemente declasate s-au adunat din nou și au provocat dezordine (...). Sunt acțiuni puse la cale atât din est cât și din vest, care s-au unit pentru a distruge socialismul (...)*”.(Stenograma ședinței CPEX din 17.12.1989).

Ceaușescu Nicolae a fost informat permanent cu privire la situația internă și mai ales internațională, însă a mizat pe forța de represiune și pe solidaritatea populației supusă unui puternic proces de ideologizare în ultimele decenii. Cu convingere, a anunțat măsuri care în viziunea sa ar fi putut stopa fenomenul de derapaj al României în contextul schimbărilor din Europa răsăriteană, izolând și mai mult țara. Printre altele, în ședința CPEX din 17.12.1989 a menționat: *”Am dat, de altfel indicația să se întrerupă orice activitate de turism. Nu trebuie să mai vină niciun turist din străinătate, pentru că toți s-au transformat în agenți de spionaj (...). Pentru că toate țările socialiste vecine nu prezintă încredere. Cei din țările socialiste vecine sunt trimiși ca agenți.”*

În perioada 18-20.12.1989 Ceaușescu Nicolae s-a aflat în vizită oficială în Iran pentru a-și demonstra sieși și întregii lumi că situația din România este ținută sub control.

La întoarcere, a decis să facă dezvăluiri importante cu privire la implicarea SUA, URSS și Ungariei în evenimentele din România, declarând ferm că este decis să continue lupta.

”Este necesar să se explice tuturor cetățenilor, încă în această seară, că toate aceste incidente grave de la Timișoara au fost organizate și dirijate de cercurile revarșande, revizioniste, de serviciile de spionaj străine (...). Acum, după declanșarea atacurilor SUA împotriva Republicii Panama, reiese clar că și evenimentele acestea, de la noi, fac parte din planul mai general împotriva statelor care își apără independența, integritatea și suveranitatea (...). Noi va trebui să dăm la radio și ceea ce a spus Bush că a discutat despre situația din România cu Mihail Gorbaciov, la Malta. Să dăm aceasta după ce dăm știrea în legătură cu intervenția din Republica Panama. Reiese clar din declarația lui Bush, că a discutat despre situația din România, că trebuie să se ia măsuri împotriva României. Bush a declarat că a discutat cu Gorbaciov la Malta acest lucru, iar Gorbaciov a ascultat fără să dea niciun răspuns. De fapt, a fost de acord. Gorbaciov a spus că nu a dat niciun răspuns”.

Acțiunile externe și interne s-au succedat cu rapiditate.

Atașatul militar român la Belgrad (RSF Iugoslavia), a raportat că: *”Pe timpul desfășurării ultimelor evenimente din RS Cehoslovacia, au acționat intens serviciile de informații străine și ambasaderele țărilor occidentale. Personalul ambasaderele țărilor occidentale și alți emisari străini au participat direct la aceste evenimente prin legături și contacte, precum și prin îndrumări date concret conducătorilor forțelor antisocialiste. Unele materiale de propagandă ca: lozinci, pamflete, au fost tipărite de către ambasaderele occidentale, printre care și de către*

cea a SUA, fiind difuzate populației. În plus, ambasada SUA de la Praga a tipărit un chestionar pentru sondarea și cunoașterea opiniei publice cehoslovace. În mod nepermis, acoperit și chiar deschis, persoane din ambasadele țărilor occidentale au avut contacte cu conducătorii forțelor antisocialiste. Pe baza unui plan, atașajii militari ai țărilor occidentale, zi și noapte, s-au aflat în jurul obiectivelor și unităților militare, precum și în apropierea organelor și unităților de miliție și de securitate din teritoriu, urmărind activitățile desfășurate de aceste forțe și informând conducătorii forțelor antisocialiste”. (MApN, Marele Stat Major, Direcția Informații, informarea nr.S/D.I./4108 din 18.12.1989).

La data de 20.12.1989, ora 19:00, Ceaușescu Nicolae s-a adresat poporului prin intermediul posturilor de radio și televiziune, reiterând problema intervenției externe, folosind pentru prima dată termenul *”terrorist”*.

”Deoarece acțiunile grupurilor antinaționale, teroriste au continuat, unitățile militare - conform Constituției și în conformitate cu legile țării - au fost obligate să se apere, să apere ordinea și bunurile întregului oraș, de fapt să apere ordinea în întreaga țară (...). Din datele de care se dispune până în prezent, se poate declara cu deplină certitudine că aceste acțiuni cu caracter terrorist au fost organizate și declanșate în strânsă legătură cu cercurile reacționare, imperialiste, iredentiste, șoviniste și cu serviciile de spionaj din diferite țări străine”.

Ulterior, *”teroriștii”* au fost menționați în mod excesiv în toate luările de cuvânt de către membrii noii conduceri provizorii a țării, iar televiziunea, radioul și presa scrisă au *”inundat”* spațiul informațional cu trimiteri explicite la actele comise de către acești *”superluptători”*.

II. Constituirea grupului dizident Iliescu

Probatoriul administrat a relevat că pe fondul degenerării relațiilor bilaterale dintre **România** și **URSS** (degradare survenită ulterior momentului „*Praga 1968*”), urmare, inclusiv, a gravelor erori de politică internă – ce au produs o stare de nemulțumire profundă și generală - s-a coagulat și a evoluat o grupare dizidentă care a avut drept scop înlăturarea fostului președinte Ceaușescu Nicolae, dar menținerea României în sfera de influență a URSS.

Această grupare complotistă a fost formată atât din civili (latura politică), cât și din militari (latura militară), cu toții marginalizați într-un fel sau altul prin deciziile fostului președinte. Componentii grupului au aparținut principalelor două filoane militare (**MApN și DSS**), de la nivel mediu până la vârf, dar și structurilor civile ale statului român.

Desigur, nu doar membrii acestui grup au manifestat atitudini ostile regimului Ceaușescu, însă prin funcțiile deținute (implicit, influențele exercitate), dar mai ales prin raportare la evoluția istorică (începând cu 22 decembrie 1989), se poate afirma, fără echivoc, faptul că **doar acest grup s-a dovedit eficient** în demersul său.

Elocvente pentru afirmațiile din paragrafele precedente sunt următoarele declarații:

1. General de armată **Militaru Nicolae**, Comisia Senatorială, dosar nr. 238/J.I.4, Stenograma nr. 2, vol.1 din 16.09.1993 – „*În toamna lui 1984, în timp ce Ceaușescu trebuia să plece într-o vizită în RFG, era pregătită o lovitură de stat care nu s-a executat pentru că, spre totala noastră decepție, s-au luat niște măsuri de contracarare (...) am fost convinși că cineva, chiar din interiorul grupului nostru, a spus unde nu trebuie. În grupul respectiv erau și oameni politici. Grupul era compus din două părți distincte: civili și militari. În fruntea civililor era dl. Ion Iliescu, în fruntea generalilor era generalul de armată Ioniță. Contactul*

dintre aceste două grupuri îl făceam eu, direct între dl. Iliescu și gen. Ioniță. Acest lucru era în 1982 (...) Eu am intrat în legătură cu dl. Iliescu într-un spital. El făcea o vizită într-un spital și când m-a văzut a intrat și la mine, am stat puțin de vorbă și l-am condus. Pe scările spitalului am comentat că cu două zile înainte, Ceaușescu, în una din multele lui cuvântări, ultima chiar, „dădea cu barda în Dumnezeu”. Am zis că, oare chiar nu sunt forțe în România, pentru că în ultimă instanță nu era altă posibilitate decât înlăturarea lui. Dl. Iliescu nu a zis nimic atunci, a fost de principiu de acord cu mine. Am ieșit din spital, m-am dus la serviciu plecând chiar pe teren, iar când am revenit secretara mi-a spus că m-a căutat domnul Iliescu și a insistat să iau contact telefonic cu el. I-am dat telefon, era într-o sâmbătă dimineață, m-am dus la el, apoi am plecat cu mașina lui de la „ape” în Parcul Herăstrău, unde ne-am plimbat și am discutat vreo 4-5 ore. Deci, am intrat eu în acel grup, grup din care făceau parte și Virgil Măgureanu și cpt. de rang I Radu Nicolae. Atunci am auzit că s-a încercat să se ia legătura cu gen. Ioniță care, însă a refuzat, mi-am luat eu obligația să reiau contactul cu el, pentru că eram legați sufletește din acest punct de vedere și i-am spus că există un grup așa (...) iar a doua zi s-au întâlnit și a fost primul contact. Apoi am început să lucrăm împreună (...) Armata, după planul care se stabilise, avea ca sarcină anume după ce se dădea lovitură de stat și erau arestați toți cei vizați, armata trebuia să se interpună între poporul român care ar fi ieșit în stradă să sprijine lovitură de stat și forțele malefice care au fost și acționau opunându-se loviturii de stat (...) Nu se poate spune că (Securitatea) nu a aflat, pentru că eram urmăriți pas cu pas și știam că ceva se cunoaște de la ofițerii de securitate care lucrau în posturi importante și care făceau parte din grupul nostru. Vă dau un amănunt: eu trebuia să plec la Timișoara. În seara de 16 decembrie a venit cineva și mi-a spus să nu mai plec că la Timișoara s-a întâmplat ceva și poate avem norocul să se extindă (...) Era ofițer de securitate și avea grad de maior, dacă nu am dat

numele pentru alții, nu voi da nici pentru acesta (...). Aveam patru variante de acțiune: 1.- Momentul plecării lui Ceaușescu din țară, moment care a fost plecarea lui în RFG...Deci prima variantă se referea la plecarea lui din țară (...)

2. A doua variantă era când fam. Ceaușescu era în țară, dar mergea în județe, dar în județe mai îndepărtate (...)

3.- A treia variantă era într-o zi de lucru obișnuită când urma să fie arestați la locul lor. Pe Postelnicu trebuiau să-l aresteze oamenii lui.

4.- A patra variantă era atunci când ar fi avut loc o ședință de comitet executiv, trebuia să se blocheze intrarea și să se acționeze (...)

Vă rog să rețineți detaliul că a fost foarte greu să atragi în această acțiune oameni cu funcții mari. Au aderat în mod deosebit ofițerii tineri, comandanți de subunități, ofițeri din statele majore (...)

Au fost comandanții de subunități (...) ei trebuiau să influențeze direct. S-au tras milioane de cartușe și înainte de 22 decembrie și după 22 decembrie. Au murit cei care au murit și eu sunt convins că nu numai armata a tras”.

2. General de armată **Militaru Nicolae**, Comisia Senatorială, dosar nr. 237/J.I.4, Stenograma nr. 2, vol.2 din 23.09.1993 – „**Comitetul Salvării Naționale a fost înființat mai demult, s-a dat această denumire sub care să se facă toate comunicările și intervențiile, iar în iarna anului 1988 -1989 acel comitet a luat denumirea de Frontul Salvării Naționale. Denumirea de FSN și-a însușit-o și domnul Iliescu. Urma ca apelul către Congresul al XIV-lea să fie semnat cu o asemenea titulatură, FSN. La început, din acel comitet făceau parte domni Iliescu, Ioniță, Militaru, Kostyal, cpt.rg.I Radu Nicolae, Măgureanu și alte persoane (...)** aceasta m-a determinat să insist în seara de 22 decembrie să se numească **Frontul Salvării Naționale (...)** (În cadrul grupului) se discuta problema cine să fie în conducerea țării și în mod deosebit cine să conducă destinele economice ale țării (...)

Am discutat cu foarte mulți specialiști, pentru că și pentru noi era o chestiune ciudată (...)

Noi nu discutăm de capitalism și nici

nu puteam să ne batem cu pumnul în piept din punct de vedere moral, nimeni nu se gândea la „Jos comunismul”, noi vedeam așa ceva cam ce era în capul lui Gorbaciov, nu știu dacă se potrivea și la noi.”

3. General de armată **Vasile Ionel**, Comisia Senatorială, dosar nr. 272/J.I.4, Stenograma nr.169 din 14.12.1994 – *„Înainte de 1989 a fost un grup de militari care se gândeau la o eventuală răsturnare a lui Ceaușescu – la răsturnarea comunismului nu se gândeau ei – dar răsturnarea dictaturii acesteia și că în sfârșit erau o serie de ofițeri care discutau această posibilitate (...) În 1983 el (cpt. de rang I Nicolae Radu) mi-a propus atunci,mi-a povestit că se organizează ceva pentru răsturnarea lui Ceaușescu și dacă eu aș putea să particip la așa ceva. I-am spus că o să mă gândesc. A venit peste vreo săptămână sau două și i-am spus - da! Atunci când va fi nevoie și voi fi chemat voi fi prezent (...) A doua întâlnire am avut-o cu generalul Ioniță (...) Ne-am întâlnit pe stradă, undeva spre Piața Aviatorilor și atunci mi-a spus Ioniță că se organizează, că sunt organizați, că trebuie numaidecât dat jos Ceaușescu și cu ea, că nu se mai poate lăsa, pentru că fac greșeli după greșeli și nu mai pot fi suportați.”*

4. **Măgureanu Virgil**, fost director SRI, Comisia Senatorială, dosar nr. 171/J.I.4, Stenograma nr. 10 din 27.10.1993 – *„Eram în legătură, pe timpuri, cu fostul ministru al apărării Ion Ioniță, legătura mi-a făcut-o cpt. de rang I Radu Nicolae (...) Am ajuns prima dată în casa lui Ioniță în toamna lui 1982 (...) Am avut mai multe întâlniri cu Ion Ioniță, cu primul ministru al armatei de după 1989 – generalul Militaru și la două dintre aceste întâlniri a participat și actualul președinte. Toate aveau același scop, adică îndreptate împotriva regimului Ceaușescu (...) S-a încercat o încheiere, pot să dau numele unor generali care au fost contactați și care, spre cinstea lor, au primit aceste contacte, dar nu le-au dus mai departe (...) La prima întâlnire cu generalul Ioniță, domnul Iliescu căruia i-am servit nu numai ca partener, dar și ca șofer, că eu îi duceam la*

întâlnire pe dl. Nicolae Militaru și Radu Nicolae despre care am vorbit. Întâlnirea a avut loc într-o casă din cartierul Balta Albă, gazde sigure. La această întâlnire, dl. Iliescu a fost întrebat cine sunt eu, iar dânsul, cu sinceritate a spus că sunt cel care l-a racolat și pe dânsul pentru cauza aceasta. Într-adevăr, noi am avut o discuție lămuritoare în acest sens, discuție care a fost ușurată și de faptul că eu de câte ori mă duceam la dânsul îi dădeam niște texte....Pomenesc despre aceste texte pentru că ele circulau în medii cu care domnul Iliescu avea contact, dar le-au văzut și alții (...) Am avut niște contacte cu Silviu Brucan, Brucan nu a făcut parte din acest nucleu. Domnul Iliescu a avut niște contacte, totdeauna personale, niciodată în grup cu cei menționați.”

5. Gl.Kostyal Ștefan, Comisia Senatorială, dosar nr. 201/J.I.4, Stenograma nr. 153 din 02.11.1994 – *„Am început cu Ioniță să tatonez problema și să ajung la concluzia că da, trebuie să facem ceva. M-am bazat pe Ioniță, fostul ministru al armatei. Era un tip popular (...) Din 1982 până în 1984 am evoluat împreună cu el, în sensul că am organizat un nucleu de oameni care să facă ceva pentru înlăturarea lui Ceaușescu prin forță (...) În 1984 apare acest Radu Nicolae (...) Mi-a spus că este trimis din partea unui grup să ia legătura cu mine și prin mine să judecăm cu grupul nostru și să luăm legătura cu ambasada sovietică (...) Deci trimis a fost acest Radu cu aceată idee, să facem legătura spre ambasadă, ca cineva din grupul lor să poată avea o întâlnire cu ambasadorul. Eu am spus: Bine domnule! Rog să știi cine? Nu a avut dezlegare. Lucrurile s-au întrerupt. Noi am continuat cu grupul nostru (...) Foști militari și militari activi. S-a născut planul nostru în sensul următor: Sunt două posibilități – acțiune închisă, sectară, de grup militar, care dăm lovitura de stat sau – o acțiune în sensul să izbucnească o revoltă populară care să se dezvolte (...) Pe aceste două posibilități am făcut noi planurile noastre (...) După o lună și ceva, din nou sunt căutat de acest grup, Radu Nicolae din nou mă caută. Din nou transmite insistent că trebuie să ne*

întrunim, să unificăm forța noastră și neapărat legătura către ambasada sovietică. Că e omul nostru, cum ar fi conducătorul grupului lor, să se întâlnească cu ambasada sovietică. Problema s-a încheiat ca și prima dată pentru că nu am știut despre cine este vorba și dacă nu stăm de vorbă cu omul acela n-avem ce trata!...După două zile din nou ne întâlnim și mi-a indicat ziua, la kilometrul 36, șoseaua Pitești-București, mă așteaptă o mașină, seara la ora 09:30, vine omul nostru – zice el – și o să vă întâlniți (...) Sosește ziua și înainte de a pleca la întâlnire primesc telefon că se contramandază. Deci iarăși inamic (...)

Totul părea neserios (...) Nu puteam ști cine este acest Radu Nicolae care nu avea alt rol decât de corespondent. El era în legături foarte bune cu șeful SRI-ului, cu Măgureanu, dar asta nu știam atunci (...)

După o pauză de o lună, din nou sunt căutat și merg pentru că nu puteam să refuz (...) S-a stabilit o întâlnire la Lacul Herăstrău. Acum nici nu s-au mai obosit să mă anunțe că se contramandază, stau acolo și aștept o jumătate de oră și nu vine nimeni. Aceasta a fost ultima încercare prin mine să se ajungă la noi. Toate acestea le-am discutat împreună cu Ioniță căruia i-am spus că trebuie să îi abandonăm, că trebuie să ne ferim de ei (...)

Acest Radu s-a prezentat într-o zi la Ioniță. S-a prezentat acasă la el acest Radu cu un tip, pe urmă am aflat că era Măgureanu (...) Ioniță i-a dat afară pe Radu și Măgureanu (...)

Nu trece mult timp, mă întâlnesc cu Ioniță care îmi spune că a fost căutat de Militaru, cu Radu, care erau în grupul celălalt. Deci m-au ocolit, au mers direct la Ioniță. Militaru, cu toate că era militar, era în grupul celălalt (...) Aveam nevoie de Militaru (...)

Și aici începe să fie această contopire a celor două grupuri, în care noi aveam planul nostru, iar ei vin cu planul lor ca un adaos, prin care ne anunță că au oameni, șeful cabinetului lui Postelnicu este omul nostru, pe Ceaușescu ni-l dă legat (...) Iliescu făcea parte din grupul acest? Da. Cu el trebuia să mă întâlnesc mereu și el tot evita (...)

Au fost două cazuri când noi trebuia să acționăm și am fost frânați cumva de grupul

Iliescu și Măgureanu, spunând că nu este cazul! (...) Nehotărâre! Frică! (...) S-a stabilit, în cazuri rare ca Ioniță să se întâlnească cu Iliescu. I-am spus lui Ioniță, mergi domnule și spune lui Iliescu că nu se poate aștepta! Ce complot este acela care ține de doi ani de zile? Acela nu mai e complot (...) L-am căutat pe Militaru (ianuarie 1989) să-i transmită lui Iliescu că ajunge cu jocul de eventual înlocuitor al lui Ceaușescu! Ajunge! E timpul să iasă la suprafață! (...) Am fost pe stradă când s-a plecat cu elicopterul (22.12.1989). Am vrut să intru în sediul CC, dar când am văzut haosul, aiurelile de aici, m-am gândit că nu am ce face. N-am ce face și imediat m-am gândit la planul nostru și probabil așa s-a gândit fiecare din grupul nostru (...) Am urcat în mașina mea și m-am dus la Ministerul Armatei. La minister era tovarășul ministru, generalul Stănculescu. Cândva mi-a fost ofițer, știam cât valorează (...) Mă introduc în birou. În birou Stănculescu se scoală și vine spre mine și-mi spune: Tovarășe general, s-a dat ordin, trupele se retrag în cazarmă (...) În condițiile acestea spun: Stănculescule, ajută-mă cu mașina, telefoane și, conform planului nostru, am nevoie să luăm contact și să aducem pe Iliescu, pe Mănescu, pe Militaru. Așa aveam noi planul atunci, unul din variantele noastre. Nu a vrut concret, însă să se decidă în ce parte să acționeze Stănculescu, era nehotărât! Între timp s-a anunțat că generalul Militaru vorbește la televizor (...) S-a anunțat că a venit tovarășul Militaru (la MApN), a intrat în cabinetul lui Stănculescu ca Bonaparte după întoarcerea de la Elba, intră și Iliescu, Mazilu. Iliescu mă îmbrățișează, ne sărutăm, fericiți! (...) Iliescu ezită, în câteva cuvinte spune tovarășe, să vedem, situația este gravă, trebuie să formăm o conducere provizorie, propun ca acest organ temporar să fie ales, să-i dăm o denumire și Militaru vine cu Frontul Salvării Naționale (...) Socotesc și astăzi că era mai civilizată să apară o Conferință Națională prin care să fie condamnați și eliminați o serie de oameni, demascați, lucru care nu s-a făcut (...) Au făcut un partid să poarte și rușinea și greul și bunul și tot! Așa socoteam eu cinstit că

trebuia făcut. Iliescu nu a făcut pentru că însemna a risca să piardă puterea (...) Era mai cinstit decât cu fel de fel de manipulații introduse fără o ideologie, fără o concepție, fără nimic, o grupare de oameni pentru a avea puterea, putere care să ocrotească interesele lor, ale foștilor.”

6. **Radu Nicolae**, căpitan rang I marină, Comisia Senatorială, dosar nr. 231/J.I.4, Stenograma nr. 183 din 14.06.1995 – *„Am fost contactat de un profesor care m-a pus în legătură cu domnul Măgureanu. Asta se întâmpla în 1970. Relațiile mele au fost continue cu Virgil Măgureanu până la arestarea mea (...) Activitatea mea în această perioadă a fost de cunoaștere a unor indivizi, a unui grup de oameni, s-a pus problema recrutării sistematice a acestor persoane, fiecare în domeniul lui, eu deja făceam parte din grupul de vârf, pentru că mie mi s-a cerut părerea de către Virgil Măgureanu dacă Ion Iliescu poate să fie atras sau nu, face obiectul sau nu face (...) I-am consultat pe Giurescu academicianul, pe Moisi, pe DD Roșca, chiar pe Frunzetti – în casă la Magdalena Popa – și toți aveau păreri excelente despre Ion Iliescu (...) și i-am spus lui Măgureanu: „Uite, pe linia mea, avizul este favorabil.” (...) Virgil Măgureanu a reușit. El mi-a spus mie și într-adevăr reușise să-l atragă pe Iliescu, în mod explicit într-o mișcare clandestină, conspirativă (...) Am început în această perioadă să-l tatonez pe șeful de stat major al trupelor de securitate, care, în viziunea noastră urma să fie atras. Am avut pe șeful operațiilor de la trupele de securitate în atenția mea, ca militar (...) În 1982 eu am avut misiunea să-l atrag în conspirație pe Ioniță. Am fost la el acasă de mai multe ori sub diverse pretexte (...) Toată această activitate culminează cu 1984 când de-acuma Ioniță aderase, Patinileț aderase – tot datorită mie – generalul Penciu aderase și el (șeful operațiilor de la trupele de securitate). În 1984 încep să aibă loc primele întâlniri ale așa zisului vârf ale acestei structuri – la care au luat parte, la o primă întâlnire, Iliescu, Ioniță, Măgureanu, Militaru și eu (...) Deci, în 1984 s-a pus problema foarte clar a*

răsturnării lui Ceaușescu (...) Lucrurile erau foarte bine organizate, foarte, foarte bine organizate, se făcea foarte discret. Nici măcar nu pot să presupun de unde s-au scurs informațiile ulterior. Am aflat la Moscova, în 1992 și 1993, cu ocazia unei întâlniri cu niște foști mari ai KGB-ului că rețeaua lor informa, inițial pe predecesorul lui Gorbaciov și ulterior pe Gorbaciov despre această mișcare din România. Adevărul este că, prin Patilineț noi întrețineam relații (...) Problema era așa: În cazul în care această grupă reușește să-l elimine pe Ceaușescu, să nu existe din partea rușilor reacții care puteau să ducă la situații dramatice. Patilineț făcea legătura, prin ambasada Rusiei de la Ankara, cu Lavrentiev – cu care era în contact (...) În 1984 se stabiliseră clar legăturile în armată, lucrurile erau foarte bine puse la punct de Ioniță... urma ca toată afacerea să se desfășoare când Ceaușescu făcea vizita în Germania., atunci urma să se întâmple, cu ajutorul unor primi secretari. Ceaușescu n-a rămas decât o zi (...) S-a întors imediat în țară. După care toată grupa am fost foarte riguros supravegheați (...) Totuși, am reușit în asemenea condiții să ne întâlnim de mai multe ori cu Măgureanu și Patilineț – deci, grupul, care decidea: Iliescu, Măgureanu, Militaru, Radu și Ioniță, ne-am întâlnit de vreo șase ori (...) În mașina lui Virgil Măgureanu aveau loc discuții. Odată, în luna noiembrie, s-a pus problema unui scenariu foarte riguros (...) Aproape întreaga responsabilitate a – să-i zicem pe nume – puciului – cădea pe spatele armatei, a militarilor. Și atunci Ioniță s-a înfuriat, a întrerupt orice fel de informații către grupul Iliescu-Măgureanu și s-a apucat cu Militaru foarte serios. Au fost atrași o seamă de generali, ofițeri superiori (...) Ultimii cu care s-a stat de vorbă au fost generalii Gomoiu și Popa (...) Noi ne-am propus nu să înlăturăm sistemul ci să-l facem să funcționeze real (...) Prin Patilineț am avut relații până la nivelul lui Gorbaciov.” Relevant pentru situația lui Radu Nicolae este și materialul CNSAS atașat dosarului (vol. XI – Documente, pag.61-63)

7. **Brucan Silviu**, Comisia Senatorială, dosar nr. 249/J.I.4, Stenograma nr. 42 din 08.02.1994 – *„Începând din 83-84 în discuțiile cu generalul Ioniță, ideea principală a noastră era că dictatura lui Ceaușescu se bazează pe trei piloni: partidul comunist, armata și securitatea. Nici unul dintre acestea nu pot fi luate cu asalt direct și singura strategie realistă este de a face o breșă în ele, așa cum s-a întâmplat și în alte țări (...) Gorbaciov mi-a spus: Sunt de acord să-l trântiți pe Ceaușescu cu condiția ca PCR să rămână forța conducătoare pentru că altfel va fi anarhie în țară (...) Între Iliescu și Militaru era o prietenie care nu avea același conținut pe care îl avea prietenia dintre Stănculescu și Iliescu (...) Eram în relații foarte bune cu Valter Roman, pe Petre Roman eu l-am propus (prim ministru).”*

8. **Olteanu Constantin**, fost ministru al apărării, sediul SPM, 13.02.2018, declarație de martor (vol.III - *Declarații*, f.229-232) – *„În 1988 am purtat o discuție cu generalul Iulian Vlad, șeful DSS, în urma căreia am aflat de la acesta faptul că în mod periodic Ion Iliescu, gl. Nicolae Militaru, gl. Ioniță Ion și alții se întâlneau și purtau discuții despre formarea unui nou guvern, în eventualitatea pierderii puterii de către Nicolae Ceaușescu. Existau date informative mai vechi cu privire la preocuparea generalului Militaru pentru accederea la o funcție chiar cea de ministru al apărării, într-un viitor presupus guvern. În perioada cât am fost ministru al apărării, cadrele Serviciului de Contrainformații mi-au adus la cunoștință faptul că Emil Cico Dumitrescu era colaborator al unui serviciu secret străin, mai precis GRU. Nu am aflat mai multe în acest sens, însă ulterior, în timpul mandatului de primar al capitalei, Emil Cico Dumitrescu m-a vizitat solicitându-mi să-l ajut într-o problemă. Cu această ocazie mi-a spus că se întâlnește cu Ion Iliescu pe care îl cunoaște relativ bine, având în vedere faptul că tații celor doi au fost mecanici de locomotivă pe ruta Oltenița-București.”*

9. Lupu Vasile, fost locțiitor al șefului UM 0110 (protecție contrainformativă cu privire la țările socialiste), sediul SPM, 19.06.2017, declarație de martor (vol.II – *Declarații*, f. 141-148) – *„Cel mai activ serviciu pe teritoriul României ce aparținea fostei URSS era GRU (...) După 22 decembrie 1989 primul care a preluat conducerea unităților DSS a fost generalul Logofătu. Din datele pe care le știam, gl. Logofătu s-a aflat în atenția Serviciului de Contrainformații Militare, în legătură cu o anumită apropiere de GRU (...) Am fost surprinși și de numirea generalului Militarului ca ministru al apărării. Știam că trecerea sa în rezervă, cu câțiva ani în urmă, se datorase și faptului că, inclusiv serviciul nostru demonstrase un anumit atașament al acestuia față de GRU. Atât el cât și generalul Kostyal au format obiectul acțiunii „Corbii”, materializat într-un documentar complex. Generalul Militarului a numit la scurt timp ca șef al Statului Major General pe generalul Vasile Ionel.”*

10. Cotoman Gheorghe, ofițer de cercetare penală în cadrul Direcției a VI-a din fostul DSS, sediul SPM, 02.04.2018, declarație de martor (vol.V – *Declarații*, f.97-109) – *„În toamna anului 1987 mi s-a ordonat să intru în anchetă cu un pensionar militar, respectiv cpt. rang I Radu Nicolae (...) La un moment dat Radu Nicolae a declarat că a redactat aceste înscrisuri (300 de înscrisuri semnate CSN cu conținut îndreptat împotriva lui Nicolae Ceaușescu) la sugestia unui profesor de la Academia Ștefan Gheorghiu – Virgil Măgureanu. Din acel moment Radu Nicolae a declarat că, fiind în relații apropiate cu Virgil Măgureanu acesta i-a destăinuit că face parte dintr-o organizație clandestină denumită Comitetul sau Consiliul Salvării Naționale care avea ca scop desfășurarea de acțiuni împotriva regimului Nicolae Ceaușescu (...) În continuare, Radu Nicolae a declarat că această grupare era formată din două componente, una militară din care făceau parte generalii Ion Ioniță și Nicolae Militarului, precum și una politică în componența căreia erau Ion Iliescu și Virgil*

Măgureanu (...) Ion Ioniță, Nicolae Militaru și Ion Iliescu făceau parte din așa numitul nomenclator al CC al PCR de care Securitatea nu avea voie să se atingă (...) Radu Nicolae a mai declarat că se întâlnea cu Virgil Măgureanu și Nicolae Militaru în Parcul Herăstrău și în două case pe care el le-a numit conspirative (...) A mai declarat că, într-o împrejurare a mers la sediul Comandamentului Trupelor de Securitate din Băneasa unde a discutat cu comandantul acestuia, pe care Virgil Măgureanu i-ar fi spus că l-a atras în grupare. De asemenea, Radu Nicolae a declarat că în grupare a fost atras și un ofițer cu funcție de răspundere de la Academia Militară”.

11. Măgureanu Virgil, fost director SRI, sediul SPM, 24.05.2017, declarație de martor (vol.II – Declarații, f.88-105) – „În anul 1980 eram lector la catedra de Socialism Științific și Științe Politice (...) Aveam posibilitatea să cunosc multă lume cu funcții dintre cele mai înalte, așa am reușit să cunosc înalți ofițeri din cadrul MAPN, inclusiv pe Ion Ioniță care avusese demnitatea de ministru al apărării. Am cunoscut și alte personalități, de exemplu pe Ion Iliescu care în acea vreme era președintele Consiliului Național al Apelor Române și avea rang de ministru (...) L-am cunoscut pe generalul Militaru Nicolae (...) Relația cu generalul Militaru a fost doar conjuncturală, eu având, însă, afinități cu Ion Iliescu și profesorul Ovidiu Trăznea (...) Ceaușescu a intrat într-un declin și astfel situația economică și socială a avut de suferit (...) Pe acest fond s-a creat și grupul nostru de rezistență și s-au amplificat încercările noastre de a găsi o soluție viabilă (...) Îl cunoșteam pe Ion Iliescu de mai multă vreme și acesta făcând parte din cercul nostru de persoane care încercau să constituie un nucleu de opoziție față de Nicolae Ceaușescu (...) În ziua de 30.12.1989 am fost convocat la Palatul Victoria unde domnul Ion Iliescu, președinte al CFSN mi-a propus să-i devin consilier pe probleme de securitate națională, sarcină pe care am acceptat-o. La 26.03.1990, în timp ce efectueam o vizită în SUA, am fost însărcinat să creez

noua structură de securitate internă a României, care s-a numit SRI, iar eu am fost numit primul director al acestei instituții. Am rămas în această funcție până în anul 1997, luna mai (...). Nu cunosc motivele pentru care generalul Militaru a fost readus din rezervă după o lungă perioadă de timp în care nu a mai avut contact cu actul de comandă și a fost numit ministru al apărării naționale de către domnul Ion Iliescu (...). Cred că numirea sa a avut legătură și cu participarea acestuia încă din anii 1981-1984 la anumite forme de rezistență împotriva regimului Ceaușescu. Cunosc că se afla în legătură cu alte cadre militare active sau în rezervă, într-o activitate ce poate fi numită un complot împotriva regimului Ceaușescu în interiorul căruia Militaru dorea răsturnarea sa pe o cale violentă. Așadar este posibil ca numirea sa în funcția de ministru al apărării de către Ion Iliescu să fie o acțiune de recunoaștere a unor merite anterioare. De altfel, Ion Iliescu era la curent cu acțiunile unor grupuri, însă a manifestat tot timpul o prudență deosebită.”

12. Voiculescu Voican Gelu, Comisia Senatorială, dosar nr. 187/J.I.4, Stenograma nr. 16 din 16.11.1993, Partea I, pg.86 și următoarele –,,(....)Mă întâlnesc în mulțime cu Harosa. Și atunci îi spun să se ducă la Iliescu să-l aducă la TV. Și așa face. Se duce la Casa Scânteii unde lucra și el și Iliescu nu era acolo. Am aflat ulterior că Iliescu trecuse pe la Consiliul Culturii, pe la Suzana Gîdea și de acolo dus de Mihai Velicu care acum e senator (...). Dar din mărturisirea domnului Iliescu a telefonat după Stănculescu. Deci el se cunoștea cu Stănculescu (...). La un moment dat facem joncțiunea cu un grup care se afla deja în televiziune, al lui Petre Roman. Petre Roman cu Iliescu, vizibil se cunoșteau. Am aflat ulterior că se cunoșteau de când era mic (...). Grupul ăsta agregat în jurul lui Iliescu, dintre care eu și Ispas eram oamenii din spatele lui, un fel de bodyguarzi, apar Dinescu cu Brucan, facem joncțiunea (...). Petre Roman a fost primul în MApN. La scurt interval am apărut și noi. Stănculescu a

dat raport în calitate de comandant (...) Armata înțelesese că Iliescu este noul reprezentant și primul gest al lui Stănculescu a fost să-i raporteze lui Iliescu ca și unui lider legitim (...) Acum, reveniți la o chestie: înainte ca el (Iliescu) să se aștepte să joace un rol, el a luat legătura cu Stănculescu. Nu știu ce anterioritate există între Iliescu și Stănculescu, dar hotărât se cunoșteau și probabil, bine".

13. Iosub Nicolae, DSS – Contrainformații militare, audiat ca martor, sediul SPM, 21.10.2017 (vol.II– Declarații, f.274-283)– *„În anul 1989 aveam gradul de maior și activam în cadrul Departamentului Securității Statului – Contrainformații Militare (...) În anul 1983 după absolvirea Academiei Militare și repartizarea mea la DSS , Direcția a IV a, în Biroul de Contraspionaj Est, am primit în lucru dosarul privind pe gl. Kostyal Ștefan. Eu am preluat dosarul de la un coleg care plecase în altă structură și am constatat că existau suspiciuni cu privire la recrutarea acestui general de către un serviciu de informații străin, în speță aparținând URSS, posibil GRU. Recrutarea s-ar fi făcut în perioada în care ofițerul și-ar fi efectuat studiile în URSS...Din supravegherea informativă a acestuia cât și în urma materialelor prezentate de departamentul tehnic în urma ascultării unor conversații a rezultat că gl. Kostyal avea legături cu fostul ministru al apărării Ion Ioniță, cu căpitanul de rangul I Radu Nicolae și prin acesta din urmă cu profesorul Virgil Măgureanu, gl. Nicolae Militaru, poate chiar ca element principal. Practic cercetările noastre au pus în evidență existența unei așa zise „rețele” mai vaste decât se bănuia, astfel încât au fost intensificate cercetările. Rezulta că gl. Kostyal vizita destul de des Ambasada URSS la București și că deținea chiar un card care îi permitea accesul la magazinul alimentar al Corpului diplomatic (ODCD – Oficiul de Deservire al Corpului Diplomatic)...Inițial dosarul care îl privea pe general a avut denumirea „Kastorul”. În anul 1985 la conducerea Direcției a IV-a a venit generalul lt. Vasile Gheorghe și evident că s-a informat cu privire la lucrările aflate în*

derulare. Am expus și eu activitatea în cauza pe care o lucram. Încă anterior eu am constatat că cercul relațional al generalului Kostyal de interes operativ se extinsese și asupra lui Ion Iliescu și altor persoane, astfel încât am schimbat denumirea codificată a lucrării în „Corbii” (...). Din cadrul grupului supravegheat am remarcat activitatea deosebită a generalului Militaru Nicolae și Radu Nicolae a cărui soție era verișoară cu ambasadorul României în Turcia, Vasile Patilineț. Am remarcat că Radu Nicolae era un om de legătură cu profesorul Virgil Măgureanu, alipit și el grupului. Ca o paranteză vreau să menționez că gl. Militaru Nicolae fusese atras la colaborare de către Serviciul de Informații al Armatei Sovietice într-o perioadă în care se afla în Dobrogea, unde se desfășura o aplicație pe hartă cu statele majore ale armatelor țărilor din cadrul Tratatului de la Varșovia (...). Personajele din dosarul pe care îl aveam în lucru au primit și anumite nume de cod, astfel: Nicolae Militaru apărea ca „Milică”, Ion Ioniță – „Iorgu”, gl. Kostyal – „Corbul”, Radu Nicolae – „Rodion”. Am remarcat faptul că gl. Militaru vizita din ce în ce mai des Ambasada Sovietică de la București folosind ca acoperire motivația solicitării unor duplicate a unor acte de absolvire a unor cursuri în URSS pe care le-ar fi pierdut în original. Spun că acest lucru era o stratagemă, deoarece ulterior la o percheziție făcută la domiciliul său au fost găsite atât originalele cât și duplicatele pentru documentele solicitate la ambasadă (...). Doresc să menționez tot ca o paranteză, deși nu mențin cursul cronologic al discuției, că am avut date privind întâlnirea sau întâlnirile repetate între Nicolae Militaru și gl. Costică Popa, locțiitor al șefului Marelui Statului Major care și coordona Direcția de Informații Militare. Prin intermediul gl. Popa am aflat că Militaru i-a prezentat un așa zis plan de înlăturare a șefului statului și că dorea să îl atragă în această acțiune. Recompensa ar fi constat în promovarea acestuia în funcția de șef al MSTM. Din păcate, raportarea situației operative din dosar către ministrul Postelnicu, iar de

către acesta din urmă către Nicolae Ceaușescu, a condus la întreruperea investigațiilor întrucât Ceaușescu a dispus luarea măsurilor preventive, practic demascând întreaga activitate de supraveghere. Cunosc faptul că atât Militaru cât și Ion Ioniță au fost convocați la Colegiul Central de Partid unde au fost interpelați și bineînțeles au fost puși în temă cu faptul că erau supravegheați informatic (...). În această grupare mai făcea parte și gl. Pletos cu nume de cod „Petre”, care era locțiitor al comandantului Armatei a I a. În cadrul măsurilor de influențare pe linie de partid, după deconspirarea grupului, acesta a primit o funcție inferioară din care practic nu mai putea acționa pe linie militară. Mai mult, a fost îndepărtat din București și trimis să activeze la construcția Canalului Dunăre Marea Neagră (...). Eu precizez că mă ocupam cu prioritate sau mai degrabă de personajele cu calitate militară, iar de cele civile se ocupa unitatea specială UM 0110. Așadar, deși cunosc că din grup făcea parte și Ion Iliescu acesta era supravegheat informativ de unitatea menționată mai sus.”

14. Montanu Mihail, membru CFSN, sediul SPM, 07.02.2017, declarație de martor (vol.I – *Declarații*, f.36-47)– *„Din câte cunosc, începând cu anul 1985 au existat întâlniri frecvente între Ion Iliescu, Gogu Rădulescu, Ion Rusu, Ion Ioniță, generalul Militaru, Petre Roman, Gelu Voican Voiculescu, Silviu Brucan, Dan Iosif, Cazemir Ionescu, Virgil Măgureanu, generalul Șarpe, Mircea Dinescu care au început să organizeze nucleul de reflexie și organizare a unei structuri politice, în perspectiva unor schimbări ce aveau să survină în România. Totul trebuie privit în contextul general european, inclusiv perestroica gorbaciovistă. Așa se explică faptul că la 22.12.1989, Ion Iliescu, Petre Roman și alți componenți ai nucleului dur civil au fost imediat primiți la sediul MApN și recunoscuți ca lideri politici. Sosirea grupului Iliescu la MApN s-a făcut pe un teren fertil, dacă e să mă explic în mod plastic. Aș spune că s-a făcut inserția între partidul comunist și partidul comunist.”*

Analiza declarațiilor de mai sus, evidențiază mai multe aspecte.

a) Toate declarațiile se armonizează foarte bine, neexistând contradicții cu privire la starea de fapt relatată. Ulterior, prin probatoriul administrat, s-a demonstrat că multe dintre concepțiile complotiștilor au fost puse în practică începând cu 22 decembrie 1989. De exemplu, necesitatea majoră de a fi contactată ambasada URSS a răzbătut încă de la primele momente în care unii complotiști s-au întâlnit la 22 decembrie 1989 în sediul TVR. Martorul **Filipoiu Mihail** (medic în decembrie 1989) audiat la sediul SPM la data de 03.05.2018 (vol. –V- *Declarații*, f.142-156), a relatat că *„Ne-am deplasat la televiziune(...) am văzut că din studio a ieșit un bătrânel despre care ulterior am aflat că era generalul Militaru (...) Am fost marcat de sosirea lui Iliescu care efectiv a fost adus pe sus (...) Pe hol, în acel moment ne aflam eu, Sergiu Nicolaescu cu doi cascadori, generalul Militaru și acea persoană care filma (...) În prezența mea, pe hol, Sergiu Nicolaescu, generalul Militaru și Ion Iliescu au discutat despre oportunitatea de a merge la ambasada sovietică. Eu am replicat violent că nu au ce căuta la ambasada sovietică. Ion Iliescu a întrebat cine sunt, iar Sergiu Nicolaescu a replicat „Este de-al nostru de la baricadă”. Ion Iliescu mi s-a adresat spunându-mi că sunt tânăr „Tu nu știi, dar așa trebuie”. După acest moment Sergiu Nicolaescu, generalul Militaru și Ion Iliescu au intrat într-unul dintre studiouri.”*

b) Este foarte bine conturat **filosovietismul** tuturor componentelor grupului dizident.

c) Componentii acestui grup, prin funcțiile deținute, puteau exercita influențe majore, atât cu caracter militar, cât și cu caracter civil. Se observă că latura militară era compusă din ofițeri superiori cu funcții la vârful ierarhiilor **MApN și DSS**, dar și din ofițeri ce au deținut funcții la nivel mediu. Latura civilă era formată din persoane cu funcții ce permiteau exercitarea de influență asupra tuturor mediilor civile, inclusiv asupra elitelor culturale.

d) Influența externă a grupului a ajuns până la vârful ierarhiei politice din URSS (**Mihail Gorbaciov**).

e) Aripa politică, ce-și subordona în mod firesc aripa militară, era condusă de **Iliescu Ion**.

f) Aripa militară a fost inițial condusă de generalul **Ioniță Ion** (fost ministru al apărării), iar după moartea acestuia, de generalul **Militaru Nicolae** care, urma ca începând cu 22 decembrie 1989 să aibă un rol foarte important în desfășurarea evenimentelor, fiind impus de **Iliescu Ion** în funcția de ministru al apărării.

g) **Militaru Nicolae** avea, încă de la constituirea grupului, foarte clar **crystalizată ideea răsturnării violente de la putere a lui Ceaușescu Nicolae**, cu implicarea directă a armatei. Este important de observat că de la bun început **generalul Militaru prefigura un inevitabil conflict violent între MApN și DSS**, pornind de la preconcepția conform căreia DSS urma să se situeze în mod obligatoriu de partea președintelui Ceaușescu Nicolae.

Din perspectivă istorică se constată că **toate** personajele apărute în declarațiile mai sus invocate, aflate în viață la data de 22 decembrie 1989, s-au coagulat în mod rapid și eficient și au avut un rol important în evoluția ulterioară a evenimentelor. Singura excepție o constituie căpitanul de rang I Radu Nicolae care, însă a fost perceput de ceilalți componenți ai grupului ca fiind trădător (acest aspect rezultă din analiza în integralitate a stenogramelor invocate) . Cu toții s-au regăsit și au conlucrat în locațiile *cheie* ale zilei de 22 decembrie 1989 și intervalul următor de timp – **TVR, fostul CC al PCR, MApN**. La orele **14:25** ale zilei de 22 decembrie 1989, în direct la TVR, cpt. de rang I **Dumitrescu (Cico) Emil**, în uniformă militară, a transmis următorul mesaj: **”Dragi colegi ai promoției 1958 , vă vorbește**

cel care a fost pentru voi Cico, cel care a venit în marina română împreună cu voi (...) Rog pe tovarășul Ion Iliescu, cu care am fost coleg să vină la televiziune. Trebuie tovarăși să ne organizăm”. Și s-au organizat.

Toți componenții grupului Iliescu au preluat puterea totală în stat.

Iliescu Ion a fost **președintele României** pentru o perioadă de **10 ani**.

Generalii **Stănculescu Victor Atanasie** și **Militaru Nicolae** au deținut în mod succesiv funcția de **ministru al apărării**.

Măgureanu Virgil a fost inițial **consilier al președintelui Iliescu Ion**, iar apoi primul **director** al principalului serviciu de informații al României – **SRI**.

Vasile Ionel, a fost numit de **Iliescu Ion** în funcția de **șef al MStM al Armatei**, iar apoi **consilier prezidențial**.

Generalul **Kostyal Ștefan** și-a **reprimit gradul de general maior** după ce a fost degradat în anul 1970 la gradul de soldat ca urmare a colaborării cu serviciile de spionaj sovietice.

Dumitrescu (Cico) Emil a fost numit în funcția de **secretar de stat în Ministerul de Interne** și apoi de **consilier de stat la Administrația Prezidențială**.

La scurt timp după preluarea puterii de către **CFSN**, condus de **Iliescu Ion**, a fost reactivat un număr important de generali și ofițeri superiori, cu toții **filosovietici**.

În mod constant, până în prezent, **Iliescu Ion** a negat *în public* sau a bagatelizat existența acestui grup pe care, în realitate, așa cum o arată probatoriul, l-a condus. Prin toate aparițiile publice și comunicatele de presă ale **CFSN** s-a insistat că **Iliescu Ion** și noua conducere a țării sunt „*emanați ai Revoluției*”. Realitatea contrazice această susținere.

O astfel de negare nu a mai fost posibilă în fața persoanelor bine informate în legătură cu trecutul și angajamentele componentilor „*grupului Iliescu*”. Acest aspect reiese inclusiv prin analiza *Stenogramei „Întâlnirii președintelui Consiliului Frontului Salvării Naționale, domnul Ion Iliescu, cu generali și ofițeri din organele centrale ale Ministerului Apărării Naționale, din ziua de 07.01.1990”*(vol.X – *Documente*, pag.129-136). Se desprinde totodată atmosfera tensionată în care s-a desfășurat întâlnirea, ministrul apărării fiind vehement contestat de ceilalți militari prezenți.

Singura explicație pentru ascunderea existenței, filozofiei și acțiunilor acestui grup complotist–dizident o reprezintă **totalul filosovietism** al componentilor grupului, începând cu Iliescu Ion. Aducerea la cunoștința opiniei publice a preexistenței unui grup civilo-militar pro-sovietic care a desfășurat acțiuni concrete de înlăturare a lui Ceaușescu Nicolae și care a apărut în prim-planul social-politico-militar al zilelor Revoluției, ar fi fost în contrast evident cu dorința exprimată de noua putere de a fi percepută ca fiind o reală emanație a mișcării revoluționare din decembrie 1989. Mai mult, o devoalare a adevărului ar fi putut însemna pentru „*grupul Iliescu*” o periclitare privind preluarea și păstrarea puterii în stat.

III. Timișoara - autoritate de lucru judecat

Ca urmare a stării de nemulțumire generalizată la nivelul întregii țări, la Timișoara, în seara zilei de 15.12.1989, în fața casei parohiale situată pe strada Timotei Cipariul, mai mulți cetățeni, informați de mass-media internațională, au manifestat împotriva punerii în aplicare a unei hotărâri judecătorești de evacuare din sediul parohial a pastorului reformat Laszlo Tokes.

În jurul orelor 17:00, de la fereastra casei parohiale, pastorul a solicitat cetățenilor adunați să plece acasă, iar pe ușa parohiei a fost aplicat un afiș cu același îndemn. Apelul nu a avut efect.

Ajuns în zonă pentru calmarea spiritelor, secretarul cu probleme organizatorice al Comitetului Municipal de Partid a comunicat public anularea hotărârii de evacuare și a solicitat oamenilor să plece acasă. Nici această acțiune nu a avut efect.

În seara aceleiași zile, au început să apară primele manifestări anticeaușiste, iar reprezentanții puterii au fost întâmpinați cu huiduieli. În cursul nopții de 15/16.12.1989, în fața casei parohiale, au rămas câteva zeci de persoane.

În dimineața zilei de 16.12.1989, deși sursa conflictului a fost închisă, nemulțumirea oamenilor a determinat creșterea numărului manifestațiilor, astfel că în jurul orelor 13:00-14:00 aceștia erau peste 1000.

În aceeași zi, la solicitarea organelor de partid, se trimit în zonă 28 de cadre de miliție, sosirea acestora accentuând starea de tensiune. Totodată, inspectorul șef a hotărât să trimită în zonă, echipate civil, toate cadrele disponibile aparținând DSS și Miliției. Tot mai mulți cetățeni, nemulțumiți de condițiile de viață, au ieșit în stradă mărinde numărul demonstrațiilor. Manifestația a luat un caracter revendicativ, fiind cerută schimbarea lui Ceaușescu Nicolae și, implicit, condiții mai bune de viață.

În jurul orelor 18:00 (16.12.1989), în zonă este adus plutonul de intervenție al MI, echipat cu bastoane de cauciuc, scuturi și căști de protecție. Această forță militară a fost formată din 80 de cadre ale MI. Concomitent, în zonă au fost aduse și 3 mașini de pompieri.

În jurul orelor 18:30-19:00 au început ciocnirile între forțele de ordine și manifestații, ciocniri soldate cu înfrângerea scutierilor survenită în jurul orelor 20:30. Ulterior, un grup de manifestații format din 600-700 persoane, s-a deplasat

către Comitetul Județean de Partid, iar un alt grup s-a îndreptat spre *Piața Operei* unde forțele de ordine existente au intervenit din nou și au determinat replierea manifestațiilor. O parte dintre aceștia au pornit spre căminele studențești.

Acțiunile forțelor de represiune au crescut în amploare și intensitate prin angrenarea progresivă a efectivelor miliției, trupelor de securitate, pompierilor și trupelor de grăniceri - toate aparținând MI. Aceste acțiuni s-au soldat cu arestarea în noaptea de 16/17.12.1989 a aproximativ 180 de persoane, unele dintre acestea fiind supuse brutalităților.

În ziua de 16.12.1989, orele 21:00, generalul Vlad Iulian – șeful DSS, a convocat toți șefii de direcții din cadrul DSS, fiind dispusă trimiterea la Timișoara a unei grupe operative care să preia conducerea pe probleme specifice. Astfel, în noaptea de 16/17.12.1989, cu un tren special, au pornit spre Timișoara gl. Macri Emil – șeful Direcției de Contrainformații Sector Economic, col. Teodorescu Filip – adjunct al Direcției Contraspionaj, lt.col. Glăvan Gheorghe – șeful Serviciului Infomativ al USLA, lt.col. Anastasiu Gabriel – șeful Direcției de Informații Interne.

În aceeași noapte, în baza ordinului Comandantului Suprem – Ceaușescu Nicolae, s-a dispus alarmarea unităților militare din Garnizoana Timișoara și s-a hotărât că Armata va ieși în stradă, fără armament și muniție.

Acțiunile desfășurate la Timișoara până la acest moment (dimineața zilei de 17.12.1989) au determinat intervenția directă a președintelui Ceaușescu care a hotărât restabilirea de urgență și fermă a ordinii, folosind în acest scop **toate** forțele existente, inclusiv trupele MApN.

În dimineața zilei de 17.12.1989, orele 09:00, a ajuns la Timișoara o grupă din cadrul MStM al Armatei - **Direcția Operații**, condusă de col. Ionescu Dumitru.

În jurul orelor 14:00 (17.12.1989) în mai multe zone importante ale municipiului au fost realizate dispozitive militare de apărare. Cu toate acestea,

străzile Timișoarei urmau să se umple din nou cu manifestanți, numărul acestora crescând rapid și ajungând la 4000.

La orele 11:00, ministrul apărării naționale gl. Milea Vasile a ordonat comandantului Marii Unități Mecanizate să intervină cu 400 de militari pentru blocarea căilor de acces spre Consiliul Județean.

În urma convorbirilor avute cu Ceaușescu Nicolae, sub presiunea acestuia, ministrul apărării a comunicat la orele 13:30 (17.12.1989) pentru toată armata *„Situția în Timișoara s-a agravat. Este ordin să intervină armata. Armata intră în stare de luptă. În județul Timiș este stare de necesitate.”*

La orele 13:45, ministrul apărării a ordonat telefonic trimiterea pe străzile din Timișoara a unor tancuri de instrucție cu echipajele constituite din comandant și mecanic conductor. În fața acestora au fost ridicate baricade, iar tancurile au fost blocate, unele fiind incendiate.

În jurul orelor 15:30, pentru conducerea unităților din Garnizoana Timișoara, a fost constituită o grupă operativă a MStM și a organelor centrale ale MApN. Grupa a fost condusă de **gl.mr. Gușă Ștefan** – prim adjunct al ministrului apărării și șef al MStM, **gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor** – prim adjunct al MApN, **gl.lt. Chițac Mihai** – comandant al Garnizoanei București, **col. Gheorghe Radu** – locțiitor al șefului Direcției Operații din MStM, **col. Cârneanu Gheorghe** – locțiitor al comandantului CAAT, iar de la MI **gl.mr. Nuță Constantin** – adjunct al ministrului de interne. Împreună cu această grupă, la Timișoara s-a deplasat și secretarul CC al PCR - **Coman Ion**.

Mulțimile de manifestanți au luat cu asalt sediul Comitetului Județean de Partid. Confruntarea din fața sediului a fost extrem de violentă, iar sediul a fost cucerit, fiind distrusă inscripția PCR de pe clădire.

Urmare ordinului ministrului apărării, efectivele MApN au fost suplimentate cu militari aparținând UM 01233 Buziaș, UM 01140 Lugoj și UM 01380 Arad.

Două elicoptere militare au executat zboruri de recunoaștere deasupra municipiului, transmițând operativ informații despre locurile unde se găseau aglomerări de persoane.

În jurul orelor 16:00 (17.12.1989) în Timișoara s-au executat **primele focuri de armă**.

La orele 18:00, gl.mr. Gușă Ștefan, sosit de la București, a preluat în întregime conducerea forțelor militare aparținând MApN. După cum s-a precizat, mai multe tancuri ale UM 01115 Giroc au fost blocate de către persoane civile înarmate cu răngi și bare metalice, pe Calea Girocului. Gl. mr. Gușă Ștefan a ordonat recuperarea blindatelor întrucât pentru întreaga zonă acestea prezentau pericol de explozie. Au fost formate subunități, care au deschis focul în plin asupra mulțimii care a fost împrăștiată, iar tancurile tractate în unitate. Recuperarea acestor tancuri s-a făcut cu prețul multor vieți omenești.

Concomitent, o coloană de manifestați, printre care se afla și revoluționarul Marcu Ioan, a fost supusă focului militar în dreptul Facultății de Electrotehnică. Au tras atât trupele MI, cât și cele ale MApN. Coloana s-a împrăștiat, fiind urmărită de scutieri care au efectuat arestări. Unii militari au făcut uz de baionetă.

La orele 18:45, MApN a transmis către Comandamentul Marii Unități Mecanizate din Timișoara indicativul militar „**Radu cel Frumos**”, ce reprezenta trecerea la alarma de luptă parțială, indicativ transmis ulterior tuturor unităților din garnizoană. Ulterior, în județul Timiș s-a declarat „**stare de necesitate**”. Drept urmare, s-a trecut la înarmarea militarilor cu muniție de război.

În seara zilei de 17.12.1989, pentru cercetarea persoanelor reținute la Penitenciarul Timișoara, s-a deplasat din București, Diaconescu Gheorghe – procuror general adjunct al României, însoțit de o echipă de procurori. Acesta a dispus **neautopsierea cadavrelor** din Timișoara.

În după-amiaza zilei de 17.12.1989, la București, președintele Ceaușescu Nicolae a convocat Comitetul Politic Executiv pentru a primi girul măsurilor în forță deja ordonate. La ședință au participat Ceaușescu Nicolae, Bobu Emil, Ceaușescu Elena, Dăscălescu Constantin, Milea Vasile, Dincă Ion, Mănescu Manea, Curticeanu Silviu, Rădulescu Gheorghe, Andrei Ștefan, Postelnicu Tudor, Toma Ioan, Ciobanu Lina, Constantin Nicolae, Dobrescu Miu, Fazekas Ludovic, Niculescu Paul, Radu Ion, Popescu Dumitru, Gere Mihai, Giosan Nicolae, Stoian Ion, Szasz Iosif, Ursu Ioan, fiind invitați Bărbulescu Vasile, Radu Constantin și Vlad Iulian. În cursul ședinței, acuzațiile președintelui i-au vizat în special pe ministrul apărării, ministrul de interne și șeful DSS, aceștia fiind acuzați de trădare, lașitate și insubordonare prin neexecutarea ordinului Comandantului Suprem.

Acțiunile militare desfășurate de forțe ale MI și MApN au atins intensitatea maximă în după amiaza zile de 17.12.1989 și în noaptea de 17/18.12.1989. În acest interval au fost ucise prin împușcare 66 de persoane și rănite alte 196. În dimineața zilei de 18.12.1989, în jurul orelor 05:30, Coman Ion i-a raportat lui Bobu Emil că „(...) *La Timișoara situația este sub control*”. Acest raport i s-a repetat în mod direct președintelui Ceaușescu Nicolae. Este foarte posibil ca situația raportată să-l fi determinat pe președintele statului să nu contramandeze vizita oficială de stat planificată a fi efectuată în Iran (18-20.12.1989).

Pentru îndeplinirea unor misiuni specifice, organele de comandă militară din Timișoara au ordonat aducerea unor cadre specializate în cercetarea militară, de la **UM 0404 Buzău, Batalion de cercetare.**

Conform OZU nr. 297 din 18.12.1989, emis de UM 0404 Buzău „*Din ordinul șefului Direcției Informații, începând cu data de 18.12.1989 un detașament militar constituit din 40 militari sub comanda mr. G.R execută o misiune pe teritoriul RSR. Pentru îndeplinirea misiunii, fiecărui militar i se distribuie câte 12 cartușe calibru 7,65 mm, pentru pistol. Deplasarea în raioanele*

misiunilor se face cu avionul.” Prin OZU nr. 302 din 23.12.1989 aparținând aceleiași unități militare s-a menționat că „Urmare la OZU nr. 297/18.12.1989, s-au prezentat la unitate efectivele din garnizoana Timișoara, la data de 23.12.1989, 11:30.”

Având cunoștință despre existența unui număr mare de victime, Ceaușescu Elena, Bobu Emil și Postelnicu Tudor, au dispus transportul a 40 de cadavre aflate la Spitalul Județean Timișoara spre București, unde urmau a fi incinerate, scopul fiind cel de a șterge urmele represiunii sângeroase. Acțiunea urma să se desfășoare în cel mai deplin secret, planul în întregime fiind cunoscut de Ceaușescu Elena, gl. Nuță Constantin (MI), gl. Macri Emil (DSS) și gl. Mihalea Velicu (MI). Astfel, în seara zilei de 17 decembrie 1989, col. Corpodean Ion – locțiitor al șefului Miliției Județene Timiș, a fost chemat de gl. Nuță Constantin care i-a ordonat să se ocupe de transportul cadavrelor de la morga Spitalului Județean Timișoara la IML București. Numele de cod al acestei operațiuni a fost „*Trandafirul*”.

În jurul orelor 01:00 din noaptea de 17/18.12.1989, a început îmbarcarea celor 40 de cadavre într-o autoizotermă aparținând Comtim, încărcarea fiind încheiată la orele 05:00. Transportul a ajuns la crematoriul „*Cenușa*” din București în după amiaza zilei de 18.12.1989. Operațiunea de incinerare a cadavrelor s-a încheiat la 20.12.1989, orele 10:30. A fost raportată executarea ordinului gl.Nuță Constantin, iar în baza indicațiilor acestuia, cele patru tomberoane pline cu cenușa rezultată au fost transportate cu o autofurgonetă TV, iar cenușa deversată într-o gură de canal în apropierea localității Popești-Leordeni.

Această operațiune a fost una dintre cele mai josnice din istoria comunismului românesc, s-a făcut cu știrea Elenei Ceaușescu și a unor ofițeri de miliție si de securitate.

În cursul zilei de 18.12.1989, muncitorii de pe marile platforme industriale ale municipiului Timișoara se aflau în grevă generală. Între orele 09.00-17:00

situația s-a retensionat treptat, întreaga populație revoltându-se împotriva acțiunilor represive. Organizându-se în grupuri masive, manifestații s-au îndreptat spre centrul orașului. După lăsarea întunericului, un grup de revoluționari, cu lumânări în mâini, s-a grupat în fața Catedralei Mitropolitane. Asupra acestora s-a deschis focul, rezultând morți și răniți, acțiunea de represiune fiind condusă în mod direct de gl.lt. Chițac Mihai. Acesta a ordonat inclusiv folosirea substanțelor chimice împotriva manifestațiilor (**Marin Paul Cătălin**, martor, în decembrie 1989 militar în termen – „*Mă aflu în fața Catedralei pe data de 18.12.1989, când a apărut o mașină Aro din care a coborât gl. Chițac (...)*Domnul general se plimba și zâmbea ironic (...) a zis:”La canaliile astea le trebuie revoluție? Lasă că le arătăm noi revoluție!” și a tras foc automat în mulțimea de pe treptele Catedralei.”).

În zilele de 18 și 19.12.1989, acțiunile represive s-au soldat cu 7 persoane decedate prin împușcare, 98 de răniți, cu toții din rândul civililor.

Începând cu orele 07:00 ale zilei de 19.12.1989, acțiunile revoluționare au marcat o schimbare esențială, determinată de apariția manifestărilor protestatere de masă ale muncitorilor din marile întreprinderi timișorene (*Întreprinderea Optica Timișoara, AEM, Electro-Timiș, ELBA, Solventul, Azur, 6 Martie, Electromotor* etc.). Pe acest fond, gl.mr. Gușă Ștefan a ordonat grupurilor de cercetare de la UM 0404 Buzău ca, sub acoperire conspirativă să pătrundă în întreprinderi pentru a determina starea de spirit a muncitorilor. Gl.Gușă personal s-a deplasat la Întreprinderea *ELBA* unde a intrat în dialog cu muncitorii și a determinat schimbarea atitudinii acestora, astfel încât, la plecarea generalului, o parte a mulțimii a scandat pentru prima dată „*Armata e cu noi!*”. Întors de la *ELBA*, gl. Gușă Ștefan i-a raportat lui Coman Ion „*La uzină nu sunt huligani, sunt oameni serioși care mi-au arătat gloanțele trase în ei, de acum, în stradă ies muncitorii.*” Înțelegând realitatea situației, la orele 13:50 ale zilei de 19.12.1989, **gl.mr. Gușă**

Ștefan a ordonat retragerea în unități a tancurilor și TAB-urilor, precum și a unei părți din efectivele dislocate. S-a interzis total folosirea armamentului din dotare.

Miercuri, 20 decembrie 1989, dimineața, au început să afluiască spre centrul Timișoarei coloane masive de demonstrați, grupate pe întreprinderi. Coloanele s-au îndreptat spre *Piața Operei*, pe care au umplut-o. Se strigau lozinci precum „***Jos dictatorul!***”, „***Libertate!***”, „***Armata e cu noi!***”. Din acest moment a rezultat clar caracterul de masă, pașnic, al mișcării revoluționare. Militarii aflați în dispozitiv au primit de la manifestați pâine, apă și țigări. După orele 11:15, forțele de miliție și securitate au părăsit dispozitivele în care se aflau. Militarii MApN au permis trecerea coloanelor fără incidente. În perimetrul cuprins între Catedrală și Operă s-au adunat astfel aproximativ **150.000** de oameni. Manifestanții au urcat pe TAB-uri, iar **fraternizarea cu Armata s-a realizat în fapt**. La scurt timp, întreaga adunare a îngenuncheat fiind rostită rugăciunea „**Tatăl nostru**”. Revoluționarii au proclamat **Timișoara – primul oraș liber de comunism al României!**

Balconul Operei din Timișoara, simbol al Revoluției, a fost locul din care și-au expus opiniile primii lideri: Fortuna Lorin, Marcu Ioan, Iordache Claudiu, Bădilescu Nicolae, Trofim Traian, Vrăneanțu Traian și alții. S-a pus problema constituirii **Frontului Democratic Român (FDR)**, lucru realizat în ziua de 20 decembrie 1989.

La orele 14:30, pe *Aeroportul Internațional Timișoara* a sosit primul-ministru Dăscălescu Constantin, însoțit de Bobu Emil. Premierul a purtat o discuție la sediul Comitetului Județean de Partid cu o delegație a revoluționarilor, aceștia din urmă prezentându-i, în scris, revendicările celor prezenți în stradă (transmiterea manifestațiilor din Timișoara la TVR și Radio, demisia întregii puteri de stat, alegeri libere, judecarea vinovaților pentru victimele din Timișoara etc.).

Ziua de 20 decembrie 1989 a însemnat extinderea mișcării revoluționare pe întregul teritoriu al județului Timiș.

La orele 17:00 ale zilei de 20 decembrie 1989, președintele Ceaușescu Nicolae a revenit din vizita oficială efectuată în Iran. A fost informat despre situația reală din Timișoara, iar pe fondul nemulțumirii cu privire la modul în care au fost coordonate forțele de represiune, l-a numit pe gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor comandant unic al tuturor forțelor armate din municipiu și a decis să decreteze starea de necesitate pe întregul teritoriu al județului Timiș.

În după-amiaza aceleiași zile, președintele Ceaușescu a ținut o teleconferință cu primii secretari ai comitetelor județene de partid. A vorbit despre „*incidentele grave de la Timișoara, organizate și dirijate de cercurile revanșarde, revizioniste și serviciile de spionaj străine*”. A folosit termenul „*teroriști*” pentru a-i numi pe manifestanții din Timișoara. (vol.XII – *Documente*, pag.2-17)

În seara zilei de 20 decembrie 1989 (orele 19:00), prin intermediul TVR și Radio, președintele Ceaușescu Nicolae a ținut o cuvântare prin care s-a adresat poporului român. A spus: „*Dragi tovarăși și prieteni, cetățeni ai RSR, mă adresez în această seară, întregului popor al patriei noastre socialiste, în legătură cu evenimentele grave ce au avut loc în ultimele zile la Timișoara (...) Deoarece acțiunile grupurilor antinaționale, teroriste au continuat, unitățile militare – conform Constituției și în conformitate cu legile țării – au fost obligate să se apere, să apere ordinea și bunurile întregului oraș, de fapt să apere ordinea în întreaga țară (...) Din datele de care se dispune până în prezent, se poate declara cu deplină certitudine că aceste acțiuni cu caracter terorist au fost organizate și declanșate în strânsă legătură cu cercurile reacționare, imperialiste, iredentiste, șoviniste și cu serviciile de spionaj din diferite țări străine. Scopul acestor acțiuni antinaționale a fost acela de a provoca dezordine în vederea destabilizării situației politice, economice, de a crea condițiile dezmembrării teritoriale a României,*

distrugerii independenței și suveranității patriei noastre socialiste (...) Armata și-a îndeplinit pe deplin datoria față de patrie, față de popor și cuceririle socialismului! (...) Regretăm foarte mult că s-a ajuns la o asemenea situație, dar aceasta nu se datorește organelor de ordine și unităților militare, care timp de două zile au dat dovadă de maximă răbdare și îngăduință față de acțiunile elementelor teroriste, fasciste din Timișoara, ci a celor care s-au pus în slujba agenturilor străine.”

Tot în cursul zilei de 20 decembrie 1989, au apărut și primele reacții oficiale ale reprezentanților unor importante state. Astfel, președintele Franței, Francois Mitterrand, a condamnat regimul de la București; deputații Adunării Naționale și premierul francez au susținut dreptul poporului român la democrație; delegații celor 16 state membre NATO au condamnat represiunea brutală a autorităților române; membrii Congresului SUA au acuzat guvernul de la București; cancelarul Austriei a anunțat restrângerea relațiilor economice cu România; presa din URSS a relatat despre situația de la Timișoara.

În noaptea de 20/21 decembrie 1989, **Frontul Democratic Român** a elaborat o **Proclamație** cu următorul conținut:

„I. Frontul Democratic Român este o organizație politică constituită la Timișoara pentru a realiza un dialog cu Guvernul Român în scopul democratizării țării. Frontul Democratic Român condiționează începerea acestui dialog cu demisionarea tiranului Ceaușescu.

II. Propunem Guvernului României ca bază de discuții următoarele revendicări:

- 1. Organizarea de alegeri libere.*
- 2. Libertatea cuvântului, presei, radioului și televiziunii.*
- 3. Deschiderea imediată a granițelor de stat.*

4. Integrarea României în randul statelor care garantează și respectă drepturile fundamentale ale omului.

5. Eliberarea neîntârziată a tuturor deținuților și dizidenților politici din România.

6. Revitalizarea economiei naționale.

7. Reforma învățământului în spirit democratic.

8. Dreptul de a manifesta liber.

9. Libertatea reală a cultelor religioase.

10. Îmbunătățirea asistenței medicale și a alimentației publice.

III. Referitor la evenimentele din Timișoara

Cerem cu fermitate să fie trași la răspundere cei care au dat ordin să se tragă în popor.

Cerem restituirea decedaților pentru a fi îngropați după datină, cu doliu național.

Cerem eliberarea imediată a tuturor celor arestați în urma manifestațiilor.

Cerem autorităților recunoașterea oficială a Frontului Democratic Român înființat la Timișoara.

Mulțumim tuturor celor care s-au ridicat împotriva tiraniei, precum și colectivului Teatrului Național din Timișoara pentru sprijinul acordat.”

Proclamația a fost tipărită la data de 22 decembrie 1989.

Constatând ineficiența MI și MApN, Ceaușescu Nicolae a ordonat trimiterea la Timișoara a unor detașamente de **Gărzi Patriotice** din județele Olt, Vâlcea și Dolj, care să participe la înăbușirea revoltei. Garniturile cu luptători, aproximativ 25 de mii de oameni, au sosit la Timișoara cu trenul în dimineața zilei de 21 decembrie 1989. Unele garnituri au fost întoarse, iar din altele luptătorii au debarcat, însă au fraternizat cu revoluționarii timișoreni, deplasându-se în *Piața Operei*.

❖ *La 2 martie 1990 a început judecarea ofițerilor de miliție și securitate și a reprezentanților de vârf ai PCR, considerați vinovați pentru represiunea din Timișoara, proces intitulat generic „Procesul Timișoara”. Prin hotărârea definitivă de condamnare (sentința penală nr. 6 din 09.12.1991, pronunțată de Curtea Supremă de Justiție – Secția militară, rămasă definitivă prin decizia penală nr. 30 din data de 06.06.1997, CSJ – Completul de 9 judecători) s-a dispus: Gheorghe Avram (maior miliție) - condamnat pentru favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin Decretul FSN din 04.01.1990; Ciucă Valentin (căpitan de miliție) - condamnat pentru favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin Decretul FSN din 04.01.1990; Corpondeanu Ion (lt.col. miliție), condamnat la 18 ani închisoare pentru omor, pedeapsă redusă la 15 ani în 1997; Deheleanu Ion (fost șef al miliției Timiș), condamnat la 18 ani închisoare pentru omor, pedeapsă redusă la 15 ani în 1997; Ghircoiaș Nicolae (col.de miliție) – condamnat pentru favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin Decretul FSN din 04.01.1990; Grui Tiberiu (căpitan miliție), condamnat pentru favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin Decretul FSN din 04.01.1990; Mișea Eugen (căpitan miliție), condamnat pentru favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin Decretul FSN din 04.01.1990; Popescu Ion (colonel de miliție), condamnat la 20 de ani închisoare pentru omor, tentativă de omor, arestare ilegală, pedeapsă redusă la 15 ani în 1997; Preda Laurențiu (lt.maj.miliție), condamnat pentru favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin Decretul FSN din 04.01.1990; Sima Traian (colonel, șef al DSS Timiș) condamnat la 20 de ani închisoare pentru omor, tentativă de omor, arestare ilegală, pedeapsă redusă la 15 ani în 1997; Veverca Iosif (maior de miliție) – condamnat la 15 ani de închisoare pentru omor și favorizarea infractorului.*

Se observă că, într-o primă fază, nimeni din MApN nu a fost inculpat. După 1996 (!), au fost trimiși în judecată generalii Stănculescu Atanasie Victor și Chițac Mihai. Generalii Stănculescu și Chițac au fost condamnați la câte 15 ani de închisoare fiecare (prin rechizitoriul 11/P/1996 din 30.12.1997, Secția Parchetelor Militare a dispus trimiterea în judecată a celor doi generali pentru săvârșirea în concurs real a infracțiunilor de omor deosebit de grav, constând în aceea că au organizat și coordonat, alături de alți inculpați, trimiși anterior în judecată, întreaga activitate de reprimare a manifestațiilor din Timișoara. Prin sentința penală nr. 250/03.04.2007, ÎCCJ – Secția penală a dispus condamnarea celor doi generali, hotărâre judecătorească rămasă definitivă prin decizia penală nr. 558/15.10.2008 a ÎCCJ – Completul de 9 judecători).

Prin raportare la toate cele mai sus menționate, având în vedere mai ales condamnările pronunțate (care conferă întregii situații autoritatea de lucru judecat) cu privire la represiunea existentă la Timișoara în intervalul 15-20 decembrie 1989, se desprinde concluzia certă conform căreia TOATE structurile militare ale României (MI – DSS, MApN) au participat pentru reprimarea violentă a revoluționarilor din Timișoara.

Raportul Comisiei Senatoriale privind acțiunile desfășurate în Revoluția din decembrie 1989 concluzionează că „*La Timișoara s-a tras din ordin sau din proprie inițiativă. Au tras unii activiști de partid, unii ofițeri ai MI și MApN, au tras și simpli soldați. Însă este clar că militarii nu au tras niciodată în plin cu toată puterea focului de care dispuneau, nu pentru că nu au primit ordinul să o facă ci pentru că nu au vrut. Dacă ar fi făcut-o, dacă ar fi folosit întreaga capacitate de foc, ar fi rezultat mii de morți și răniți. Au tras în primul rând cei zeloși, iar apoi cei speriați de furia maselor revoluționare*”.

IV. Mitingul din data de 21 decembrie. Represiunea din noaptea de 21/22 decembrie 1989. Baricada.

La întoarcerea din Iran a președintelui Ceaușescu Nicolae (în timpul efectuării vizitei, conducerea de stat a fost asigurată de Ceaușescu Elena, Bobu Emil și Mănescu Manea), în după-amiaza zilei de 20 decembrie 1989, acesta a dispus măsurile amintite în capitolul precedent. Totodată, a început să se contureze ideea ca la data de 21 decembrie 1989 să fie organizat un mare miting popular prin care, în accepțiunea fostului președinte, masele populare urmau a fi convinse de justetea politicilor interne și externe ale conducerii de stat.

Martorul **Curticeanu Silviu** – șeful *Cancelariei prezidențiale*, a sintetizat foarte bine atmosfera în care s-a luat decizia organizării mitingului (SPM, 10.07.2018 - vol.V – *Declarații*, f. 298-308). Acesta a spus:” ***La întoarcerea din Iran în după-amiaza zilei de 20.12.1989, în jurul orei 18:00 l-am întâmpinat la aeroport așa cum era protocolul. Cunosc faptul că a avut și o întrevvedere separată cu Elena Ceaușescu și cred că aceasta l-a informat, în rezumat, asupra faptului că starea de spirit de la Timișoara era departe de a se liniști. Nu cunosc dacă i-a spus și despre morți, însă Nicolae Ceaușescu a devenit tăcut, nu a comentat nimic despre vizita sa în Iran și a ordonat măsurile cunoscute legate de ședința de la CC, anunțata teleconferință de la ora 20:00. Mai arăt că în cadrul informării sale, Elena Ceaușescu a precizat că a trimis la Timișoara o echipă formată din Emil Bobu și Constantin Dăscălescu. Reacția lui Nicolae Ceaușescu a fost una violentă ce denota nemulțumirea pentru trimiterea lui Dăscălescu la Timișoara. Eu am interpretat gestul ca fiind unul de neîncredere în Dăscălescu întrucât în ultimii ani Ceaușescu manifesta nu neapărat prudență cât o totală neîncredere în persoanele din jurul său. În această conjunctură, în seara de 20.12.1989 l-am văzut și pe Barbu Petrescu, primarul capitalei, care a venit la CC și a avut o***

discuție personală cu Ceaușescu. Nu am cunoscut conținutul, dar după plecarea acestuia m-am prezentat la șeful statului pentru a primi eventuale ordine și sarcini. Atunci am auzit exprimarea „lasă că le arăt eu ăstora de la Timișoara!”. Am înțeles totodată că se preconiza organizarea unui mare miting în ziua următoare 21.12.1989, în fața CC-ului prin care populația și muncitorimea să își exprime adeziunea față de conducătorul suprem și să dezaprobe faptele produse la Timișoara. Sunt convins că inițiativa i-a aparținut lui Nicolae Ceaușescu, iar întâlnirea cu Barbu Petrescu a avut doar rolul de a se asigura că poate fi organizată această întrunire.

Totul a fost spontan și fără organizare prealabilă. Spun acest lucru întrucât seara târziu am fost sunat de gl. Vlad – șeful DSS care a cerut lămuriri în legătură cu acest miting, declarându-se surprins de decizia luată. De obicei, la astfel de manifestări erau angrenate importante forțe de ordine și erau întocmite planuri pentru desfășurarea fără incident. Întrucât mitingul a fost organizat exclusiv de către comitetul municipal București cu resursele necesare, eu nu am fost implicat cu nimic și nici nu am date care să dezvolte acest subiect. Mai mult, Ceaușescu nu m-a invitat să particip a doua zi în balconul în care a vorbit, lucru surprinzător pentru mine întrucât în situații similare m-am aflat întotdeauna acolo. Așadar am rămas în biroul meu și precizez că fereastra era orientată către piață astfel încât am putut observa nemijlocit afluirea oamenilor în piață până în jurul orei 12:00. Era o masă imensă de cetățeni și muncitori cu recuzita cunoscută în astfel de împrejurări, respectiv pancarte, lozinci, tablourile celor doi conducători, alte inscripții cu caracter ideologic. Am remarcat de asemenea, o anumită lipsă de entuziasm, chiar lehamite în atitudinea oamenilor ce păreau a fi aduși cu forța. În general am rămas majoritatea timpului în fața ferestrei. Personal nu am agreat decizia șefului statului întrucât deja în țară erau cunoscute întâmplările de la Timișoara. S-a întâmplat ceea ce și televiziunea a arătat și anume după ce

o serie de vorbitori și-au încheiat discursurile, la foarte scurt timp după ce Nicolae Ceaușescu a luat cuvântul am auzit un vuiet în creștere, nefiresc, produs probabil cu mijloace tehnice apoi câteva bubuituri, iar lumea s-a dislocat haotic în toate direcțiile, de neoprit. Ceaușescu a încercat inutil să calmeze spiritele și în final s-a retras în cabinet. Am observat că Ceaușescu a trăit personal un moment nemaîntâlnit pentru el. În ultima perioadă avea convingerea că este iubit și adulat de către popor întrucât toate manifestările, mitingurile și odele conduceau către această concluzie. Acum a avut ocazia să observe o alterare a ceea ce însemna organizarea perfectă cu care era obișnuit astfel încât părea nedumerit, dar și speriat în același timp. Era atitudinea omului care nu găsea o explicație, în schimb Elena Ceaușescu afișa aceeași inconștiență, răutate și duritate cu înclinarea către măsuri imediate de reprimare.”

Așadar, mitingul s-a organizat în mod precipitat, nefiind luate aceleași măsuri organizatorice precum în numeroasele alte situații de acest gen. Forțele de protecție ale mitingului nu au fost numeroase, fiind amplificate abia după compromiterea acestuia. La orele 12:00, Ceaușescu Nicolae, însoțit de Ceaușescu Elena și Dăscălescu Ion, au apărut în fața mulțimii, în balconul CC al PCR. Președintele a luat cuvântul, iar după aproximativ 7 minute s-au declanșat o serie de evenimente ce au dus la totala dezorganizare/spargere a mitingului popular.

Raportul Comisiei Senatoriale privind acțiunile desfășurate în Revoluția din decembrie 1989 stabilește că „*A urmat efectul sonor care a creat panică și a determinat pe unii manifestanți să arunce tablourile, steagurile, lozincile și să încerce a părăsi prin fugă piața. Astfel mitingul s-a transformat într-o panică totală care a surprins întregul aparat de opresiune (...)* Numeroși martori confirmă zgomotul insuportabil echivalent cu cel produs de formații de avioane, elicoptere sau tancuri, care inițial a provenit dintr-o sursă de bruiaj amplificată la maximum prin difuzoare. Panica produsă s-a datorat existenței unei senzații

fizice de spaimă atât de puternică încât lăsa impresia unei treceri la inconștient, în timp ce în urechi răsună un hureit insuportabil (...) Asemenea trăiri pot fi provocate, după afirmațiile unor specialiști de emiterea unor sunete de joasă frecvență, sub pragul audibilului.”

În legătură cu cele afirmate prin paragraful anterior, este important a se reține declarația martorului **Dumitrescu Ionel**, audiat la sediul SPM, la data de 30.10.2017 (vol.II – *Declarații*, f.292-298). Acesta a relatat că „*În decembrie 1989 eram ofițer al MApN, cu gradul de inginer colonel în cadrul Secției cu înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei. Unitatea unde activam purta numărul 02348 și avea în subordine UM 02381 și UM 02487 București. Ocupam funcția de ofițer I, având ca principală atribuție de serviciu, asigurarea cu tehnică de propagandă specială - război psihologic (...) La 21.12.1989 de la unitatea unde activam au fost trimise patru autospeciale care au avut rolul de a amplifica sunetul, respectiv de a dubla sistemul celor de la Radiodifuziunea Română. Aceste autospeciale s-au aflat sub comanda lt.maj. Grumaz Alexandru. Conform planificării, cele patru autospeciale au fost instalate. Afirm în deplină cunoștință de cauză că una dintre autospeciale a fost sursa sunetului de joasă frecvență cu efect de panică, sunet care a provocat dezordine în mulțimea adunată în Piața Palatului, cu ocazia mitingului popular convocat de președintele Nicolae Ceaușescu. În timp, s-a acreditat ideea conform căreia acest sunet a fost generat de sovietici sau americani, însă realitatea este că sunetul a fost generat de una dintre cele patru autospeciale dispuse de UM 02348 București în perimetrul pieței. Semnalul de panică a fost opera propagandei speciale la inamic (...) Precizez că acel sunet cu efect de panică, înregistrat pe două benzi magnetice a fost probabil importat. Anterior datei de 21.12.1989 nu a existat nicio situație în care respectivele benzi să fie scoase pe teren. Este important de precizat că cele două benzi nu au apărut ca fiind înregistrate în*

*evidențele unității. La 21.12.1989 ele au fost scoase și folosite în premieră (...)
Din câte cunosc de la persoanele cu care am intrat în contact, cele două benzi cu
efect de panică urmau a fi folosite în timpul discursului președintelui Ceaușescu,
doar dacă s-ar fi ivit ocazia. Concret, această ocazie s-a ivit atunci când anumite
persoane infiltrate în rândul manifestațiilor au declanșat acțiuni diversioniste
cu scopul de a sparge mitingul. Este vorba de împunsături cu diverse obiecte
contondente și ascuțite, victimele acestei acțiuni fiind în special femeile.
Busculada a fost creată dinspre exterior spre interior, fiind generată o mișcare ce
nu a putut fi controlată. În acel moment, a fost declanșat sunetul cu efect de
panică existent pe benzile respective. Rezultatul acestor acțiuni este
binecunoscut. Precizez că, Mircea Andrievici (comandantul UM 02487
București) nu a luat singur decizia de folosire a acestui sunet cu efect de panică,
ci doar după ce s-a consultat cu mine și Ionescu Dan (comandantul UM 02381
București). Împreună am decis să experimentăm pe viu folosirea aceluia sunet.
Cunoșteam la modul teoretic ce efecte poate genera difuzarea unui astfel de
sunet. Sunetul era emis pe o bandă de joasă frecvență și odată generat crea efecte
de panică maximă, în funcție de subiecții asupra cărora acționa (...) Benzile cu
sunet de panică au fost distruse prin ardere în seara zilei de 21.12.1989. Pentru
realizarea acestui sunet de panică se folosesc huruit de blindate, împușcături de
mitraliere grele sau ușoare, explozii (petarde, grenade). În acest fel, este posibil
ca zgomotele unor explozii de grenadă sau petarde raportate de unii martori să
fie generate tot de emiterea sunetului respectiv.”*

Analiza acestei declarații confirmă ceea ce foarte mulți participanți la miting
au declarat că au simțit în timpul discursului președintelui Ceaușescu Nicolae. Mai
mult, și foarte important, este faptul că **dezorganizarea mitingului a fost
provocată și prin implicarea directă a unor cadre MApN** ce activau în cadrul
unei unități cu profil special . Martorul citat nu a dorit să precizeze dacă, pentru

folosirea celor două benzi magnetice, a avut girul structurilor superioare din cadrul MApN.

Cele relatate mai sus, sunt completate de martorul **Curticeanu Silviu**, care a specificat că *„Eu nu cunosc ordinele pe care Ceaușescu le-a dat în continuare, dar la scurt timp am putut observa nemijlocit pe o masă aflată într-una din sălițele de la nivelul cancelariei mai multe obiecte aduse probabil din piață. Erau prezenți gl. Neagoe - șeful Direcției a V-a și alte persoane din aparatul de partid și de stat. Pe masă am văzut mai multe bucăți de lemn, iar unele aveau la capete, sub forma a două cârlige, „coarne de drac”, foarte bine ascuțite, metalice. Am mai văzut bucăți de lemn care aveau în vârf „ace”. Aceste „ace” erau de fapt niște bucăți metalice de circa 5-6 cm foarte bine ascuțite la vârf și prinse în acele cozi din lemn. Rolul lor era fără îndoială acela de a împunge și a provoca evident răniri. Cred că au fost folosite pentru a crea panica și a dezorganiza respectivul miting. Sunt convins că s-a acționat în mai multe puncte, ca niște focare pentru dislocarea mulțimii. Față de masa de oameni aflată în acel moment în piață nu era suficient să se acționeze singular de câteva persoane doar într-o anumită zonă. Așa am și avut reprezentarea că lumea a alergat în mai multe părți ca urmare a existenței mai multor focare de panică. Pe acea măsuță am văzut și resturile unei sau unor petarde. Așa se discuta acolo. Am remarcat prezența lui Nicolae Ceaușescu care a vizualizat acele obiecte aflate pe masă și puteam constata cum teama lui incipientă se transformă în furie. În mod cert Nicolae Ceaușescu înțelegea că acele obiecte au fost folosite cu intenție pentru destructurarea mitingului. Așadar, înțelegea că cele petrecute au fost urmarea unor provocări. Știu că la scurt timp l-a chemat pe Bobu și cu una din mașini au plecat spre Intercontinental. Nu cunosc ce s-a întâmplat acolo, însă la întoarcere părea un om hotărât în luarea măsurilor întrucât i-a chemat la el pe Milea,*

Postelnicu și Vlad și le-a ordonat să formeze un comandament militar cu sediul în CC, ordonându-le să nu părăsească în niciun caz clădirea.”

La rândul său, **Constantin Manea** – fostul șef de cabinet al lui Ceaușescu Nicolae în intervalul 1962-1989, Comisia Senatorială, dosar nr. 208/J.I.4, Stenograma nr. 23 din 28.12.1993, a spus : *„După evacuarea populației adunate la miting au rămas foarte multe pancarte, lozinci și s-a făcut curățenie. Nu știu cine spunea, parcă Barbu Petrescu (primarul capitalei), că au fost adunate foarte multe sule. Unele din ele cu vârful însângerat. Explicația că ar fi fost o echipă pregătită care a înțepat femeile și ele au țipat, de disperare și durere. Deci așa s-a produs. A fost foarte bine organizat.”*

Martorul **Lăzărescu Florian**, fost colonel, adjunct al șefului Direcției a V-a și șef al Serviciului de operații tehnice a declarat în Stenograma nr. 29 din 25.01.1994 la Comisia Senatorială, dosar nr. 258/J.I.4: *„În ziua de 21.12.1989 mitingul a început la ora 11:00 și a durat puțin. După ce Nicolae Ceaușescu a luat cuvântul, am auzit, la interval scurt, două șuierături puternice, ca la lansarea și căderea unei rachete, am simțit durere în stomac. Lumea s-a speriat, mitingul s-a spart. Zgomotul venea dinspre Athenee Palace. Putea să vină și prin difuzoare, căci era foarte puternic. Au fost și două explozii ca de petarde. (...) În dreptul Bibliotecii Centrale Universitare era parcată o mașină de culoare kaki de la armată, cu difuzoare. Cred că de aici au venit șuierăturile. Eu am discutat cu colonel Ciobanu – șef de stat major la punctul nostru de comandă și el mi-a spus că zgomotul a venit de la mașina armatei. (...)”*

Jurnalistul **Popescu Cristian Tudor**, audiat ca martor la data 03.04.2018 (vol.I – Declarații, f.257-258), a arătat că: *„Într-o împrejurare, la circa 1 an și jumătate după decembrie 1989, am purtat o discuție cu colegul meu de redacție (solicitat înțelegere pentru păstrarea în anonim a numelui acestuia deoarece este decedat) care, înainte de 1989, lucrase ca activist în aparatul de partid, la*

capitală. Respectivul mi s-a confesat cu privire la momentul spargerii mitingului și a afirmat că s-a aflat în mijlocul oamenilor în acea zi de 21 decembrie 1989 în Piața Palatului. Cu privire la cauzele care au putut determina agitația și dispersarea ulterioară a celor prezenți în piață, acesta mi-a spus că a simțit personal o vibrație extrem de puternică ce i-a indus o stare de spaimă și acest lucru l-a constatat și la ceilalți participanți la miting, în jurul său. Am cerut detalii, iar colegul meu mi-a spus că a perceput acea vibrație ca pe un sunet compact, profund, omogen, posibil de joasă frecvență, iar descrierea senzației a fost categoric una subiectivă. Nu mi-a relatat nimic despre alte sunete sau zgomote specifice șenilatelor sau exploziilor de petarde ori de altă natură. De asemenea, mi-a relatat și despre acțiuni individuale prin care femeile în general erau înțepate cu corpuri ascuțite, cum ar fi bățul de la steag. Această ultimă acțiune părea a fi concomitentă cu cea a generării sunetului care i-a indus starea de spaimă”.

Cu privire la dezorganizarea mitingului popular din 21 decembrie 1989, în „Punctul de vedere preliminar al Serviciului Român de Informații privind evenimentele din Decembrie 1989”, Comisia Senatorială, dosar nr. 70/J.I.4, se precizează că „Ceea ce nu mai lasă loc de dubii în privința premeditării evenimentelor este faptul că din datele obținute ulterior, în plan informativ, coroborate cu unele informații certe, precum și cu mărturii provenite de la diverse persoane care au participat nemijlocit la miting sau care au avut ocazia să-l privească de la distanțe propice unor imagini de ansamblu, pun în evidență numeroase aspecte care nu pot ține în niciun fel de acțiunea maselor – purtătoare ale revoluției. Vacarmul sonor (asemănător cu cel produs de formațiuni de avioane, elicoptere sau tancuri) a provenit inițial dintr-o sursă de amplificare, nu din rândul manifestațiilor. Starea de panică s-a datorat unei senzații fizice de spaimă, resimțită sub forma unei neliniști (...) Date de interes privind elucidarea

acestor afirmații ar putea oferi personalul tehnic și specialiștii care asigurau la data respectivă sonorizarea unor astfel de manifestații. (Acest indiciu a fost valorificat în cursul urmăririi penale și astfel a fost audiat martorul Dumitrescu Ionel). *Mai multe persoane au relatat că, exact înaintea începerii panicii, pe laturile exterioare ale mulțimii, au apărut mașini ARO din care au coborât persoane cu bâte, care, penetrând cordonul de asigurare exterior au început să-i lovească pe participanți. Penetrarea cordoanelor exterioare ridică semne de întrebare în privința atitudinii unor cadre de comandă din MI. Alte persoane au afirmat că, aflându-se în mijlocul mulțimii, au observat cum unii purtători de lozinci au scos lozincile și, cu mânerele cu vârfuri ascuțite – atipice pentru cele confecționate în acest scop – au început să-i împungă pe cei din jurul lor, strigând în același timp „Fugiți, că ne omoară!”, „Vin tancurile!” etc.”*

Este important de reținut faptul că **acțiunea de dezorganizare a mitingului din 21 decembrie 1989 nu a fost revendicată.**

Cu toate că presedintele Ceaușescu Nicolae a reușit să-și reia cuvântarea după câteva minute de întrerupere, tensiunea generalizată a fost instaurată în mod iremediabil iar **centrul de greutate al Revoluției s-a mutat la București.**

După dezorganizarea adunării populare convocată de președintele Ceaușescu Nicolae, manifestații au format trei grupuri importante în centrul Bucureștilor. Aceste grupuri au fost localizate în zona *Universității București, Piața Romană și Piața Unirii.*

Concomitent au fost organizate primele dispozitive de represiune alcătuite din forțe ale **Ministerului de Interne, Trupelor de Securitate** și ale **Ministerului Apărării Naționale.** Aceste forțe au fost coordonate de un **Comandament Militar** alcătuit din ministrul apărării naționale (gl. Milea Vasile), ministrul de interne (Postelnicu Tudor), șeful DSS (gl. Vlad Iulian), șeful Securității municipiului

București (col. Goran Gheorghe) și șeful de Stat Major al Gărzilor Patriotice (col.Pârcălăbescu Corneliu).

Forțele aparținând **MApN** au sosit în *Piața Palatului* în jurul orelor 14:30, cu misiunea de a întări dispozitivele de blocare existente deja în zonă. De la UM 01656 București, în *Piața Palatului*, au ajuns 100 de militari care au staționat, fără să intervină până a doua zi (22.12.1989), orele 12:00, când au fost retrași în unitate. În jurul orelor 13:30, din ordinul ministrului Milea Vasile, gl.mr.Voinea Gheorghe (comandant al Armatei I) a transmis comandantului UM 01908 București (unitate subordonată Comandamentului Infanteriei și Tancurilor) să trimită două companii (aprox. 300 de militari) la Hotelul Intercontinental. Ulterior, în intervalul 14:00-16:00, s-a ordonat UM 01210 București și UM 01305 București să trimită militari și transportoare auto blindate (TAB) în *Piața Palatului* pentru apărarea sediului CC al PCR.

Forțele **Miliției Capitalei** au intrat în dispozitiv și au început să acționeze începând cu orele 13:30, în zona centrală a capitalei, cu aproximativ 150 de cadre.

În seara zilei de 22 decembrie 1989, în zona *Hotelului Intercontinental*, au acționat și 6 autospeciale ale pompierilor.

La orele 13:45 ale zilei de 21 decembrie 1989, din ordinul gl.lt. Ceaușescu Nicolae Andruța – comandant al **Școlii de Ofițeri a Ministerului de Interne**, această unitate a fost alarmată, astfel încât 35 de cadre și 927 de elevi, în ținută militară, s-au deplasat în centrul capitalei (*Hotelul Intercontinental, Piața Romană, Sala Palatului, Piața Amzei și B-dul.Primăverii*). Inițial, acestor forțe nu li s-a distribuit muniție, însă ulterior fiecare elev a primit câte 10 cartușe. Aceste efective nu au primit ordin de deschidere a focului și nu au efectuat foc cu armamentul din dotare. S-au retras la ordin din zonele în care au fost dispuse la data de 22.12.1989, orele 12:00. Totuși, ancheta penală efectuată ulterior a stabilit că doar gl.lt.Ceaușescu Nicolae Andruța, în seara de 21 decembrie 1989 a tras în

revoluționari, cu pistolul din dotare, faptă pentru care a fost judecat și condamnat ulterior.

La orele 14:30 ale zilei de 21 decembrie 1989, primele subunități și TAB-uri ale UM 01305 București au ajuns în zona Universității București unde au primit misiunea ordonată de ministrul apărării de a ocupa un dispozitiv de blocare în sprijinul forțelor de ordine.

La orele 16:15, gl.lt. Hortopan Ion (șeful Comandamentului Infanteriei și Tancurilor) a ordonat ca în zona *Hotelului Intercontinental* să fie trimiși suplimentar 10 ofițeri și 100 de militari în termen pentru ca aceștia să facă joncțiunea cu cele 10 TAB-uri aparținând UM 01305 București. Deplasarea acestor forțe s-a făcut cu 8 autocamioane de la Autobaza MApN. După sosirea în zonă, șoferul unuia dintre autocamioane (sold.C.N) a fost lovit în cap cu o cărămidă de către un revoluționar, și-a pierdut pentru scurt timp cunoștința și astfel controlul asupra autocamionului, intrând în plin în manifestații și forțele de ordine, deopotrivă. Incidentul s-a soldat cu 7 decedați și 7 răniți grav din rândul revoluționarilor și rănirea unui elev militar.

La orele 17:30, în baza ordinului ministrului Milea Vasile, o grupă de transmisioniști cu dotarea necesară, a fost trimisă la sediul CC al PCR, pentru asigurarea sistemului de legături necesar conducerii operative a efectivelor militare ce desfășurau misiuni în zona centrală a capitalei. În același timp, din cadrul MStM al Armatei, a fost constituită și s-a deplasat la sediul CC al PCR o grupă operativă de ofițeri de stat major.

Ministrul apărării naționale a ordonat comandantului **Aviației Militare** (gl.lt. Rus Iosif) să ordone executarea unui zbor de recunoaștere cu două elicoptere, cu scopul informării corecte privind mișcările revoluționarilor în diferitele zone din București. Cu această ocazie, din elicoptere au fost lansate manifeste care îndemneau populația Bucureștilor la calm.

În după-amiaza aceleiași zile, **Gărzile Patriotice** au primit misiunea de a interveni pentru împrăștierea revoluționarilor din zona centrală a capitalei. Începând cu orele 18:00, din punctul de comandă unde își desfășura activitatea Comandamentul Militar (etajul 1 al CC) s-a solicitat ca efectivele Gărzilor Patriotice să intervină în *Piața Universității* și *Piața Unirii*.

În jurul orelor 22:00, ministrul apărării a ordonat conducerii **Academiei Militare** să trimită la sediul CC al PCR două detașamente de cadre și ofițeri elevi, complet înarmate. Drept urmare, la orele 22:45 un efectiv de 784 de cadre și elevi ai Academiei Militare, îmbarcat în autobuze, a ajuns în fața sediului CC, formând un dispozitiv de blocare în zona Hotelului Intercontinental, în spatele dispozitivului deja existent format din militari ai UM 01908 București (MApN).

În toată această perioadă, în dreptul *Hotelului Intercontinental*, revoluționarii, dând dovadă de foarte mult curaj și spirit de sacrificiu, au ridicat o **baricadă** cu scopul de a împiedica acțiunile forțelor de represiune. Cu toate acestea, foarte mulți revoluționari au fost brutalizați, urcați în camioane și reținuți.

Baricada ridicată s-a dovedit a fi eficientă, astfel încât încercările de a o înlătura prin folosirea TAB-urilor au eșuat. Așa fiind, în jurul orelor 23:00, ministrul Milea Vasile a ordonat ca baricada să fie înlăturată cu ajutorul tancurilor, ordin care s-a executat. Imediat după acest moment, zona a fost ocupată de către forțele de ordine ale **Ministerului de Interne**, cărora le-au urmat efectivele **UM 01908 București** și ale **Academiei Militare**. Revoluționarii au fost obligați să se retragă pe străzile adiacente.

Probatoriul administrat a relevat că inițial, forțele de represiune au executat focuri de armă în plan vertical sau într-un plan de 45 de grade, cu scopul de a-i intimida și dispersa pe revoluționari. Treptat unghiul de deschidere a focurilor de armă a coborât, astfel încât în jurul orelor 24:00, forțele de represiune **au tras în plin asupra revoluționarilor**, rezultând numeroși morți și răniți.

Represiunea a continuat până în jurul orelor 02:00 din 22 decembrie 1989, acționându-se cu violență extremă. Au fost arestate **1245** de persoane din care 670 au fost introduse direct la Penitenciarul Jilava, iar celelalte au ajuns în același loc de detenție după ce, în prealabil, au fost introduse în unele unități de miliție și securitate, unde au fost supuse violenței.

Relevantă pentru starea de fapt din după-amiaza zilei de 21 decembrie 1989 și noaptea de 21/22 decembrie 1989 este depoziția lui **Dan Iosif, simbol autentic al revoluționarilor** (Comisia Senatorială, dosar nr. 154/J.I.4, Stenograma nr. 89 din 28.04.1994) – *„Am ajuns în București în momentul când mitingul se destrăma. Străzile erau pline de pantofi, genți, căciuli, iar oamenii fugeau sperați (...) Eram în dreptul Hotelului Intercontinental (...) Nu găsesc cuvinte să descriu ce am simțit atunci când o serie de copii, tineri, au încercat să oprească TAB-urile sărind din mers pe ele(...) Pe mașinile de pompieri, pe două dintre ele, am reușit să ne suim, să tăiem furtunele de apă. Ei au plecat și a început construcția baricadei, cu mese de la Dunărea și Pescarul (...) coșurile de gunoi erau puse, a fost adus un cărucior de Aprozar, încet-încet am început să ne organizăm și oamenii au început să asculte de mine, pentru că am fost unul dintre cei care au reușit să depășească chiar granița nebuniei (...) Au început să fie puse și mașini în baricadă, încet-încet s-a format o baricadă care practic ne-a departajat (...) Ieșirea din strada Batiștei a fost bine blocată de un șofer care avea o izotermă, un tir metalic. Apoi erau câteva containere, câteva microbuse, o mașină mai mare de transportat materiale de construcții, urma basculanta despre care generalul Hortopan ne acuza că i-am dat drumul spre trupe, dar nu e adevărat (...) Apoi am primit o portavoce (...) Trupele de represiune veneau în salturi, erau bine echipate, aveau scuturi, bastoane noi (...) Unul dintre băieți a scos o baterie de la o Dacie, tot de acolo a luat o instalație electrică, am făcut legăturile și a început să funcționeze (portavocea) (...) Până la ora 18:00 le-am*

vorbit oamenilor și eu și Dincă, mai mulți. În jurul orelor 18:00, când s-a lăsat întunericul, au început focurile de armă. Au început să tragă când s-a lăsat întunericul, până atunci au fost focuri de avertisment, în aer (...) Am avut ocazia să-l văd pe generalul Milea plimbându-se cu mâinile la spate. Ca un Ceapaev român cu mantaua pe umeri, se vedea tocul revolverului, descheiat, nu era siguranța pusă la clapa de la tocul revolverului. L-am văzut discutând cu Postelnicu, cu Andruța Ceaușescu. În momentul când generalul Milea s-a retras din dispozitiv, a început sarabanda focurilor, s-a tras ca la nuntă, fără discerământ. Ei spun că au tras cu gloanțe oarbe, dar eu spun că au tras cu gloanțe trasoare (...) În seara de 21 decembrie, cineva a dat ordin să se tragă în plin, se vede pe caseta filmată cum tirul este coborât sistematic (...) Când au văzut că nu pot să ne împrăștie au încercat să spargă baricada cu două TAB-uri (...) În momentul când TAB-ul a lovit în baricadă, mașina aceea pe care eram noi a fost înclinată și noi am căzut de acolo. Nu au reușit să o spargă, TAB-ul a rămas agățat de una din mașinile din baricadă (...) Pe la ora 00:00, pot să vă spun cu sinceritate și frică de Dumnezeu că cineva a dat ordin să se tragă în plin, să nu se mai țină cont de nimic. Și spun acest lucru pentru că în jurul orei 00:00, au început să apară primele victime împușcate în zona pieptului. Până atunci, mai cădea câte unul ici acolo, împușcat în picior și vă spun sigur că s-a tras de pe clădiri, adică pe clădirile Pescarul și Dunărea, spun acest lucru pentru că sunt trăgător de elită. Unghiul de incidență al glonțului, mie îmi spune de unde se trage. Oamenii erau împușcați în mușchiul piciorului, din față, de sus în jos, iar glonțul ieșea în apropiere de articulația genunchiului (...) Dar după ora 00:00 au început să tragă în plin. Mă aflu cu portavocea în mijlocul străzii și vorbeam de acolo mulțimii, pentru că, să vă spun cinstit, nu știu dacă am fost 100 de oameni la ora 00.00 când a început să se tragă și să se arunce cu grenade lacrimogene. Le-am spus să-și pună la nas îmbrăcămintea care era udă și să

respire prin ea, iar grenadele să le arunce înapoi (...) Generalul Hortopan declară că nu au putut să facă nimic datorită gazelor lacrimogene care îi sufocau, ceea ce este o minciună sfruntată. Gazele îi sufocau într-adevăr, pentru că noi am avut curajul să aruncăm înapoi la ei toate grenadele pe care le prindeam, aveam mâinile arse. Dacă au văzut că nici așa nu fac față au început să tragă în noi, în plin (...) Au început să pice unul câte unul (...) Pe un băiat l-au împușcat exact în coșul piptului, care este foc de lunetist, tras cu multă precizie. În jurul orei 01:30 eram pe baricadă și mi-am dat seama că urmează ceva bine gândit pentru ei și rău pentru noi, pentru că s-a dat comandă, iar trupele de ordine din fața baricadei s-au despărțit în stânga și dreapta și au lăsat culoar liber. Dispre strada Onești, erau masate tancurile ocolo, și au plecat două tancuri, primul a intrat în baricadă cu o viteză de 45 -50 Km./h, deci viteza maximă pe care o puteau prinde acele T 34 din timpul războiului. Baricada a spulberat-o ca pe o coajă de nucă (...) Primul tanc care a spulberat baricada s-a dus în jos către Piața Unirii, cel de-al doilea care a trecut, a trecut prin breșă, a acroșat una din laturi, a ajuns la intersecția cu Republicii și când a ajuns în stația din fața Ministerului Agriculturii, a început să tragă cu mitraliera din dotarea tancului și s-a dus către Rosetti, se vede clar pe caseta filmată cum oamenii cad (...) Sigur că ne-a împrăștiat, dar cei care am fost lideri la baricadă ne-am înțeles ca a doua zi dimineată să ne întâlnim acolo, aducând cu noi cât mai mulți oameni (...) Un episod important din noaptea de 21 mi se pare momentul în care ni s-a comunicat de dincolo că armata vrea să ne transmită un mesaj. Am făcut apel prin gigafon, cred că de 4-5 ori, am cerut să se facă liniște, ca armata dorește să ne transmită un comunicat. Noi credeam că este cel care se referea la fraternizare și că totul s-a terminat, dar când s-a făcut liniște mormântală au început să tragă, în jurul orei 24:00. Era exact după plecarea lui Postelnicu și Milea.”

Fostul premier al României, **Roman Petre**, a declarat în calitate de martor (sediul SPM, 01.03.2017, vol.I – *Declarații*, f.148-165) –, *„În ziua de 21 decembrie 1989, în jurul prânzului, mă aflam la catedră, iar o secretară m-a atenționat că la televizor se transmite ceva deosebit (...) Am reușit să văd momentul în care adunarea populară organizată din ordinul lui Nicolae Ceaușescu se destrăma în mod spectaculos (...) Am fost sunat telefonic de către soția mea care m-a informat că a fost înștiințată că în zona Hotelului Intercontinental se formase o baricadă (...) Am hotărât să merg la baricadă (...) Am plecat direct de la facultate, cu autoturismul personal (...) Între cei prezenți am remarcat foarte mulți tineri, dar și un bărbat care se manifesta cu multă autoritate, despre care am aflat că se numește Dan Iosif (...) Am rămas la fața locului, alături de celelalte persoane, până cu puțin înainte de miezul nopții când asupra noastră s-a tras cu muniție de război. Am văzut căzând în jurul meu oameni, au fost morți și răniți.”*

În completarea acestor declarații vin cele aparținând revoluționarilor din București care au participat în după-amiaza zilei de 21 decembrie 1989 și în noaptea care a urmat la confruntările violente cu forțele de represiune, în centrul capitalei României. Aceste declarații se regăsesc în cuprinsul volumelor **1-191**, din dosarul nr. 11/P/2014, intitulate „*Piața Universității*”.

Cu titlu de exemplu vor fi redată câteva dintre aceste declarații, relevante pentru starea de fapt a respectivului interval de timp. Astfel:

1. Martorul Antonescu Pătru (vol.1–*Piața Universității*, audiat 21.03.2006) arată că *„În ziua de 21 decembrie 1989.. m-am deplasat pedestru în Piața Universității, am ajuns în jurul orei 17.00 și am observat că erau strânși mai mulți manifestanți (...) În jurul orei 19:30 au venit dinspre Piața Romană mai mulți soldați îmbrăcați în costume militare kaki, înarmați cu pistoale mitralieră. Aceștia aveau în jur de 30-40 de ani, însă erau și de 20 de ani (...) Ulterior, au venit două TAB-uri și camioane (...) În jurul orei 20:00-21:00 focul a fost deschis*

de soldați, trăgând cu trasoare în aer, pentru intimidare. Se vedeau trasoarele fluorescente. În jurul orei 23:00 soldații au deschis focul, trăgând foc cu foc în populație. Am văzut oameni căzând (...) În acel moment m-am speriat și am încercat să mă retrag (...) Am intenționat să mă ascund, însă am fost prins de mai mulți soldați, unul era în jur de 40-45 de ani, îmbrăcat în uniformă de soldat, cred că era ofițer datorită vârstei și felului cum se adresa celorlalți soldați, restul erau soldați în termen. Am fost luat împreună cu patru manifestanți, lovit cu bastoanele și pumnii la nivelul feței, m-au dus pe o stradă situată pe partea cu restaurantul Dunărea, m-au pus să stau culcat cu fața la asfalt, am fost predați unui grup de circa patru civili, care ne-au încătușat câte doi (...) Am fost urcați în mașini și transportați la Miliția Capitalei”.

2. Anton Corneliu (vol.1–Piața Universității, audiat 30.07.2008) precizează că *„La Universitate am văzut TAB-uri și tancuri, foarte mulți ofițeri și subofițeri de miliție și armată, dar și câțiva civili care dădeau ordine militarilor MApN (...) În momentul în care a început să se tragă eu mă aflam în apropierea cinematografului Luceafărul (...) Și-au făcut apariția mai multe mașini de pompieri. Au început să înainteze cu tancurile, după ce în prealabil erau trase trasoare și gloanțe în plan vertical (...) Cadrele de miliție au început să deschidă focul asupra noastră, fapt ce ne-a determinat să fugim (...) Am fost opriți de mai mulți luptători din Gărzile Patriotice care ne-au amenințat cu armele după care i-au chemat pe milițieni. Atunci cadrele de miliție au început să ne înjure și să ne lovească cu picioarele și cu pumnii, noi căzând. Ne-au urcat în dube și ni se adresau „Vreți democrație, luați democrație!”, după care eram loviți din nou cu pumnii și picioarele. Am plecat cu dubele, pe Văcărești, militarii s-au oprit, au coborât din dube și au început să alerge după grupuri de tineri, auzindu-se și focuri de armă. Îi auzeam cum afirmau „Uite iepurii cum fug!”.*

3. Avram Petru (vol. 1 – *Piața Universității*, audiat 11.04.2005) a spus că: *„În după-amiaza zilei de 21.12.1989, am mers în centrul capitalei. Acolo erau circa 200 manifestanți, strigau lozinci anticeaușiste. M-am integrat și eu în grupul de manifestanți. În jurul nostru se formase un dispozitiv al forțelor de represiune, respectiv milițieni și militari MApN (...) Manifestanții ocupaseră carosabilul din Piața Universității și tot treceau mașini militare în viteză, care încercau să ne disperseze, dar și mașini de pompieri care au stropit cu apă. Pentru a împiedica acest lucru, ne-am hotărât să ridicăm o baricadă (...) Încercam să dialogăm cu militarii din cordoane ca să nu tragă în noi. Militarii au început să tragă la un moment dat în sus, apoi au coborât unghiul la 45 de grade, ca mai târziu la orizontală. În jurul orei 01:00, în 22.12.1989, forțele de represiune au spart baricada construită de noi și așa cum am arătat, au coborât unghiul de tragere la orizontală. Atunci mulțimea s-a dispersat (...) Eu și fratele meu am fost văzuți de o grupă de milițieni și militari MApN care ne-au reținut și ne-au dus la Secția I Miliție. Acolo am fost bătuți.”*

4. Arsenie Constantin (vol. 2 – *Piața Universității*, audiat 16.06.2008) a declarat că *„În data de 21.12.1989, după ora 14:00, m-am deplasat spre centrul orașului, ajungând la Universitate (...) După lăsarea întinericului am auzit primele focuri de armă (...) Auzeam focuri de armă și pe lângă noi cădea câte o persoană, împușcată fie în zona capului, fie în picior. Personal am ajutat două-trei persoane, bărbați în vârstă de 20-25 ani (...) Eram înconjurați de milițieni. Am văzut aproximativ 10-15 astfel de persoane rănite sau decedate. În permanență eram supuși la jeturi de apă, rafale de armă, gaze iritant lacrimogene (...) Am văzut câteva vehicule militare care au spart baricada (...) După ce am văzut că se trage puternic m-am îndepărtat.”*

5. Gheorghe Ulise (vol. 20 – *Piața Universității*, audiat 05.04.1990) a spus că *„În seara zilei de 21 decembrie 1989, în jurul orelor 18:00, am plecat de acasă*

cu intenția de a participa la demonstrația din fața Hotelului Intercontinental. Am ajuns la Universitate și am văzut că demonstrații blocaseră căile de acces cu mașini (...) Am văzut că aici erau polițiști, cu căști și scuturi, înarmați. Erau de asemenea și militari îmbrăcați în kaki. Am văzut când o mașină blindată a armatei a încercat să desfacă baricada, dar nu a reușit. În jurul orelor 23:00 au fost aduse tunurile cu apă (...) Atunci s-au apropiat cordoanele de polițiști și am văzut un soldat care trăgea în sus. Am început să ne retragem și am dat peste o femeie și un bărbat care se ajutau reciproc pentru a ajunge într-o scară de bloc, deoarece bărbatul era rănit la gât (...) S-au apropiat militari în termen care m-au somat să stau. Mi-a fost frică și am fugit. Atunci au tras spre mine și eu m-am culcat pe burtă. A venit la mine un individ îmbrăcat în kaki care nu avea nici grade, nici semn de armă, în vârstă de aproximativ 35 ani. Acesta a sărit cu picioarele pe mine. Am fost luat de milițieni și m-au dus la Poliția Capitalei. Aici am fost lovit cu bastoanele de cauciuc și picioarele”.

6. *Koreanschi Marcel* (vol. 24 – Piața Universității, audiat 23.11.2006) a arătat că „Am ajuns în Piața Universității în jurul orelor 17:00, constatând că perimetrul cuprins între intersecție și Intercontinental era ocupat de aproximativ 800 de persoane care scandau. De asemenea, am observat că în dreptul Băncii Franceze, un baraj al forțelor de ordine format din scutieri, dotați cu căști albe, scuturi, bastoane și pistoale mitralieră cu pat rabatabil, iar în spatele acestuia erau trupe MAPN. În spatele acestui baraj erau mai multe TAB-uri, camioane, militari. Cineva din mulțime a avut ideea de a se construi o baricadă (...) Au avut loc mai multe intervenții a unor autospeciale de pompieri (...) După ora 22:00, am observat mai multe TAB-uri, unul dintre ele rămânând blocat în baricadă (...) În jurul orelor 24:00 sau puțin înainte, în zonă s-a deschis focul, iar o parte din manifestanți s-au retras. Nu știu din ce direcție a venit focul, dar am auzit strigăte de durere imediat după aceea. În acel moment mă aflam lângă

restaurantul Dunărea unde am văzut un bărbat în vârstă de aproximativ 30 de ani ce avea piciorul stâng zdrobit, piciorul atârna în pantaloni, l-am tras pe trotuar (...) În același timp am auzit tropăit de bocanci în spatele meu, realizând că cei din cordon sau alte forțe de ordine interveniseră în forță și cu brutalitate. Am apucat să văd decât că spre mine veneau militari în kaki și imediat după aceea am primit un pat de armă de la unul dintre aceștia în zona cervicală și m-am prăbușit la pământ, rămânând alături de rănitul care nu mai mișca.

7. Mălinaș Vasile (vol. 30 – Piața Universității, audiat 23.11.2005) a declarat că „În ziua de 21 decembrie 1989 (...) am hotărât să mă deplasez înspre zona centrală a orașului (...) Am ajuns în Piața Universității (...) În primul rând al cordonului erau scutieri cu căști de protecție având asupra lor bastoane de cauciuc. În spatele acestora am văzut cadre de miliție și civili având pistoale în tocuri, la centură, despre care cred că erau lucrători de securitate (...) Lângă Intercontinental, i-am văzut pe Dan Iosif și Dumitru Dincă, vorbind pe rând la o portavoce (...) La aproximativ 20 de minute după ce am ajuns în piață, am văzut două TAB-uri venind în viteză înspre Piața Romană (...) La câteva minute, în aceleași condiții au mai trecut alte trei TAB-uri. La scurt timp după trecerea acestor TAB-uri, milițienii din cordonul susmenționat au început să tragă cu pistoale mitralieră în rafale scurte sau foc cu foc, deasupra manifestațiilor, la un unghi de 45 grade. În același timp, personal am văzut cum civilii din cordon trăgeau cu pistoalele înspre manifestați, la nivelul picioarelor. Lângă mine, la circa doi metri, câțiva manifestați s-au lăsat jos, încercând să se ferească de gloanțe. După câteva secunde am văzut cum unul dintre acești manifestați a fost lovit de un glonț în frunte, prăbușindu-se la pământ cu fața plină de sânge.”

8. Grigorescu Ion Traian – dosar nr. 11/P/2014, vol. 31 – MAPN, audiat ca martor la 08. 11.2005) -, „În perioada 1980-1989 am activat ca ofițer pe diferite funcții de comandă la unitatea de parașutiști UM 01842 Boteni . Din septembrie

1989 am început cursurile Academiei Tehnice Militare (...) În ziua de 21 decembrie ni s-a spus de către unul din locuitorii comandantului că vom intra în dispozitiv la sediul CC, cu misiunea de a împrăști grupurile de manifestați între CC și Piața Universității (...) Eu personal, fiind parașutist, eram echipat cu ținută albastră. În jurul orelor 21:00 am ajuns la sediul CC, transportați cu autobuzele unității (...) Am ajuns în dispozitiv în jurul orelor 22:30, în zonă existau până în 2000 de manifestați (...) În jurul orelor 22:30, fiind în dispozitiv, am văzut cum o persoană scoasă din mulțime de către scutieri, încercând să scape, a fost împușcată în cap cu pistolul de către un civil. La 10-15 minute după, scena s-a repetat cu un alt manifestant împușcat lângă zidul Universității (...) Persoanele din cordonul de civili erau îmbrăcate uniform în pardesiu, cu pistolul la centură sau în ham. Pe timpul înaintării transportoarelor blindate acestea executau foc pe direcția manifestaților. Deasupra acestora, la un unghi de 30-40 de grade (...) după dispersarea manifestaților, am primit ordin de la comandanții noștri să rămânem în dispozitiv până la orele 07:00. Între orele 03:00-05:00 au venit mașini de pompieri și de la salubritate care au curățat și spălat străzile și trotuarele (...) M-am dresat comandantului Academiei, gen. Gheorghe Logofătu, cu solicitarea de a-mi explica ce misiune avem în stradă cu armament și muniție la noi, în condițiile în care nu aveam dreptul să oprim mulțimea. Am fost admonestat de către comandantul academiei și amenințat că va lua măsuri împotriva mea (...) După intrarea în unitate, am predat armamentul și muniția și am trecut la dormitoare. (...) S-a transmis ordinul ca ofițerii studenți proveniți de la structurile MI, CI, pompieri și securitate, să predea armamentul și muniția și să se adune în amfiteatrul 58, parter. Ulterior, după circa două săptămâni, am aflat de la diferiți colegi, că după ce au fost adunați în amfiteatru cei mai sus menționați, generalul Soare a primit ordin verbal de la generalul Logofătu să-i

împuște pe respectivii studenți ofițeri. La opoziția generalului Soare, comandantul unității nu și-a retractat ordinul, dar nici nu a insistat.”

În mod deosebit sunt relevante, pentru a demonstra represiunea exercitată până la data de 22 decembrie 1989, volumele intitulate „***Jurnale de luptă***”. Conținutul acestora evidențiază participarea nemijlocită a forțelor MApN, ca urmare a ordinelor date de președintele Ceaușescu Nicolae (ordine transmise ierarhic până la nivelul de execuție), la reprimarea revoluționarilor din orașele țării. Astfel, **armata** a fost folosită în mod ilegal și contrar scopului ei de a fi (apărarea poporului împotriva unui agresor extern). Reprezentativ este volumul **8** – „***Jurnale de luptă***”. În mod cronologic sunt consemnate misiunile *Diviziei 1 Mecanizate București*, începând cu data de 17 decembrie 1989. Este evidențiată implicarea generalului Eftimescu Nicolae (prim-adjunct al ministrului apărării și șef al Direcției Operații din MStM). Apoi, după represiunea violentă din noaptea de 21/22 decembrie (București), Comandantului *Armatei I* i s-a raportat : „***Cadrelle și trupele au dat dovadă de elan revoluționar pentru a înfăptui ordinul comandantului suprem transmis la mitingul din 21.12.1989***”. (pag. 61-63)

În perioada de după evenimentele revoluționare, în spațiul public s-a speculat că pentru represiunea exercitată până la data de 22 decembrie 1989 au fost folosite și persoane din afara țării (în special din zona arabă, date fiind relațiile foarte bune dintre Ceaușescu Nicolae și liderii arabi). Cu toate acestea, analiza întregului material probator nu a relevat indicii edificatoare pentru implicarea unor astfel de elemente, în exercitarea represiunii. Așa cum se va devoala într-un alt capitol, ulterior datei de 22 decembrie au fost reținuți străini suspecti de săvârșirea unor acte de terorism, însă , fără excepție, suspiciunile nu s-au adeverit, iar aceste persoane au fost eliberate.

Conform probatoriului administrat, **în intervalul 16-22 decembrie 1989 – orele 12:00, totalul decedaților a fost de 153 persoane, au fost înregistrați 831 de răniți, fiind reținuți/lipsiți de libertate 890 de revoluționari.**

Prin raportare la cele mai sus menționate și la întregul material probator al dosarului, se desprinde concluzia certă conform căreia :

Represiunea armată exercitată în intervalul 16 – 22 decembrie 1989 împotriva maselor de revoluționari a fost exercitată de toate structurile militare ale României (MI-DSS, MApN).

Coordonarea repressiunii a fost făcută de președintele Ceaușescu Nicolae (comandant suprem al forțelor armate), prin intermediul vârfurilor de comandă din cadrul MI-DSS și MApN. Au fost implicați direct și toți șefii de direcții militare aparținând MI–DSS și MApN.

Pe cale de consecință, responsabili pentru repressiunea revoluționarilor în intervalul 16-22 decembrie 1989 sunt fostul președinte Ceaușescu Nicolae și vârfurile de comandă ale MApN și ale MI-DSS .

Conduitele acestor **factori de decizie** ai statului comunist se subscriu pe deplin laturii obiective a *infracțiunilor contra umanității*, definite de articolul 439 din *Codul Penal*. **Populația civilă** (revoluționarii) din Timișoara, București și alte orașe ale României a fost **supusă în mod sistematic unui atac militar planificat, astfel rezultând ucideri, vătămări ale integrității fizice sau psihice, suferințe și privări grave de libertate.**

Prin **ordonanța numărul 629/C2/2016** din data de 05.04.2016 aparținând prim-adjunctului procurorului general al *Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* s-a arătat că prezenta urmărire penală trebuie să stabilească ansamblul cauzelor, condițiilor și împrejurărilor în care s-au produs evenimentele din intervalul **16 – 31 decembrie 1989**.

Judecătorul de cameră preliminară din cadrul *ÎCCJ* a confirmat acest punct de vedere și a subliniat că în cauză este necesar a fi identificate persoanele care au ocupat **funcții de decizie** în aparatul de stat, care au **ordonat, organizat sau au participat la reprimarea revoluționarilor**.

Totodată, s-a subliniat necesitatea **stabilirii formelor de vinovăție penală a acestor factori de decizie**. Precizările judecătorului de cameră preliminară sunt în deplină concordanță cu *doctrina* privitoare la *infracțiunile împotriva umanității*, prin care se face trimitere la **vârful piramidei decizionale** în ceea ce privește atacul generalizat și sistematic împotriva populației civile. (Istoricul urmăririi penale urmează a fi devoalat în *titlul F* al rechizitoriului)

Aceste dispoziții au stat la baza ordonanței *Secției Parchetelor Militare* numărul 11/P/2014 din data de 01 noiembrie 2016 prin care s-a extins urmărirea penală, *in rem*, sub aspectul săvârșirii *infracțiunii contra umanității* (articolul 439 din *Codul Penal*).

Pe cale de consecință, prezenta anchetă penală a analizat **ansamblul de conduite din intervalul 16 – 31 decembrie 1989**, cu scopul de a stabili inclusiv responsabilitățile de natură penală a factorilor de decizie politico – militară din **întregul** interval menționat. Or, așa cum s-a argumentat anterior, responsabili pentru represiunea revoluționarilor în intervalul 16-22 decembrie 1989 sunt fostul președinte Ceaușescu Nicolae și vârfurile de comandă ale MApN și ale MI-DSS. Vinovăția fostului șef al statului este fără echivoc demonstrată de probatoriul administrat. Acesta, în calitate de *comandant suprem al forțelor armate*, a

coordonat în mod direct represiunea existentă până la data de 22 decembrie 1989. Șefii principalelor structuri de forță care s-au implicat în executarea ordinelor date de Ceaușescu Nicolae au fost **Postelnicu Tudor – ministrul de interne, Vlad Iulian – șeful Departamentului Securității Statului (DSS) și Milea Vasile – ministrul apărării**. Probatoriul administrat a mai demonstrat că generalul **Eftimescu Nicolae** (șeful *Direcției Operații*) a fost implicat (prin atribuțiile funcției deținute) în toate operațiunile militare desfășurate, participând astfel la represiunea revoluționarilor. Totodată, generalul **Hortopan Ion** a îndeplinit un rol *cheie* în represiunea armată ordonată împotriva revoluționarilor, până la data de 22 decembrie 1989. În calitate de Comandant al Comandamentului Infanteriei și Tancurilor (CIT) a coordonat diviziile mecanizate care au acționat contrar legii împotriva populației civile a României. Aceste persoane sunt responsabile pentru represiunea existentă până la data de 22 decembrie 1989, conduitele lor, alături de conduita fostului președinte Ceaușescu Nicolae, întrunind elementele constitutive ale *infracțiunii contra umanității*. Nu trebuie omis că generalii Stănculescu Victor Atanasie și Chițac Mihai au fost condamnați definitiv pentru implicarea directă în represiunea revoluționarilor timișoreni (alături de celelalte persoane menționate anterior)

Se constată că Ceaușescu Nicolae a decedat la data de 25 decembrie 1989, în circumstanțe care urmează a fi pe larg analizate într-un alt capitol. Postelnicu Tudor a decedat pe parcursul urmăririi penale, la data de 12 august 2017. Vlad Iulian a decedat la data de 30 septembrie 2017. Milea Vasile a decedat la data de 22 decembrie 1989, circumstanțele decesului fostului ministru al apărării urmând a fi explicate în capitolul următor. Generalii Eftimescu și Hortopan au decedat la 06 ianuarie 2006, respectiv la data de 06 aprilie 2000.

După cum este cunoscut, la data de 25 decembrie 1989, Ceaușescu Nicolae și Elena au fost judecați de un *tribunal militar excepțional* și condamnați la moarte

prin împușcare, execuția având loc în aceeași zi. Circumstanțele judecării și execuției fostului cuplu prezidențial sunt expuse prin capitolul IX al rechizitoriului. Condamnarea la pedeapsa capitală s-a întemeiat inclusiv pe represiunea împotriva revoluționarilor, condusă de Ceaușescu Nicolae în calitate de *comandant suprem* al forțelor armate ale României. Pe cale de consecință, sub acest aspect, există *autoritate de lucru judecat*.

Nu trebuie omis faptul că, la data emiterii prezentului rechizitoriu, pe rolul *Secției pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție* din cadrul PÎCCJ, se află în lucru dosarul ce are ca obiect modalitatea în care a decurs, la 25 decembrie 1989, procesul fostului cuplu prezidențial.

Așa fiind, pentru conduitele lui Ceaușescu Nicolae din intervalul de timp 16-22 decembrie (orele 12.06), urmează a se dispune **clasarea cauzei**, ca urmare a existenței *autorității de lucru judecat*.

Cu privire la Vlad Iulian, fostul șef al DSS, se constată că prin *decizia penală* numărul 38 din data de 28 aprilie 1992, pronunțată de *Curtea Supremă de Justiție*, a fost condamnat definitiv la o pedeapsă privativă de libertate de *12 ani*, în sarcina acestuia fiind reținută coparticiparea la represunea exercitată până la data de 22 decembrie 1989, împotriva revoluționarilor. Așadar, constatându-se autoritatea de lucru judecat, față de acesta se va dispune **clasarea cauzei**.

Totodată, pentru participarea la aceeași represiune, Postelnicu Tudor a fost inițial condamnat la *detențiunea pe viață* (s.p. nr.2 din 02 februarie 1990 pronunțată de Tribunalul Militar București, pentru ca mai apoi, pedeapsa să-i fie schimbată, printr-o hotărâre judecătorească definitivă, la 16 ani închisoare, cu executare). Pe cale de consecință, față de conduitele acestuia din intervalul 16-22 decembrie se va dispune, de asemenea, **clasarea**.

Analiza tuturor acestor hotărâri judecătorești de condamnare poate fi făcută prin examinarea volumelor intitulate „*Copii hotărâri definitive*” (două volume).

Conform prevederilor articolului 16 aliniatul 1, litera f, teza II din *Codul de procedură penală*, decesul este o cauză de împiedicare a punerii în mișcare a acțiunii penale. Așa fiind, sub aspectul *infracțiunilor contra umanității*, față de Milea Vasile, Eftimescu Nicolae și Hortopan Ion urmează a fi dată soluția **clasării**.

V. Dimineața zilei de 22 decembrie 1989. Sinuciderea ministrului apărării. Numirea în funcția de ministru al apărării a gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor. Părăsirea sediului CC al PCR de către cuplul prezidențial Ceaușescu.

Represiunea exercitată în centrul capitalei, în noaptea de 21 spre 22 decembrie 1989, a constituit un aparent succes pentru regimul Ceaușescu, având în vedere că s-a reușit împrăștierea revoluționarilor și curățarea zonei centrale.

Cu toate acestea, în dimineața zilei de 22 decembrie 1989, de pe platformele industriale ale Bucureștilor s-au format coloane masive cu muncitori care, în jurul orelor 07:00-08:00, s-au pus în mișcare spre centrul orașului, obiectivul final al deplasării constituindu-l piața din fața sediului CC al PCR (locație unde cuplul prezidențial Ceaușescu a înnoptat).

În *Piața Universității* grupurile de revoluționari au intrat în dialog pașnic cu militarii dispuși în zonă. Pe acest fond, Ceaușescu Nicolae le-a ordonat ministrului de interne și ministrului apărării naționale să ia măsuri ferme de interzicere a ocupării zonei centrale a capitalei de către revoluționari, prin folosirea armamentului, amenințându-i că în caz contrar vor fi catalogați ca trădători și sancționați în consecință. Drept urmare, ministrul apărării a ordonat deplasarea spre București a tancurilor și trupelor de la UM 01303 Târgoviște, UM 01057 Mihai Bravu, UM 01088 Slobozia și UM 01069 Mihai Bravu (Aceste unități au ajuns la

fața locului după părăsirea sediului CC de către cuplul prezidențial, fiind redirecționate către unitățile militare situate pe șoseaua Olteniței din București).

Supus unei presiuni uriașe din partea *comandantului suprem* privind intervenția militară violentă asupra maselor de revoluționari ce aflau spre centrul capitalei, aflându-se inclusiv sub emoția **participării în mod direct la represiunea din noaptea de 21/22 decembrie 1989**, ministrul apărării **gl. Milea Vasile** a urcat la etajul 6 al CC, a solicitat ofițerilor existenți în jurul său să-i asigure o centură și un pistol, după care, rămânând singur în biroul Șefului de Stat Major al Gărzilor Patriotice, **s-a sinucis prin împușcare**. Generalul Milea nu a decedat instantaneu, a fost trimis de urgență la Spitalul Elias unde, imediat după momentul sosirii, a fost declarat decedat. Despre acest gest al ministrului apărării, președintele Ceaușescu Nicolae a fost anunțat de colonelul Pârcălăbescu Corneliu (șeful de Stat Major al Gărzilor Patriotice).

Cu referire la gestul ministrului apărării din dimineața zilei de 22 decembrie 1989, în timp, procurorii militari au efectuat judicioase și temeinice cercetări, concluzia trasă fiind aceea că **ministrul apărării Milea Vasile s-a sinucis**. Aceeași concluzie se regăsește și în **Raportul Comisiei Senatoriale** privind acțiunile desfășurate în Revoluția din decembrie 1989. S-a realizat chiar și o reconstituire a stării de fapt existente și s-a conchis că scenariul asasinării ministrului apărării s-a dovedit **imposibil**, singura concluzie viabilă fiind aceea a sinuciderii. Raportul a mai stabilit că *„Dacă gl. Milea ar fi executat întocmai ordinul lui Ceaușescu și ar fi deschis focul cu tot armamentul asupra revoluționarilor, am fi avut mii de victime și poate întreaga acțiune ar fi fost înecată în sânge (...) Sinuciderea gl. Milea Vasile este singurul gest activ făcut de cei din jurul dictatorului, împotriva acestuia (...) Gl. Milea a fost un produs al erei comuniste, terorizat de comportamentul celor doi dictatori, dar spre deosebire de ceilalți el a fost un*

sentimental, un soldat român, care în fața propriei conștiințe a ales gestul pe care, el, ca om modest ce era, a crezut că este singurul lucru ce putea să-l facă.”

Inclusiv probele administrate recent au dus spre concluzia sinuciderii fostului ministru al apărării Milea Vasile.

Chiar din seara zilei de 21 decembrie 1989, Ceaușescu Nicolae a ordonat revenirea de la Timișoara a gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor. Probatoriul administrat a evidențiat că acesta era un apropiat al cuplului prezidențial, bucurându-se de încredere. Este foarte probabil ca încă înaintea sinuciderii ministrului apărării, pe fondul nemulțumirilor privind eficiența represiunii, comandantul suprem să fi luat decizia numirii gl.lt. Stănculescu în funcția de ministru al apărării. Cert este că, la orele 09:55 din dimineața zilei de 22 decembrie 1989, gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor s-a prezentat în fața președintelui Ceaușescu Nicolae care i-a cerut verbal să preia comanda Armatei.

În felul acesta, de facto, fără emiterea unui decret scris, gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor a devenit ministru al apărării.

Imediat după acest important moment, folosind indicativul ministrului apărării naționale („*Rondoul*”), generalul lt. Stănculescu Atanasie Victor a ordonat ca efectivele Armatei să se reîntoarcă în cazărmi, inclusiv vehiculele blindate aflate în fața CC al PCR. Urmare acestui ordin, în jurul orelor 11:00, au fost retrase din jurul CC efectivele UM 01210 București, UM 01305 București și ale Academiei Militare.

Se constată că, **la scurt timp după numire, ministrul apărării Stănculescu Victor Atanasie a dat un ordin militar extrem de important, vădit contrar celui dat anterior de comandantul suprem – președintele Ceaușescu Nicolae.** Prin acest ordin s-a facilitat pătrunderea în jurul orelor 12:00 a revoluționarilor în sediul CC al PCR.

La orele 10:30 ale zilei de 22 decembrie 1989, Ceaușescu Nicolae a convocat Comitetul Politic Executiv al PCR, în ceea ce urma să fie ultima ședință a puterii politice comuniste din România. La ședința CPEX, prezidată de Ceaușescu Nicolae, au participat Ceușescu Elena, Mănescu Manea, Dăscălescu Constantin, Bobu Emil, Dincă Ion, Andrei Ștefan, Radu Ion, Ciobanu Lina, Totu Ioan, Niculescu Paul Mizil, Fazekăș Ludovic, Popescu Dumitru, Rădulescu Gheorghe, Gere Mihai, Giosan Nicolae, Mureșan Ana, Gâdea Suzana, Curticeanu Silviu, Stoian Ion, Ursu Ioan, Vlad Iulian și Postelnicu Tudor.

Stenograma ședinței CPEX relevă atitudinea din acele momente a președintelui statului. Printre altele, acesta a spus: „*Acum reiese că acțiunea este bine organizată și pusă la punct. Cu puțin înainte generalul Milea s-a împușcat (...) a plecat de la mine și după două minute am fost informat că s-a împușcat (...) Vreau să-i întreb pe cei prezenți aici, din CPEX, care este hotărât să lupte sau care nu? (...) Cine nu se angajează sau nu s-a angajat față de alții, să spună (...) Să declarăm imediat starea de necesitate în întreaga țară (...) Sigur că nu putem trage în muncitori. Noi suntem reprezentanții muncitorilor și nu putem trage în muncitori, dar sunt și lichele (...) Trădătorul Milea este de vină și probabil mai sunt și alții. Trădătorul Milea a plecat de aici și s-a sinucis. I-am spus să se ducă să dea ordin să aducă unitățile militare și el s-a sinucis. A intrat în sala de comandament și s-a sinucis. Întrebat de Mănescu Manea cine l-a înlocuit pe Milea Vasile în funcția de ministru al apărării, președintele a răspuns „*L-am chemat pe primul adjunct. Este deja la dispoziția mea și lucrează aici.*”*

La orele 10:51 din 22 decembrie 1989, prin Decret Prezidențial, a fost instaurată **starea de necesitate** pe întregul teritoriu al României (decretul a fost difuzat pe posturile de radio și televiziune). Prin acest act s-a dispus ca toate unitățile MApN, MI și GP să intre în stare de alarmă, au fost interzise întâlnirile publice și circulația persoanelor pe timp de noapte, constituirea pe timp de zi a

grupurilor mai mari de 5 persoane etc. S-a anunțat inclusiv sinuciderea generalului „trădător” Milea Vasile.

În jurul orelor 11:30, în fața sediului CC se aflau aproximativ 80 de mii de revoluționari. În această situație, gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor i-a raportat președintelui că este oportun să părăsească sediul CC cu ajutorul unui elicopter. Inițial propunerea a fost refuzată, iar președintele a dat ordin ca efectivele Direcției a V-a din cadrul DSS să nu permită accesul revoluționarilor în sediu. Imediat după acest moment, președintele Ceaușescu Nicolae a ieșit în balconul CC și a avut o tentativă de a intra în dialog cu revoluționarii, folosind o portavoce. A încercat calmarea spiritelor, însă reacția maselor a fost contrară, președintele a fost huiduit, iar în direcția sa au fost aruncate diferite obiecte, ceea ce l-a determinat să reintre în sediu.

În acest timp, gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor a luat legătura prin telefon cu gl. Rus Iosif – șeful Aviației Militare, căruia i-a solicitat trimiterea spre CC a 2 elicoptere, ce urmau să aterizeze pe acoperișul instituției și să-i evacueze pe soții Ceaușescu și alți membri ai conducerii partidului comunist. Ordinul s-a executat, însă doar unui singur elicopter i s-a facilitat aterizarea (celalalt rămânând în aer). Presat de împrejurări, cuplul prezidențial, Mănescu Manea, Bobu Emil, Rusu Marian și Raț Florian (ultimii doi, gărzi de corp) au urcat în elicopterul pilotat de lt.col. Maluțan Vasile. Elicopterul a decolat de pe acoperișul CC al PCR la orele 12:06 din 22 decembrie 1989. Concomitent, primii revoluționari au pătruns în sediul CC al PCR.

Probatoriul administrat a demonstrat că

Începând cu orele 12:06 ale zilei de 22 decembrie 1989, Ceaușescu Nicolae și Ceaușescu Elena au pierdut prerogativele puterii de stat în România.

Starea de fapt relatată în paragrafele de mai sus, este bine conturată inclusiv de următoarele declarații:

1.- Gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor – fost ministru al apărării atât înainte cât și după 22 decembrie 1989, orele 12:06 (Comisia Senatorială, dosar nr. 172/J.I.4 și 88/J.I.4, Stenogramele nr. 12/01.11.1993 și 130/06.09.1994) – *„Pe 21.12.1989, către orele 18:00, gen.Milea mi-a spus „Vino la București!” (...) M-am dus la avionul militar care era acolo (Timișoara) și cred că la orele 01:45, noaptea, pe 22, am aterizat la Otopeni (...) Am ajuns acasă în jur de ora două și ceva. Soția era speriată (...) am început să caut soluții. Nu m-a mai căutat nimeni în noaptea aceea, pe la 04:00 am dat telefon la ofițerul operativ de la minister și i-am spus că am sosit (...) Am căutat o soluție ca să nu particip la ceea ce era foarte clar o acțiune de represiune. Am întrebat la Spitalul Militar cine e de gardă. Mi s-a spus că sunt medici mulți, că au fost răniți mulți și că la toate secțiile sunt șefii prezenți. L-am căutat pe gen.doc. Niculescu, șeful Secției de traumatologie (...) M-am dus și i-am spus că nu vreau să mă duc la CC. Mi-a spus: „Îți pun piciorul în ghips(...) Spui că ai avut întindere de menisc.” (...) Am stat acasă și, către orele 08:00, m-a căutat ofițerul operativ și mi-a spus că a zis tovarășul ministru să mă duc la CC. I-am spus să-i spună că sunt cu piciorul în ghips(...) Am fost sunat după aceea (...) La ora zece și ceva a venit o mașină de la cancelarie, trimisă de Manea (...) Am intrat în CC (...) Am trecut pe coridoare și mi s-a spus „Duceți-vă, e supărare mare, că generalul Milea s-a împușcat.” (...) M-am dus, atunci a ieșit el (Ceaușescu) și m-a întrebat ce am pățit la picior. Mi-a spus să iau comanda, să întărim dispozitivul și să apărăm (...) Nu m-am dus să-i transmit ordinul, am intrat în camera unde erau transmisioniștii și am întrebat dacă au legături. Mi-au spus că da. Atunci, „comunicați unităților să oprească, să încerce să se întoarcă în cazărmi și pe parcurs să spună că sunt alături de oamenii muncii”. Era către 10:40-10:50. Între timp am venit în camera operativă, a venit*

și Pârcălăbescu și mi-a spus, era transfigurat, că generalul Milea s-a împușcat (...) La grupa operativă am stat de vorbă, în general, cu activitățile, fără să le spun în momentul acela despre acel ordin, pentru că nu știam care va fi reacția, fiindu-mi teamă să nu îl anuleze. Acesta a fost, să zic, momentul nr.1 al hotărârii pe care am luat-o. Dar nu pot să spun că hotărârea aceasta am luat-o în acel minut, ci deja acumulasem gândul la Timișoara, drumul spre București, drumul până aici, plus informațiile pe care le-am primit (...) Întrebarea era ce făceam dacă se intra în sediu și dacă Ceaușescu descoperea că am dat ordine inverse (...) Am spus că situația nu mai poate fi controlată și nu există decât o soluție: să plece din sediu. La ora respectivă nu m-am gândit dacă va fi o plecare pe sus sau pe jos(...) cred că gen.Neagoe sau altcineva mi-a spus să chemăm elicopterele (...) Vorbesc atunci cu Rus, i-am dat telefon și am vorbit cu Rus (...) Până la urmă a trimis două elicoptere, din care a aterizat unul (...) Nu știam că au fost greutăți, că pe terasă erau niște antene, care au fost date jos ca să poată veni elicopterul (...) Interiorul acestei clădiri era foarte bine organizat pentru apărare. Dar nu mai știu câți erau ofițeri, majoritatea erau îmbrăcați în civil (...) La parter, etajul unu și etajul doi aveau încărcătoarele suplimentare la curea, cu automate, au fost și grenade (...) Însă panica îl depășise din punct de vedere al stăpânirii de sine, amândoi erau albi, el tremura, Dăscălescu nu se mai controla (...) Era o panică pe care nu o vezi decât poate o singură dată în viață, cu ocazia unui incendiu sau inundații, când oamenii își dau seama că se află la limita între viață și moarte. Cam așa era. Se pierduse acea față oficială a staffului (...) Evacuarea trebuia făcută pentru a nu se opune o rezistență, care ne dădeam seama că este inutilă și nu putea să aducă decât o baie de sânge (...) În momentul când s-a plecat de la etajul acesta (I), au început să dispară toți cei care aveau arme și să lase armele pe jos. Țin minte că le-am spus unor copii care intraseră în sediu să nu umble cu armele, erau cel puțin 5-6 automate pe jos și încărcătoare (...) M-

am grăbit să ajung la MApN și să aflu mai departe ce se întâmplă cu zborul și dacă este sub control, pentru că să fiu sincer și mie îmi era frică, pentru că nu știam unde se vor duce”.

2. Matenciuc Trifan – aghiotant al gl.lt.Stănculescu Atanasie Victor, sediul SPM, declarație de martor, 23.05.2017 (vol.II – *Declarații*, f.69-81) – *„În dimineața zilei de 22.12.1989, am primit ordinul de a mă deplasa la domiciliul gen. Stănculescu, am ajuns acolo în jurul orelor 09.15, iar în momentul când mă afluam în fața imobilului l-am văzut pe general încadrat de două persoane îmbrăcate în civil pe bancheta din spate a unui autoturism Dacia 1300 cu numere civile, de culoare neagră (...) am constatat că gen. Stănculescu șchiopăta, fără să cunosc de ce. Împreună cu gen. Stănculescu am intrat în CC, am urcat la etajul I unde am fost întâmpinați de cadre ale Direcției a V-a. Precizez că amândoi eram înarmați cu câte un pistol Carpați (...) În acele momente ne afluam în antecamera Cabinetului 1, folosit de Nicolae Ceaușescu. Aici se aflau mai multe personalități politice ale vremii, dar și componentii Direcției a V-a. La scurt timp, președintele Nicolae Ceaușescu a ieșit din cabinetul său și pot aprecia că avea un aspect răvășit. Și-a ațintit privirea spre mine având în vedere că nu mă cunoștea, iar gen. Stănculescu i-a explicat că sunt adjutantul lui. Nicolae Ceaușescu i s-a adresat gen. Stănculescu spunându-i: „Tov. Stănculescu, te-am chemat să lucrezi cu mine. Armata nu depune armele. Armata folosește toate aceste instalațiuni (arătând cu mâna în jurul CC – unde se afla un puternic dispozitiv de apărare compus din trupe terestre cu tehnică blindată plus cei de la Direcția a V-a, cu scutieri și restul trupelor de intervenție). Mergeți acolo (indicând punctul de comandă din interiorul CC) și dați ordinele necesare”. Cu referire la acest ordin dat de Nicolae Ceaușescu apreciez personal că de fapt a fost o numire verbală în funcția de ministru al Apărării a lui Stănculescu (...) Imediat după ordin, generalul și eu ne-am îndreptat spre punctul de comandă*

unde se afla în calitate de șef generalul Eftimescu Nicolae, fiind prezent inclusiv generalul Voinea (...) gen. Stănculescu a fost rechemat probabil la Cabinetul 1. Până la reîntoarcerea generalului, am ieșit pe hol unde am surprins o conversație purtată între Elena Ceaușescu și Dincă Ion. Am auzit cum acesta din urmă îi spunea Elenei Ceaușescu ceva de genul: „împușcăm 3.000 – 5.000 și facem ordine”, afirmație aprobată de Elena Ceaușescu (...) Gen. Stănculescu s-a reîntors la punctul de comandă, relatându-mi ulterior evenimentelor, că a purtat o discuție cu Nicolae Ceaușescu și l-a sfătuit pe acesta să părăsească CC deoarece aici nu i se mai putea asigura securitatea, sugerându-i o deplasare cu elicopterul la Snagov, locație din care Nicolae Ceaușescu ar mai fi putut governa. Generalul mi-a relatat că scopul real al acestui sfat dat președintelui a fost înlăturarea lui de la comanda țării. Repet, aceste discuții le-am purtat cu gen. Stănculescu ulterior evenimentelor din Decembrie. Am fost martor la ordinul dat de gen. Stănculescu pentru ca generalul Eftimescu să retragă în unități efectivele aflate în dispozitivul de apărare din jurul CC, dar să nu se lase dezarmate, însă să pactizeze cu mulțimea. Mai apoi l-am însoțit pe gen. Stănculescu spre etajul V al CC unde am văzut cum Nicolae și Elena Ceaușescu au fost aduși în mare grabă pentru a fi luați de elicopter. Am asistat inclusiv la abandonarea armamentului din dotare și ținutei militare de către componenții Direcției a V-a. Precizez că aceștia purtau niște scurte de culoare albastră cu guler din blană, fără însemne militare, iar pe dedesubt aveau haine civile. Erau înarmați cu pistoale mitralieră. Armele au fost abandonate pe jos, fapt ce ar fi putut genera mari probleme, mai ales că un tânăr (adolescent), aflat printre primii manifestanți pătrunși în CC, a pus mâna pe o armă și a tras o rafală, arma fiind dezasigurată și cu cartuș pe țevă. Nimeni nu a fost rănit ca urmare a acestui incident. Precizez că în timpul fugii cuplului Ceaușescu m-am aflat lângă gen. Stănculescu. Nu este adevărat faptul că în momentele premergătoare decolării elicopterului între Elena

Ceaușescu și gen. Stănculescu ar fi avut loc un dialog prin care i se cerea generalului să aibă grijă de copiii cuplului (...) Împreună cu gen. Stănculescu am părăsit CC-ul, nu înainte de a lăsa pistoalele noastre în sertarele unui birou. Am constatat că toate armele și echipamentele abandonate de cadrele Direcției a V-a au fost luate de manifestați (...) ne-am deplasat la Ministerul Apărării.”

3. Manea Constantin – șeful de cabinet al lui Ceaușescu Nicolae, Comisia Senatorială, dosar nr. 208/J.I.4, Stenograma nr. 23 din 28.12.1993 – „*M-am dus la Milea și l-am dat un pic deoparte de grupa de ofițeri și l-am întrebat „Ce faci domnule, care e situația?”*. Mi-a spus foarte afectat „Nu e bine, eu nu vreau să trag în oameni” (...) *A fost o ședință în dimineața aceea, cu un colectiv restrâns dintre membrii CPEx (...) Erau deja informații că în fabrici și uzine oamenii se adună și se pregătesc să iasă pe străzi, să vină aici (...) Aceste știri i-au îngrozit pe amândoi. I-au chemat pe Milea, Vlad, Postelnicu...Puțin mai târziu s-a întâmplat sinuciderea lui Milea (...) A venit Pârcălăbescu alb la față și mi-a spus că s-a întâmplat o nenorocire: S-a sinucis Milea și să mă duc eu să îi spun lui Ceaușescu. Se codea, era foarte afectat, pierdut. L-am dus în dreptul ușii și i-am deschis ușa. Nu a mai avut încotro și a intrat. A ieșit Nicolae Ceaușescu foarte înfuriat și a dispus să se facă un comunicat pentru presă în care să se spună că trădătorul Milea s-a împușcat (...) Curticeanu a confirmat că e vorba de sinucidere, mi-a spus „E adevărat cu Milea, dar nu e încă mort, am chemat salvarea și a plecat la spital” (...) După aflarea sinuciderii lui Milea, Ceaușescu se gândea la un înlocuitor. L-a căutat pe Ilie Ceaușescu. Nu a fost de găsit. Atunci mi-a zis să fie căutat Stănculescu. Să văd întâi dacă a venit de la Timișoara (...) Am vorbit la cabinet la Stănculescu și mi s-a spus că e acasă (...) M-am dus și i-am spus lui Ceaușescu care a spus „Cu picioarele rupte să vină și să vină în cinci minute, să nu se joace că-l aduc arestat”. A venit, într-un sfert de oră a fost acolo. Foarte curios acest ghips. Și i-a spus să preia comanda armatei (...) A simulat*

foarte bine că e accidentat și că-l doare (...). S-au adunat aștia trei (Stănculescu, Eftimescu și Voinea) (...) și atunci le-a spus „Cu niciun preț, în fața sediului și în piață să nu între niciun manifestant” și pentru asta i-a împuternicit să folosească toate mijloacele, inclusiv tunurile și i-a spus lui Stănculescu „Preiei conducerea armatei în urma sinuciderii lui Milea și execuți ordinul. Mergeți și opriți” (...) În timpul asta s-a prezentat la raport Eftimescu și i-a spus „Tovarășe comandant suprem, situația nu mai poate fi stăpânită, ostașii deja au fraternizat”. El zice „Sunteți niște netrebnici.” Cred că de acum începea să se gândească ce face el în situația asta. (...) M-am dus în birou la el și i-am spus „Uitați, deja se intră în piață”. S-a uitat, s-a făcut pământ la față și mi-a ordonat să strâng documentele de pe birou (...) se făcuse cam 11:30, se umpluse piața, au apărut elicoptere care aruncau niște fluturași care îndemnau la calm și ordine (...) Ceaușescu i-a spus lui Dăscălescu să iasă și să calmeze situația (...) Dăscălescu, ca să scape, a spus „Numai dumneavoastră mai puteți fi în stare să-i potoliți”. La care el s-a uitat așa și a făcut semn cu mâna a lehamite și a chemat aghiotantul să-i facă rost de o portavoce (...) A ieșit împreună cu Bobu și Dăscălescu, ea nu a vrut să iasă. Nu a putut vorbi, au început să zboare pietre spre el. Nu l-au lovit, dar una din pietre a spart geamul și s-a oprit exact pe telefoane, la care ea s-a speriat și a strigat după el „Nicule, Nicule, hai!”. Între timp apăruse și elicopterul, pe terasa de la etajul 7 (...) Atunci l-am văzut ultima dată. Era așa de dus, de pierdut, încât nici nu a mai întors capul. El a plecat, mi-am luat și eu paltonul și am încercat să plec acasă (...) Când am ajuns în dreptul biroului lui Dăscălescu, unul dintre tinerii revoluționari, care a intrat în sediu, cu o pușcă mitralieră, m-a văzut și m-a întâmpinat foarte afectuos, întrebându-mă „Sunteți de aici din palat?” Zic „Da.””

4. Curticean Silviu – șeful cancelariei prezidențiale, Comisia Senatorială, dosar nr. 173/J.I.4, Stenograma nr. 11 din 28.10.1993 – „Știi că în seara de 21

decembrie Ceaușescu i-a spus lui Milea ca în dimineața de 22 să fie Stănculescu prezent. Milea mi-a spus că se duce să-l cheme pe Stănculescu, că i-a spus tovarășul și că probabil nu mai are încredere în el (...) Relațiile dintre Ceaușescu și Stănculescu erau bune. Stănculescu era adjunct de ministru și avea în subordine „Romtehnica” și nu este un secret pentru nimeni că acesta făcea ceea ce făcea, export de arme. Deci, înseamnă că Ceaușescu avea încredere în el (...) Am urcat cu Pârcălăbescu să văd care este situația lui Milea, am intrat în camera în care era Milea. Era în cămașă, culcat, avea o pată de sânge, părea mort (...) Cele două (doctorița și o soră medicală) mi-au spus că Milea trăiește, mi-au spus că au chemat salvarea. Am stat până au venit cu targa, l-am acoperit cu mantaua și le-am spus să aibă grijă de el pentru că mi-a fost cel mai bun prieten (...) Ceaușescu a luat un microfon și a ieșit în balcon. Cred că a fost cel mai dramatic moment al vieții lui. S-a aruncat cu pietre, cu lemne și l-am văzut cu o figură chircită, întorcându-se și mergând la el în birou. A venit acolo și Stănculescu și au ieșit spre lift (...) A trecut un timp până au fost chemate elicopterele (...) apoi a trecut pe culoar, pe lângă mine, și nu a spus nimic. Acesta a fost un gest de lașitate față de noi. I-a luat pe Bobu și Mănescu și au plecat, iar noi puteam fi linșați (...) După plecarea lui a fost o intrare violentă, s-au spart ușile. La un moment dat au apărut niște uslași, iar din altă parte niște tineri care s-au oprit speriați. Eu eram între ei și le-am spus să stea liniștiți, celor cu arme le-am spus să lase armele și să plece, așa au făcut (...) De ce s-a sinucis Milea este foarte greu să-mi dau seama. Sunt două ipoteze. Ori s-a speriat de faptul că Ceaușescu l-a amenințat că îl pune în fața plutonului de execuție, ori a văzut că armata nu-i mai răspunde și nu mai poate face nimic, sau pentru că știa că și armata poartă o vină în legătură cu cele întâmplate (...) Ceaușescu nu a vrut să demisioneze niciodată, nici în fața morții, nu ar fi trăit nici o zi fără să fie președinte, era prea îndobitocit în credința că i se cuvine această funcție. Ceaușescu era un fanatic.”

Audiat ca martor, la sediul SPM, la data de 10.07.2018, **Curticean Silviu** a precizat : *„L-am întâlnit pe generalul Milea în dimineața de 22 decembrie (...) Confirm că era abătut și într-o stare de mare tristețe, mi-a relatat că a primit ordin de la Nicolae Ceaușescu să îl cheme pe gl. Stănculescu de la Timișoara (...) a urmat sinuciderea lui Milea. În virtutea relațiilor de serviciu, dar și personale cu gl.Milea, consider că a fost un act suicidal. Toate elementele cunoscute de mine conduc spre această concluzie. Am considerat că vinovatul moral pentru acest gest a fost fără îndoială Ceaușescu, care în zilele anterioare l-a umilit, l-a amenințat cu destituirea, iar în final i-a ordonat să îl cheme pe Stănculescu. Pe fondul celor întâmplate la baricadă și în tensiunea momentului respectiv, cred că Milea s-a sinucis (...) Nu cred că Ceaușescu avea intenția să părăsească țara. Fuga lui subită din CC a fost urmarea panicii, ca urmare a adunării maselor în piață, a huiduielilor, dar și a persuasiunii gl.Stănculescu care a reușit să-l determine să părăsească sediul.”*

5. **Spiroiu Niculae**, fost ministru al apărării, sediul SPM, 12.10.2017 (vol.II – Declarații, f.235-245), a relevat că *„Precizez că după moartea ministrului Milea, Ceaușescu l-a chemat pe generalul Stănculescu la CC și i-a ordonat să preia comanda armatei. Acest ordin nu a fost materializat în vreun înscris, poate și din cauza condițiilor existente, a rapidității cu care s-au desfășurat evenimentele, dar generalul Stănculescu cred că a înțeles rolul ce-i revenea. Menționez în acest sens, semnarea ordinelor pe care le-a dat cu indicativul „Rondoul”, care era de fapt indicativul ministrului apărării Milea. Așadar, generalul s-a comportat de facto ca ministru al apărării, armata l-a recunoscut și a respectat ordinele, iar după ce a mers la MApN a ocupat biroul ministrului și s-a așezat în scaunul acestuia.”*

6. **Vlad Iulian** – fost șef al DSS, Comisia Senatorială, dosar nr. 260/J.I.4, Stenograma nr. 7 din 19.10.1993 – *„În data de 22 decembrie acest sediu (CC al*

PCR) avea în el atâta armament și muniție încât cred că o lună ar fi putut să reziste. În zorii zilei de 22 decembrie, am dat niște ordine care pentru mine rămân capitale. Tot perimetrul acesta era înconjurat de o brigadă a trupelor de securitate. Erau sute de ofițeri și subofițeri cu armament, inclusiv luptători USLA. Nu s-a tras un foc, cu toate că Ceaușescu, când a fugit spre lift a spus să nu se permită să se intre în sediu, să se tragă (...) În dimineața de 22 decembrie am urcat împreună cu Milea la etajul unu, la biroul lui Ceaușescu. Milea era foarte afectat, am ieșit pe culoar, pe fotolii, a început să plângă și spunea să-i spun soției ce s-a întâmplat, că nu a fost pregătit să întâmpine așa ceva. Atunci i-am spus că nu putem lăsa lucrurile așa, că de fapt forța este în mâna lui și a mea. Eu stăpâneam lucrurile în sediu, iar el afară (...) I-am propus să-l arestăm pe Ceaușescu (...) A înțeles sensul celor spuse de mine, dar a spus că nu mai este în stare, nu l-am văzut niciodată în această situație. Atunci am dat ordin trupelor din sediu să se lase deschisă cale manifestațiilor, să nu se tragă. Direcției a V-a i-am dat ordin să lase manifestații să intre în sediul CC și au fost lăsați, am dat ordin șefului unității antiteroriste să-și retragă trupele, și le-a retras. Ordinul l-am dat în 22 dimineața (...) Ceaușescu a fost huiduit pe terasă, a început să se arunce în el. S-a speriat și văzând că lumea încearcă să intre a luat-o pe ea și câțiva apropiați spre terasa unde îi aștepta elicopterul (...) Dacă elicopterul întârzia un minut-două, Ceaușescu era prins pe terasă, iar contactul nu ar fi fost prea plăcut (...) În dimineața zile de 22, pe la ora 08:00, am fost chemat de Curticeanu la o ședință și acolo Ceaușescu i-a cerut lui Milea să-i raporteze ce se întâmplă cu unitățile (...) Starea lui Milea era a unui om terminat din punct de vedere psihic, a bânguit ceva, Ceaușescu s-a enervat și a bătut cu pumnul în masă (...) La câteva zeci de minute un ofițer mi-a spus că gen. Milea s-a împușcat.”

7. Neagoe Marin – fost șef Direcția a V-a din cadrul DSS, Comisia Senatorială, dosar nr. 259/J.I.4, Stenograma nr. 28 din 18.01.1994 – „În ziua de 22

decembrie, dimineața, am chemat pe col. Lăzărescu, col. Tîlpeanu și col. Nae Octavian, cărora le-am dat ordin foarte clar ca Direcția a V-a să nu tragă și dacă oamenii vor veni să intre în sediu să îi lase. Eu și oamenii mei, ne-am așteptat ca el să-și dea demisia. Ne-am gândit că poate, în ultimul moment, înțelege acest lucru, dar nu a fost așa. Știți ce s-a discutat la ședința CPEx, să se meargă mai departe, adică să continue. În orice caz, eu le-am spus oamenilor mei să fie atenți cu puștile, cu oamenii (...) Am făcut toate acestea pentru că am înțeles că Ceaușescu urma să cadă (...) M-am întâlnit cu gen. Stănculescu, care mi-a spus să merg cu el pe acoperiș să aducem elicopterele (...) Ceaușescu era comandantul suprem, iar după el venea ministrul forțelor armate. Îl numise pe Stănculescu ministru (...) Vreau să spun că Ceaușescu a plecat pentru a lupta mai departe, dar nu mai avea cu cine, pentru că Direcția a V-a terminase de dimineață, el nu a plecat cu nimeni după el, doar cu cei doi ofițeri pe care i-a băgat în elicopter. Trebuie să vă gândiți ce se întâmpla dacă puneam în aplicare planul de măsuri pe care îl aveam (...) Pentru apărarea Comitetului Central în caz de necesitate, de război, aveam un Plan de cooperare cu numărul de cod – 200 -, făcut de DSS și se afla la MI – Serviciul de documentare și la DSS. Planul se punea în aplicare de un comandament, iar șef putea fi un adjunct de ministru. Nicolae Ceaușescu credea că planul funcționează pentru că erau două locații pentru el: Sinaia și Târgoviște și se aștepta ca eu să vin după el cu tot ce trebuie. La actualizarea planului pentru 1989 a lucrat colonel Cristea de la serviciul IV – serviciul informativ (...) Cred că Nicolae Ceaușescu a ales, la Snagov, să meargă la Târgoviște pentru că așa era planul. Eu trebuia să-l urmez cu jumătate din efective și să alarmez pentru colaborare, județele sau județul unde se afla acesta, dar n-am făcut-o (...) Eu, la Academia Militară, unde am fost condus după reținere, am văzut tabloul lui Ceaușescu pe perete, după ora 16:30 și am crezut că armata îl sprijină în continuare.” Reaudiat în calitate de martor la sediul SPM

în data de 06.11.2018 (vol.IV – *Declarații*, f.154-159), Neagoe Marin a întărit depoziția făcută la Comisia Senatorială și a precizat că „ *În mod cert ordinul meu a fost executat întocmai de toate cadrele direcției. Cu toții au plecat acasă, exceptându-i pe cei care au rămas la poarta instituției pentru pază. Apreciez că fără acest ordin nu ar fi fost posibil ca revoluționarii să pătrundă în clădirea CC. Cadrele direcției erau suficient de numeroase și bine pregătite profesional, astfel încât dacă aș fi dat ordin, nimeni nu ar fi pătruns în CC (...) Despre conduita Direcției a V-a nu am purtat discuții anterioare cu gen. Vlad Iulian, însă cu acesta m-am înțeles în mod tacit. Practic, eu am dat ordin ca subordonații mei să nu tragă, iar generalul Vlad nu mi-a dat un ordin contrar (...) Subordonații mei îmi recunoșteau pe deplin autoritatea de șef, dar în același timp mă și îndrăgeau, astfel încât nu se pune problema ca vreunul dintre ei să nu-mi fi ascultat ordinul.*”

8. **Băbădiță Marin** - fost subofițer Direcția a V-a din cadrul DSS, declarație de martor, sediul SPM, 01.08.2018 (vol.IV – *Declarații*, f.46-51) – „*În anul 1989 luna decembrie aveam gradul militar de plutonier și activam la Departamentul Securității Statului, Direcția a V-a. Practic locul meu de muncă era la garajul CC, cu intrare dinspre strada Onești (...) Vreau să precizez că în conformitate cu ordinul primit de la superiori în ziua de 21.12.1989, tot personalul Serviciului 8 și-a luat în primire armamentul din dotare, pe care l-a avut până în ziua de 22.12.1989 când tot la ordin l-am depus cu toții la camera de armament. Personal am depus armamentul la camera specială aflată la intrarea D din CC, unde era asigurat cu pază. Camera menționată se afla la parter chiar în fața ofițerului de serviciu (...) Nu mai rețin exact ora la care am predat armamentul (pistolul și pistolul mitralieră, muniția aferentă), dar era înainte de fuga lui Ceaușescu, posibil în jurul orei 10:00 (...) Ordinul de depunere a armamentului l-am primit de la comandantul gărzii, cpt. Turza Maximilian. Acesta nu ne-a precizat din*

partea cui a primit respectivul ordin. Nu cunosc, dar este posibil ca ordinul inițial să fi plecat de la gl. Vlad Iulian (...). Atât noi subofițerii, dar și ofițerii din câte am văzut, am ieșit pe la spațiul rezervat colectării gunoiului și astfel în momentul în care cuplul Ceaușescu decola cu elicopterul eu mă aflam deja în zona Hotelului Intercontinental (...). Nu am cunoscut nimic legat de regimul armamentului predat de către mine. Am înțeles ulterior că după ce populația a pătruns în CC au fost luate multe arme, fie abandonate de personalul militar, fie prin forțarea încuietorilor la locurile de depunere ori la depozite. Cineva cunoscut îmi povestea că în subsolul clădirii s-ar fi aflat un întreg depozit de armament „în stoc”.

9. Șoldea Ștefan, fost subofițer USLA, declarație de martor, sediul SPM, 31.07.2018 (vol.IV – Declarații, f.38-45) – *„Am fost component al USLA începând cu anul 1987 făcând parte din Detașamentul Special de Intervenție (...) Ziua de 22.12.1989 m-a găsit în sediul fostului CC al PCR. Împreună cu alți 3 colegi de la USLA am fost solicitați să intrăm în sediu la orele 06:00, ora de schimbare a serviciului (...) În acea primă parte a zilei de 22.12.1989 nu m-am aflat în proximitatea președintelui României sau a anturajului acestuia. Cu excepția faptului că în mai multe încăperi ale CC am observat militari ai trupelor de securitate înarmați inclusiv cu puști mitralieră, nu am asistat la evenimente deosebite (...) Afirm însă că, în jurul orelor 11:00, prin intermediul stației radio aflată în dotare am auzit în mod direct ordinul transmis de gl. Vlad Iulian. Acesta, folosind indicativul „88” a spus ceva de genul: „Nu vă opuneți voinței poporului”. Imediat după acest mesaj, eu și cei 3 colegi ne-am depus armamentul din dotare (fiecare avea un pistol mitralieră și un pistol mic Stecikin) într-o încăpere aflată la parterul sediului. În aceeași încăpere și-au depus armamentul din dotare cu tot cu muniție unii dintre componenții Direcției a V a, astfel apreciez că în acea cameră au fost practic aruncate aproximativ 30-40 de arme.*

Îmi amintesc faptul că un coleg de la Direcția a V-a a închis ușa metalică de acces, iar apoi cu toții au părăsit sediul.”

10. Iosif Dan – revoluționar, Comisia Senatorială, dosar nr. 154/J.I.4, Stenograma nr. 89 din 28.04.1994 – *„Oamenii au intrat pe geamurile laterale și celelalte geamuri. Când am intrat , forța armată era cu arma la picior și cu sectorul detașat. Col. Cernat ne-a spus că nu există niciun risc din partea lor, că nu vor trage în populație. Am intrat, eram victorioși și am început să găsim arme (...) Nu cunoșteam clădirea în interior și a durat foarte mult până am reușit să ajungem pe clădire. Din păcate, însă s-a ajuns prea târziu pentru a-l prinde pe Ceaușescu. Când am ajuns pe clădire, elicopterul se ridica (...) Foarte mulți oameni care au luat arme, au lăsat fie buletinul, fie legitimația de serviciu, a fost adusă și muniția care a fost strânsă din clădirea CC și care a fost foarte multă (...) După ce s-au dat arme, fiecare și-a luat câte un punct de observație (...) Au venit băieții și mi-au spus că unul, îmbrăcat cu vestă antiglonț, vrea să vorbească cu mine. A venit și a spus că este col. Ardeleanu, șeful USLA și că dorește să se predea, împreună cu oamenii lui.”*

11. Lăcătușu Vasile – revoluționar, declarație de martor, sediul SPM, 16.02.2017 (vol.I – Declarații, f.88-95) – *„În decembrie 1989 eram inginer și lucram la Întreprinderea Semănătoarea din București (...) Pe 22.12.1989, am plecat de dimineață spre serviciu și m-am abătut intenționat de la traseu pentru a merge pe strada Batiștei unde am constatat că angajații de la salubritate depuneau eforturi pentru a curăța zona și a înlătura urmele celor petrecute în noaptea precedentă (...)Am ajuns în fața CC-ului chiar în clipele în care am observat că elicopterul prezidențial a decolat. După acest moment, în dezordinea creată, am constatat că se poate intra în CC, iar eu și soția mea am pătruns în sediu pe o fereastră laterală situată lângă ușa de intrare. Aici l-am recunoscut pe un bărbat despre care știam că face parte din garda personală a lui Nicolae*

Ceaușescu. Îl știam pe acesta din vedere, ținând cont că l-am văzut la televizor în preajma președintelui, dar și pentru că s-a întâmplat de mai multe ori să stăm la coadă la aceeași benzinărie de unde ne luam rația de carburant (...) Ne-am recunoscut reciproc, am schimbat două-trei cuvinte, după care nu l-am mai văzut (...) Ulterior, am urcat la etaj și am pătruns în biroul nr. 1 folosit de Nicolae Ceaușescu. Țin să precizez că în clădire împreună cu mine au intrat multe alte persoane care nu se cunoșteau între ele, întreaga noastră conduită fiind una total spontană, fără existența vreunei premeditări. Ajuns în biroul nr. 1, erau persoane care începuseră să distrugă diverse tablouri sau fotografii cu Ceaușescu (...) La un moment dat, în timp ce încercam să sintetizăm pe hârtie, în scris, ideile noastre despre viitorul țării s-a auzit că într-un alt birou al CC-ului ar fi fost descoperiți primul ministru Dăscălescu și Ilie Verdeț (...) Precizez că, anterior, într-o încăpere a CC-ului au fost descoperite arme care s-au împărțit revoluționarilor pe bază de buletin. Nu cunosc cine a luat decizia distribuirii armamentului, însă această idee mi s-a părut de la bun început suspectă.”

12. Maluțan Vasile - pilot, Comisia Senatorială, dosar nr. 230/J.I.4, Stenograma nr. 178 din 25.05.1995- „*Alarma propriu-zisă a fost dată pe la 11:25, când am primit ordin să plecăm, eu eram comandant pe elicopterul Dauphin – principal (...) Am venit, am aterizat pe terasă, era pregătită pentru că am văzut antenele culcate, terasa era liberă pentru aterizare (...) Am aterizat, așteptarea a fost de circa 20 de minute (...) Au apărut (...) Îi aduceau mai mult pe sus, erau atât de speriați! Erau transfigurați, pur și simplu. Au urcat buluc în elicopter (...) Au mai urcat Bobu, Manea Mănescu și cei din gardă – Rusu Marian și Raț Florian (...) Am decolat! Procesul de decolare a fost destul de dificil (...) L-am lansat, cred că am coborât vreo trei etaje sub nivelul clădirii, după care am intrat în viteză și am reușit să ies (...) Am luat înălțimea de siguranță, am intrat în viraj către Nord și l-am întrebat pe Ceaușescu „În ce direcție?” (...) Mi-a indicat să*

merg către Snagov (...) le-am comunicat celor de la bază că mergem către „Balta Mică” – așa era știut Snagovul.”

Analiza declarațiilor precedente, relevă succesiunea evenimentelor deosebit de importante petrecute în prima parte a zilei de 22 decembrie 1989. Se poate observa că persoanele citate au făcut parte atât din rândul structurilor militare (MApN, DSS), cât și din rândul civililor (revoluționari autentici și personal civil calificat din fostul aparat de stat).

Conținutul declarațiilor se armonizează foarte bine, astfel încât se desprinde că persoanele menționate au relatat în mod obiectiv despre adevărul acelor momente.

Important este că, în dimineața zilei de 22 decembrie 1989, forțele de ordine nu au mai folosit violența împotriva revoluționarilor, **realizându-se în fapt o pactizare generală cu revoluționarii.**

De altfel, inclusiv *Raportul Comisiei Senatoriale* privind acțiunile desfășurate în revoluția din decembrie 1989, stabilește că „**În dimineața zilei de 22 decembrie 1989 nu s-a acționat în nicio împrejurare prin folosirea armelor de foc împotriva manifestațiilor**”.

După cum s-a mai precizat, momentul decolării elicopterului prezidențial de pe terasa fostului Comitet Central al Partidului Comunist Român (orele 12:06), reprezintă în fapt, pierderea prerogativelor puterii de stat de către cuplul prezidențial Ceaușescu și ,implicit, sfârșitul dictaturii în România.

VI. Principalele evenimente desfășurate în intervalul orar 12:06 -16:00 din data de 22 decembrie 1989

Pentru o eficientă înțelegere a stărilor de fapt înregistrate în intervalul de timp supus analizei, în cele ce urmează se va face o separare pe paliere de cercetare.

1. Acțiunile revoluționarilor în București și marile orașe ale României

Așa cum s-a arătat mai sus, după părăsirea sediului CC de către cuplul prezidențial, o parte a revoluționarilor a pătruns în clădire. Alți revoluționari au pornit spre sediul fostului Inspectorat de Miliție al municipiului București, unde au solicitat eliberarea tuturor arestaților. Aici li s-a comunicat că arestații din noaptea și ziua precedente se află la sediul Securității, mulțimea fiind dirijată către sediul acestei instituții. Revoluționarii au ajuns la sediul Securității unde au forțat pătrunderea în interior, moment în care cadrele de securitate au părăsit edificiul, rămânând doar personalul de serviciu. Ulterior, la fața locului au sosit reprezentanții armatei, imobilul a fost atent controlat, constatându-se că în interior nu există persoane aflate în stare de arest. Clădirea a fost evacuată. Controlul instituției a fost preluat de personalul de serviciu, reprezentanții MAPN și un grup de revoluționari angajați ai *Teatrului Constantin Tănase*.

Concomitent, alte grupuri de revoluționari au ocupat sediile principalelor instituții din capitală (guvernul, ministerele importante), fiind formate coloane care au început deplasarea spre Televiziune și Radiodifuziune.

În marile orașe ale țării, după anunțul privind plecarea soților Ceaușescu din sediul CC al PCR, acțiunile maselor revoluționare au fost similare celor din București. Au fost ocupate Comitetele Județene de Partid, sediile Inspectoratelor Județene de Miliție, sediile DSS și (acolo unde a fost cazul) sediile posturilor locale de radiodifuziune. În piețe și pe străzi, populația își manifesta cu entuziasm bucuria pentru căderea dictaturii lui Ceaușescu Nicolae.

2. Principalele ordine militare, date de la sediul MApN

După ce a părăsit CC al PCR, gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor, numit verbal de președintele Ceaușescu Nicolae în funcția de ministru al apărării, a ajuns la sediul MApN în jurul orelor 13:15 și s-a instalat în biroul fostului ministru Milea Vasile. La acea oră în clădire se mai afla și gl. Ceaușescu Ilie (fratele președintelui Ceaușescu) care, inițial a fost izolat într-un birou al ministerului, iar ulterior, în cursul aceleiași zile, arestat. În sediu se aflau deja, sau au sosit în scurt timp, toate cadrele de conducere ale MApN.

Analiza **Documentarului privind Marele Stat Major din cadrul Ministerului Apărării Naționale** (vol.I *Documente*, pag. 155-158) relevă că, la 22 decembrie 1989, orele 11:45, gl. Ceaușescu Ilie (încă adjunct al ministrului apărării naționale și secretar al Consiliului Politic al Armatei) a emis **nota telefonică nr. 37** prin care a ordonat **„obligativitatea unităților armatei de a acționa conform stării de necesitate”**. Reamintim că la orele 10:51, președintele Ceaușescu Nicolae, prin decret prezidențial, a instituit starea de necesitate pe întregul teritoriu al țării. Analizând *jurnalele de luptă* ale unităților militare (vol. 1-95 ale dosarului nr. 11/P/2014, intitulate **„Jurnale acțiuni de luptă”**), se constată că această notă telefonică nu a fost primită de toate unitățile militare, aspect menționat inclusiv de gl. Stănculescu Atanasie Victor prin declarația dată în fața Comisiei Senatoriale.

Același document arată că, la orele 14:10 ale zilei de 22 decembrie 1989, unităților militare li s-au ordonat, **prin notele telefonice 38 și 39**, următoarele: **„1. Unitățile militare de pe întregul teritoriu al țării se retrag în cazărmi, în ordine și cu calm, fără a se lăsa provocate, dezarmate sau dispersate. 2. Unitățile militare care sunt angrenate în fața sediilor județene de partid, vor calma spiritele, fără să tragă, după care se retrag în unități. 3. În unități se va organiza apărarea cazărnilor și a tuturor obiectivelor militare. 4. Se vor executa numai ordinele**

transmise de la Ministerul Apărării Naționale. 5. Față de cele ordonate, comandanții militari să asigure paza obiectivelor civile de importanță deosebită cu subunități înarmate care să nu tragă decât în situația în care sunt atacate de grupuri înarmate cu arme de foc. 6. Pentru stabilirea priorităților în asigurarea pazei, comandanții militari să se pună de acord cu reprezentanții organelor locale. 7. Militarii care asigură paza acestor obiective să poarte pe mâna stângă banderola tricoloră.” Notele telefonice au avut la bază Directiva ministrului apărării naționale (în acel moment prerogativele ministrului apărării au aparținut gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor), acestea fiind ordonate de gl. Eftimescu Nicolae (prim locțiitor al șefului MStM și șef al Direcției Operații).

Importanța notelor telefonice nr. **38** și **39** este deosebită. În primul rând, se poate afirma că **acesta a fost momentul când conducerea superioară a Ministerului Apărării Naționale a preluat prerogativele comandantului suprem.**

Apoi, se observă că s-a transmis ca unitățile militare să asigure paza obiectivelor civile de importanță deosebită cu unități înarmate care să tragă în situația atacării lor de către grupuri înarmate cu arme de foc. **Acest ordin a fost dat în condițiile în care, la acea oră din ziua de 22 decembrie 1989, în toată țara era o situație calmă, revoluționarii fraternizaseră cu toate forțele armate ale României și astfel nu existau motive întemeiate pentru reînarmarea trupelor și trimiterea lor în stradă.**

Consecința acestei situații a fost că, la orele 14:15, gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor a ordonat trimiterea unor subunități de infanterie și parașutiști la TVR, unde s-a realizat un dispozitiv de apărare format din 51 de cadre, 330 de militari în termen, 2 tancuri și 17 TAB-uri.

Între orele 14:00-16:00, au fost trimise forțe ale MApN la *Palatul Primăverii, Casa Scânteii, Piața Palatului* - sediul CC al PCR, *Banca Națională a României,*

Radiodifuziunea Română, precum și la marile întreprinderi din capitală. O atenție deosebită s-a acordat întăririi pazei și apărării aeroporturilor Otopeni și Băneasa, precum și a sediului MApN. Examinarea documentelor militare privitoare la forțele dispuse pentru paza acestor obiective, relevă totală lipsă de temei în această privință, având în vedere că, în mod obiectiv, nu exista riscul ca „**forțe înarmate cu arme militare**” să acționeze împotriva obiectivelor enumerate.

În marile orașe ale României s-au executat ordinele MApN, date prin notele telefonice nr. 38 și 39, astfel încât și aici s-a trecut la paza armată a obiectivelor civile și militare.

Examinarea jurnalelor de luptă atașate dosarului cauzei a evidențiat că notele telefonice 38 și 39 din data de 22 decembrie 1989 au fost recepționate în teritoriu la ore diferite ale aceleiași zile. Spre exemplu, relevante în acest sens, sunt volumele 23, 41, 79 și 92 (dosarul nr. 11/P/2014 – „**Jurnale acțiuni de luptă**”).

3.Primele nuclee de putere în interiorul sediului CC al PCR

Probatoriul administrat arată că, la scurt timp după pătrunderea maselor de revoluționari în sediul CC, sediu în care, cu excepția cuplului prezidențial, a lui Mănescu Manea și Bobu Emil, a rămas o mare parte din conducerea Guvernului și a PCR (dar și militari cu funcții importante printre care gen. Vlad Iulian – fostul șef al DSS) a început coagularea unor nuclee de putere. Acest lucru s-a întâmplat pe fondul unei stări haotice, generată de euforia momentului. Relevante pentru starea de fapt din fostul CC al PCR sunt următoarele declarații:

1. **Lăcătușu Vasile**, revoluționar, declarație de martor, sediul SPM, 16.02.2017 (vol.I – *Declarații*, f.88-95)– „**Arăt cu certitudine că persoanele cu spirit de inițiativă și simț al organizării au început să închege un for căruia în mod ad-hoc i-am dat denumirea de *Comitet revoluționar*. Persona care s-a**

evidențiat în mod deosebit în legătură cu acest for a fost numitul Ion Moțoi Chicideanu, despre care am aflat ulterior că era istoric – arheolog. Pe lângă acesta m-am aflat eu și alte câteva persoane, dintre care mi-l amintesc pe Florin (Iami) Iamarazov – este posibil să nu îmi amintesc corect numele. După cum am arătat, întreaga noastră activitate a fost una spontană, neavând niciun fel de experiență anterioară de acest gen. La un moment dat, în timp ce încercam să sintetizăm pe hârtie, în scris, ideile noastre despre viitorul țării s-a auzit că într-un alt birou al CC-ului ar fi fost descoperiți primul ministru Dăscălescu și Ilie Verdeț. (...) Într-o încăpere învecinată, separat de grupul Verdeț, l-am întâlnit pe Iulian Vlad, fostul șef al Direcția Securității Statului, care nu era singur, fiind însoțit de cel puțin două persoane pe care nu le cunosc. (...) Arăt că, de fapt Dăscălescu și Verdeț s-au alăturat grupului din care făceam parte împreună cu Ion Moțoi Chicideanu. Scopul nostru nu era ca aceștia să devină membri ai Comitetului revoluționar pe care îl organizam ci doar acela ca experiența lor acumulată în funcțiile deținute anterior să ne ajute în constituirea comitetului. Totodată, doream ca prin intermediul lor să putem comunica eficient cu instituțiile statului pe care aceștia le cunoșteau foarte bine. Așa se face că Dăscălescu a ieșit pe balconul CC-ului și a comunicat faptul că își dă demisia și se pune la dispoziția revoluției.”

2. **Sîrbu Adrian**, declarație martor, sediul SPM, 22.02.2017 (vol.I – Declarații, f.106-118) – „*Atât la etajul 1, cât și la etajul 2 din CC, se constituiau diverse așa zise guverne, intitulate în mod popular Guvernul Verdeț 1, Guvernul Verdeț 2, Guvernul Dăscălescu. Cu toate acestea apreciez că aceste tentative de constituire erau de la bun început sortite eșecului, fiind aproape instantaneu respinse de mulțimea aflată în fața CC-ului.”*

3. **Ionescu Cazemir-Benedict**, declarație de martor, sediul SPM, 23.03.2017 (vol.I – Declarații, f.231-247) – „*Am ajuns la CC, am constatat că aici*

pătrunseseră mulți revoluționari, unii înarmați (...) Am asistat la tentativele de constituire a unor nuclee de putere în jurul unor persoane precum Constantin Dăscălescu, Ilie Verdeț și alții, tentative complet eșuate, deoarece mulțimea din fața CC-ului nu era de acord cu preluarea puterii de către foști nomenclaturiști de partid.”

4. **Pârcălăbescu Corneliu** – fost șef al Gărzilor Patriotice, declarație de martor, sediul SPM, 21.03.2018 (vol.V – *Declarații*, f.87-96) – „*Am constatat că mulțimea pătrunsese în CC (...) Arăt că în clădirea CC-ului se formau diverse guverne de către Verdeț sau Dăscălescu și era într-adevăr o situație de necontrolat. Revoluționarii se alăturau fie unui grup, fie altuia.*”

5. **Iosif Dan**, revoluționar, Comisia Senatorială, dosar nr. 154/J.I.4, Stenograma nr. 89/28.04.1994 – „*În ce privește alcătuirea guvernelor, s-au făcut vreo 14, la fiecare etaj s-a făcut un guvern, la fel la fiecare colț (...)Unul dintre cele mai plăcute momente trăite de mine în timpul acestor ore tensionate a fost demisia lui Dăscălescu. Când au fost găsiți el cu Verdeț, formau un nou guvern, Guvernul Verdeț. Apoi, la etajul 2, s-a făcut guvernul de 22 de minute al lui Dide Nicolae, de fapt era guvernul lui Mazilu. Sunt suficienți oameni care pot confirma că intrând în sală, am dat de Minculescu. I-am spus să ia un creion și hârtie, să-i scrie pe cei care erau acolo și mâine dimineață îi împușc (...) Au rupt ușa când s-au izbit de ea ca să plece mai repede, a durat două secunde, 22 de minute a durat până să se strângă ei acolo. Au trecut guvernele făcute, s-au făcut partide Nica Leon, s-au făcut de râs (...) Mi se sugera să mă proclam, după ce l-am demisionat pe Dăscălescu, iar lumea de afară striga „Dan Iosif, pe tine te vrem”, iar eu le spuneam „Dacă un cizmar a distrus țara, un muncitor să desăvârșească distrugerea?”*

4. Mass-media

După decolarea elicopterului prezidențial de pe terasa CC a PCR, coloanele de revoluționari s-au îndreptat spre **Televiziunea Română**, iar o parte a acestora, **fără să întâmpine o opoziție** din partea forțelor de ordine (inclusiv ale DSS), au pătruns în zona studiourilor TVR.

La orele 13:00, TVR a început transmisiunea „*în direct*”, din studioul 4. Imaginile au prezentat un grup de aproximativ 30 de civili, printre care actorul Caramitru Ion și poetul Dinescu Mircea. După aproximativ două minute necesare unei minime organizări, în prim plan au rămas cei doi. Caramitru Ion a luat cuvântul, devenind prima voce care se va auzi la **Televiziunea Română Liberă**. A spus: „*Fraților, mulțumită lui Dumnezeu ne aflăm în studiourile televiziunii. Am reușit să ajungem aici în spatele tancurilor, cu armată și cu studențime și cu oamenii pe care îi vedeți, cu mii și mii de români care ne-au condus.*”

În următorul interval, la TVR au sosit și au vorbit foarte multe persoane (civili și militari) dintre care vor fi amintiți doar aceia care urmau să aibă un rol important în desfășurarea evenimentelor ulterioare.

În jurul orelor 13:30, regizorul **Nicolaescu Sergiu** a spus „*Frați români! Nu suntem niște huligani! Suntem români patrioți!(...) Adevăratul patriotism, adevăratul român trăiesc încă în România.(...) Armată! Mulți, foarte mulți dintre dvs. mă cunoașteți personal. Nu mai puneți mâna pe armă și nu mai trageți! Ministerul de Interne! Sunteți români la fel ca noi! (...) Cei care sunt în Ministerul de Interne, cei care poartă uniforma de miliție sau de securitate, să nu le fie teamă. Noi considerăm că sunteți români la fel ca noi.*”

În jurul orelor 14:10, **Roman Petre** – viitorul prim-ministru, a declarat „*Compatrioți, fraților! Astăzi, 22 decembrie 1989, prin unitatea poporului și cu sprijinul direct al armatei noastre, dictatorul Ceaușescu a fost înlăturat. În acest*

moment poporul cere ca puterea politică să fie preluată de instituții democratice, alese de poporul liber.”

Imediat după Roman Petre, a luat cuvântul **gl. Voinea Gheorghe** (comandantul Armatei I) și a spus: *„Stimați generali, ostași. În calitate mea de general al armatei române, fac apel la toți ofițerii, subofițerii, la toți generalii și ostașii să respecte întru totul ordinele comandanților direcți.”*

A urmat **gl. Chițac Mihai** (reîntors de la Timișoara unde participase în mod direct la represiunea violentă a revoluționarilor) care a spus *„Adresez rugămintea tuturor unităților militare din garnizoană, unităților MAPN și MI, pentru a depune toate eforturile să sprijine actuala orientare politică din țara noastră”.*

Inculpatul **Voiculescu Voican Gelu** a ajuns la TVR în jurul orelor 14:15 și a declarat : *„Mă numesc Gelu Voican și am cunoscut închisorile securității.(...)în momentul acesta, ochii lumii sunt îndreptați asupra noastră. Trebuie să arătăm că suntem respectabili. Că suntem un popor care își cunoaște ordinea, cunoaște ierarhia și legalitatea. Deși am suferit, nu trebuie să cădem în răfuială. Trebuie să punem mâna pe arhivele Securității, pe arhivele MI și să organizăm verificarea și condamnarea tuturor celor care au activat în acești ani împotriva noastră.”*

Gl. col. (r) Militaru Nicolae, orele 14:25, în uniformă militară (lângă el, inculpatul cpt. de rang I Dumitrescu Emil) - *„Stimați cetățeni, stimați soldați. Mulți dintre dumneavoastră mă cunoașteți. Sunt generalul colonel Militaru Nicolae. Nu puteam să stau deoparte, în asemenea momente și după această crimă care s-a săvârșit în Republica Socialistă România. Îmi pare rău, nespun de rău, că în această crimă a fost atrasă și armata română.(...) În scurtul timp pe care îl am la dispoziție, în fața acestei camere de luat vederi, fac apel la tovarășii generali care dețin funcțiile de răspundere în armata română. Tovarășe general Gușă, tovarășe general Eftimescu, tovarășe general Topliceanu, tovarășe general Roșu, tovarășe general Voinea, tovarășe general Dîndăreanu și toți ceilalți. Oprți*

măcelul! Dați ordine, opriți măcelul!(...) Fac apel la colegii și prietenii, unii dintre ei, generali din MI, tovarășe general Vlad, tovarășe general Bucurescu și ceilalți. Opriți măcelul!”.

Inculpatul Dumitrescu (Cico) Emil a intervenit, în uniformă militară, și a spus **”Dragi colegi ai promoției 1958 , vă vorbește cel care a fost pentru voi Cico, cel care a venit în marina română împreună cu voi.(...) Rog pe tovarășul Ion Iliescu, cu care am fost coleg să vină la televiziune. Trebuie tovarășii să ne organizăm”.**

Din nou a intervenit regizorul Nicolaescu Sergiu și a spus: **„Mă adresez direct lui Victor Stănculescu, generalului Victor Stănculescu. Domnule general, dați-ne imediat un semn de viață. Vrem să știm care este situația la Ministerul Apărării Naționale.”**

La orele 14:45, în studioul 4 al TVR, a apărut inculpatul Iliescu Ion, cu următorul discurs **„Stimați tovarășii, prieteni, cetățeni, sunt și eu stăpânit de emoții (...) Nimeni nu se aștepta ca acest regim (...) să facă un semn de rezolvare pe cale normală, pe cale pașnică (...) Vinovatul principal este Ceaușescu. Acest om fără inimă, fără suflet, fără creier (...) Un fanatic care stăpânea cu metode medievale această țară(...) Am vorbit la telefon acum 20 de minute cu generalul Victor Stănculescu. Se află la MApN (...) Fac apel, acum este trei fără un sfert, în jurul orei cinci, la sediul CC, să vină toți cei responsabili care se pot angaja în această operă constructivă de care trebuie să ne apucăm încă de astăzi.”**

Orele 14:50, Brucan Silviu, a spus **„Trăim un moment istoric, s-a terminat o epocă întunecată de dictatură feudală (...) Trebuie să organizăm un guvern care să asigure conducerea și administrarea țării până la alegerile libere pe care le va hotărî poporul nostru.”**

Orele 15:00, cpt. Lupoi Mihai, în ținută militară **„Armata, pentru moment, ca un interimat, a hotărât ca să preia frâiele, să fie comandant al armatei,”**

tovarășul general colonel Militaru. De aceea, rog toate trupele să asculte ordinele acestui general colonel.” Se constată că acest anunț a fost făcut fără vreo autorizare prealabilă din partea conducerii MApN. **Realitatea următoarelor zile a demonstrat că anunțul căpitanului Lupoi Mihai a fost confirmat.**

Iliescu Ion a revenit în studio, în jurul orelor 15:20, și a spus: *„Stimați tovarăși, concetățeni, vreau să mai spun câteva cuvinte în completare la cele ce am spus înainte. Pericolul cel mare care ne paște acum este să se declanșeze anarhia. Deja sunt semnalări că grupuri de cetățeni dezordonați, dezorganizați, devastează magazine, sparg vitrine, ăsta nu-i un semn bun pentru schimbare, pentru transformările care au loc în țară, trebuie ca poporul să acționeze ca o forță ordonată și organizată (...) Cu contribuția, cu participarea activă a poporului, nu a unor conducători care s-au autointitulat conducători, s-au autointitulat aleși ai poporului, s-au autointitulat comuniști, nu au nimic de-a face cu socialismul, nici cu ideologia comunismului științific. Au întinat numai numele Partidului Comunist Român, au întinat numai memoria celor care și-au dat viața pentru cauza socialismului în această țară (...) Vă mulțumesc și vom continua să mai dialogăm în cursul zilei de azi.”* Prin această intervenție, Iliescu Ion devoalează în mod sincer crezul său în socialism și ideologia comunismului științific, aspecte care vor fi reiterate ulterior la data de 27.12.1989 cu ocazia dialogului purtat cu ambasadorul URSS la București – **Evgheni Tiajelnikov**.

Orele 15:30, **gl. Gușă Ștefan** – șeful MStM, a declarat *„Chiar acum mă întorc de la Timișoara, vreau să vă spun că s-a făcut o crimă cu generalul Milea pe care-l cunosc de când eram copil (...) Fac apel la rațiunea militarilor, toate trupele intră imediat în cazărmi, nu ascultă decât de ordinele armatei. Armata apără țara și poporul (...) Școlile militare din Sibiu, imediat intră toate în cazărmi. Nu se trage absolut niciun foc (...) Fac apel și la populație. Aveți toată încrederea în armată (...) Nimeni nu va trage un glonț, garantez acest lucru.”*

Toate aceste apariții televizate pot fi analizate cu ajutorul *suportului de stocare a datelor informatice – HDD*, trimis în mod oficial de TVR (vol. XI – *Documente*, pag.1-4).

Se constată că, într-un interval scurt de timp, unii componenți ai „*grupului Iliescu*”, s-au întâlnit la TVR și s-au adresat poporului român prin intermediul celui mai important mijloc de comunicare în masă – televiziunea. Este vorba în primul rând de inculpatul Iliescu Ion – **liderul grupului complotist** – și gl.col. Militaru Nicolae – **liderul militar al grupului complotist**.

În jurul orelor 15:00 ale zilei de 22 decembrie 1989, la **etajul XI al TVR**, în biroul directorului general adjunct, s-a instalat un **Comandament Militar** ce a avut drept scop **controlul și cenzura informațiilor** ce urmau a fi difuzate prin intermediul acestei instituții. Componenții acestui comandament au fost militari în activitate și în rezervă. Șeful comandamentului a fost gl. (rez.) **Tudor Nicolae**, în timp ce inculpatul **Dumitrescu (Cico) Emil** a avut funcția de adjunct. Despre activitățile și consecințele acestor activități, desfășurate în cadrul acestui comandament militar de la TVR, se va discuta într-un alt capitol.

Radiodifuziunea Română a fost la rândul ei ocupată de revoluționari în jurul orelor 12:30 ale zilei de 22 decembrie 1989. Aici s-a luat hotărârea unirii tuturor cabinelor de transmisie în programul de actualități, transmițându-se „*în direct*” către toți emițătorii regionali din România. La fel ca în cazul TVR, prin intermediul radioului, diverse persoane, civili și militari, și-au declarat adeziunea la idealurile Revoluției.

Încă din după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, **presa scrisă** centrală și-a abandonat politica de sprijin a regimului Ceaușescu, iar redacțiile publicațiilor din București și din întreaga țară au hotărât sprijinirea mișcării revoluționare. Într-o ediție intitulată „*Ediție specială din ziua renașterii poporului român*”, cotidianul „*Tineretul Liber*” (fostul „*Scânteia Tineretului*”), la 22 decembrie 1989 titra pe

prima pagină titluri precum „*Deșteaptă-te române!*”, „*Tineri, voi ați scris această pagină nepieritoare din istoria României. Tineri, fiți mai departe demni de ceea ce ați realizat, de această victorie uriașă.*”, „*Țara este a noastră!*”, „*Români, apărați țara!*”, „*Armata este cu noi*”.

În zilele următoare, mass-media autohtonă va juca un rol decisiv în transmiterea către populația țării a mesajelor patriotice, dar și a nenumăratelor știri cu conținut nereal, fals, care au îngrozit populația, au alimentat dezinformarea și diversiunea creând confuzie și panică la cote paroxistice.

Intervalul orar 12:06 – 16:00 din 22 decembrie 1989, s-a caracterizat prin atmosfera generală de euforie, bucurie sinceră a tuturor cetățenilor României. Descătușarea poporului român din regimul Ceaușescu a reprezentat un moment memorabil în istoria națională. Pe întregul teritoriu al țării s-a realizat într-adevăr fraternizarea între revoluționarii victorioși și toate forțele armate interne. Idealurile maselor revoluționare fuseseră atinse, cel puțin în aparență. Imperativul momentului – „*Jos Ceaușescu!*” - a fost realizat.

Totodată, însă realitatea istorică a dovedit că „*grupul Iliescu*” a reușit, în același interval de timp, să se coaguleze și să acționeze organizat și eficient pentru accederea la puterea în stat.

VII. Revoluția în orașele României

Acest capitol se va axa pe evenimentele semnificative desfășurate în orașele României, în zilele premergătoare plecării cuplului Ceaușescu Nicolae și Elena de pe sediul CC al PCR și pe evenimentele desfășurate în ziua de 22 decembrie 1989

până în jurul orelor 18.30 când pe întregul teritoriu al țării a debutat efectiv *inducerea în eroare* ce a afectat întreaga populație (civili și militari).

1. Alba Iulia

În municipiul Alba Iulia și în județul Alba, până la data de 21.12.1989, nu au avut loc mișcări de contestare a regimului Ceaușescu. La 21.12.1989, în jurul orelor 11:00, muncitorii Întreprinderii Mecanice din orașul Cugir au ieșit în stradă scandând lozinci anticeaușiste și de adeziune față de mișcarea revoluționară din Timișoara.

Într-o primă fază, manifestația s-a desfășurat într-un climat relativ pașnic, însă după orele 16:00, un grup de manifestanți a forțat intrarea în *Librăria Centrală* de unde au fost scoase cărțile care îl aveau autor pe Ceaușescu Nicolae și le-au incendiat în mijlocul străzii.

În jurul orelor 17:00, un grup de manifestanți s-a deplasat la sediul miliției orășenești și a solicitat eliberarea persoanelor aflate în arest. Cadrele miliției au informat mulțimea că în arest nu există reținuți, însă manifestanții au trecut la atacarea sediului cu pietre și sticle incendiare, reușind în cele din urmă să dea foc sediului miliției și autoturismelor parcate în imediata apropiere.

Incendiul a luat proporții, cadrele de miliție s-au baricadat la etajul I al clădirii, fiind executat, în legitimă apărare, un foc de avertisment. Această acțiune a amplificat starea de tensiune, iar cadrele miliției au fost nevoite să sară pe ferestrele de la etajul I al clădirii, prin flăcări, în stradă, unde au fost molestate. Cpt. Pop Valentin - șeful miliției orășenești și plt. maj. Staicu Ilie, au fost agresați, stropiți cu benzină și incendiați. Cei doi au decedat. Atrocitățile nu s-au oprit, cadavrele fiind profanate prin tăierea urechilor, nasului și organelor genitale, iar în gură le-au fost introduse diverse obiecte.

În ziua de 22.12.1989, la primele ore ale dimineții, coloanele de muncitori s-au îndreptat spre Comitetul Județean al PCR Alba.

După fuga cuplului prezidențial, s-a trecut la constituirea noilor organe ale puterii locale.

2. Arad

Informațiile privind izbucnirea Revoluției de la Timișoara au ajuns rapid la cunoștința arădenilor. Astfel, încă din după amiaza zilei de 20.12.1989, populația orașului s-a adunat în grupuri, în piețe și pe străzi și a manifestat într-un mod pașnic. În dimineața zilei de 21.12.1989, în loc să participe la adunările de condamnare și înfierare a timișorenilor (manifestări programate pe întregul teritoriu al României, la ordinul președintelui Ceaușescu Nicolae), salariații din marile întreprinderi arădene au ieșit în stradă să manifeste împotriva dictaturii.

Protestul a început la Întreprinderea de Orologerie Industrială, unde dimineața, în jurul orelor 07:00, o parte a muncitorilor a refuzat începerea lucrului. Grupul de manifestați a părăsit fabrica intonând „*Deșteaptă-te române*” și s-a îndreptat spre CJ de Partid. Pe traseu au fost mobilizați și salariații Uzinelor de Strunguri, UT Arad, Uzinelor de Vagoane, Combinatului de Prelucrare a Lemnului etc. Muncitorii au ieșit încolonați și s-au îndreptat spre centrul orașului.

În dreptul sediului *Poștei Centrale*, din dispozitivul militar aflat în acest loc, s-a tras o rafală de avertisment, fără consecințe.

În jurul CJ de Partid a fost instalat un cordon de apărare format din militari ai MApN (cu armele și baionetele în poziție de luptă), în spatele acestora fiind dispuși în dispozitiv luptătorii gărzilor patriotice, cadrele miliției, trupele de securitate, pompieri și 28 de TAB-uri.

Liderii manifestațiilor din municipiul Arad au reușit să mențină ordinea și să evite orice acțiune violentă. Au fost aduse o masă și o scară pe care, în mod

succesiv, au urcat liderii manifestațiilor, care au ținut scurte cuvântări. Din Timișoara au sosit câțiva revoluționari care au dat citire Proclamației din 20.12.1989.

Prim-secretarul de partid Pugna Elena a încercat să intre în dialog cu manifestații, însă a fost huiduită și s-a retras în sediul CJ de Partid.

La data de 20 decembrie 1989, la Arad a sosit, în jurul orelor 11:00, generalul Ceaușescu Ilie, adjunct al ministrului apărării și șef al Consiliului Politic Superior al Armatei. Acesta s-a deplasat la UM 01380 Arad (supranumită *Cetate*) unde a susținut o expunere prin care a reafirmat poziția oficială privind acțiunile de la Timișoara.

În dimineața zilei de 21 decembrie 1989, în municipiul Arad au intrat în diverse dispozitive, forțe aparținând MApN. Pe parcursul zilei s-a desfășurat manifestarea organizată și pașnică a arădenilor. Drept urmare, militarii au scos încărcătoarele și baionetele de la arme și au trecut pistoalele mitralieră în poziția „*la piept*”. Treptat, manifestații, având steaguri tricolore și albe, au urcat pe TAB-urile armatei. Spre seară, când numărul manifestațiilor a scăzut, militarii i-au împins non-violent pe aceștia, eliberând în mare măsură zona centrală a orașului.

Șeful Securității Județene Arad, col. Rășină Dumitru, a venit cu ideea de a împărți manifestațiilor băuturi răcoritoare în care să fie în prealabil puse substanțe care să provoace diaree. A cerut subalternilor să procure un laxativ foarte puternic, însă planul a eșuat deoarece nu s-au găsit cantități suficiente de astfel de substanțe.

În dimineața de 22 decembrie 1989, piața centrală a orașului s-a umplut de manifestații, aici sosind și preoți care au ținut o slujbă religioasă, iar manifestații au îngenuncheat și s-au rugat.

După ce la TVR s-a anunțat fuga cuplului prezidențial, forțele MApN au primit notele telefonice nr. 38 și 39. În jurul orelor 14:00 a început retragerea TAB-urilor și a militarilor din zona centrală a municipiului Arad. După retragere, liderii

manifestanților, însoțiți de mulți demonstranți, au pătruns în sediul CJ de Partid, au instalat pe balconul clădirii o stație de amplificare de unde numitul Voicilă Valentin a declarat Aradul oraș liber.

În cazul județului Arad și al municipiului cu același nume, evenimentele pot fi grupate în două perioade distincte. Până în seara zilei de 22 decembrie 1989 a fost o perioadă non-violentă, după seara de 22 decembrie și până la 25 decembrie 1989 când s-au manifestat violențe.

3. Municipiul Brăila

În intervalul de timp 18-21 decembrie 1989, în municipiul Brăila a fost liniște, nefiind semnalate incidente de stradă.

Acțiunile pașnice ale demonstranților împotriva regimului Ceaușescu au început în după-amiaza zilei de 22.12.1989. Aproape concomitent a demarat constituirea nucleului noii puteri locale. Ca urmare a notei telefonice nr. 39, venită de la MApN, comandantul garnizoanei Brăila a ordonat trimiterea de efective și tehnică de luptă pentru paza și apărarea a 18 obiective importante din municipiu . Au fost organizate patrule ce executau misiuni, fiind urmărită evitarea producerii unor acte de violență îndreptate împotriva instituțiilor publice. La orele 17:00 ale zilei de 22 decembrie 1989, cadrele militare MApN au luat în subordine Inspectoratul Județean al MI.

Până în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, în municipiul Brăila nu au fost înregistrate acte de violență.

4. Municipiul Buzău

În intervalul de timp 16-22 decembrie 1989, municipiul Buzău nu a cunoscut agitația mișcărilor protestatoare, deși garnizoana Buzău era una importantă, iar

unitățile militare au trecut începând cu data de 17.12.1989 la aplicarea măsurilor prevăzute de indicativul militar „*Radu cel Frumos*”.

După anunțarea prin mass-media a fugii cuplului prezidențial, în *Piața Palatului Comunal* din Buzău s-au format grupuri de demonstranți care, fără a întâmpina rezistență din partea forțelor de ordine, au pătruns în sediul CJ de Partid. Un alt grup de demonstranți s-a îndreptat spre sediile locale ale MI, pătrunzând în incinta acestora, fără a fi înregistrate violențe.

În după amiaza zilei de 22 decembrie 1989, au fost constituite noile organe ale puterii locale care și-au asumat conducerea întregii activități de pe raza județului Buzău.

Ca urmare a primirii de la MApN a notelor telefonice nr. 38 și 39, au fost luate măsuri pentru asigurarea pazei militare a obiectivelor civile de importanță deosebită. Și în această zonă a țării, violențele armate au debutat doar în seara aceleiași zile.

5. Brașov

În ziua de 18 decembrie 1989, Petre Preoteasa – prim-secretar al CJ Brașov, i-a convocat pe membrii acestui organism pentru a-i informa despre evenimentele de la Timișoara. S-a ordonat ca unitățile MI și MApN să dea dovadă de abnegație, pentru a nu se repeta situația de la Timișoara. La orele 12:25, comandantul trupelor de securitate a trecut la aplicarea măsurilor prevăzute pentru starea de necesitate.

La 19 decembrie 1989, orele 10:00, în incinta UM 01107 Brașov, s-au întâlnit șeful Inspectoratului General al MI, comandantul UM 01107 Brașov, comandantul UM 01932 Brașov și șeful Statului Major al Apărării Civile, unde au stabilit patru variante de intervenție împotriva unor eventuale manifestații muncitorești. S-a stabilit în mod clar că la nevoie, forțele de ordine vor interveni în forță împotriva maselor de muncitori.

În zilele de 19 și 20 decembrie 1989, în Brașov nu s-au petrecut evenimente deosebite, astfel încât intervenția forțelor de represiune nu a fost necesară.

La 21 decembrie 1989, începând cu orele 08:00, în întreprinderile din municipiul Brașov au debutat mișcări de protest împotriva conducerii de partid și de stat.

La orele 11:30, un număr de aproximativ 400 de muncitori de la ICA Ghimbav au încetat lucrul și s-au adunat pe platoul din incinta întreprinderii, hotărâți să se deplaseze spre centrul orașului Brașov.

La orele 13:00, din cartierele industriale ale municipiului Brașov și de la ICA Ghimbav, au început deplasarea spre centrul orașului primele coloane de manifestanți, care scandau lozinci anticeaușiste.

În jurul orelor 13:30, două subunități aparținând Școlii Militare de Ofițeri au ocupat un dispozitiv de apărare în jurul CJ de Partid. În dispozitiv au fost integrate și unități ale MI.

La orele 14:30, în proximitatea sediului CJ de Partid au fost aduse trei companii aparținând trupelor de securitate (UM 0391 Brașov), care au fost integrate dispozitivului deja existent.

La orele 15:30, un grup de tineri a declanșat începutul demonstrației populare. Concomitent, coloanele de muncitori au ajuns în zona centrală a orașului și s-au concentrat în proximitatea sediului CJ de Partid, astfel încât la orele 16:00, numărul manifestanților era de aproximativ 6000 de persoane. Spre miezul nopții, numărul demonstraților din centrul orașului a scăzut, în fața CJ de Partid rămânând doar câteva sute de persoane.

Pe parcursul nopții de 21/22 decembrie 1989, grupuri de demonstrați s-au deplasat la marile întreprinderi din oraș pentru a-i mobiliza pe muncitorii din schimbul trei.

Începând cu ziua de 22 decembrie 1989, mii de demonstranți din mai multe întreprinderi s-au grupat în centrul orașului. Prim-secretarul CJ de Partid a solicitat suplimentarea dispozitivului de apărare. Demonștrânții au reușit să evite provocările la adresa militarilor, astfel încât nu s-au produs altercații și nu s-a făcut uz de armă.

În momentul în care la TVR și la Radio a fost anunțată fuga cuplului prezidențial, masa de demonstranți a fost cuprinsă de o euforie generală, unii dintre aceștia pătrunzând în sediul CJ de Partid, fără a se înregistra incidente deosebite.

În jurul orelor 13:30 - 14:00, un grup de demonstranți s-a deplasat la sediul Securității locale, ocupându-l fără a întâmpina rezistență din partea cadrelor fostului DSS. O parte importantă a armamentului și a muniției existente în acest sediu a fost însușită de revoluționarii tineri.

În jurul orelor 15:00, forțele MApN și trupele de securitate au fost retrase din centrul urbei și au intrat în cazărmi.

În jurul orelor 17:00, în sediul CJ de Partid a fost constituit primul nucleu al noului organ local de conducere revoluționară, în fruntea căruia a fost ales gl.mr. Florea Ion. S-a hotărât ca armata să asigure paza sediului, în Brașov fiind aduse noi forțe de la unitățile militare din apropierea orașului. Totodată, în după amiaza aceleiași zile a început înarmarea gărzilor patriotice.

La fel ca în cazul celorlalte orașe amintite, și în Brașov perioada preexistentă seriei de 22 decembrie 1989 s-a caracterizat prin lipsa incidentelor grave.

6. Cluj-Napoca

În intervalul de timp 16-20 decembrie 1989, în municipiul Cluj-Napoca și în județul Cluj, nu au fost înregistrate evenimente deosebite care să evidențieze acțiuni revendicative la adresa conducerii superioare de partid și stat.

În ziua de 21 decembrie 1989, în jurul orelor 12:00, în timp ce postul național de televiziune transmitea mitingul desfășurat la București în Piața Palatului, în momentul în care președintele Ceaușescu Nicolae a fost obligat să-și întrerupă discursul și transmisia TV a încetat, din clădirea aflată din *Piața Libertății* din Cluj-Napoca s-a strigat de mai multe ori „**Victorie!**”. Persoanele aflate în piață la acel moment au aflat despre evenimentul din București și au început să-i oprească pe trecători cu intenția de a organiza un prim miting de solidaritate cu acțiunile revoluționare din Timișoara și București.

În jurul orelor 15:00, un grup de aproximativ 15-20 de persoane s-a adunat în Piața Libertății și au început să scandeze „**Jos dictatura!**”, „**Libertate!**” și să cânte „**Deșteaptă-te române**”. Urmarea a fost că în piață s-a adunat un număr tot mai mare de clujeni.

În jurul orelor 15:30, în *Piața Libertății* a oprit un autocamion militar din care au debarcat militari ai MApN. La debarcare, militarii au fost întâmpinați cu reacții diverse. Unii protestatari au rămas calmi, alții i-au huiduit și jignit, spre militari fiind aruncate diverse obiecte contondente. Aceste acțiuni au provocat o stare de tensiune în rândul militarilor care se aflau încă din 17 decembrie 1989 sub efectele stării de alarmă. Astfel, în jurul orelor 16:00, din ziua de 21 decembrie 1989, evenimentele au evoluat rapid și au degenerat. În zona intersecției străzilor Napoca și Universității s-au înregistrat 11 decese și 23 de răniți. Cercetările efectuate la fața locului au relevat că fiind atacat de manifestați, cpt. Carp Dando – comandantul subunității MApN – s-a prăbușit la pământ și a declanșat un foc de armă din pistolul pe care-l avea în mână. Concomitent, ofițerul a strigat către militarii în termen pe care îi comanda „**Trageți!**”, iar aceștia au deschis foc de avertisment sau în pământ, doi dintre ei trăgând direct asupra manifestaților. La scurt timp, în zonă au apărut forțele aparținând MI care i-au împrăștiat pe demonstrați. Acest eveniment a rămas controversat.

Noile forțe de represiune aduse în centrul municipiului au fost primite de mulțime cu agresivitate, având în vedere morții și răniții aflați la locul respectiv. Militarilor în termen li s-a strigat să-și împuște comandanții și să se alăture manifestațiilor. Au fost sparte vitrinele unor magazine, a fost răsturnat un container ce a fost transformat în tribună pentru cei care doreau să se adreseze mulțimii, fiind înregistrate și încercări de lovire sau dezarmare a militarilor.

În jurul orelor 17:00, mai mulți manifestați au rostogolit spre dispozitivul militar containerul folosit până atunci ca tribună. Sub presiunea grupului ce avansa compact, militarii i-au somat pe manifestați și apoi au executat foc. În urma situației create, o persoană a fost ucisă și alte șapte rănite.

Tot în ziua de 21 decembrie 1989, în jurul orelor 17:00, în zona *Piața Mărăști* din Cluj-Napoca a fost deplasat un detașament format din 27 de militari în termen, conduși de 5 ofițeri. În această zonă s-au adunat câteva sute de persoane care scandau lozinci anticeaușiste și cereau democrație. Din mulțime au fost aruncate asupra militarilor obiecte contondente. Drept urmare, militarii au executat foc de avertisment. Numitul R.I. s-a desprins din mulțime și s-a repezit asupra dispozitivului militar, iar în momentul în care a ajuns lângă acesta, a fost împușcat mortal. În cursul serii, persoane din rândul manifestațiilor au oprit două autobuze și le-au îndreptat spre dispozitivul militar cu intenția de a-l sparge. Asupra autobuzelor și manifestațiilor s-a executat foc, fiind rănite două persoane.

În după amiaza aceleiași zile, pe podul de peste râul Someș, aflat în apropierea *Hotelului Astoria*, a fost realizat un dispozitiv format din 17 militari, doi subofițeri și un ofițer. Aceștia au ajuns la fața locului cu trei TAB-uri. Imediat, în apropiere s-a coagulat un grup de aproximativ 30 de manifestați, momente în care ofițerul ce comanda efectivele a ordonat ca militarii să blocheze trecerea peste pod. La fața locului a sosit o nouă coloană de manifestați, situația a degenerat, militarii au făcut uz de armă, producând moartea a trei persoane și rănirea altor opt.

În același timp, în zona intersecției Călea Moșilor cu străzile Clinicilor, Coșbuc, Ilie Măcelaru și Moldovei, a fost dispusă o subunitate formată din 58 de militari MApN, comandată de un ofițer. Ca și în celelalte zone, apariția trupelor a provocat reacția locuitorilor municipiului Cluj-Napoca. Și aici situația a degenerat în confruntări soldate cu morți și răniți, militarii deschizând foc de avertisment la comandă. În urma acțiunilor ce au avut loc în această zonă, s-au înregistrat 9 persoane decedate și 15 rănite.

În cursul nopții de 21/22 decembrie 1989, situația a devenit calmă și nu au mai fost înregistrate incidente. Ziua de 22 decembrie 1989 a fost marcată de revenirea demonstranților în centrul municipiului. Aceștia au acționat preponderent pașnic. Deși au mai fost semnalate provocări izolate, militarii din dispozitivele de apărare nu au răspuns, iar în unele situații s-au solidarizat cu demonstranții. După anunțarea fugii cuplului Ceaușescu, treptat, s-a realizat dezangajarea unităților militare din contactul cu populația municipiului. Până în seara zilei de 22 decembrie, în municipiul Cluj-Napoca situația a rămas calmă.

7. Municipiul Constanța

În intervalul 16-22.12.1989, în municipiul Constanța nu au avut loc manifestări populare semnificative. Totuși, în această perioadă, Comandamentul Marinei Militare a adoptat toate măsurile ce se impuneau a fi luate în baza ordinelor primite de la MStM, inclusiv scoaterea navelor militare din radă și redislocarea lor pe mare.

La 22 decembrie 1989, orele 12:06, după fuga soților Ceaușescu de pe CC al PCR, populația din oraș a ieșit spontan pe străzi, în grupuri mari, îndreptându-se spre centrul administrativ al orașului, unde și-a exprimat în mod deschis bucuria. O parte a manifestanților a pătruns în sediile organelor de partid și de stat locale, iar în jurul orei 15:00 manifestanții au pătruns în sediile miliției și securității. După

ce în prima fază situația a fost calmă, un grup de aproximativ 1000 de persoane a pătruns în sediul miliției județene și a eliberat din arest 113 persoane, arestate preventiv pentru diverse motive.

După orele 14:30, în baza notelor telefonice nr. 38 și 39, transmise de la MApN, efectivele militare ce patrulau în diverse zone ale orașului au fost retrase în cazărmi, iar navele militare au fost rechemate în porturi.

În baza ordinului eșalonului superior, Comandamentul Marinei Militare, în jurul orelor 18:00, a preluat controlul asupra Inspectoratului județean al MI (miliție și securitate).

Până la debutul inducerii în eroare care a cuprins și municipiul Constanța, situația a rămas calmă, nefiind înregistrate evenimente deosebite.

8. Caransebeș

La 21 decembrie 1989, în jurul orelor 14:00, un grup de aproximativ 3000 de persoane de la Întreprinderea de Construcții Metalice și alte întreprinderi s-au deplasat către Consiliul Popular Orășenesc și a solicitat înlăturarea președintelui Ceaușescu, libertate, condiții mai bune de viață. Acestor manifestați pașnici li s-au alăturat unele grupuri (maximum 50 de persoane), compuse din elemente turbulente, chiar din infractori de drept comun. În seara aceleiași zile au fost înregistrate primele incidente violente, accentuate pe timpul nopții ce a urmat. Astfel, anumite persoane au incendiat sediile Miliției, Tribunalului și Procuraturii, fiind cerută eliberarea persoanelor arestate și înapoierea unor bunuri confiscate anterior. În aceste condiții, comandantul miliției orășenești, a ordonat deschiderea focului de avertisment, fără rezultatul scontat și anume dispersarea elementelor agresive. În cele din urmă s-a dispus eliberarea celor 21 de reținuți ca infractori de drept comun. Totuși, acțiunile violente au continuat, agresorii au dislocat porțile

instituției, iar cadrele de miliție au executat foc, incidentul fiind soldat cu decesul unei persoane și rănirea altor 13.

Tulburările din oraș s-au extins în mod considerabil, cunoscând uneori forme deosebit de violente. Au fost devastate clădiri, magazine, locuințe, încercându-se inclusiv incendierea sediului *Poștei Centrale*.

În dimineața zilei de 22 decembrie 1989, coloane masive de demonstrați, organizate pe întreprinderi, au afluıt spre centrul orașului. Demonstrația s-a desfășurat relativ pașnic. Mulțimea a ocupat sediul Consiliului Popular. Aici, în următoarele ore, au fost constituite noile organe ale puterii locale, în compunerea cărora au fost incluse și cadre aparținând MApN. După fuga cuplului prezidențial, în jurul orelor 14:00, s-a ordonat predarea armamentului și a muniției scoase ca urmare a stării de alarmă de luptă. În aceeași perioadă, personalul MI a fost luat sub protecția MApN.

9. Craiova

Manifestările protestatare de stradă au început în municipiul Craiova în dimineața zilei de 22 decembrie 1989 și s-au intensificat ca amploare după fuga cuplului prezidențial de pe sediul fostului CC. Astfel, muncitorii de la *Uzina de Avioane Craiova* s-au grupat și au pornit spre sediul CJ de Partid. Acestora li s-au alăturat muncitorii de la *Întreprinderea de Utilaj Greu*, de la *Electroputere Craiova*, de la *I.R.A.* și de la alte întreprinderi. Demonstrații cereau libertate, democrație, precum și demiterea organelor locale de partid.

Manifestările au avut un caracter organizat și pașnic, fără acte de violență, revoluționarii fraternizând cu armata încă de la începutul zilei.

Imediat după orele 12:00, manifestații au pătruns în sediul CJ de Partid, părăsit de bună voie de primul secretar al județului Dolj, iar detașamentul militar aflat în zonă s-a retras în cazarmă.

În jurul orelor 16:00 s-a constituit noul organ al puterii revoluționare locale, care a solicitat sprijinul armatei în apărarea obiectivelor publice importante și asigurarea liniștii în municipiu.

Armata nu a intervenit în stradă, iar acțiunile prevăzute de alarma de luptă, au avut ca obiectiv doar trecerea în timp scurt și organizat la apărarea în zona de responsabilitate.

Până în seara zilei de 22 decembrie 1989, când și în municipiul Craiova a debutat inducerea în eroare, situația a fost calmă.

10. Lugoj

La data de 20 decembrie 1989, în jurul orelor 19:00-20:00, un grup de aproximativ 200 de manifestanți, venit de la Timișoara, s-a deplasat de la gara CFR Lugoj spre centrul orașului și spre platforma industrială a acestuia, trecând prin fața UM 01140 Lugoj. Aici, grupul sosit de la Timișoara a adresat injurii la adresa militarilor. Deși cadrele unității militare le-au solicitat demonstranților să păstreze distanța față de respectivul obiectiv militar, asupra unității au fost aruncate mijloace incendiare improvizate, care au provocat explozii. În această situație, dinspre UM 01140 Lugoj, s-a deschis foc asupra agresorilor, fiind împușcate mortal două persoane și rănite alte două.

Ajunși în centrul orașului, manifestanții au incendiat sediul Consiliului Popular.

În ziua de 21 decembrie 1989, manifestanții au acționat pașnic și când au ajuns în dreptul aceleiași unități militare, au scandat „*Armata e cu noi!*”.

La 22 decembrie 1989, demonstrațiile din municipiul Lugoj au continuat în mod pașnic, după orele 12:06, vechile autorități fiind înlăturate și înlocuite cu noile organe de putere locală.

11. Municipiul Hunedoara

Perioada cuprinsă între 16 și 22 decembrie 1989, nu a marcat în municipiul Hunedoara proteste de stradă, deși a existat o anumită tensiune generată de informațiile sosite dinspre Timișoara.

La 22 decembrie 1989, în jurul orelor prânzului, grupuri de persoane au început să se manifeste pașnic în centrul municipiului. Au pătruns în sediul miliției județene, punând în libertate 85 de persoane, reținute sau arestate preventiv pentru săvârșirea unor infracțiuni de drept comun.

Până în seara aceleiași zile, când în zonă a început să se manifeste diversiunea radio-electronică, parte componentă a inducerii în eroare, în municipiul Hunedoara a fost liniște.

12. Reșița

La 21 decembrie 1989, începând cu orele 16:00, în fața CJ de Partid, s-a format un nucleu din aproximativ 30 de muncitori ai I.C.M. Reșița, grupul ajungând rapid la aproximativ 200 de persoane. S-au scandat lozinci antidictatoriale și pro – Timișoara. O parte a acestor persoane a rămas în acest loc și în timpul nopții de 21/22 decembrie 1989.

Începând cu dimineața zilei de 22 decembrie 1989, coloane de muncitori aparținând întreprinderilor din municipiu, s-au deplasat în centru. Manifestația s-a desfășurat pașnic, iar procesul de preluare a puterii locale de către noile organe revoluționare s-a realizat după orele 14:00 ale aceleiași zile. În jurul orelor 18:00, s-a trecut la preluarea de către armată a muniției ce aparținea MI, iar personalul acestuia a fost dezarmat. În prealabil, în zonă s-a resimțit intens diversiunea radio-electronică, situația degenerând treptat.

13. Municipiul Sibiu

Particularitatea județului Sibiu a constat în aceea că primul secretar al CJ de Partid era, în decembrie 1989, Ceașescu Nicu – fiul președintelui Ceașescu Nicolae.

Pe fondul informațiilor despre evenimentele din Timișoara, în municipiul Sibiu au început să circule manifeste prin care populația a fost îndemnată să se solidarizeze cu populația Timișoarei și să participe la o manifestație care urma să aibă loc în ziua de 21 decembrie 1989, în *Piața Mare* din Sibiu.

În acest context, în dimineața zilei de 21 decembrie, în diferite puncte din municipiu, în principal în zona centrală, au început să se adune din ce în ce mai multe persoane care, pornind de la discuții restrânse, au ajuns în scurt timp să se manifeste împotriva puterii comuniste din România. Spre centrul orașului au început să afliască muncitorii principalelor întreprinderi sibiene.

Întrucât mișcarea de protest a luat amploare, a avut loc o primă intervenție a forțelor de ordine din cadrul Inspectoratului Județean al MI, cu scopul împiedicării concentrării manifestațiilor în zona centrală a urbei. Au fost reținute persoane din rândul manifestațiilor.

O a doua intervenție a forțelor de represiune (MI) a avut loc în *Piața Mare*, după ce grupurile de muncitori au pătruns în perimetrul pieței pentru a protesta.

La ambele intervenții a acționat Plutonul „*Scutul*” condus de șeful Biroului Pază și Ordine din cadrul Miliției mun. Sibiu. Pentru intervenții au fost folosite inclusiv două autospeciale ale pompierilor. Acțiunea de represiune a eșuat întrucât forțele de ordine ale MI nu au reușit dispersarea manifestațiilor. Pe cale de consecință, de la nivelul Comitetului Județean de Partid Sibiu (Ceașescu Nicu) s-a solicitat intervenția armatei.

La vremea respectivă, comandantul Garnizoanei Sibiu și al UM 01512 Sibiu era col. Dragomir Aurel. Acesta, prin declarațiile date, a arătat că a fost solicitat

pentru a interveni cu forțele MApN împotriva manifestațiilor. A mai arătat că, după o discuție purtată cu inspectorul șef al MI, i-a telefonat lui Ceaușescu Nicu, iar acesta i-a ordonat să adopte măsuri de urgență și să deplaseze efectivele MApN în diverse puncte ale orașului.

În jurul orelor 10:20, col. Dragomir Aurel a purtat o convorbire prin telefon cu ministrul apărării Milea Vasile, iar acesta din urmă, auzind despre solicitarea venită din partea lui Ceaușescu Nicu, a permis scoaterea în stradă a efectivelor MApN, cu indicația de a nu se trage în populație.

Din acel moment, col. Dragomir Aurel a început să se manifeste ca un coordonator al tuturor unităților militare din Sibiu, el având și funcția de comandant al garnizoanei, repartizând zone de responsabilitate și ordonând ofițerilor să dispună constituirea unor efective de militari pentru intervenția care urma să aibă loc în *Piața Mare*, respectiv pentru apărarea celorlalte obiective din oraș.

Până în jurul orelor 12:00, toate subunitățile militare constituite conform ordinelor col. Dragomir Aurel, au ajuns în punctele stabilite (*Piața Mare, Hotelul Bulevard, Comitetul Județean, Liceul Economic, Consiliul Popular Municipal, centralele telefonice din oraș, Întreprinderea Flaro, depozitele de garnizoană etc.*). Treptat situația s-a tensionat, au apărut ciocniri între demonstranți și forțele de ordine, soldate cu deschiderea focului de avertisment. Au apărut primii răniți prin împușcare, iar în legătură cu aceste prime victime din Sibiu, se constată că majoritatea manifestațiilor a declarat că au executat foc doar militarii din cadrul UM 01512 Sibiu, având în vedere că, în acel moment, în piață nu mai erau prezente alte forțe de ordine. Au existat și declarații izolate prin care s-a arătat că asupra manifestațiilor s-au executat focuri de armă inclusiv din podurile imobilelor aflate în jurul pieței.

În acest context, în *Piața Mare* din Sibiu au rezultat cinci victime prin împușcare, dintre care una a decedat.

După evenimentele din *Piața Mare*, numărul manifestațiilor a continuat să crească. Întrucât militarii din piață au constituit un dispozitiv circular, manifestații s-au retras către străzile adiacente, s-au regrupat și s-au deplasat către CJ de Partid și Inspectoratul Județean al MI. În fața sediului inspectoratului s-a manifestat pașnic, fiind scandate în principal lozinci antiprezidențiale.

Situația s-a retensionat, iar în jurul orelor 18:00 manifestații au trecut la acțiuni care au vizat atacarea și pătrunderea în sediile Miliției și Securității. Au fost folosite sticle, pietre și alte obiecte contondente. Acțiunile au culminat cu incendierea mai multor autoturisme parcate în zonă, aparținând în principal lucrătorilor de miliție și securitate. În acest context, cadrele MI au folosit gaze iritant-lacrimogene și au executat focuri de armă. Uzul de armă efectuat din sediul Inspectoratului Județean MI a provocat un deces și nouă răni de persoane.

În noaptea de 21/22 decembrie 1989, col. Dragomir Aurel a fost de acord ca inspectorul șef al MI Sibiu și șeful DSS Sibiu să se mute în biroul Comandamentului UM 01512 Sibiu, de unde, cu toții, urmau să coordoneze represiunea preconizată pentru 22 decembrie. În aceeași noapte s-a dispus transferul arestaților preventiv din rândurile manifestațiilor (25 de persoane) din arestul MI la Penitenciarul Aiud.

Începând cu primele ore ale zilei de 22 decembrie 1989, grupuri numeroase de cetățeni au început să se deplaseze, pe diverse trasee, spre centrul municipiului Sibiu, manifestații concentrându-se în principal în fața Inspectoratului Județean al MI, la sediul Casei de Cultură a Sindicatelor, dar și în fața CJ de Partid.

Este important de precizat că după evenimentele din 21 decembrie 1989, forțele de ordine ale MI, nu au mai efectuat misiuni în municipiul Sibiu, fiind prezente la sediile unităților din care făceau parte. Mai mult, pentru apărarea sediilor Miliției și Securității, din ordinul col. Dragomir Aurel, au fost dispuse forțe ale UM 01512 Sibiu și UM 01606 Sibiu, care au format un cordon defensiv în fața Inspectoratului Județean al MI.

În cursul dimineții de 22 decembrie, col Dragomir Aurel a purtat o discuție prin telefon cu generalul Ceașescu Ilie (adjunct al ministrului apărării și șef al Consiliului Politic Superior al Armatei) în urma căreia s-a decis suplimentarea forțelor MApN din Sibiu cu efective militare din județul Vâlcea.

În jurul orelor 09:30, manifestații aflați în fața Inspectoratului Județean MI au devenit agresivi, dorind pătrunderea în clădire. În acest context, cadrele MI, pentru a-i liniști pe manifestați, au afișat la etajul trei al clădirii un *banner* inscripționat „**Noi, miliția, slujim interesele poporului. Suntem cu voi! Fără violență! Organizați-vă pentru dialog!**”. Această acțiune, împreună cu acceptarea verificării arestului, au condus la apariția unui moment de acalmie, majoritatea demonstrațiilor hotărând să se deplaseze la Poligrafie pentru editarea unui ziar cu conținut revoluționar.

Evenimentele au luat, însă, în mod subit, un curs neașteptat după ce, prin mass-media, s-a anunțat sinuciderea ministrului apărării Milea Vasile. Anunțul a determinat mulțimea să nu se mai deplaseze spre Poligrafie, să rămână în fața Inspectoratului MI și să reînceapă asaltul asupra acestuia. Evenimentele au fost deosebit de tensionate, violențele extreme, s-a deschis focul de către cadrele MI, rezultând împușcarea mai multor persoane, printre acestea fiind și militarul M.D. care a decedat. Cert este că o parte a manifestațiilor a reușit să pătrundă cu forța în clădirea Inspectoratului Județean al MI. De aici, civilii s-au înarmat cu arme militare aparținând cadrelor de miliție și de securitate care și-au abandonat armamentul și muniția.

După pătrunderea manifestațiilor în sediul MI, de frică, mai multe cadre de miliție și securitate s-au refugiat spre UM 01512 Sibiu (aflată în imediata vecinătate) și au sărit gardul unității militare, întrucât pe la punctul principal de acces nu se putea intra din cauza prezenței unui grup masiv de demonstrați care se comporta violent cu lucrătorii MI prinși în zonă. Concomitent cu deplasarea spre

UM 01512 Sibiu, cadrele MI au executat focuri de avertisment. În acest context, militarii ce asigurau paza UM 01512 Sibiu au deschis focul împotriva cadrelor MI care au pătruns în unitate prin escaladarea gardului. S-a deschis focul inclusiv asupra sediului Inspectoratului Județean MI.

Urmare acestui eveniment, din rândul cadrelor de miliție și securitate care au încercat să se refugieze în incinta UM 01512 Sibiu, a rezultat un număr mare de victime, 19 cadre MI au decedat, 4 fiind rănite.

Despre acest tragic eveniment, prin **Raportul Comisiei Senatoriale** pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989 au fost stipulate următoarele : „ *Este greu de imaginat cum s-a putut crede că un grup de 25 de cadre MI care au fugit din clădirile instituțiilor lor, din cauza presiunii mulțimii, ar fi fost în măsură să atace și să cucerească clădirile unității militare în care exista un dispozitiv de apărare „beton” , realizat din sute de militari. În afara absurdității acțiunii comandată de colonelul Dragomir Aurel, ca principal vinovat în desfășurarea evenimentului, se fac vinovați și comandanții Miliției și Securității, care se aflau în cazarmă și care nu au luat măsuri de anunțare a intențiilor subordonaților lor. Dovedind exces de zel , colonelul Dragomir Aurel a condus acțiunea de neutralizare a așa-zișilor invadatori”*

Cu referire la evenimentele desfășurate în Sibiu și nu numai, a fost audiat martorul **Rusan Ioan** (sediul SPM, 04.10 2018-11/P/2014, vol.IV – *Declarații*, f.130-135) care a spus: „ *În decembrie 1989 eram cadru al DSS și făceam parte din unitatea 0110 - contraspionaj țări socialiste. Eu am fost șeful colectivului anti – STASI (serviciul de informații al RD Germană), așa că am luat contact doar tangențial cu colegii care desfășurau activități anti – KGB. Într-un interviu pe care l-am acordat mai demult, am spus că în decembrie 1989 puterea a fost preluată chiar de cei pe care-i urmăream noi.(....)După Revoluție , când îndeplineam funcția de șef al Departamentului de Informații Sibiu (SRI) am*

primit ordin să efectuez o cercetare în vederea obținerii de date pentru clarificarea evenimentelor de la Sibiu din decembrie 1989(...)Cu privire la comandantul UM01512 Sibiu, colonelul Dragomir Aurel, consider că a fost depășit de situație. Era relativ tânăr și era cunoscută apropierea sa de Nicu Ceaușescu, mergea până la servilism. Atitudinea lui de până la 22 decembrie întărește afirmația mea , el cerându-i personal aprobarea lui Nicu Ceaușescu de a interveni cu trupe militare în vederea restabilirii ordinii în Sibiu, afirmând că cei de la MI nu fac față. După fuga lui Ceaușescu atitudinea lui s-a schimbat, iar deciziile lui au fost nu doar greșite, dar și lipsite de umanism. Este cunoscut episodul uciderii celor care, în nevoie, de teama maselor populare, au sărit gardul, după ce inițial a existat o înțelegere în acest sens cu conducerea unității militare (...) Nu cred că Dragomir a făcut parte dintr-o diversiune, deoarece era mult prea atașat de familia Ceaușescu.”

„Sinteza aspectelor rezultate din anchetele efectuate de parchetele militare în perioada 1990 – 1994, în cauzele privind evenimentele din decembrie 1989”, elaborată de Secția Parchetelor Militare, Comisia Senatorială, dosar nr. 53/J.I.3, cu referire la situația din Sibiu, conține următoarea concluzie: „Este de menționat împrejurarea că, deși asupra clădirilor Inspectoratului Județean al MI s-au executat trageri repetate și intense dinspre UM 01512 Sibiu, niciun cadru MI nu a fost ucis sau rănit în acest sediu, în poziții de tragere la ferestre sau uși, ceea ce este de natură să infirme declarațiile date de militarii UM 01512 Sibiu, care, de regulă, au susținut versiunea ripostei pe care au dat-o la tragerile efectuate din sediul MI asupra unității militare. Aceeași concluzie se desprinde și din constatarea ulterioară a unui număr redus de urme de gloanțe pe pereții clădirilor UM 01512 Sibiu, precum și din inexistența unor victime în rândul militarilor aflați în acele clădiri”.

Despre evenimentele desfășurate la Sibiu mai există o controversă. S-a speculat în perioada post-decembristă că la data de 20 decembrie 1989, pentru protecția suplimentară a lui Ceaușescu Nicu, la Sibiu a fost trimisă, în regim conspirat, o grupă militară aparținând **DIA** (Direcția Informații a Armatei), mai precis militari ai UM 0404 Buzău (cercetare). Acești militari ar fi făcut deplasarea spre Sibiu, clandestin, la bordul unei aeronave civile *Rombac* (*BAC – 400*) ce asigura ruta București – Sibiu. Controversa a apărut și pentru că, doar pentru acea dată, cursa a fost efectuată cu o aeronavă *Rombac* în locul uzualei aeronave de tipul AN – 24. Totuși ancheta a demonstrat că motivul înlocuirii a fost unul determinat de o necesitate de moment: aeronava *Rombac* era mai încăpătoare, astfel încât au putut fi transportate toate pachetele trimise din străinătate (mai ales din RF Germania) rudelor aflate în zona Sibiu, dată fiind comunitatea germană numeroasă în această zonă. Așadar, prezența în sine a aeronavei *Rombac* nu constituie motiv de suspiciune. Cu toate acestea, au existat declarații de martor prin care s-a arătat că în perimetrul situat între sediul Inspectoratului Județean al MI și UM 01512 Sibiu au executat trageri cu arme militare automate persoane echipate în combinezoane de culoare neagră, aflate pe terasele blocurilor aflate în apropiere. Relevante în acest sens sunt declarațiile martorilor **Bogdan Viorel** (audiat la 08.12.2006), **Bălăiță Romulus** (audiat la 17.11.2006) și **Verony Viorel** (audiat la 13.12.2006). Aceste declarații, precum și alte declarații relevante, se află atașate dosarului, în vol. 1-7 „*Sibiu*”.

În legătură cu acest subiect, martorul **Rusan Ioan** a precizat, în continuarea declarației, următoarele: *„În urma cercetărilor făcute, mi-am format convingerea că aterizarea avionului Rombac la Sibiu în seara zilei de 20 decembrie 1989 a avut rolul de a aduce un comando de militari de la Batalionul 404 Buzău. Aceștia au călătorit împreună cu pasagerii cursei respective. Am luat câteva declarații unor pasageri care au declarat că în aeronavă au călătorit și luptătorii*

Batalionului 404 Buzău. Am avut și declarația bucătarului de la UM 01512 Sibiu care a precizat că în acea perioadă a hrănit suplimentar un grup de militari despre apartenența cărora nu știa nimic, afirma că nu erau din unitate și nu se legitimau.”

În afara acestei declarații, nu au fost obținute alte probe concludente în temeiul cărora să poată fi trasă o concluzie certă a implicării unor forțe speciale în evenimentele de la Sibiu. Este de remarcat faptul că examinarea *jurnalelor de luptă* aparținând UM 0404 Buzău și a tuturor celorlalte documente militare atașate dosarului nu au relevat nicio informație cu privire la existența acestei misiuni.

Tot în contextul uzului de armă efectuat **în zona UM 01512 Sibiu**, la data de 22.12.1989, începând cu orele 12:00, au mai fost consemnate 5 decese și 6 răniți prin împușcare (4 decedați și 4 răniți au aparținut MI, 1 decedat și 2 răniți fiind civili).

În curtea Inspectoratului Județean MI, în același interval orar, au mai fost împușcate mortal 2 persoane, alte 5 fiind rănite prin împușcare (2 civili decedați, 3 civili răniți, respectiv 2 cadre MI rănite).

În spatele sediului Inspectoratului Județean MI, au mai fost răniți prin împușcare 2 civili.

Pe strada *Armata Roșie* și în imobilele de pe această stradă (aflate în **proximitatea UM 01512 Sibiu**) au mai rezultat 21 de victime din care 11 au decedat, iar 10 au fost rănite prin împușcare (cu toții civili).

Pe strada Gheorghe Gheorghiu Dej și imobilele de pe această stradă, tot în contextul uzului de armă efectuat în zona UM 01512 Sibiu, în data de 22 decembrie 1989 au mai rezultat 17 victime, din care 4 au decedat, iar 13 au fost rănite prin împușcare (2 militari decedați, restul decedaților și răniților fiind civili).

În Piața Mare din Sibiu, urmare a uzului de armă efectuat în zonă, au mai decedat 3 persoane civile.

În această zi, în diverse zone ale municipiului Sibiu, alte două persoane au decedat prin împușcare, iar 15 au fost rănite.

În după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989 s-a trecut la organizarea și executarea apărării obiectivelor de interes public.

14. Municipiul Turda

Valul mișcării revoluționare a cuprins începând cu 22 decembrie 1989 și municipiul Turda. În dimineața acestei zile, muncitorii de pe platforma industrială au încetat lucrul și s-au deplasat spre centrul orașului. La orele 08:45, la solicitarea organelor locale de partid și cu aprobarea eșalonului superior, o subunitate de infanterie a fost trimisă pentru a proteja sediile instituțiilor importante. S-a ordonat totodată luarea sub protecție militară a podurilor rutiere de pe râul Arieș, fiind asigurată astfel posibilitatea de manevră a trupelor.

Căderea dictaturii a fost întâmpinată cu entuziasm, iar ca urmare a notelor telefonice nr. 38 și 39, transmise de la MApN, unitățile militare au fost retrase în cazărmi. În seara aceleiași zile, un număr de 12 ofițeri ai DSS, în frunte cu comandantul acestora, au solicitat protecția armatei.

Din dispoziția președintelui Comitetului Provizoriu Local FSN (studentul O.E.), ignorându-se opoziția cadrelor militare ce asigurau paza sediului Securității Turda, au fost smulse sigiliile sălilor de armament, fiind ridicate întregul armament și muniția aferentă existentă în acel loc. Armamentul și muniția au fost transportate la sediul FSN local și distribuite pe bază de buletin persoanelor civile.

Până în seara zilei de 22 decembrie 1989, în Turda situația a fost calmă.

15. Municipiul Târgu-Mureș

În dimineața zile de 21 decembrie 1989, în acest municipiu au început ample mișcări protestatare împotriva regimului Ceaușescu, inițial în unitățile industriale, iar mai apoi în stradă.

În jurul orelor 11:30, unităților militare din garnizoană li s-a ordonat să intervină pentru a bloca afluirea coloanelor de manifestanți spre centrul orașului. În acest sens au fost constituite trei detașamente de militari, unul dintre acestea deplasându-se la sediul CJ de Partid, pentru a întări dispozitivul MI deja existent. Până în jurul orelor 20:00, în aceeași zonă au fost trimise noi forțe, totalizând 340 de militari cu 12 TAB-uri.

Acțiunea de represiune a debutat la scurt timp, manifestanții au fost împrăștiați, concomitent cu accentuarea provocărilor la adresa militarilor. În jurul orelor 21:00, dinspre sediul *Poștei Centrale* a venit o coloană de manifestanți din rândul căreia, elemente agresive, au aruncat asupra militarilor cu pietre, sticle, bare metalice etc., rănind grav un militar. Au fost atacate și TAB-urile, moment în care militarii au executat foc de avertisment. Ca urmare a unei erori, focul unei mitraliere grele de pe un TAB cu țeava căzută la cinci grade sub orizontală, a cauzat împușcarea mortală a patru persoane. Retrăgându-se în dezordine, în urma focului de armă, unele persoane au devastat magazinul *Romarta Tineretului*. În urma confruntărilor cu forțele de ordine s-au mai înregistrat doi morți.

În noaptea de 21/22 decembrie 1989, zona centrală a orașului a fost degajată, fiind interzisă circulația persoanelor civile în grupuri.

Începând cu dimineața zilei de 22 decembrie 1989, spre centrul orașului, au afluiri coloane de demonstranți ce scandau împotriva dictatorului Ceaușescu Nicolae. În jurul amiezii, între demonstranți și efectivele militare s-a realizat fraternizarea, manifestanții au început să-i îmbrățișeze pe militari și s-a scandat „*Armata e cu noi!*”. O parte a manifestanților a pătruns în sediul CJ de Partid, iar

o altă parte s-a deplasat la sediile Securității și Miliției, de unde au fost sustrate armament și muniție. În aceeași zi au fost constituite noile organe locale ale puterii, situația rămânând calmă.

16. Târgoviște

Până în ziua de 22 decembrie 1989 în municipiul Târgoviște nu au existat acțiuni de protest. Începând cu orele 13:00 ale acestei zile, în fața CJ de Partid Dâmbovița, s-au adunat grupuri de manifestanți care au scandat lozinci antidictatoriale. La scurt timp, din inițiativa demonstranților, au fost luate măsuri de pază militară a Inspectoratului Județean al MI, fiind preluate armamentul, muniția și instalațiile de ascultare din sediu. Un ofițer al MApN a preluat conducerea provizorie a Inspectoratului.

Ca urmare a primirii unor informații potrivit cărora cuplul dictatorial Ceaușescu se afla în zonă, au fost luate măsuri ce au avut scopul de a-i descoperi și prinde pe fugari.

În jurul orelor 14:00, cetățeanul Petrișor Nicolae a adus la cunoștința organelor de miliție că soții Ceaușescu se găsesc în incinta *Centrului de Protecție a Plantelor*, situat în afara localității. Informația s-a adeverit, soții Ceaușescu au fost preluați și introduși în sediul Inspectoratului Județean al MI, după care, în seara aceleiași zile au fost introduși în incinta UM 01417 Târgoviște (întreaga desfășurare a evenimentelor va fi analizată pe larg în alt capitol).

Evenimentele desfășurate în orașele importante ale României, începând cu după-amiaza și seara zilei de 22 decembrie 1989, urmează a fi analizate în capitolul **IX** al prezentului rechizitoriu.

VIII. Preluarea puterii de stat de către CFSN

În urma aparițiilor televizate, grupul condus de Iliescu Ion a luat decizia deplasării la sediul MApN. În prealabil, Iliescu Ion (aflat la Casa Scânteii – Editura Tehnică) și generalul Stănculescu Victor Atanasie (aflat la sediul MApN) au purtat o discuție telefonică în urma căreia acesta din urmă i-a garantat primului protecția Armatei. Convorbirea a fost amintită de Iliescu Ion în apariția televizată de la orele 14:45 (a se vedea capitolul V).

Astfel, la data de **22 decembrie 1989, în jurul orelor 16:00**, în sediul **Ministerului Apărării Naționale** a pătruns un grup de civili format din Iliescu Ion, Roman Petre, Voiculescu Gelu Voican, gl.(r.) Militaru Nicolae, Montanu Mihail, Constantin Ispas, Velicu Florin. Grupul a fost primit de gl. Stănculescu Victor Atanasie (numit ministru al apărării, în jurul orelor 10:00 ale aceleiași zile, de fostul președinte Ceaușescu Nicolae, fără emiterea unui decret) precum și de militari cu funcții importante aflați deja în minister (gl.lt. Gușă Ștefan, gl.lt. Logofătu Gheorghe, gl.lt. Dafinescu Traian, gl.lt. Eftimescu Nicolae, gl.lt. Chițac Mihai, gl.lt. Hortopan Ion, gl.lt. Rus Iosif, din partea **MApN** și gl.mr. Grigorie Ghiță, gl.mr. Câmpeanu Romeo, lt.col. Stan Gheorghe, din partea **MI – DSS**). Cu toții au intrat în sala de consiliu a MApN.

Militarii ante-menționați l-au recunoscut în fapt pe Iliescu Ion ca fiind noul șef de stat și de guvern, implicit, noul comandant suprem al Forțelor Armate Române. La rândul său, Iliescu Ion și-a asumat imediat, fără rezerve aceste demnități, comportându-se ca atare.

Grupul (civili și militari) a discutat inclusiv problema denumirii noului organ de conducere politică și militară. S-a hotărât ca denumirea să fie **Frontul Salvării Naționale**, întrucât, așa cum s-a arătat, unii dintre participanți acționaseră și anterior

datei de 22 decembrie 1989 prin diferite activități în scopul înlăturării președintelui Ceaușescu Nicolae.

Iliescu Ion (acceptat ca nou lider), a propus constituirea unui **Comandament unic militar și civil** care avea să coordoneze inclusiv operațiunile militare, pe întregul teritoriu al țării.

La scurt timp, structura civilo-militară denumită **Gărzi Patriotice** a fost integrată în **Comandamentul** nou înființat. Șeful de Stat Major al acestei structuri – col. Pârcălăbescu Corneliu, a emis **OZU nr. 1 din 22 decembrie 1989**, prin care s-a stabilit că „***Pe baza hotărârii CFSN, statele majore și gărzile patriotice se află în stare de alarmă de luptă și vor participa cu întregul efectiv și cu toată capacitatea de luptă la înfăptuirea și apărarea cuceririlor Revoluției***”.(Vol. 23- *Jurnale de luptă*, pag.128).

Având în vedere cele mai sus invocate și celelalte probe administrate în cauză, se desprinde concluzia conform căreia **întreaga forță militară a României (MApN, MI-DSS, Gărzi Patriotice)**, începând cu după-amiaza zilei de **22 decembrie 1989** – orele **16:00** - s-a pus la dispoziția **Consiliului Frontului Salvării Naționale** și a conducerii acestuia. Este momentul în care Armata și Securitatea își dau acordul ca **România să fie condusă de CFSN**. Din același moment, **grupul de decizie politico-militară al CFSN format din Iliescu Ion, Brucan Silviu, gl.lt. Stănculescu Victor Atanasie, gl.(r.) Militaru Nicolae** (reactivat ulterior, înaintat în grad militar și numit ministru al apărării), **Voiculescu Gelu Voican**, a exercitat în mod direct prerogativele puterii de stat și a luat decizii importante atât cu caracter politic, cât și cu caracter militar.

Este necesar de subliniat că, în calitate de ministru al apărării, **gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor**, a dat inițial ordine vădit contrare celor dispuse de comandantul suprem – **Ceaușescu Nicolae**, pentru ca ulterior, în aceeași zi, să subordoneze **MApN** unei noi puteri politice, chiar în sediul central al **MApN**, cu

acceptarea din partea tuturor șefilor de direcții militare din minister. Aceste conduite nu au întâmpinat vreo opoziție din partea celuilalt pilon de putere militară - DSS. Conjugarea acestor atitudini a făcut posibilă izolarea, deposedarea totală de putere a președintelui Ceaușescu Nicolae și preluarea puterii de stat de către CFSN.

La fel de importantă s-a dovedit a fi și abilitatea „*grupului Iliescu*” de a se organiza și acționa eficient. Componentii acestei grupări au înțeles foarte bine importanța televiziunii și a radioului pentru astfel de momente. La fel de importantă a fost și decizia de a face joncțiunea cu factorii de comandă ai principalului pilon de putere în stat – MApN.

Întâlnirea de la sediul MApN a durat aproximativ 45 de minute, după care Iliescu Ion și anturajul său s-au deplasat la sediul Comitetului Central al PCR (în prealabil, s-a hotărât ca din partea FSN să rămână la sediul MApN numitul Montanu Mihail). Aici au fost întâmpinați inclusiv de col. Ardeleanu Gheorghe - comandantul USLA, care s-a pus la dispoziția noii puteri. În clădire se aflau mulți revoluționari, militari, dar și componentii ai fostului CC al PCR. Așa cum s-a arătat, aceștia se aflau într-un proces de constituire a unor nuclee de putere.

În jurul orelor 17:00, Iliescu Ion le-a vorbit revoluționarilor aflați în perimetrul din fața CC, aproximativ 100 de mii de persoane. S-a adresat mulțimii cu „*Stimați tovarăși!*”, moment în care a fost huiduit, având în vedere că printre revoluționari s-a cristalizat un nou deziderat – „*Jos comunismul!*” Imediat a luat cuvântul regizorul Nicolaescu Sergiu, care se bucura de notorietate. A vorbit mulțimii și l-a recomandat pe Iliescu Ion ca fiind persoana potrivită să conducă România până la organizarea unor alegeri libere. Astfel, Iliescu Ion s-a adresat din nou maselor, spunând „*Dragi concetățeni, clanul Ceaușescu a căzut...*”. De data aceasta, a fost acceptat și aplaudat. La scurt timp, din balconul CC le-a vorbit revoluționarilor inclusiv gl.lt. Gușă Ștefan (șeful MStM al MApN) care a anunțat că „*Armata este alături de*

popor!”. Edificarea privind întreaga succesiune a luărilor de cuvânt din balconul CC al PCR, se poate realiza prin vizionarea imaginilor stocate pe suportul extern trimis în mod oficial de TVR și atașat prezentului dosar.

În urma apelului televizat făcut de Iliescu Ion, începând cu orele 17:00, la sediul CC al PCR au început să sosească mai mulți foști nomenclaturiști și activiști ai PCR, marginalizați în ultimii ani de președintele Ceaușescu Nicolae. Printre aceștia s-au aflat Bručan Silviu și Bârlădeanu Alexandru. Drept urmare, într-un birou de la etajul III, sub conducerea lui Iliescu Ion, un grup format din civili și militari a început redactarea unui **Comunicat către țară**. Grupul a fost constituit din Iliescu Ion, Bârlădeanu Alexandru, Bručan Silviu, Marțian Dan, Mazilu Dumitru, Roman Petre, Voiculescu Voican Gelu, Teodoriu Bogdan, gl.col. (r.) Militaru Nicolae, gl.lt. Gușă Ștefan, gl. Vlad Iulian, col. Pârcălăbescu Corneliu, Nicolcioiu Vasile (șeful serviciului protocol al CC), Apostoiu Dumitru (consilier al lui Ceaușescu Nicolae) și câțiva revoluționari.

Întâlnirea a durat aproximativ o oră, fiind integral filmată de Adrian Sârbu, la vremea respectivă angajat al Sahia-Film. Filmarea, pe suport *DVD*, a fost atașată dosarului de către acesta din urmă și preluată ca probă (vol.XI – *Documente*, pag.42-44). Analiza acestei filmări devoalează atmosfera acelor momente, fiind surprinsă inclusiv intervenția gl.col.(r.) Militaru Nicolae, care a spus „**Măi, oameni buni! Frontul Salvării Naționale acționează de șase luni, domnule.**”. Apoi, Iliescu Ion i-a anunțat pe ceilalți participanți la ședință „**Vreau să vă spun că am intrat în legătură cu ambasada sovietică și le-am transmis situația în care ne aflăm ca să comunice la Moscova, să se știe cine suntem și ce vrem. Asta le-am spus deja.**”(vol. XI – *Documente*, inclusiv suport video, pag.42-44).Nu în ultimul rând, filmarea surprinde momentul în care, spre finalul întâlnirii, în birou a pătruns regizorul Nicolaescu Sergiu care a anunțat că sediul CC este minat și astfel este oportună părăsirea clădirii („**Există pericolul ca această clădire să fie minată și să explodeze în fiecare clipă.**”

*De aceea trebuie să ne prezentăm acolo. Hotărâți-vă, eu vă propun să ne mutăm. Am vorbit mulțimii. Să vină cine vrea să vorbească mulțimii, ceilalți să vă mutați la MApN” (vol. XI – Documente, pag.42-44). Cercetările ulterioare au demonstrat că această informație a reprezentat în realitate o **diversiune**, întrucât pretinsa minare nu s-a adeverit. Despre acest episod, Nicolaescu Sergiu a relatat în cartea sa „Cartea revoluției române. Decembrie '89.” – „În jurul orei 17:30, încercarea comuniștilor de pe terasa sediului de a se adresa mulțimii eșuează, Ilie Verdeț și alții fiind huiduiți de mulțime. Se scandează „Jos Comunismul”, „Fără comuniști”. Am luat eu cuvântul și i-am liniștit. În birouri, continua lupta pentru putere. Afară, însă, mulțimea se lepăda de comunism. Este momentul clar în care orice om inteligent și curajos a simțit că regimul putea să cadă. Într-un birou de la etaj se adunaseră toți activiștii, așa-zisi anticeaușiști. Se forma un guvern atunci când eu am intrat prin ușa păzită de Gelu Voican. Nu lipseau nici militarii gl. Gușă, gl. Vlad, col. Pârcălăbescu. Văzându-i, mi-am dat seama de pericolul ce ne păștea: formarea unei noi conduceri comuniste. Eram perfect conștient de importanța momentului. Am spus că trebuie evacuată clădirea întrucât e minată. Vestea mea a creat panică, dar și ură. Întreaga scenă a fost filmată pe video de Adrian Sârbu”.*

Ulterior acestei diversiuni, posibil prima din ziua de 22 decembrie 1989, forul decizional al CFSN (Iliescu Ion, gl. col.(r.) Militaru Nicolae, Brucan Silviu, Voiculescu Voican Gelu) a părăsit CC, s-a deplasat inițial la TVR, iar apoi s-a stabilit la sediul MApN (unde se aflau gl. lt. Stănculescu Atanasie Victor, Montanu Mihail și toți șefii de direcții din MApN). În acest sediu, factorilor de decizie ai FSN li s-a oferit protecția (inclusiv pe timpul următoarelor nopți). De aici au fost făcute deplasările ulterioare spre sediul TVR.

La sediul fostului CC al PCR au rămas generalii Gușă Ștefan și Vlad Iulian, col. Pârcălăbescu Corneliu, acestora alăturându-li-se un grup de revoluționari.

În jurul orelor 22:30, din data de 22 decembrie 1989, Iliescu Ion a dat citire prin intermediul TVR a **Comunicatului către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale**. Acesta a spus: *„Dragi concetățeni, am primit mandatul ca să dau citire comunicatului către țară al recent constituitului CFSN. Cetățeni și cetățene, trăim un moment istoric, clanul Ceaușescu, care a dus țara la dezastru, a fost eliminat de la putere (...) Se deschide o pagină nouă în viața politică și economică a României. În acest moment de răscruce am hotărât să ne constituim în Frontul Salvării Naționale care se sprijină pe Armata Română și care grupează toate forțele sănătoase ale țării (...) Scopul FSN este instaurarea democrației, libertății și demnității poporului român (...) Întreaga putere în stat este preluată de CFSN. Lui i se vor subordona Consiliul Militar Superior, care coordonează întreaga activitate a Armatei și unităților Ministerului de Interne. Toate ministerele și organele centrale își vor continua activitatea, subordonându-se CFSN (...) În teritoriu se vor constitui consilii județene, municipale, orășenești și comunale ale FSN, ca organe ale puterii locale (...) În mod provizoriu, în componența CFSN intră următorii: Doina Cornea, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Laszlo Tokes, Dumitru Mazilu, gl. Ștefan Gușă, gl. Victor Stănculescu, Aurel Dragoș Munteanu, Corneliu Mănescu, Alexandru Bârlădeanu, Silviu Brucan, Petre Roman, Ion Caramitru, Sergiu Nicolaescu, Mihai Montanu, Mihai Ispas, Gelu Voican Voiculescu, Dan Marțian, cpt. Mihai Lupoi, gl. Voinea, cpt. de rang I Dumitrescu Emil, Neacșa Vasile, Ciontu Cristina, Baciuc Marian, Bogdan Teodoriu, Eugenia Iorga, Negruți Paul, Manole Gheorghe, Cazemir Ionescu, Adrian Sîrbu, Cârjan Constantin, Domokoș Geza, Magdalena Ionescu, Marian Mierlă, Constantin Ivanovici, Ovidiu Vlad, Bucurescu Valeriu și Ion Iliescu, dacă sunteți de acord (...) Aceasta este o primă formă de comunicat și de platformă program al noului organism al puterii de stat din România”.* (HDD – TVR)

Recunoașterea venită din partea structurilor militare și a revoluționarilor pentru Iliescu Ion ca noul lider politico-militar și acceptarea acestei demnități sunt dovedite de probele administrate. Astfel, fiind audiați în calitate de martor, **compenții CFSN** au declarat, fără echivoc, că Iliescu Ion a fost cvasiunanim recunoscut ca fiind noul lider politico-militar și că acesta și-a asumat fără rezerve prerogativele acestei demnități. Alți martori (militari și civili) aflați în anturajul lui Iliescu Ion au întărit concluzia exprimată anterior. **Stenogramele** obținute de **Comisia Senatorială pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989** reiterează aceeași concluzie. Relevante în acest sens sunt următoarele:

1. Gl.lt. Gușă Ștefan, Comisia Senatorială, dosar nr. 241/J.I.4, Stenograma nr. 3 din 21.09.1993 – *„Am ajuns la minister după aceste câteva cuvinte (la TVR). Aici am fost un pic surprins. Nu mă așteptam ca în MApN să fie atâta dezordine. În ce sens? Mulți civili, foarte mulți ofițeri din rezervă, biroul ministrului era plin cu civili, militari. La biroul ministrului era gen. Stănculescu (...) În biroul ministrului au intrat dl. Iliescu, Petre Roman, Voiculescu. Au intrat, felicitări, s-au așezat la acea masă de consiliu (...) M-am așezat la masă. Acolo am spus eu că trebuie să închidem frontierele (...) Dl. Iliescu, a făcut propunerea să mergem la CC, întrucât a convocat acolo o serie de miniștri, personalități, să se vorbească mulțimii, să se continue acel comunicat care să fie dat către țară, prin intermediul TV. Din această cauză am plecat din MApN, o mare greșeală (...) Am ajuns (la CC), era extrem de multă lume (...) Foarte greu s-a găsit un loc unde să se lucreze la acel comunicat către țară (...) Cineva a venit cu propunerea să vorbim din balcon, piața era plină de lume (...) Au vorbit Iliescu, Petre Roman, după care eu (...) Ne-am întors să găsim un loc unde să se redacteze acea proclamație.”*

2. Militaru Nicolae, Comisia Senatorială, dosar nr. 242/J.I.4, Stenograma nr. 2 din 16.09.1993 – *„De la Televiziune, de la directorul televiziunii unde era domnul Iliescu, am plecat cu dânsul și cu Velicu la MApN (...) Am stat circa o*

oră, am avut contact cu domnul Stănculescu pe care l-am găsit acolo, cu șeful Direcției Operații, care m-a decepționat, am avut cu el o discuție mai amplă. M-a deranjat că nu știa nimic despre Milea, cu care fusese coleg de pluton în școala militară (...) Am plecat de acolo pentru că domnul Iliescu, când a făcut apelul la televiziune, a dat întâlnire și a spus că toți cei care sunt de bună-credință să se întâlnească, parcă la orele 17:00 (...) La întrebarea „Cine conducea în acel moment grupul din care făceați parte?”, Militaru Nicolae a răspuns: „Domnul Iliescu, categoric! Nu încape discuție. Păi, dl. Iliescu când a venit la televiziune și a început să vorbească, toți de acolo au avut așa o satisfacție că dl. Iliescu este prezent acolo. La întrebarea „Dl. Iliescu conducea ședința în acel birou (la CC)?”, răspunsul generalului a fost „Da. Nu a fost nicio problemă din partea nimănui să spună că ar trebui să fie altcineva la conducere. Nu au fost niciun fel de discuții, a fost un consens general”.

3. Gl. Hortopan Ion (Comandantul Comandamentului Infanteriei și Tancurilor), Comisia Senatorială, dosar nr. 251/J.I.4, Stenograma nr.6 din 18.10.1993 – *„Se constituise comandamentul acela la Ministrul Apărării Naționale, imediat în după-amiaza zilei, în jurul orelor 16:00. Făceam parte din acel comandament. Am venit (la MApN) pentru că se stabilise dispozitivul și fiecare avea anumite sarcini. Generalul Stănculescu era cel mai mare acolo.”*

4. Gl. Chițac Mihai - comandant al Garnizoanei București, Comisia Senatorială, dosar nr. 260/J.I.4, Stenograma nr. 50 din 16.02.1994 – *„La minister am ajuns în jurul orelor 15:30. Stănculescu era acolo, și-a îndeplinit misiunea pe acoperișul Comitetului Central și a venit la minister. Era ministru numit de Ceaușescu.”*

5. Voican Voiculescu Gelu, Comisia Senatorială, dosarele nr. 187-188/J.I.4, Stenograma nr. 16 din 16-17.11.1993, a relatat *„Stănculescu a dat raportul în calitate de comandant și înlocuitor al lui Milea pentru că fusese numit de Nicolae*

Ceaușescu. Într-un fel sau altul și Iliescu l-a menținut și l-a confirmat, dar într-un mod tacit (...) Armata înțelesese că Iliescu este noul reprezentant și v-am spus, primul gest a lui Stănculescu a fost să-i raporteze lui Iliescu ca și unui lider legitim".

6. Ispas Mihail, declarație de martor, sediul SPM, 14.02.2017 (vol.I – Declarații, f.73-80) – „*Am ajuns la TVR (...) În cursul aceleiași zile, Ion Iliescu și anturajul său, au decis să se deplaseze de la TVR la MApN. Cineva a întrebat dacă există vreo persoană care cunoaște bine străzile din București, pentru a ajunge cât mai repede la MApN. Fiind taximetrist, m-am oferit (...) Am ajuns la MApN unde Ion Iliescu a fost întâmpinat în postură de lider. Apreciez faptul că, toți ofițerii superiori se comportau față de Ion Iliescu percepându-l ca fiind lider. La rândul său, Ion Iliescu se comporta cu o oarecare autoritate fără, însă a depăși măsura printr-o atitudine excesiv de autoritară.*”

7. Montanu Mihail, declarație de martor, sediul SPM, 07.02.2017 -(vol.I – Declarații, f.36-47) - „*Am ajuns la TVR (...) Ion Iliescu și cei aflați cu el se aflau în sediul TVR în momentul în care eu am ajuns acolo (...) Ion Iliescu a hotărât să se deplaseze la sediul MApN, unde era așteptat (...) Am intrat într-o sală de ședințe unde am fost aproximativ 40 de persoane, dintre care doar 10 aveam calitatea de civili, ceilalți fiind militari (...) În timpul discuțiilor, cineva a venit cu informația cum că la CC se formează diverse guverne, astfel încât Ion Iliescu a decis ca împreună cu un grup restrâns să se deplaseze la CC. Din acel grup urmau a face parte toți civilii. Însă, chiar în momentul plecării, Ion Iliescu a hotărât ca un civil să rămână la sediul MApN pentru a supraveghea, din partea revoluționarilor, activitățile ce urmau să se desfășoare aici. Spunând acestea, a privit spre mine și a hotărât ca acea persoană să fiu eu. Concomitent, li s-a adresat generalilor aflați la fața locului, dar în special generalului Stănculescu, atrăgându-le atenția că eu voi fi reprezentantul CFSN-ului la MApN. Toți*

generalii au fost imediat de acord. Spunând aceasta, precizez că, fără excepție, acei generali se comportau față de Ion Iliescu, acceptându-l ca lider. Ion Iliescu se comporta ca atare”.

8. Mierlă Marian, declarație de martor, sediul SPM, 01.02.2017 (vol.I – Declarații, f.1-6) – ***„Am făcut parte din CFSN, dar singura activitate la care am participat a fost faptul că am asistat la redactarea comunicatului către țară din seara de 22.12.1989. Arăt că, documentul era redactat pe baza unui alt document scris anterior de o altă persoană, ulterior am aflat că este vorba de Dumitru Mazilu. Am văzut că Silviu Brucan era persoana care intervenea cel mai des, iar aceste intervenții vizau limitarea unora dintre prevederile comunicatului. Persoana care media diferențele era Ion Iliescu, care era perceput ca fiind liderul grupului și se comporta ca atare (...) Discuțiile se purtau în principal între Mazilu și Brucan, iar în momentul în care nu se ajungea la un consens, situația era tranșată de Ion Iliescu.”***

9. Mazilu Dumitru, declarație de martor, sediul SPM, 28.02.2017 (vol.I – Declarații, f.131-147)- ***„Am fost condus de către Brucan într-un birou alăturat unde a vizualizat textul meu și mi-a spus textual că președinte va fi domnul Ion Iliescu. Propunerea nu m-a surprins întrucât numele acestuia fusese invocat de mai multe ori ca posibil succesor a lui Ceaușescu, chiar în emisiunile postului de radio Europa Liberă (...) Brucan a fost ferm în decizia luată și apoi m-a introdus în sala de consiliu (...) Din modul în care se purtau discuțiile, rezulta fără echivoc că i se acorda întreaga autoritate domnului Ion Iliescu, semn de recunoaștere fiind faptul că acesta conducea ședința”***

10. Sîrbu Adrian, declarație de martor, sediul SPM, 22.02.2017 (vol.I – Declarații, f.106-118) – ***„Arăt că, atât la etajul 1, cât și la etajul 2 din CC, se constituiau diverse așa zise guverne (...) Aceste tentative de constituire erau de la bun început sortite eșecului, fiind aproape instantaneu respinse de mulțimea***

aflată în fața CC-ului. Această respingere a fost cauzată de faptul că prin intermediul TVR, Ion Iliescu a devenit cunoscut și mai mult, și-a anunțat prezența la sediul CC. Declarația făcută de Ion Iliescu la TVR echivala cu o declarație de înlocuire a lui Nicolae Ceaușescu, iar percepția mulțimii a fost că succesorul lui Nicolae Ceaușescu este Ion Iliescu. Ca o apreciere personală, arăt că anterior momentului decembrie 1989, nivelul de așteptare cu privire la succesorul lui Nicolae Ceaușescu se rezuma la două persoane, Nicu Ceaușescu, respectiv Ion Iliescu. Numele lui Ion Iliescu a fost des vehiculat pe posturile de radio din străinătate, cu precădere Europa Liberă, dar și în mediul „underground” unde Ion Iliescu era vehiculat ca succesori a lui Ceaușescu. Nu este de omis nici relația bună pe care o aveau Ion Iliescu și Mihail Gorbaciov, relație destul de cunoscută în rândul populației. În aceste condiții, Nicu Ceaușescu fiind total compromis, singura opțiune pentru persoana în jurul căreia era acceptată formarea unui nou for de putere, a fost Ion Iliescu.”

11. Lăcătușu Vasile, declarație de martor, sediul SPM, 16.02.2017 (vol.I – Declarații, f.88-95)– „La 22.12.1989 am intrat în sediul CC (...) A venit la mine un bărbat îmbrăcat într-un costum de culoare gri care m-a anunțat că Ion Iliescu dorește să pătrundă în birou pentru a se adresa mulțimii. Nu cunoșteam cine este Ion Iliescu, auzisem tangențial despre acesta la Europa Libera, i-am refuzat accesul. Persoana îmbrăcată în costum gri a insistat și a motivat că Ion Iliescu este prieten cu Mihail Gorbaciov și că trebuie să i se permită intrarea. Am acceptat în cele din urmă și am văzut clar că Ion Iliescu, escortat în permanență de 4 persoane, printre care și cel îmbrăcat în costum gri, a pătruns în birou. Cele patru persoane erau în permanență în preajma lui Ion Iliescu și aveau un comportament care, în mod cert, se distingea de cel al altor persoane. Se poate spune fără greșală, că cei patru bărbați îl protejau, îl îndrumau și într-un fel „îi făceau pârtie” lui Ion Iliescu. Mai mult, fiind atent la comportamentul acestora,

am observat că unul dintre ei avea asupra sa un aparat electronic ce în mod cert nu era unul obișnuit. Sunt inginer de profesie și pot spune că pentru nivelul anului 1989 acel aparat era unul special, un fel de pager. L-am văzut pe respectivul bărbat folosind acel aparat, comunicând prin intermediul lui. Am văzut cum, după folosirea aparatului, respectivul bărbat a comunicat verbal, imediat, cu ceilalți trei. Cert este că, după sosirea lui Ion Iliescu și a celor patru bărbați, al căror comportament îl pot descrie simplu ca fiind profesionist, s-a creat un nou for de putere în jurul lui Ion Iliescu. Acesta și-a desfășurat activitatea într-un birou al CC-ului, nu știu exact în care dar știu că accesul spre locul unde se afla Ion Iliescu a fost blocat (...) În acest fel, practic am fost izolați, nu ni s-a mai permis participarea la luarea deciziilor și nici nu aveam vreo posibilitate de a comunica cu populația. Am auzit că, din biroul unde se afla Ion Iliescu se constituia un nou guvern, fiind luate și alte decizii importante.”

Reține atenția că acest martor a adus în discuție faptul că Iliescu Ion a fost ajutat în mod decisiv de acele patru persoane misterioase care, în accepțiunea martorului prezentau un comportament profesionist. Interesant este și faptul că martorul invocă folosirea de către aceste persoane a unui aparat de comunicații de tip pager, aparat care în anul 1989 nu era cunoscut populației din țara noastră. Totuși, pagerul (aparat care funcționează pe baza frecvențelor radio și permite utilizatorului să primească mesaje scrise, transmise pe o anumită frecvență) exista ca aplicație civilă încă de la mijlocul secolului XX, fiind folosit în anul 1989 de milioane de utilizatori, cu precădere în societatea occidentală. Prin urmare, nu ar fi fost nimic ieșit din comun ca anumite structuri militare interne să fi avut în dotare pagerul, în decembrie 1989, mai ales că, este cunoscut, structurile militare interne importau tehnologie militară occidentală, inclusiv în domeniul comunicațiilor. Cu toate acestea, o perioadă de timp, declarația martorului Lăcătușu Vasile a rămas singulară, din această perspectivă. Însă, la data de 20.03.2019, la sediul SPM (vol.

V – *Declarații*, pag.336-343) a fost audiat martorul Păcuraru Daniel, cel care, pătrunzând la data de 22 decembrie 1989 în sediul CC, de pe acoperișul clădirii, a dat jos drapelul cu însemnele statului comunist, ca un gest simbolic al victoriei revoluționarilor împotriva regimului totalitar - ceaușist. Astfel,

12. Păcuraru Daniel a declarat că : *„În decembrie 1989 lucram la Întreprinderea Energoreparații(...). Am intrat împreună cu manifestații în CC(...). La un moment dat, era după-amiază, am observat un grup de persoane compact ce se apropia prin mulțime de intrarea principală. Am văzut o persoană, despre care am aflat ulterior că este Ion Iliescu, care era flancată de patru persoane, care se distingeau ca fiind persoane care-i asigurau paza. Aceștia au intrat în cabinetul I, iar Ion Iliescu s-a așezat la birou, celelalte persoane în jurul acestuia(...). Retrospectiv, consider că nimic din acțiunile întreprinse de acel grup de persoane condus de Ion Iliescu nu a fost spontan, la bază a fost o adevărată regie”*. Prin urmare, un al doilea martor a identificat în jurul viitorului președinte al țării o *gardă* formată din patru persoane ce prezentau un comportament de tip militar. Declarațiile sunt importante, mai ales în contextul ce urmează a fi devoalat prin capitolul IX, intitulat *„Inducerea în eroare”*. De altfel, declarația descrie foarte eficient și ce s-a întâmplat în sediul CC, imediat după pătrunderea revoluționarilor.

13. Ionescu Cazemir Benedict, declarație de martor, sediul SPM, 23.03.2017 (vol.I – *Declarații*, f.231-247) – *„Am ajuns la CC (...) Mulțimea a început să scandeze împotriva comunismului în general, din punctul meu de vedere acest fapt însemna revoluție. În acest context, la CC a apărut grupul Ion Iliescu, față de acesta eu manifestându-mi expres dezacordul, spunându-i direct „Îmi pare rău tovarășu’, am hotărât că fără cei ca dumneavoastră”, făcându-i semn să se deplaseze pe balconul CC unde se aflau toți nomenclaturiștii. Consecința a fost că cei din anturajul lui Ion Iliescu, printre care Gelu Voican Voiculescu, Silviu*

Brucan, Petre Roman, un profesor universitar al cărui nume nu îl cunosc și mulți alții, au început să-mi spună că Iliescu este singura persoană potrivită momentului, prin raportare la poziția sa binecunoscută față de Nicolae Ceaușescu și a ascendentului său personal asupra structurilor de armată și securitate (...) Sesizând că toate aceste persoane au o părere pozitivă despre Ion Iliescu am fost în cele din urmă de acord ca și acesta să intre în respectiva cameră.”

14. Dinescu Mircea, declarație de martor, sediul SPM, 02.03.2017 (vol.I – Declarații, f.166-178)– „Iliescu a anunțat formarea CFSN, în care au fost cuprinși o serie de dizidenți, între care mă aflam și eu. Acești membri erau convocați pentru după-amiaza acelei zile la sediul Comitetului Central. Din acele transmisii am înțeles că Ion Iliescu era liderul FSN și că și-a asumat rolul de conducător. Reieșea acest lucru și din modul în care emitea ordine prin TV către diferite persoane din Armată, care i s-au și subordonat.(...) Am discutat cu Pleșu asupra conjuncturii și ne gândeam că Ion Iliescu, ce părea deja acceptat de către deținătorii de autoritate ai momentului ca lider, va deveni secretar general în locul lui Ceaușescu și va urma o perioadă mai bună pentru țară.”

15. Caramitru Ion, declarație de martor, sediul SPM, 23.02.2017 (vol.I – Declarații, f.119-130) - „Am rămas în Televiziune până când am înțeles că suntem convocați la Comitetul Central pentru o acțiune de organizare. Am ajuns la CC, cred că după ora 17:00, și am mers într-o sală mare, probabil de ședință, unde în prezența lui Ion Iliescu, care își asumase deja calitatea de lider, s-a trecut la redactarea unui program.”

16. Roman Petre, fost prim-ministru, Comisia Senatorială, dosar nr. 92/J.I.4, Stenogramă nr. 90 din 08.03.1994 – „Am ajuns la Ministerul Apărării Naționale. Am intrat peste tot. Am găsit atunci un termen pentru că nu știam cum să mă recomand. Și spuneam:”Sunt Roman - împuternicitul Revoluției!”. Ce să spun?”

Dar era un cuvânt magic, pentru că am intrat foarte bine și am ajuns până în cabinetul ministrului. Și nu era nimeni. În spate, într-o încăpere care ține de cabinetul ministrului erau generalul Stănculescu și Ilie Ceaușescu, la o masă(...) Stănculescu, de fapt, a avut un traseu extraordinar!”

17. Brucan Silviu, Comisia Senatorială, dosar nr. 249/J.I.4, Stenograma nr. 42 din 08.02.1994 – „Noi, cei care într-o formă sau alta ne opuneam lui Ceaușescu, socoteam că Iliescu este soluția de înlocuire a lui Ceaușescu. Pe vremea aceea, credeam în ideea socialismului cu față umană. Nu era vorba de schimbarea comunismului, ci de îmbunătățirea sistemului socialist. Din acest punct de vedere Iliescu ni se părea omul potrivit (...) Gorbaciov mi-a spus că e de acord să-l trântim pe Ceaușescu cu condiția ca PCR să rămână forța conducătoare pentru că altfel va fi anarhie în țară (...) În locul lui Ceaușescu ne gândeam la un socialism cu față umană, v-am spus că mă gândeam la Iliescu (...) În seara de 22 decembrie, când a venit Mazilu cu un text, eu am făcut o serie de modificări.”

Jurnalele de luptă și OZU întocmite de multe unități militare evidențiază că întreaga structură a Armatei a recunoscut **CFSN și pe liderii acestuia** ca fiind **noua putere în stat** (vol.1-109, „*Jurnale acțiuni de luptă*”).

Mass-media din România a aderat imediat la **CFSN și la liderii acestuia**. TVR și Radio România s-au poziționat față de Iliescu Ion ca fiind noul lider al statului român. Presa scrisă a făcut același lucru. Organele centrale de presă aparținând până la 22 decembrie 1989 fostului CC al PCR și UTC s-au repositionat încă din după-amiaza aceleiași zile, transformându-se în organele de presă ale CFSN. Totodată, presa internațională l-a prezentat pe Iliescu Ion ca fiind noul lider al României, iar aparițiile publice ale acestuia au evidențiat asumarea pe deplin a acestei demnități.

CFSN și liderii acestuia au fost imediat **recunoscuți pe plan internațional** de principalele state.

Noua putere nu a întâmpinat practic nicio opoziție din partea structurilor militare și civile interne sau din partea reprezentanților acestor structuri.

Conduita concretă manifestată de Iliescu Ion, începând cu orele 16:00 ale zilei de 22 decembrie 1989, demonstrează asumarea de către acesta a prerogativelor puterii în stat. Prin toate aparițiile televizate a apărut în postura de lider. Comunicatele CFSN au fost semnate în calitate de președinte al acestei formațiuni. A semnat acte normative ce vizau toate domeniile de activitate, a abrogat legi, a instituit Tribunalul Militar Excepțional privind judecarea cuplului prezidențial Ceaușescu, a instituit tribunale militare excepționale pe întregul teritoriu al României, l-a impus pe gl.mr.(r.) Militaru Nicolae în funcția de ministru al apărării, l-a schimbat din funcție pe gl.lt. Gușă Ștefan, a semnat decretele de reactivare a mai multor generali etc.(vol.II – *Documente*, pag.200-267 ; vol. VI – *Documente*, pag.2-110 ; vol. XII – *Documente* pag. 18-127)

Urmărirea penală desfășurată în prezentul dosar a avut ca obiectiv inclusiv stabilirea **naturii juridice a CFSN și a actelor emise de acesta.** În același timp, a existat o preocupare pentru edificarea privind continuitatea actului de comandă în cadrul MApN – pilon esențial al statului.

Pe cale de consecință, prin ordonanța SPM nr. 11/P/2014 din data de 20.09.2016 s-a dispus obținerea unor opinii de specialitate de la catedrele de **drept constituțional** din cadrul Facultăților de Drept din Cluj-Napoca, București și Iași cu privire la natura juridică a CFSN și a caracterului juridic al actelor emise de acesta.

Universitatea „Babeş - Bolyai” din Cluj-Napoca – Facultatea de Drept, prin conf.univ.dr. Radu Chiriță, a concluzionat că *„Deși cadrul legal al funcționării CFSN a fost definitiv conturat abia în data de 27 decembrie 1989, prin Decretul –Lege nr. 2, din punct de vedere faptic, CFSN a acționat în perioada 22-27 decembrie 1989 ca și un veritabil Guvern investit prin susținerea publică de care se bucura la acel moment.”*

Universitatea București – Facultatea de Drept – Centrul de Drept Constituțional și Instituții Politice, prin intermediul prof.univ.dr. Elena Simina Tănăsescu, a arătat că *„Actele emise de CFSN în perioada 22-27 decembrie sunt de trei categorii: 1. Comunicate; 2. Decrete - Lege; 3. Decrete. Decretele-Lege și Decretele au un caracter pur juridic, fie un caracter normativ, fie caracter administrativ. Decretele-Lege emise au chiar un caracter de acte normative cu valoare constituțională ținând cont de faptul că prin intermediul lor sunt înlăturate o parte din normele constituționale anterioare datei de 22 decembrie 1989. În ceea ce privește Comunicatele, acestea au un dublu caracter: de acte politice și juridice, pentru că în cuprinsul lor regăsim atât norme cu un conținut juridic, dar și norme cu un pronunțat caracter politic.”*

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Drept, prin conf.dr. Marius Bălan, a conchis că *„1. Puterea instituită în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989 a fost o putere revoluționară, legitimată prin aclamație și susținută de structurile militare existente. Cu alte cuvinte, temeiul acestei puteri îl constituia voința poporului care se manifesta viguros contra regimului lui Nicolae Ceaușescu. CFSN a fost pentru această perioadă de timp un guvern de fapt. Ca organ al unei puteri revoluționare, CFSN nu era în nici un fel legat de dispozițiile Constituției din 21 august 1965 și cu atât mai puțin de prevederile legilor în vigoare. Exercițarea puterii de către membrii CFSN s-a făcut din proprie inițiativă, în afara unei structuri organizatorice sau a unei proceduri*

referitoare la moduri de adoptare a deciziilor. După cum s-a putut constata mai târziu, majoritatea deciziilor au fost adoptate de un grup restrâns de persoane, fără participarea sau chiar fără informarea celorlalți membri. 2. Actele adoptate în perioada 22 – 27 decembrie 1989 aveau neîndoiește forță juridică. Este în afara oricărei discuții că Decretele-Lege și Decretele aveau caracter obligatoriu, fiind aproape identice sub aspectul redactării și al tehnicii legislative, atât cu actele de același tip adoptate în cadrul ordinii de drept a unui regim constituțional normal, cât și cu actele similare adoptate anterior zilei de 22 decembrie. Decretul – Lege nr. 1 producea efecte cu caracter normativ, în sensul abrogării reglementărilor menționate în textul acestuia. În cazul Comunicatelor, răspunsul este mai dificil. Comunicatele transmit un mesaj politic, exprimă poziția CFSN față de problemele esențiale ale țării, schițând totodată și un program de reconstrucție politică și economică a României. Ca document programatic, Comunicatul către țară al CFSN din 22 decembrie are relevanță constituțională în cel mai înalt grad. Totuși el nu lega autoritatea emitentă ci doar anunța intențiile acesteia. Practic, importanța comunicatelor în dirijarea și orientarea conduitei publice a subiecților de drept în perioada 22-27 decembrie 1989, este chiar mai mare decât cea a Decretelor sau a Decretelor-Lege ale CFSN. Trebuie reamintit că la acea dată orice informație transmisă la Radio și Televiziune, ori publicată în presă, era așteptată cu nerăbdare, asimilată prompt și difuzată pe larg, eclipsând comunicatele publicate în M.Of. Acestea din urmă reprezentau doar o mică parte a fluxului informațional receptat cu asiduitate de populație. Diversele anunțuri făcute în presă - de exemplu cel referitor la solicitarea CFSN de intrare a trupelor sovietice pe teritoriul țării – au avut un impact semnificativ, care a determinat sau influențat atitudinea unei părți considerabile a societății.”(aceste analize se regăsesc în cadrul vol.II – Documente, pag.1-33.)

Analizând concluziile formulate de principalele Facultăți de Drept ale României, în coroborare cu probatoriul administrat în cauză, se desprinde că în intervalul de timp 22-27 decembrie 1989 **CFSN a fost un veritabil Guvern bucurându-se de autoritate deplină pe întregul teritoriu al țării.**

Cu referire la MApN, este cunoscut faptul că prin modul de organizare al acestei instituții, este practic imposibil ca forța armată (a oricărei țări, de altfel) să rămână fără comandă militară. Armata este organizată ierarhic, fiind stabilite reguli precise privind exercitarea comenzii militare. Astfel, în situația în care ministrul apărării nu-și mai poate exercita prerogativele, este înlocuit la comandă de șeful MStM și așa mai departe. Lanțul de comandă în MApN nu poate fi întrerupt în nicio situație, **instituția fiind pregătită pentru stări de conflict militar, când se înregistrează inclusiv pierderi umane.**

La 22 decembrie 1989, orele 09:30, ministrul apărării Milea Vasile s-a sinucis. Președintele în exercițiu și comandant suprem al forțelor armate – Ceaușescu Nicolae, l-a numit verbal în funcția rămasă vacantă pe gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor în acel moment prim-adjunct al ministrului apărării, iar acesta și-a exercitat imediat noile atribuții, așa cum s-a arătat mai sus. În eventualitatea în care gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor nu ar fi fost numit în funcție, la conducerea MApN s-ar fi aflat ierarhic gl.lt. Gușă Ștefan –șeful MStM al Armatei și de asemenea prim-adjunct.

Faptul că **la MApN nu a existat un vid în ceea ce privește actul de comandă**, o demonstrează ordinele militare **date** de gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor (ordinul de retragere a trupelor din jurul CC al PCR, notele telefonice 38 și 39, ordinul privind paza obiectivelor civile și militare etc.), ordine **primite** la toate unitățile militare din țară și **executate** întocmai. Aceste ordine nu au întâmpinat vreo opoziție din partea structurilor militare.

Ziua de 22 decembrie 1989 a adus o schimbare radicală a întregii societăți românești, astfel încât s-a produs o perturbare serioasă a tuturor domeniilor de activitate. Însă, **ca pilon esențial al Statului Român, MApN nu a resimțit vidul de putere, actul de comandă rămânând nealterat.**

Prin raportare la cele expuse în paragrafele precedente și probatoriul administrat se va concluziona că, **în data de 22 decembrie 1989, în cadrul MApN nu s-a resimțit vreo perturbare semnificativă a activităților, lanțul de comandă rămânând neafectat de evenimentele respectivei zile. Totodată, CFSN, care s-a sprijinit încă din momentul constituirii pe MApN (a se revedea Comunicatul către țară al CFSN), a fost un veritabil Guvern al României.**

IX. Inducerea în eroare (dezinformarea și diversiunea)

1. Introducere

Probatoriul administrat a demonstrat că, începând cu orele 18:30 ale zilei de 22 decembrie 1989 a fost declanșată la nivelul întregii țări **o amplă și complexă acțiune de inducere în eroare (dezinformare și diversiune)**, unică în istoria națională. Consecința acestei situații a fost instaurarea la nivelul întregii populații a României a unei psihoze a terorismului. **Inducerea în eroare a reprezentat principala cauză a numeroaselor pierderi de vieți omenești, vătămări fizice sau psihice, privări grave de libertate cu încălcarea regulilor generale de drept internațional și distrugerea unor bunuri de patrimoniu.**

Acest capitol va releva complexitatea situației supusă analizei, efectele inducerii în eroare, dar și principalele responsabilități privitoare la exercitarea, coordonarea și acceptarea inducerii în eroare.

Pentru o eficientă înțelegere a fenomenului este necesară o aplecare asupra aspectelor **doctrinare (MApN)** ale *inducerii în eroare*. Au fost avute în vedere „*DO-5-ordin privind mascarea obiectivelor și acțiunilor militare la pace și în situații de criză*”, „*Manualul privind planificarea și executarea inducerii în eroare a adversarului la nivelurile operativ și tactic*” - Ediția 2013, „*Tratat de dezinformare*” scris de Vladimir Volkoff, „*Manual de camuflare pentru toate armele și serviciile*” și „*Deception and Surprise in War*” de Barton Whaley. (vol. XIV – Documente – Anexă)

Așadar, doctrina militară definește inducerea în eroare ca fiind **un proces sistematic prin care se transmit informații false unei ținte desemnate cu scopul de a o determina să interpreteze incorect situația și, ca urmare, să ia decizii eronate și să acționeze în avantajul inițiatorului acțiunilor.**

Componentele de bază ale inducerii în eroare sunt **Diversiunea și Dezinformarea.**

Diversiunea este definită ca fiind orice acțiune secundară care datorită tehnicilor și metodelor de execuție utilizate este percepută ca acțiune principală, menită a asigura atingerea obiectivului principal. Scopul diversiunii este de a abate atenția și efortul țintei de la operațiunea reală sau cea principală. Diversiunea se poate realiza fie printr-un atac direct cu obiectiv limitat, fie printr-o demonstrație de forță. În timp ce atacul cu obiectiv limitat implică angajarea directă a țintei, demonstrația de forță exclude contactul direct și poate implica **mijloace tehnice de simulare.**

Dezinformarea reprezintă **toate informațiile false, parțial false, incomplete sau extrase din context, diseminate cu scopul inducerii în eroare a țintei.**

Termenul de dezinformare a apărut pentru prima oară în limba rusă, după al Doilea Război Mondial, cu rolul de a desemna practicile exclusiv capitaliste care

urmăreau aservirea maselor populare. Ulterior, termenul a fost preluat în limba engleză, iar în anul 1972 *Chambers Twentieth Century Dictionary*, a definit dezinformarea ca fiind „*scurgere deliberată de informații care induc în eroare*”. În Franța, în anul 1974, dicționarul Grand Robert a stabilit că dezinformarea este „*utilizarea tehnicilor de informare, în special de informare în masă, pentru a induce în eroare, a ascunde sau a travesti faptele*”.

Vladimir Volkoff - „*Tratat de dezinformare*” - definește dezinformarea ca fiind „*o manipulare a opiniei publice în scopuri politice, folosind informații tratate cu mijloace deturnate*”.

Spre deosebire de diversiune, care acoperă partea non-verbală a inducerii în eroare, dezinformarea acoperă aspectele care țin de transmiterea mesajelor utilizând mijloacele de comunicare, inclusiv **mass-media**. Dezinformarea generează creșterea confuziei în rândul țintei (fie ele mase populare sau grupuri sociale), interpretarea eronată a situației etc.

Dezinformarea este o acțiune subversivă care, în principiu are trei scopuri:

1. să demoralizeze ținta și să dezorganizeze grupările care o constituie;
2. să **discrediteze autoritatea, pe apărătorii, funcționarii și notabilitățile țintei;**
3. să **neutralizeze masele pentru a împiedica orice intervenție spontană, cu scopul cuceririi non-violente a puterii de către o minoritate.**

Tehnicile dezinformării includ: demonizarea, divizarea (crearea a două tabere oponente în națiunea adversarului) și psihoza (informația falsă este considerată reală de cvasiunanimitatea opiniei publice, iar ținta este indusă într-o stare irațională care nu-i permite să vadă altceva decât în sensul dezinformării).

Cu referire la **demonizare**, doctrina subliniază că aceasta nu ține de domeniul propagandei ci de cel al dezinformării, deoarece se bazează pe date trucate și face

parte dintr-un **plan de ansamblu**. Constă, pur și simplu, în a spune cât mai multe lucruri rele posibil despre inamic, adesea într-un mod absolut gratuit, dar bazându-se pe suporturi ale dezinformării – informații false, declarații false, fotografii false.

Divizarea (maniheismul) ca tehnică a dezinformării, urmărește aproape întotdeauna să creeze **două tabere, a celor buni și a celor răi**.

O operațiune de dezinformare reușită creează în rândurile publicului, pe de o parte, o cvasiunanimitate a caracterului **psihotic** și pe de altă parte, **o stare irațională care îl împinge să nu mai vadă decât ceea ce se întâmplă în sensul dezinformării, să o îmbogățească, să se dezinformeze el însuși, astfel dezinformatul devenind dezinformator**. Aceste manifestări, care țin de ceea ce se numește „*zvonul public*” și au fost studiate din abundență de către sociologi, constituie materia asupra căreia acționează dezinformatorul. Se poate spune că, acesta a atins succesul deplin atunci când dezinformarea ajunge să se lipsească de contribuția lui.

Ținta dezinformării o reprezintă opinia publică!

Analiza aspectelor doctrinare mai sus invocate (indubitabil valabile și la nivelul anului 1989), prin raportare la starea de fapt ce urmează a fi devalată, relevă că întreaga populație a României a fost supusă în timpul Revoluției, în mod **deliberat și profesionist**, la o amplă inducere în eroare (unică în istoria națională).

Totodată, este elocvent a se reține că în timpul Revoluției au fost folosite cu succes toate tehnicile de dezinformare. **Demonizarea** i-a privit pe Nicolae și Elena Ceaușescu, anturajul imediat al acestora, dar și acele forțe dispuse (chipurile) a-i apăra pe aceștia (cadrele DSS, în principal). **Divizarea** s-a făcut pe deplin resimțită prin crearea începând cu 22.12.1989 a **două tabere** aparent oponente. Pe de o parte, se situau poporul, Armata și CFSN, iar pe de altă parte, elementele **securist-teroriste**, loiale fostului președinte. **Psihoza teroristă** instaurată a influențat cvasiunanimitatea opiniei publice, aceasta fiind indusă în sfera iraționalului,

consecințele acestei stări fiind deosebit de grave. Prin modul de propagare al dezinformării – TVR, Radio și presa scrisă, ținta psihozei teroriste au constituit-o civilii, dar și militarii, pe întregul teritoriu al României. În această situație, efectele dezinformării s-au regăsit în numeroase cazuri de foc fratricid, consecințele fiind survenirea de decese, răniri și distrugerii de bunuri materiale.

Se mai poate observa că scopul inducerii în eroare din cursul lunii decembrie 1989 a fost pe deplin realizat având în vedere că masele populare au fost într-adevăr neutralizate în timp ce puterea totală în stat a fost acaparată de o minoritate politico-militară (grupul Iliescu).

După cum se va putea constata la finalul prezentei lucrări, printr-o analiză de ansamblu, **toate deciziile importante luate începând cu 22 decembrie 1989, nu au implicat manifestarea de voință a maselor revoluționare, fiind luate exclusiv de grupul de decizie politico-militară din CFSN.**

2. Inducerea în eroare exercitată în mod direct de conducerea CFSN, prin aparițiile televizate și comunicatele oficiale aparținând CFSN – noua putere în România.

22 decembrie 1989, TVR, în direct, aprox. orele 19:30, Iliescu Ion, în spatele căruia s-a aflat, stând în picioare, Voiculescu Gelu Voican a afirmat : “Așa cum ați văzut, ne-am întâlnit în Comitetul Central, am comunicat cu oamenii din piață (...) În momentele în care ne constituiam, ne organizam în sediul Comitetului Central, o grupă din unitățile securității, unitate special pregătită ca să-l apere pe Ceaușescu, ascunsă undeva prin subsoluri, în niște tuneluri care comunicau între sediu și Palatul Republicii, a reușit să se refugieze și când era

piața plină de lume au început să tragă asupra cetățenilor și asupra sediului central unde se aflau oameni de bine care se constituiau în această structură nouă. Este o ultimă zvârcolire a acestei fiare încolțite care lovește până și înainte de moarte (...) și care a reușit să producă noi tragedii, noi dureri, noi victime pe altarul luptei pentru eliberare națională (...) Vreau să fac apel la cei care se află în fața sediului Comitetului Central (...) încă nu a fost lichidat nucleul acesta de bezmetici, încă se trage (...) trebuie lichidat acest nucleu de sinucigași (...) În sediu se află gral Gușă și alții care vor rezolva situația (...) Apelăm la toți cetățenii ca să elibereze piața și zona din jurul palatului, ca să poată pătrunde armata (...) Nu a reușit contralovitura acestei unități de sinucigași și de teroriști.”(vol. XI – Documente, pag.5-13, inclusiv suport optic)

Analiza acestei apariții televizate a lui Iliescu Ion relevă mai multe aspecte. Astfel:

a) Iliescu Ion a acreditat ideea conform căreia constituirea CFSN a avut loc în acele momente ale zilei de 22 decembrie 1989 (intervalul orar 17:00 – 19:00). De altfel, această teză a fost reluată și ulterior, fiind negată cu insistență preconstituirea FSN. Realitatea, însă, contrazice această afirmație. Materialul probator analizat în cadrul capitolului II al prezentei lucrări demonstrează fără echivoc preexistența unui grup dizident din care făcea parte inclusiv Iliescu Ion ca lider, care avea drept scop înlăturarea de la putere a președintelui Nicolae Ceaușescu, cu menținerea României în sfera de influență a URSS. Printre obiectivele acestui grup dizident figurau impunerea lui Iliescu Ion ca viitor președinte al României și a gl.col.(r) Militaru Nicolae ca ministru al apărării, **obiective realizate după 22 decembrie 1989.**

b) Iliescu Ion a afirmat că o unitate a cadrelor de securitate special pregătite și fidele fostului președinte i-a atacat pe revoluționarii aflați în fața fostului CC al PCR și pe aceia care se aflau în sediul Comitetului Central. **Probatoriul administrat în**

cauză a demonstrat că nu a existat temei pentru o astfel de acuzație foarte gravă. Nu există nicio probă pe baza căreia să se concluzioneze că militari din fostul DSS i-au atacat pe revoluționarii din fața CC al PCR sau pe cei aflați în sediu. Iliescu Ion îi numește pe atacatori ca fiind **securiști, bezmetici, sinucigași, teroriști.** Prin aceste afirmații neverificate a fost dezinformată opinia publică și s-a contribuit în mod **decisiv** la instaurarea **psihozei securist-terroriste**, dorindu-se a se demonstra că militarii fostei securități sunt ostili Revoluției (așadar poporului român și armatei române) și noii conduceri a statului. Sunt bine probate **numeroasele situații de foc fratricid între cadrele MApN și cadrele DSS**, survenite începând cu noaptea de 22/23.12.1989. Trebuie subliniat din nou că această afirmație a fost făcută de persoana care se bucura de autoritate totală (Iliescu Ion) și care era privită la nivelul întregii societăți ca fiind noul lider politic. Mijlocul de difuzare a acestei dezinformări a fost TVR care, la nivelul lunii decembrie 1989 se bucura de prezumția totală de bună-credință cu privire la informațiile diseminate. Știrea a fost preluată și prezentată de Radiodifuziunea Română și transmisă la nivel național.

Analizată în profunzime, afirmația conform căreia cadrele DSS au declanșat un atac militar, este lipsită de logică. S-a arătat în capitolul V al acestei lucrări că întreaga conducere a DSS și toate cadrele militare ale Direcției a V-a și USLA au permis pătrunderea revoluționarilor în sediul CC, contrar ordinilor exprese ale comandantului suprem Ceaușescu Nicolae, deși aveau capacitatea să nu o facă. Tot conducerea DSS a decis abandonarea președintelui Ceaușescu Nicolae astfel încât acesta, așa cum se va arăta într-un alt capitol, a rămas singur, fără protecție și astfel a fost privat de libertate în incinta UM Târgoviște, iar apoi executat. În momentele apariției televizate, Iliescu Ion cunoștea că generalul Vlad Iulian – șeful DSS, s-a alăturat Revoluției și împreună cu gl. lt. Gușă Ștefan se afla în sediul CC. Despre conduitele șefilor Direcției a V-a și USLA s-a făcut deja vorbire. Totodată, șeful

Direcției I din DSS – Gheorghe Rațiu își declarase deja atașamentul față de noua putere. Prin declarația sa de martor dată la sediul SPM în data de 09.11.2017 (vol. III – *Declarații*, pag. 14-27), acesta a arătat că „*Primisem indicația din partea generalului Vlad de a colabora deplin cu conducătorii maselor răsculate și în sensul celor ordonate doream să identific nucleul conducător. De la centralistă am aflat că există o activitate intensă la cabinetul unde se află telefonul 261, cabinetul colonelului Pârcălăbescu, șeful Statului Major al Gărzilor Patriotice. Am format acel număr și la capătul firului mi-a răspuns chiar Ion Iliescu. Am adus la cunoștință că noi, șefii direcțiilor din securitate, suntem alături de masele populare și dorim să ne punem în slujba Revoluției. Cunoșteam că Ion Iliescu se afla în atenția serviciului de contraspionaj, UM 0110, făcând obiectul unui dosar de urmărire informativă, urmare a unor legături cu generalul Militaru, profesorul Măgureanu și alții. Reacția acestuia a fost plină de entuziasm, de parcă ne cunoșteam de mult timp și m-a întrebat dacă îl cunosc pe generalul Stănculescu Victor. La declarația mea afirmativă, Ion Iliescu m-a îndrumat către generalul menționat, urmând să îl contactez la numărul de telefon 262, ceea ce am și făcut.*”

Așadar, fiind evidentă conduita DSS de abandonare a lui Ceaușescu Nicolae, este lipsit de logică să acuzi același DSS că în seara zilei de 22 decembrie 1989 i-a atacat pe revoluționarii din Piața Palatului și din sediul CC, cu scopul readucerii la putere a dictatorului. Dacă ar fi existat o asemenea intenție, era facil ca DSS să-l intercepteze pe traseu (ceea ce, după cum se va demonstra într-un alt subcapitol s-a și întâmplat) pe fostul președinte, să-i ofere protecția, iar apoi să organizeze o rezistență armată care, în mod cert ar fi fost foarte eficientă. Istoria a demonstrat că lucrurile nu s-au întâmplat așa, în realitate neexistând vreo intenție din partea DSS de a-l salva pe Ceaușescu Nicolae.

c) Iliescu Ion a precizat că atacul respectivilor **securiști/bezmetici/sinucigași/teroriști** a creat noi tragedii și victime pe altarul luptei pentru libertate. Nici această afirmație nu are acoperire în realitate, fiind la rândul ei o **dezinformare ce a amplificat psihoza teroristă și a accentuat divizarea dintre cele două tabere aparent dușmane**. Primele victime prin împușcare apărute în acel perimetru al capitalei au survenit mai târziu, în cursul zilei de 22 decembrie , *după* ce psihoza teroristă a început să se instaleze.

Gl.lt. Gușă Ștefan a declarat în fața Comisiei Senatoriale pentru Studiarea Evenimentelor din Decembrie 1989, dosar nr. 241/J.I.4 (Stenograma nr. 3 din 21.09.1993) că *„Ceva totuși m-a frapat. Această piață era plină de oameni, eu m-am uitat de sus, n-a căzut nimeni. Rețin cât voi trăi (...) pe la 18:30 a început (...) dar n-am văzut niciun mort, încă o dată spun.”*

În fața aceleiași comisii, dosar nr. 149/J.I.4 (Stenograma nr. 54/23.02.1994) **Caramitru Ion** a precizat că *„În fața CC erau masate tancuri, TAB-uri care trăgeau fără oprire în Palat (...) mi se părea absurd din punct de vedere militar ce făceau (...) de altfel, toată perioada cât am stat în balcon (...) nu s-a tras niciun glonț spre balcon. N-a venit niciun foc pe contrasens. După câteva zile, curios și eu să văd ce s-a întâmplat, am trecut din nou pe acolo și nici măcar urme nu se văd (...) Deci, tancurile trăgeau peste masa de oameni care ocupaseră piața și care nu se temeau sau simțeau că ceva nu e ridicat împotriva lor. În orice caz, această operație militară și atunci ca și acum mi se pare aberantă, ar putea fi un mod subtil de a întreține o spaimă metafizică. Mai târziu s-a numit teama de teroriști.”*

La rândul său, **gl. Neagoe Marin** (fostul șef al Direcției a V-a din DSS, Comisia Senatorială, dosar nr. 143/J.I.4, Stenograma nr. 207 din 13.11.1995, confirmată prin declarația de martor din data de 06.11.2018), a relatat că *„Eu la ora*

16:00 eram în sediul CC, unde era liniște, nu începuse nimic. Eu am dat ordin ca toată lumea să plece acasă (...) I-am dat telefon lui Stănculescu, el se dusesse la MApN, l-am sunat acolo pe telefonul scurt și i-am spus „Vezi că puștile mele sunt jos”, să înțeleagă că treaba e terminată (...) Am asigurat atât Frontul și pe alții pentru ca să nu se gândească că în stradă există vreun om al Direcției a V-a, că răspundeam cu capul (...) Dacă aș fi vrut să nu rămână nimeni în piață nu rămânea nimeni în piață.”

Popovici Bogdan - în decembrie 1989 student la Facultatea de Regie și Film, declarație de martor, sediul SPM, 08.08.2018 (vol.IV – *Declarații*, f.65-72) – *„În data de 22 decembrie 1989 (...) în fostul CC intrau și ieșeau oameni (...) Am intrat, ne-am plimbat prin toată clădirea (...) Am observat camere în care se aflau arme și oameni în civil care împărțeau arme oricui pe baza buletinului de identitate (...) Am ajuns în balconul CC-ului (...) a început să se tragă în interiorul clădirii (...) strigându-se „Teroriști la etaj, teroriști la parter!” fără să existe în mod evident cineva. Practic s-a creat o confuzie în interior și atunci am observat manifestați în civil care la un strigăt „Teroriști dinspre etajele superioare!” îndreptau arma spre scări, în sus, și trăgeau. De asemenea, cei de sus dacă striga cineva de la etajele inferioare „teroriști” trăgeau de sus în jos”.*

Afirmațiile celor patru martori enumerați sunt perfect confirmate de imaginile video trimise în mod oficial de TVR și atașate prezentului dosar ca fiind probe (vol. XI – *Documente*, pag. 4, suport optic HDD, apoi extrase relevante, cu transcriere – pag.14-41, inclusiv suport optic). Televiziunea Română, în transmisie directă din *Piața Palatului*, a surprins momentul deschiderii focului în acest perimetru. În timpul unui discurs cu tentă revoluționară ținut în balconul fostului CC, se aud în mod distinct și clar rafale provenite probabil de la unul sau mai multe pistoale mitralieră. Concomitent, o persoană a afirmat că rafalele sunt trase de pe *Palatul*

Republicii. Imediat după aceste rafale, din balcon, mulțimea este îndemnată la calm, afirmându-se că focurile de armă sunt generate ca urmare a intervenției militarilor M.Ap.N. în *Palatul Republicii* (cu aproximativ 20 de minute mai devreme este filmat momentul în care de la balconul CC-ului sunt trimiși 10 militari M.Ap.N. în *Palatul Republicii* pentru a verifica această clădire ca urmare a zvonului că de acolo s-ar fi deschis focul). În pofida apelurilor liniștitoare, forțele M.Ap.N. dispuse în jurul fostului CC al PCR, au deschis un foc generalizat cu tot armamentul aflat în dotare. Timp de aproximativ 15 minute, a fost filmată, moment cu moment, o adevărată canonadă, declanșată de aceste forțe. Cu toate acestea, se observă că masele de revoluționari au realizat rapid că nu se află în pericol. Calitatea imaginilor filmate este foarte bună și se observă că atât militarii aflați în piață cât și revoluționarii sunt calmi, chiar detașați și că nu există persoane ucise sau rănite. Acestea sunt indicii cât se poate de relevante care demonstrează că asupra manifestațiilor din piață nu s-a tras. Mai mult, în timpul respectivei canonade, vorbitorii de la balconul CC au rămas pe loc într-o stare evidentă de calm, fără ca asupra lor (și, implicit, asupra CC) să se fi deschis focul. Sunt surprinse incendiile izbucnite în interiorul *Palatului Republicii*, dar și incendiul care a cuprins rotonda *Bibliotecii Naționale*. Imediat după oprirea tragerilor, de la microfonul aflat pe balconul CC a luat cuvântul un bărbat care s-a recomandat a fi comandantul dispozitivului de apărare și care a spus: ***”Să înceteze focul (...) au ajuns militarii dincolo! Nimeni nu a tras în dumneavoastră și nimeni nu a murit! Vă rog încetați focul! Militari, încetați focul! Am dat foc palatului și nu trebuia! Nimeni nu a tras în noi! Vă rog încetați focul! Militari, încetați focul! Nu trage nimeni în noi! S-au tras mii de gloanțe și nimeni nu a murit! Militarii români să nu mai tragă!”***

După epuizarea acestor evenimente tensionate, din balconul CC au continuat să ia cuvântul și să se adreseze mulțimii diverse persoane, printre care și Iliescu Ion. Asupra acestuia din urmă nu a planat niciun fel de pericol și chiar a avut

posibilitatea să constate în mod direct că în piață nu există victime. Cu toate acestea, prin intervenția televizată, Iliescu Ion a indus în eroare opinia publică și a afirmat că incidentul prezentat mai sus s-a soldat cu noi victime, tragedii.

În legătură cu deschiderea focului în *Piața Palatului* începând cu orele 18.30 ale zilei de 22 decembrie 1989, prezenta anchetă a mai vizat o ipoteză, adusă în discuție de materialul SRI intitulat „*Sinteză privind modul cum se reflectă evenimentele din decembrie 1989 în datele aflate în posesia Serviciului Român de Informații*”(vol.XIX – *Documente pag.284*) Prin acest material se afirmă că regizorul Nicolaescu Sergiu a plasat, în seara zilei de 22 decembrie 1989, un mic grup de cascadori pe sediul fostului Consiliu de Stat (*Palatul Republicii*), înarmați cu pistoale mitralieră, pentru a produce confuzie și panică în piață. Această acțiune a fost plasată în contextul în care, cu puțin timp înainte, regizorul dezinformase cu privire la aruncarea în aer a sediului CC. Examinarea acestui material evidențiază că afirmațiile făcute sunt speculații neargumentate în vreun fel, cu atât mai puțin probate cu mijloacele de probă acceptate de legislația penală. Mai mult, se constată că materialul este *neasumat, neseminat și nedatat*.

Cu toate acestea, au fost efectuate demersuri pentru edificarea cu privire la acest subiect de discuție. Probele administrate au infirmat veridicitatea speculațiilor făcute prin materialul amintit.

d) Iliescu Ion aduce la cunoștința opiniei publice faptul că în CC gl.lt. Gușă Ștefan (șeful MStM), alături de alte persoane, se ocupă de problemele militare. Omite, însă, să arate că alături de gl. Gușă s-au aflat permanent gl. Vlad Iulian (șeful DSS) și alte cadre de conducere ale securității. Desigur că, o informare corectă a opiniei publice ar fi făcut ca acuzațiile împotriva teroriștilor-securiști să nu aibă logică, mai ales că toate cadrele de conducere din fostul DSS (inclusiv gl. Neagoe Marin – Direcția a V-a, col. Ardeleanu Gheorghe – șeful USLA și col. Rațiu

Gheorghe – șeful Direcției I) și-au manifestat adeziunea la Revoluție și la noua conducere de stat.

e) Iliescu Ion i-a îndemnat pe revoluționarii din *Piața Palatului* să părăsească respectiva zonă pentru a permite venirea unor noi forțe militare care să rezolve problema generată de „*securiști-teroriști*”. Această solicitare ridică două probleme. În primul rând, în Piața Palatului existau numeroase forțe MApN complet echipate pentru a face față oricărei situații cu caracter militar, astfel încât suplimentarea efectivelor militare (pe timp de noapte!) a fost total nejustificată. În al doilea rând, Iliescu Ion a justificat schimbarea ulterioară din funcție a gl. lt. Gușă Ștefan, inclusiv pentru că acesta ceruse ca revoluționarii să fie convinși să părăsească străzile marilor orașe, **solicitare considerată de Iliescu Ion ca fiind total neavenită** (Comisia Senatorială, dosar nr. 224/J.I.4, Stenograma nr. 174 din 17.12.1994, *Iliescu Ion – „Gușă a venit la mine, foarte agitat, foarte tulbure, să-mi ceară să ies la Televiziune și să cer populației Bucureștiului să părăsească străzile, să se retragă toți în case și întreprinderi. În condițiile astea de anarhie totală din oraș, armata nu poate să facă ordine. Am căutat să stau de vorbă cu el, să-i explic că asta ar fi o mare gafă și o mare prostie politică.”*). Drept urmare, este surprinzătoare solicitarea făcută la 22 decembrie 1989 ca masele de revoluționari să părăsească zona CC.

Prin această apariție televizată, în seara zilei de 22 decembrie 1989, Iliescu Ion a contribuit în mod direct și nemijlocit la generarea și amplificarea psihozei terorist-securiste , dezinformând opinia publică prin întregul său discurs. A fost, practic, o succesiune de dezinformări, în condițiile în care prin dezinformare și diversiune a fost indusă psihoza teroristă, cauză principală a multiplelor decese și răniri de persoane, după 22 decembrie 1989.

La data de 22.12.1989, în jurul orelor 22:30, la TVR, Iliescu Ion a dat citire **Comunicatului către țară al CFSN**. Acest comunicat a fost preluat a doua zi de toate publicațiile centrale din România.

Iliescu Ion a anunțat, printre altele, că întreaga putere în stat a fost preluată de CFSN, căruia i s-a subordonat **Consiliul Militar Superior**, ce urma să coordoneze întreaga activitate a **Armatei** și a **Ministerului de Interne**.

Totodată, Iliescu Ion a precizat că *„Scopul FSN este instaurarea democrației, libertății și demnității poporului român (...) Toate ministerele și organele centrale în actuala lor structură se vor subordona FSN”*.

Principiile proclamate prin acest comunicat se află în opoziție evidentă cu voința reală a lui Iliescu Ion exprimată de acesta la întrevederea cu ambasadorul URSS la București – Evgheni Tiajelnikov, ce a avut loc la data de 27.12.1989 la sediul Ministerului de Externe. În dialogul cu diplomatul sovietic, noul lider politico-militar al României a spus: *„Mult m-am mai gândit la trecerea aceasta, că dacă nu vom fi capabili să acționăm cu forțe organizate, că dacă partidul însuși nu este în stare să-și asigure rolul conducător și să rămână, atunci a fost clar pentru mine de la început că dacă nu se produce acest lucru se produce explozie, dar o explozie periculoasă pentru partid (...) Acum trebuie lucrat prin individual ca să evităm împingerea spre dreapta a proceselor, a problemelor sociale de la noi. Și eu cred că din punct de vedere politic preocuparea principală a celor câțiva care suntem aici este de a contribui la o dezvoltare sănătoasă, pe cale revoluționară și să frânăm posibilitatea elementelor de dreapta de a prelua comanda, tendințe care se manifestă și în alte țări socialiste. Instrumentul gândit rapid a fost ideea acestui front, Frontul Salvării Naționale (...) am proclamat ideea plurității politice, nu am spus mai mult decât pluritate, nu am confundat pluripartismul cu pluripartide. Nu excludem posibilitatea apariției de partide, de tot felul de organizații, ba chiar din punctul nostru de vedere cu cât vor fi mai*

multe cu atât mai bine, decât dacă s-ar crea o singură forță. Îi lăsăm să se difuzeze și apoi o să acceptăm un dialog în cadrul Frontului (...) Îi chemăm pe toți sub platforma Frontului”(vol. V – Documente, pag. 61-82)

❖ *La data de 23 ianuarie 1990, CFSN a decis transformarea FSN în formațiune politică. Acest fapt a provocat proteste și demisiile unor componenți ai FSN, printre care Caramitru Ion, Cornea Doina, Rusan Otilia Valeria (Ana Blandiana) și Dinescu Mircea. Au urmat proteste de stradă ale reprezentanților partidelor politice înființate după Revoluție. Pentru stoparea tensiunilor, s-a convenit constituirea unui Consiliu Provizoriu de Uniune Națională (CPUN), care a activat în intervalul 09.02-20.05.1990. CPUN a fost format în proporție de 50% din membri FSN, cealaltă jumătate fiind formată din reprezentanții altor partide politice (câte trei membri pentru fiecare partid). CPUN a devenit noul organism provizoriu al puterii de stat, încetându-și activitatea după validarea de către Curtea Supremă de Justiție a alegerilor generale desfășurate la 20 mai 1990. Se constată astfel, că planul declarat în cadrul discuțiilor cu ambasadorul URSS la București („Îi lăsăm să se difuzeze și apoi o să acceptăm un dialog în cadrul Frontului (...) Îi chemăm pe toți sub platforma Frontului”), s-a materializat.*

Iliescu Ion, fără a avea vreun mandat din partea Poporului Român, a hotărât, bazându-se pe propria convingere politică, direcția ideologică a statului român, angajându-se într-un demers care urma să stopeze anumite tendințe cu adevărat democratice. **Conduita concretă afișată de Iliescu Ion la întâlnirea cu ambasadorul sovietic nu este compatibilă cu democrația proclamată în mod public.**

În cursul zilei de 23 decembrie 1989, Iliescu Ion are o nouă apariție în direct la TVR. În plus, presa centrală din 24 decembrie 1989 a preluat discursul sub titlul „Informare din partea CFSN – prezentată la televiziune de Ion

Iliescu” (cotidienele *Libertatea*, *România Liberă*, *Scânteia Poporului*, *Tineretul Liber*).

“Dragi cetățeni, am avut o zi plină și grea. Venim chiar de la Comandamentul militar al FSN. Datorită acțiunilor criminale ale unor bande de teroriști instruiți special pentru lupta împotriva maselor populare, activitatea noastră normală nu s-a putut desfășura normal în cursul acestei zile. Am fost nevoiți să dăm prioritate acțiunilor coordonate de luptă împotriva teroriștilor. Existența acestor grupe de teroriști, a unor indivizi fanatizați, care acționează cu o cruzime fără precedent, trăgând în locuințe, în cetățeni, provocând victime în rândul militarilor, este încă o expresie elocventă a caracterului antipopular al dictaturii Ceaușescu (...) Acțiunile diversioniste, teroriste, criminale ale grupelor de teroriști, care vor să împiedice funcționarea noii puteri și să destabilizeze societatea noastră (...) Nu este vorba de un număr mare de elemente teroriste (...) teroriștii acționează din clădiri locuite, chiar din apartamente (...) Este o perfidie fără seamăn, o cruzime care nu găsește calificative potrivite (...) Teroriștii sunt organizați ca pușcași, dotați, însă bine cu armament și instruiți în mod deosebit (...) De asemenea, trebuie să vă spunem că teroriștii nu sunt în uniforme. Ei sunt civili. De multe ori caută să creeze confuzie, și-au pus și banderole ca să fie confundați cu oameni din formațiunile de apărare (...) Împușcă din orice poziție (...) La comandamentul militar pe care l-am avut am stabilit câteva măsuri imediate (...)”.

Analizând conținutul acestui mesaj se constată că liderul CFSN **Iliescu Ion** a arătat în mod explicit că s-a implicat în activitățile cu caracter militar, desfășurate la Consiliul Militar Superior, organism subordonat CFSN și conducerii acestuia.

Apoi, Iliescu Ion face vorbire despre conduitele abominabile ale bandelor de teroriști. Afirmațiile conform cărora teroriștii sunt civili îmbrăcați în haine civile,

cu banderole tricolore, sunt deosebit de grave și prezintă un evident **caracter dezinformator**, în condițiile în care era binecunoscut că în marile orașe ale României se aflau concomitent și în același loc numeroase efective militare și mase de revoluționari (îmbrăcați bineînțeles în haine civile, cu brasarde tricolore), unii înarmați cu arme militare. **Urmările unor astfel de afirmații au fost dintre cele mai grave**, având în vedere că psihoza teroristă era deja instalată în data de 23 decembrie 1989, la nivelul întregii populații a României. Sunt bine probate numeroasele situații de foc fratricid care au avut la bază convingerea celor care au deschis focul că s-au aflat într-o confruntare deschisă cu elementele „*teroriste*”. Astfel, este bine conturat **raportul de cauzalitate** dintre afirmațiile lui Iliescu Ion și focul fratricid existent în timpul revoluției.

La 24 decembrie 1989, prin hotărârea CFSN, unitățile Ministerului de Interne, inclusiv Departamentul Securității Statului, au fost integrate în MAPN. Cu toate acestea, campania împotriva securist-teroriștilor („*unelte oarbe ale regimului Ceaușescu*”), a continuat. Mass-media a făcut la rândul ei eforturi pentru a identifica Securitatea cu teroriștii.

Cotidianul “*Adevărul*” nr. 1 – luni 25 decembrie 1989 – **Comunicat al Consiliului Frontului Salvării Naționale - “Prăbușirea odioasei dictaturi a clanului Ceaușescu a adăugat o ultimă pagină cronicii sângeroase a anilor de suferințe îndurate de poporul român. Elemente declasate și iresponsabile rămase fidele tiranului au încercat să continue practica teroristă a vechiului regim, dedându-se la provocări, atacuri asupra populației civile, ucigând fără discriminare oameni neînarmați, atacând instituții publice, întreprinderi industriale, obiective militare, unități comerciale, spitale și locuințe (...) Armata este singura deținătoare a armelor, brațul ferm al apărării intereselor poporului. Toți cei care au intrat în aceste zile în posesia armamentului și a munițiilor, indiferent de împrejurări, trebuie să-l predea de urgență, cel mai târziu până luni**

25 decembrie ora 17.00". Comunicatul a **accentuat starea generală de teroare**, dar a demonstrat inclusiv faptul că factorii decidenți din CFSN erau absolut conștienți că o parte a populației civile deține armament. În felul acesta, este subliniata gravitatea apariției televizate a lui Iliescu Ion din data de 23 decembrie 1989 prin care a adus în discuție comportamentul criminal al teroriștilor îmbrăcați în haine civile care „*împușcă din orice poziție*”.

Cotidianele “*Adevărul*” și “*România Liberă*” (miercuri – 27 decembrie 1989), pe prima pagină au tipărit sub titlul „*Imperativul momentului. Umăr lângă umăr, cuget lângă cuget pentru continuarea drumului victorios al Revoluției! În cadrul unei emisiuni a Televiziunii Române libere au luat cuvântul, marți după-amiază președintele CFSN și primul ministru. Cuvântul rostit de Ion Iliescu, președintele CFSN*” - „*Stimați concetățeni, suntem prinși într-un program foarte încordat, dar am ținut să fim prezenți în studio (...) am vrut să punctăm câteva chestiuni (...) O primă idee: revoluția noastră are o particularitate deosebită. Ea este rezultatul unei acțiuni spontane a maselor, expresie a nemulțumirii acumulate de-a lungul anilor (...) Este total falsă ideea care s-ar putea să se acrediteze că a fost o lovitură de stat realizată de câteva forțe organizate (...) Adevărul este că acest CFSN este emanația mișcării și nu a precedat mișcarea (...) Caracterul cel mai veninos al acțiunii teroriste (...) care caută să terorizeze populația este de a ne împiedica să facem acest lucru (...) Vă dați seama că scopul acțiunilor teroriste este de a împiedica stabilizarea vieții economico-sociale și de a transfera nemulțumirea maselor populare spre noua conducere*”.

Prin acest comunicat Iliescu Ion a insistat că el și CFSN sunt emanația mișcării revoluționare și nu au precedat această mișcare. Așa cum s-a arătat mai sus, afirmațiile lui Iliescu Ion reprezintă o **dezinformare**. Este foarte bine probat că FSN, incluzându-l pe Iliescu Ion în calitate de lider, a existat înainte de izbucnirea evenimentelor din decembrie 1989.

Se acreditează inclusiv ideea că acțiunile așa zișilor teroriști sunt îndreptate împotriva conducerii CFSN, aspect în totalitate fals întrucât probatoriul administrat a relevat fără dubii că pe întreaga durată a desfășurării evenimentelor din decembrie 1989, activitatea CFSN nu a fost perturbată în vreun fel.

Cotidianele *“Libertatea”*, *„România Liberă”* și *„Tineretul Liber”* - marți – 26 decembrie 1989 - *Comunicat al CFSN - “Luni 25 decembrie 1989, a avut loc procesul lui Nicolae Ceaușescu și al Elenei Ceaușescu (...) capetele de acuzare au fost: 1. Genocid – peste 60.000 de victime (...) 5. Încercarea de a fugi din țară pe baza unor fonduri de peste un miliard de dolari depuse la bănci străine”*.

Probatoriul administrat a demonstrat că toate capetele de acuzare aduse fostului președinte Ceaușescu Nicolae nu au fost conforme adevărului. Liderii CFSN erau informați că numărul victimelor la acel moment nu era cel prezentat în comunicat (60.000 morți). În realitate, cele mai multe persoane au decedat după data de 22 decembrie 1989, dată de la care fostul președinte și anturajul acestuia au fost deposedați total de prerogativele puterii în stat și nu se fac responsabili pentru decesele survenite după această dată. Nu în ultimul rând, avansarea sumei de un miliard de dolari ca fiind depusă de Ceaușescu Elena și Nicolae în conturile unor bănci străine, pentru folos propriu, este total neîntemeiată. Prin raportare la tehnicile dezinformării, care includ demonizarea, aceste informații aduse la cunoștința opiniei publice sunt concordante cu ansamblul inducerii în eroare din decembrie 1989. (probele privind presa scrisă editată în decembrie 1989 sunt indicate la subcapitolul *„inducerea în eroare prin intermediul mass-media”*)

Având în vedere cele mai sus menționate, se desprinde concluzia conform căreia inculpatul **Iliescu Ion, ca inițiator și coordonator al comandamentului unic de conducere (organism politico-militar), iar mai apoi în calitate de președinte al CFSN (care și-a subordonat întreaga forță militară a României), prin aparițiile sale în mod sistematic la TVR și comunicatele CFSN, a**

contribuit în mod direct și nemijlocit, prin dezinformări, la generarea și amplificarea psihozei terorist-securiste, cauză principală a survenirii de numeroase decese și răni de persoane, începând cu data de 22 decembrie 1989. Este stabilit astfel, raportul de cauzalitate dintre conduitele amintite și gravele consecințe survenite.

Urmarea imediată a acestor conduite a fost complexă, a presupus producerea unor rezultate multiple asupra unui număr mare de persoane, generând totodată o stare de pericol pentru existența unei părți însemnate a populației civile de pe întregul teritoriu al României.

Trebuie arătat că în cariera sa profesională anterioară, Iliescu Ion a fost secretar al CC al PCR, secretar al Comitetului Județean Iași, secretar cu propaganda al CJ Timiș, director al Editurii Tehnice București, așadar avea o amplă experiență profesională la vârful structurilor PCR. În decembrie 1989 Iliescu Ion avea vârsta de 59 de ani. În aceste condiții, Iliescu Ion **trebuia și putea** să prevadă că intervențiile sale prin *mass-media* au fost de natură a genera și amplifica psihoza teroristă, așa cum de altfel s-a întâmplat.

Prin raportare la **doctrina militară** privind **inducerea în eroare**, se evidențiază că toate conduitele mai sus prezentate se încadrează perfect tehnicilor dezinformării, care includ **demonizarea, divizarea** (crearea a două tabere oponente) și **psihoza**. Trebuie reamintit că doctrina militară stabilește inclusiv faptul că **ținta dezinformării o reprezintă opinia publică**.

Aparițiile televizate ale lui Iliescu Ion (**șef de stat**) și comunicatele CFSN au respectat întocmai tehnicile dezinformării. Ceaușescu Nicolae și **securiștii/bezmeticii/sinucigașii/teroriștii** au fost demonizați, atribuindu-li-se comportamente abominabile. Totodată, au fost create două tabere diametral opuse (cei buni, adică revoluționarii, armata, și noua conducere a țării, „*oamenii de bine*” și cei răi, adică fostul președinte, securiștii/teroriștii fideli vechiului regim).

Consecința exercitării acestei tehnici a fost instaurarea psihozei teroriste la nivelul întregii populații a României, cu consecințe tragice.

Focul fratricid (existent la scară largă atât în București, cât și în marile orașe ale țării), **tragerile haotice, consumul uriaș de muniție, au fost efecte directe ale instaurării psihozei teroriste.**

Cercetările au relevat că în perioada Revoluției din decembrie 1989, forțele armate ale României au tras aproximativ 12.600.000 de cartușe!

Totodată, în intervalul de timp 22-25 decembrie 1989 s-au executat **52** de ieșiri cu avioanele de vânătoare, **26** de ieșiri cu elicopterele militare, aparate militare de zbor care au deschis focul cu mitralierele de bord și rachete. De la sol au fost lansate **53** de rachete antiaerene, de diverse tipuri (vol. 1-11 – *Armament* și vol. 1-109 *Jurnale Luptă*)

Acest consum uriaș de muniție, într-un interval de 6 zile, **denotă efectele profunde și generalizate ale psihozei teroriste** ce a existat în timpul Revoluției, ca urmare a **dezinformării și diversiunii**. În același timp, un asemenea consum de muniție demonstrează inclusiv intenția diversionistă venită de la structura de comandă a MApN. Prin această canonadă, populația României a fost manipulată pentru a i se inocula că între cele două pretinse tabere se desfășoară un adevărat război. Există martori, foști militari, care au afirmat că un asemenea consum de muniție este mai degrabă specific unui război, purtat la scară largă, cu un inamic străin, bine determinat.

Datele existente în prezentul dosar arată că **totalul persoanelor decedate în intervalul 16-27.12.1989 a fost de 1006, din care 153 până la 22 decembrie 1989. După data de 22 decembrie 1989, au decedat 853 de persoane.**

În același timp, în intervalul 16-27.12.1989, **au fost rănite 2988 de persoane, din care 890 până la 22 decembrie 1989. Din total, 2157 au fost rănite după data de 22 decembrie 1989.**

Situația pe județele țării, **ulterior datei de 22 decembrie 1989**, se prezintă astfel: jud. **Alba** – 11 decedați, 22 răniți; *jud.* **Arad** – 19 decedați, 35 răniți; jud. **Argeș** - 1 decedat, 6 răniți; jud. **Bacău** - 1 rănit; jud. **Bihor** - 1 decedat, 2 răniți; jud. **Brăila** – 35 decedați, 81 răniți; jud. **Brașov** – 68 decedați, 147 răniți; **București** – 409 decedați, 1079 răniți; jud. **Buzău** – 26 decedați, 57 răniți; jud. **Caraș Severin** – 16 decedați, 49 răniți; jud. **Cluj** – 12 decedați, 35 răniți; jud. **Constanța** – 18 decedați, 69 răniți; jud. **Dâmbovița** – 10 decedați, 30 răniți; jud. **Dolj** - 22 decedați, 62 răniți; jud. **Galați** – 2 decedați, 2 răniți; jud. **Giurgiu** - 3 decedați, 6 răniți; **Harghita și Covasna** – 2 decedați, 8 răniți; jud. **Hunedoara** – 7 decedați, 15 răniți; jud. **Ialomița** – 6 decedați, 18 răniți; jud. **Iași** – 1 decedat, 1 rănit; **Ilfov** – 71 decedați, 102 răniți; jud. **Mehedinți** – 1 decedat; jud. **Mureș** - 4 decedați, 3 răniți; jud. **Neamț** – 2 răniți; jud. **Prahova** - 1 rănit; jud. **Sibiu** – 86 decedați, 241 răniți; jud. **Timiș** – 19 decedați, 79 răniți; jud. **Vâlcea** – 2 răniți; jud. **Vrancea** – 3 decedați, 2 răniți. **(a se vedea vol. V-XII ale rechizitoriului)**

Analiza acestor statistici relevă că represiunea ordonată de fostul președinte Ceaușescu Nicolae (**la care au participat toate forțele interne, respectiv MI - DSS, MApN**), a avut consecințe mai puțin grave decât consecințele **diversiunilor și dezinformărilor (inducerea în eroare)** existente după 22 decembrie 1989 și **generalizate** la nivelul întregii țări. Această situație face cu atât mai imperioasă stabilirea stării de fapt existente și tragerea la răspundere penală a persoanelor direct implicate în exercitarea și acceptarea conduitelor diversioniste.

❖ **Voiculescu Voican Gelu** a devenit membru al CFSN începând cu date de 22 decembrie 1989, iar apoi a fost numit oficial viceprim-ministru al Guvernului României, prin Decretul nr. 5 din data de 28 decembrie 1989, publicat în Monitorul Oficial nr. 5 din 27 decembrie 1989.

Audiat fiind de *Comisia Senatorială*, dosar nr. 181/J.I.4 (Stenograma nr. 98 din 30 mai 1994) acesta a relatat pe larg despre relația avută cu Iliescu Ion,

începând cu ziua de 22 decembrie 1989. A menționat că : „ *Toți eram în jurul lui Iliescu, v-am explicat împrejurarea în care eu și Ispas ne-am lipit de Iliescu și lipiți am rămas (...)* *Sunt omul care nu s-a desprins de Iliescu până în dimineața în care am plecat la Târgoviște* (25 decembrie 1989), *știu tot ce s-a întâmplat din momentul intrării lui în studioul 4 și până am plecat la Târgoviște*”

Analiza acestei declarații, **prin coroborare cu probatoriul cauzei**, evidențiază că Voiculescu Voican Gelu, în calitate de factor decizional al CFSN, a co-participat la toate conduitele lui Iliescu Ion, cel puțin în intervalul de timp 22-25 decembrie 1989 (data plecării sale la Târgoviște unde a participat la procesul cuplului Ceaușescu)

Pe cale de consecință, toate acuzațiile formulate împotriva lui Iliescu Ion în prima parte a acestui subcapitol sunt valabile și în ceea ce îl privește pe Voiculescu Voican Gelu. Acesta din urmă a participat direct la dezinformările publice și astfel a contribuit în mod direct (*raport de cauzalitate*), alături de Iliescu Ion, la generarea și acutizarea psihozei terorist-securiste.

❖ În ceea ce-l privește pe Roman Petre, probele administrate nu au fost apte a demonstra că acesta a contribuit în mod direct la dezinformările publice cu privire la conduita așa-zisilor securiști-teroriști. De altfel, analiza probelor a relevat că în primele zile ale Revoluției, Roman Petre **nu** a fost un veritabil factor de decizie al noii puteri. Mai mult, prin comunicatele oficiale ale CFSN, acesta a vorbit doar despre problemele economice ale României și a arătat preocupare spre rezolvarea unor probleme curente de natură economică.

❖ Totodată, se constată că urmare directă a tirului deosebit de intens existent în *Piața Palatului* în seara zilei de 22 decembrie 1989, două obiective de patrimoniu (*Biblioteca Centrală Universitară și Palatul Republicii/Regal*) au suferit uriașe distrugerii, prin incendiere. Au fost distruse în mod ireparabil foarte multe bunuri ale patrimoniului național, valoarea acestora fiind practic inestimabilă.

Cu privire la incendierea acestui edificiu de patrimoniu, a fost obținută declarația fostului director general al *Bibliotecii Centrale Universitare*, **Stoica Iulian** care, la 10.10.2017, sediul SPM (vol.II – *Declarații*, f.257-273) a declarat următoarele:

„Lumea a venit în număr mare în piață, într-o bucurie imensă și nimic nu prevestea ce urma să se întâmple, cred că în jurul orelor 14,00-15,00 în piață și-au făcut apariția și tancurile armatei în scopul protejării. Sau așa am crezut eu, pentru că după ce s-a întunecat, afară au început împușcăturile. Eu nu am putut localiza de unde au început tragerile pentru că temerea era mult prea mare și cu toții ne adăposteam, chiar ne culcam la pământ. Însă am putut observa că forțele militare existente au început o ripostă susținută. Nici astăzi nu știu împotriva cui. Din păcate se trăgea puternic asupra clădirii în care se afla BCU, tezaur de cultură și depozit al unor valori culturale inestimabile. Mi-am luat inima în dinți și am coborât în stradă în încercarea de a opri tirul asupra acestei clădiri. L-am întrebat pe primul militar, un soldat, de ce trage asupra clădirii bibliotecii și mi-a spus că din ordinul ofițerului care se afla prezent acolo, maior Mureșan. Ulterior, am auzit că a devenit general pe probleme de cultură. Am văzut multe tancuri aliniate în acel sector toate cu fața spre bibliotecă. Am mers la acest ofițer și i-am reproșat că trage asupra bibliotecii, însă acesta a replicat, adevărat sau mincinos, nu pot să-mi dau seama, că nu cunoaște ce adăpostește respectiva clădire și că de acolo s-ar fi tras asupra militarilor. L-am rugat să transmită prin stație tuturor echipajelor din tancuri să înceteze focul, însă acesta a afirmat că și dacă ar face-o nu l-ar asculta nimeni. În prezența mea ofițerul a ordonat prin stația tancului său celorlalte echipaje să oprească tragerea, însă nu cunosc dacă apelul era și transmis sau dacă sistemul funcționa, deoarece nu a avut niciun efect, toate echipajele continuând să tragă. S-a tras asupra bibliotecii cu tot armamentul din dotare, mă refer aici atât la mitraliere, inclusiv cea de calibrul mare cât și cu tunul de pe tanc. Am întrebat personal și alți militari, mergând de

la tanc la tanc, de ce doresc să distrugă aceste valori, însă mi s-a răspuns cu insolență „Domnu', nu stați dvs. pe tanc la noapte, eu stau pe tanc, decât să plângă mama mai bine să plângă mă-sa, facem noi liniște”. Disperat că nu reușesc să opresc tirul am mers personal până la intrarea „C” din clădirea CC și am mers până în holul central unde am fost oprit de militari și civili înarmați. Deși am precizat scopul venirii mele, mi s-a spus că este periculos să ajung la etajul 7 unde sunt cei care pot lua decizii și că nu mă sfătuiesc să merg la acel nivel, deoarece pot fi împușcat. Am scris atunci pe o bucată de hârtie ruptă dintr-un sac ce conținea pufuleți următoarele cuvinte: „se distruge o bogăție națională, ordonați oprirea focului”. Am încercat să transmit acest mesaj militarilor pentru a fi dus la cei care iau decizii. Un militar a preluat hârtia, însă altul l-a atenționat că riscă enorm să fie împușcat și atunci s-a renunțat la orice demers. Am lăsat hârtia militarilor în speranța că mesajul va fi dus celor care coordonează acțiunea și m-am îndreptat spre ieșirea principală. Ușa din fier forjat rămânea închisă, dar fereastra era deschisă și puteai comunica cu exteriorul. Așa l-am întâlnit pe regizorul Sergiu Nicolaescu, aflat în stradă de partea cealaltă. Îl cunoșteam, și am remarcat că purta pantaloni militari bufanți și o tunică de tip militar, iar la gât avea un pistol de tip mitralieră. I-am adus la cunoștință și acestuia, într-un gest de disperare, că se distruge o avuție națională și l-am rugat să intervină pentru a opri tirul asupra imobilului BCU. Mi-a răspuns: „Ce știi dumneata, vin asupra Bucureștiului câteva regimente, nu ne arde de focul de aici”. Așadar nu am rezolvat nimic și m-am întors către BCU cu dorința de a intra, însă nu am mai putut, bucăți din zid cădeau în urma tragerilor, iar acoperișul ardea. Deoarece nu mai puteam intra, am plecat acasă. De aici am sunat de câteva ori la pompieri și am sesizat nenorocirea, însă mi s-a răspuns că nu lucrează sub gloanțe. A doua zi, 23.12.1989, în jurul orei 12,00, am revenit la sediul bibliotecii și am găsit un dezastru. Rafturi întregi cu cărți erau mistuite de

incendiu, însă cenușa păstra forma volumelor inițiale. Am chemat pe M. R., H. P. și alți câțiva angajați și am inspectat biblioteca și am făcut o constatare a prejudiciului. În acel moment nu se mai trăgea, dar mai ardea lemnul în pod. Am remarcat că, sporadic se trăgea din direcția palatului Regal asupra bibliotecii și chiar câteva gloanțe mi-au șuierat pe la ureche. Consider că aceste trageri au fost urmate de apariția noastră la nivelul podului. Părea că se trage din aripa aflată în apropierea Hotelului Athenee Palace, respectiv Bd. Știrbei. Împreună cu cei menționați mai sus cu mijloace minime, respectiv cu apa de la hidranții fără presiune am reușit să stingem focarul care încă mai exista. Din păcate pagubele sunt iremediabile, întrucât s-au distrus circa 500.000 volume valoroase, de exemplu: întreaga bibliotecă Maiorescu, saci întregi cu corespondență Coșbuc, perioada românească a lui Mircea Eliade și altele. Nu cunosc nici astăzi, după atâția ani, cine au putut fi așa numiții teroriști.”

❖ Conform *Codului Penal* (art. 443), constituie infracțiunea de „*utilizarea de metode interzise în operațiunile de luptă*”, declanșarea unui atac prin mijloace militare împotriva bunurilor civile protejate, în special clădiri consacrate artei, monumentelor istorice etc. Această infracțiune este imprescriptibilă. Pe cale de consecință, atât sediul *Bibliotecii Centrale Universitare* cât și *Palatul Regal/Republicii* fiind monumente istorice, se impune a fi efectuate cercetări penale pentru a se stabili dacă sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzută de articolul 443 din *Codul Penal* și persoanele responsabile pentru comiterea acestei infracțiuni. Însă, pentru o eficientă efectuare a urmăririi penale în prezenta cauză, se impune **disjungerea cauzei** sub aspectul edificării cu privire la existența infracțiunii incriminată prin articolul 443 din *Codul Penal*.

3. Efectele psihozei și divizării (tehnici ale dezinformării) – resimțite la nivelul întregii populații a României.

Conduitele expuse în subcapitolul precedent au avut o contribuție majoră la instaurarea psihozei terorismului, ce a atins pe alocuri cote paroxistice. Practic, toate situațiile de foc fratricid au fost cauzate de existența acestei psihoze, de inocularea existenței celor **două tabere** aparent inamice și a deficiențelor majore ale actului de comandă militară. Toți posesorii de armă (civili și militari) au fost convinși că se află într-o luptă pe viață și pe moarte cu „**dușmanul terorist**” care **era foarte bine instruit, de o cruzime inumană, fanatic, sinucigaș și fără uniformă militară**. În cele ce urmează, vor fi trecute în revistă numeroase situații tragice care denotă profunzimea psihozei ce a marcat întreaga populație a României, începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989.

Dosar nr. 11/P/2014, volum 15 – MApN - martorul **Petcu Valentin**, declarație dată la 20.12.1991: „**În luna septembrie 1989 am fost încorporat la UM 02317 București (...)** **În noaptea de 22 decembrie s-a tras din clădirea Statului Major de către soldatul V. asupra unui individ ce se afla pe stradă și avea o acțiune suspectă. Am aflat ulterior că a rămas în același loc timp de două zile, după care a fost dus de către caporalul R într-o curte învecinată. Se spunea că este de la securitate, precizez că era îmbrăcat într-o pufoaică tip MApN. Pe data de 23.12.1989, în jurul orei 09:00, dinspre stadionul Ghencea s-au apropiat două autoturisme care circulau paralel. Unul dintre ele, de culoare deschisă, s-a oprit după ce trecuse puțin de locul unde mă aflam, celălalt continuându-și drumul. Din mașina oprită a coborât o femeie care fusese la volan, cu un copil de circa 4-5 ani, a strigat să nu tragem că nu sunt vinovați. În acel moment, locotenentul I. a deschis foc automat asupra celeilalte mașini, ce se afla în mers. În urma acestei trageri, femeia și copilul au fost împușcați mortal rămânând în stradă,**

nefiind ridicați până când am fost rănit eu.” Cu referire la prima persoană împușcată și considerată teroristă, cercetările ulterioare au demonstrat că era vorba de mr. Bădoiu Gheorghe, din cadrul Gărzilor Patriotice, care se întorcea la domiciliu și nu purta asupra sa armament, neprezentând totodată vreun comportament ostil care să justifice împușcarea sa (vol.14 – *MApN*, pag.100 și următoarele).

Dosar nr. 11/P/2014, volum 14 – *MApN* - martorul **Emanuil Mihai**, declarație dată la 01.03.1990: *”Începând cu data de 23 decembrie 1989, noi, locuitorii blocului D27, am organizat paza blocului pe timp de noapte. Pe data de 25 decembrie 1989, în jurul orelor 08:30, am plecat cu Aurel, cu autoturismul său Dacia, în cartierul Ghencea (...) Am parcat mașina pe trotuar, în poziție opusă uneia din intrările în unitatea militară respectivă (...) În jurul orei 10:00, din unitatea militară s-au tras asupra noastră mai multe rafale, fără absolut nicio somație și nici foc de avertizare. M-am culcat la pământ în dreptul autoturismului și am auzit cum intrau gloanțele în partea stângă a mașinii. După câteva secunde în care s-a tras intens, s-a oprit tragerea și am auzit o voce de la poarta unității militare spunându-ne să ne ridicăm cu mâinile pe cap și să mergem către unitate. Eu m-am executat, m-au întâmpinat doi soldați înarmați, moment în care l-am văzut pe Aurel căzut în fața autoturismului. Am fost introdus în unitate, controlat, dar și lovit de unii soldați, spunându-mi-se că sunt terorist. Din discuțiile militarilor am înțeles că Aurel este mort. După o jumătate de oră s-au lămurit cine sunt și mi-au dat drumul să plec.”*

Dosar nr. 11/P/2014, volum 5 – *MApN* - martorul **Bunea Ion**, declarație dată la 27.11.1992: *”Sunt maistru militar la UM 01246 București (...) În jurul orei 20:30 s-au auzit împușcături dinspre Cimitirul Ghencea. Menționez că nu s-a văzut foc la gura țevii. Militarii în termen nu știau cum să reacționeze și au deschis focul către Cimitirul Ghencea (...) În dimineața zilei de 23 decembrie*

mi-am ocupat locul în dispozitiv. Lângă gardul casei din cimitir era maistrul militar G. care executa foc asupra casei. În acea perioadă au trecut pe acolo doi cetățeni care la îndemnul nostru s-au culcat lângă gard, apoi a explodat o grenadă care nu pot să-mi dau seama de unde a venit. La scurt timp după acest incident, maistrul militar Ș.C., însoțit de doi militari, a pătruns în respectiva casă pentru a o controla. Nu a fost descoperit nimeni și de asemenea nicio armă. În jurul orei 10:30 am observat pe monumentul din cimitir o persoană îmbrăcată în negru care a deschis foc, dar menționez că nu am auzit niciun glonț. Am deschis și eu foc, dar fără niciun rezultat. În momentele acelea se putea să fi fost doar o halucinație, cu toții eram obosiți și parcă vedeam că după fiecare monument sau copac din cimitir se ascunde cineva (...) Arăt că de cealaltă parte a Cimitirului Ghencea se afla sediul MApN. Acum, când realizez care a fost situația din acele zile, cred că noi am răspuns la focul care s-a deschis din minister asupra Cimitirului Ghencea.”

Dosar nr. 11/P/2014, volum 28 – MApN - martorul **Wielhem Mlenajek**, declarație dată la 08.07.2005: *”În decembrie 1989 lucram ca electromecanic la centrala telefonică din Drumul Taberei (...) În poarta centralei, într-o dimineață, a venit un cetățean pe nume Poenaru care locuia în blocul de lângă centrală. Militarii l-au somat, Poenaru a venit până în poarta centralei cu mâinile ridicate, dar acolo a lăsat mâinile jos, moment în care soldatul care avea arma îndreptată spre el l-a împușcat mortal. De față a fost și comandantul soldatului, care se pregătea să-l percheziționeze pe Poenaru.”*

Dosar nr. 11/P/2014, volum 31 – MApN - martorul **Stavar Benonie**, declarație dată la 02.04.2007: *„În decembrie 1989 lucram la Biroul judiciar al Miliției Capitalei (...) Pe 23.12.1989, în jurul orelor 06:00, s-a ținut o ședință cu cadrele din secție, s-a ținut o ședință și ni s-a precizat că de la MApN s-au solicitat forțe în vederea apărării dispozitivului. M-am oferit voluntar, s-a trecut la*

organizarea grupei ce urma să se deplaseze la MApN (...) Pe traseu, la intersecția Bd. Timișoara cu str. Sibiu am fost opriți de un soldat care mi-a spus că sunt baraje în zonă și se va deschide focul asupra noastră, pentru că au mai fost teroriști care au încercat să treacă și au fost omorâți (...) De la bun început am fost priviți cu ostilitate și nu am fost alocați la hrană. Ne-am angajat în schimburi de câte opt ore. Rețin că se trăgea dinspre casele aflate vis-a-vis, fără o țintă precisă, consider că se deschidea foc pentru a se crea panică. Situația era înrăutățită de focurile executate de către militarii din unitatea de construcții vecină cu MApN-ul, care practic trăgeau asupra noastră, considerând că noi îi atacăm pe ei. Am observat cum de la etajele 2 și 3 se trăgea ca în filme, după colțul geamului, fără precizie și o țintă anume. Eram alimentat tot timpul cu zvonuri de la ofițerul de serviciu că teroriștii pătrund în unitate dinspre Cimitirul Ghencea, că teroriștii vin prin canale și tot felul de astfel de zvonuri alarmiste. De la etaje trăgeau foarte mult cadrele, pe jos, în jurul clădirii, călcam practic pe tuburi de cartușe. Am încercat să-i instruim cât de cât pe militarii în termen, dându-le ordin să tragă numai dacă se trăgea în noi și să execute focul pe cât posibil la picioare (...) În primele două nopți, s-a tras pe timpul nopții foarte mult (...) S-a ajuns la un haos în acea perioadă, mulți dintre militari fiind dezorientați spațio-temporal. Șoferul nostru și-a găsit loc de dormit împreună cu structuri de la Academia Militară Tehnică și într-o discuție mi-a povestit că într-una din nopți a asistat la o scenă teribilă în care un student s-a trezit brusc din somn când s-a deschis ușa de la cameră și a executat foc automat pe cadrul ușii, împușcând mortal un coleg care se întorcea din dispozitiv. Mi-a relatat că studentul acela a început să plângă, fiind într-o stare de stres total, iar printre altele studentul a povestit că, în data de 21.12.1989, au fost în Piața Universității și au tras în populație.”

Focul fratricid existent în interiorul *Academiei Tehnice Militare* dar și evenimentele desfășurate în această instituție militară de învățământ, înainte și după 22 decembrie 1989, sunt bine conturate prin conținutul volumului 31 – *MAPN*.

„SINTEZA aspectelor rezultate din anchetele efectuate de parchetele militare in perioada 1990-1994, in cauzele privind evenimentele din decembrie 1989”- Comisia Senatorială, dosar nr. 53/J.I.3, întocmită de Secția Parchetelor Militare, surprinde în mod excepțional foarte multe situații de foc fratricid care au fost generate de psihoza instalată în rândul populației țării. Aceasta sinteză s-a întemeiat pe analiza temeinică a unui număr de **2317 cauze penale** având ca obiect uciderea sau rănirea unor persoane. Stările de fapt reținute prezintă o importanță majoră, mai ales că cercetările au fost făcute la relativ scurt timp după derularea evenimentelor. **Comisia Senatorială pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989** a acordat o atenție deosebită acestei sinteze și a folosit-o la elaborarea propriului raport. Printre altele se stipulează că :

*„Incidentele ce au urmat in zilele de 22-25 decembrie 1989, dar cu precădere în nopțile de 22/ 23 și 23/ 24 decembrie, au fost cantonate în jurul unor obiective de interes vital și național. În zona acestor obiective exista o mare aglomerare de forțe alcătuite din structuri extrem de eterogene (...) Succesiv, în zona centrală au sosit efective de militari și tehnică de luptă aparținând *MAPN* și *MI*, fără a se cunoaște între ele, fără a ști misiunea pentru care se află acolo (...) Semnificative sunt acțiunile executate asupra sediilor fostului *Palat Regal*, a *Bibliotecii Centrale Universitare*, a sediului *Direcției a V- a din DSS* și altor imobile din zonă. Este greu de stabilit cu cine au luptat forțele menționate, întrucât verificarea ulterioară a blocurilor de unde se presupune că s-a tras, nu a adus niciun fel de elemente care să permită concluzia că din locurile respective s-a executat într-adevăr foc. Nu au fost găsite nici simulatoare de tragere care să justifice ideea unei diversiuni lansată atunci. Panica și teama, lipsa de*

coordonare și pregătire, au condus la consecințe grave (...). Foarte multe persoane au fost ucise sau rănite în sediul fostului CC, ca urmare a focului executat din interior, din cauza confuziei. În condițiile creării în interior a numeroase dispozitive eterogene și supraaglomerate care nu dispuneau de condiții reale de cooperare, au apărut numeroase distorsiuni de apreciere a unor situații de fapt. Existența în clădire a unor trupe ale fostei DSS, pe fondul unei avalanșe de informații privind neloialitatea acestora, a condus la amplificarea stării de nesiguranță și de stres, cu consecința unor incidente soldate cu morți și răniți (...). Pe clădirile mai înalte din zonă au urcat militari și civili, fără a se cunoaște între ei, fiecare având convingerea că celălalt e terorist. Astfel, de la etajele superioare ale Palatului Telefoanelor, unde se aflau militari, se executa foc spre partea superioară a hotelului „Union”, unde se aflau civili și militari. La fel spre Poliția Capitalei, unde se aflau civili și militari. Ori, de exemplu, dinspre hotelul „Lido”, unde se găseau civili, spre Agenția de Turism, unde erau militari. În blocurile din zonă au pătruns apoi, cu misiunea de scotocire, echipe mixte formate din civili și militari care au deschis focul la întâmplare, rănind sau omorând locatari nevinovați. (...)

Edificator este asaltul sediului Direcției a V-a din fostul DSS. Așa cum a rezultat din cercetările efectuate, în după-amiaza zilei de 22.12.1989, în jurul orelor 17.00, Compania Misiuni Speciale a UM 01029 București sub comanda maiorului P.R., s-a deplasat în Piața Palatului pentru a asigura paza CC. Ofițerul a destinat un număr de opt militari în termen, sub comanda plutonierului R.C., din aceeași unitate, să asigure paza și apărarea sediului Direcției a V-a. La pătrunderea în sediu, au găsit în interior șase civili înarmați, care au declarat că sunt revoluționari, relatând că ultimele cadre ale Direcției a V-a au fugit din sediu pe o scară de serviciu la pătrunderea civililor. Reține atenția că atunci, în interiorul clădirii nu se găseau urme ale unor trageri. La circa două ore de la

sosirea militarilor, asupra Direcției a V-a s-a deschis focul din piață, militarii și civilii aflați în incintă ripostând.

Schimbul de focuri a continuat toată noaptea, cu precizarea că în jurul orelor 24.00, cei aflați în sediul Direcției a V-a, militari și civili, nemaiaivând muniție, au spart ușa de la camera de armament și muniție a Direcției aprovizionându-se cu cartușe. Reține atenția că a doua zi dimineața, asupra sediului Direcției a V-a s-a continuat să se tragă cu mitraliera jumelată de pe TAB-urile din piață, creându-se probabil o confuzie cu privire la persoanele aflate în sediu, suspectate de terorism. Urmare acestor trageri din exterior, a fost împușcat mortal, în jurul orelor 14.00, soldatul G.C. aflat sub comanda plutonierului R.C.

În jurul orelor 18.00, continuându-se asediul Direcției a V-a , susținut și cu loviturile unui tanc aparținând UM 01060 București, militarii și civilii aflați în sediu au reușit să fugă printr-un gang, părăsind clădirea.

Cercetările efectuate nu au stabilit ca ofițerii sau subofițerii aparținând fostei Direcții a V-a să fi deschis focul asupra manifestațiilor aflați în piață. (...)

Reține atenția faptul că, din cauza oboselii acumulate (militarii aflându-se în alarmă de luptă din 17.12.1989) și prezenței în efective a numeroși militari în termen încorporați în toamna aceluși an, s-au înregistrat numeroase autoaccidentări ori rănirea altor persoane prin mânăuirea defectuoasă a armamentului din dotare. (...)

În zona Televiziunii, care a constituit unul din punctele deosebit de importante, au decedat, începând cu 22 decembrie 1989, 78 de persoane, iar 288 au fost rănite. În mod succesiv în acest areal au fost dispuse, în cercuri concentrice față de sediul TVR , dispozitive mixte, având drept rol apărarea obiectivului. Cercetările au evidențiat caracterul extrem de eterogen al acestor forțe. S-a mai stabilit că, victimele au apărut ca urmare a unor factori comuni :

uciderei sau răniri din eroare a persoanelor aflate în preajmă , reacții la anumite trageri efectuate de persoane necunoscute, în egală măsură tragerile fiind executate pe fondul erorilor generate de lipsa de cooperare, participanții considerând în mod eronat că se confruntă cu adversari reali. Întâlnim și distorsiuni de apreciere produse de bănuieli de cele mai multe ori nejustificate, care la rândul lor au produs victime pe fondul erorilor de interpretare.

De exemplu, în seara zilei de 23.12.1989, o grupă de militari aparținând UM 01042 Boteni, sub comanda locotenentului major D.L., se afla într-o misiune de apărare a Televiziunii. Din cauza unor erori de apreciere cu privire la amplasarea și situația forțelor combatante, locotenentul și militarii din subordine au părăsit poziția inițială de luptă . Când au ajuns la noua poziție, asupra lor a deschis foc o persoană îmbrăcată în uniformă de gărzi patriotice, rezultatul fiind decesul ofițerului și a șapte militari în termen. (...)

Se poate concluziona că în zona Televiziunii s-au executat trageri care nu se pot justifica, ca fiind provenite din rândul forțelor care apărau Televiziunea. Nu au fost identificate în zonă elemente diversioniste autentice care să fi avut drept scop lichidarea unor persoane. Cercetările făcute în imobilele asupra cărora s-a ripostat cu foc și de unde se presupune că s-a executat în prealabil foc, nu au identificat elemente de natură să probeze din punct de vedere juridic realitatea unor astfel de situații. (...)

În preajma Televiziunii s-au dispus, în adâncime, dar și în zonele adiacente, dispozitive ale Armatei angajate în operațiuni de luptă. Grupuri de civili s-au interpus acestor forțe și vilelor de peste drum de TVR. Nu este așadar de natură să surprindă că s-au produs pierderi de vieți omenești în condițiile în care se executau trageri intense cu diferite categorii de armament. (...)

La fel de confuză și contradictorie se prezintă și situația existentă la Radiodifuziunea Romană și în zonele învecinate. Pe fondul incidentelor care au

debutat în seara zilei de 22 decembrie 1989, când la lăsarea întunericului a început să se tragă, în zonă au fost ucise 20 persoane și rănite alte 62. La Radiodifuziune au fost deplasate forțe ale UM 01908 București, UM 01026 București, UM 01046 București, UM 01210 București și UM 0596 București. În aceeași zi s-a procedat la înarmarea gărzilor patriotice din Radio, clădirea ITB și a altor instituții din zonă. Potrivit cercetărilor rezultă că misiunea nu a fost suficient de clară de la bun început, forțele armate fiind deplasate pentru a prelua controlul clădirii Radio și al străzilor din jur. Zona Radio conține multe elemente de asemănare cu incidentele din preajma TVR. (...)

Zona Ghencea a fost caracterizată printr-o concentrare deosebită de unități militare cu misiuni diferite, dotare și tehnici eterogene.

Ca urmare a suspiciunilor exagerate, a aprecierii eronate asupra direcțiilor de unde veneau tragerile (din MAPN și nu din Cimitirul Ghencea sau blocurile vecine), a lipsei de încredere și de cooperare între unitățile militare din zonă, s-a executat un număr mare de trageri necontrolate, generate în interiorul dispozitivelor proprii cât și în obiectivele civile din zonă. Au existat numeroase trageri necontrolate, generate de erori, confuzii, lipsa de pregătire și uneori utilizarea insuficient de motivată în plan obiectiv a armamentului din dotare. (...)

Cercetările efectuate în toate dosarele, nu au furnizat indicii temeinice care să ducă la convingerea privind existența unor elemente teroriste, iar persoanele decedate sau rănite din trageri efectuate de persoane rămase neidentificate, în raport cu calitatea lor, de locurile în care se aflau, nu ar justifica în niciun fel o activitate cu caracter terorist. (...)

Cauzele și împrejurările sintetizate, astfel cum au fost expuse, sunt în mod concret evidențiate de situația de fapt existentă în următoarele dosare mai semnificative:

În dimineața zilei de 23.12.1989, maistrul militar M.G. s-a deplasat la o locuință aflată lângă cimitirul Ghencea deoarece asupra acesteia s-au executat în timpul nopții trageri intense dinspre dispozitivele militare. Din locuință a ieșit numita F.I. care a fost reținută fiind considerată suspectă. Un alt militar al UM 01246 București, cunoscând că locuința e suspectă, a intenționat să arunce o grenadă în curtea casei. Grenada s-a oprit în coroana unui copac și a căzut în apropierea celor doi militari, rănindu-i. (...)

În noaptea de 23 decembrie 1989, N.A. a fost împușcată, în timp ce se afla în locuința sa din cartierul Ghencea. Ca urmare a stingerii și aprinderii becurilor în unele apartamente, militarii UM 02490 București au executat foc de armă asupra blocului, iar un glonț a pătruns în apartamentul victimei. (...)

Pe timpul executării misiunilor de luptă, au fost semnalate câteva imobile în zonă, iar în urma observațiilor făcute, s-a considerat că se execută foc din interiorul acestora. Astfel, militarii au considerat că din podul unei case situată în apropierea cimitirului eroilor italieni s-au executat trageri și că din interior se făceau semnale luminoase prin stingerea și aprinderea luminilor. Casa a fost supusă unor tiruri de foc automat dinspre unitățile militare din zonă. Ancheta a stabilit că în respectiva casă se serba ziua de naștere a unei persoane. Ca urmare a tragerilor executate din MApN spre cimitirul Ghencea, o parte a gloanțelor trasoare au trecut peste acea casă, iar militarii au presupus că se trage din podul casei. Verificările efectuate a doua zi au demonstrat că din pod nu s-a tras. (...)

Militarii au mai sesizat că de la etajele 3,8 și 9 (blocul C 89) s-au executat trageri. Ca urmare a acestor sesizări, la etajul 10 al scării C au fost amplasați militari având misiunea de supraveghere. Acești militari au executat trageri asupra unor obiective civile considerate suspecte, aflate în apropierea cimitirului Ghencea, fapt ce a făcut ca militarii din alte dispozitive să tragă concluzia că din

punctul respectiv acționează teroriștii. Toate sesizările făcute în legătură cu tragerile făcute din blocul C 89 nu s-au confirmat. (...)

În zona Moghioroș , ce a cuprins Centrul Național de Telecomunicații nr. 2 – obiectiv de importanță deosebită – se aflau două detașamente militare ale UM 02210 București și UM 01210 București, plus forțe ale MI. Anunțurile TVR privind atacurile teroriste, neîncrederea în trupele securității considerate fidele regimului ceaușist, au creat psihoza atacurilor teroriste în rândul militarilor dispuși în acel obiectiv. Începând cu noaptea de 23 decembrie 1989, în acest perimetru au început să sosească efectivele UM 01250 Focșani, fără ca acestea să fie informate despre existența efectivelor deja aflate în dispozitiv. Starea de stres acumulată de efectivele din Focșani, precum și informațiile unor cetățeni că din anumite blocuri trag teroriștii, au creat psihoza atacurilor teroriste. Dispunerea militarilor pe blocurile din zona Moghioroș, fără a fi cunoscută de persoanele civile și de către celelalte cadre militare, ca și crearea unui vid de comunicare dintre MApN și efectivele venite de la Focșani, au constituit împrejurări pentru apariția confuziei și premise pentru incidente. La acestea se adaugă tragerile executate asupra unor persoane considerate suspecte ori asupra unor autoturisme care nu au oprit la barajele civile și militare. În aceste condiții, în noaptea de 24/25 decembrie 1989, militarii UM 01270 Focșani au deschis foc asupra unui autobuz ITB care circula pe traseul său, ca urmare a neopririi la somație. A.A. a fost ucis, alți cinci pasageri fiind răniți.

În noaptea de 23/24 decembrie 1989, G.V. și G.I. se aflau în autoturismul condus de G.I. în zona Moghioroș. Întrucât s-a creat impresia falsă că din autoturism s-a tras, asupra acestuia au deschis focul aceiași militari din Focșani, rezultând decesul lui G.V. și rănirea lui G.I. (...)

În dimineața zilei de 24 decembrie 1989, maiorul M.F. de la UM 02317 București a fost împușcat mortal de soldatul L.F. de la UM 01270 Focșani în timp

ce se deplasa prin Parcul Moghioroș, deoarece fiind somat a lăsat brațele în jos (...)

În urma incidentelor petrecute în această zonă, și-au pierdut viața un ofițer și șapte civili, fiind rănite alte 22 de persoane. (...)

Totodată, în zona Militari, începând cu 22 decembrie 1989, s-au constituit baraje mixte alcătuite din civili și gărzile patriotice, în scopul verificării autoturismelor. Acțiunile gărzilor patriotice nu au fost coordonate, acestea acționând în diferite locuri asupra unor autoturisme apreciate ca suspecte. Incidentele soldate cu morți și răniți s-au petrecut în două momente, în noaptea de 23/24 decembrie 1989: primul este localizat la orele 20.00, când în zonă a apărut un autoturism considerat suspect asupra căruia s-a deschis focul de către gărzile patriotice aflate deasupra pasajului Lujerului și în blocurile vecine, iar al doilea moment a fost la orele 24.00, când dintr-un TAB ce staționa la intrarea în pasaj, s-a deschis foc asupra altui autoturism considerat suspect. (...)

În zona Antiaeriană-Mărgeanului s-au înregistrat 48 de morți și 98 de răniți. Aici au acționat multe unități militare eterogene. Din rândul militarilor au decedat 13 persoane, restul fiind civili. La originea deceselor și rănilor a stat lipsa de coordonare a unităților militare aflate în acest perimetru. De exemplu, în dimineața de 23 decembrie 1989 militarii mai multor unități au acționat pe strada Moș Adam unde locuia sora fostului președinte Ceaușescu Nicolae, bănuindu-se că aici acționau persoane suspecte. De fapt, casa a fost verificată de o altă grupă militară de la UM 02652 București și în timp ce aceștia se aflau în interior, de casă se apropia o altă grupă de militari condusă de maiorul R.R., cu misiunea verificării tuturor imobilelor, la fiecare dintre acestea rămânând un militar. La un moment dat, ofițerul a urcat în podul unei locuințe aflată vis-a-vis de casa surorii fostului președinte, a rupt o bucată din acoperiș, a scos țeava pistolului mitralieră și i-a somat pe cei din casă să se predea. Militarii somați au

deschis focul, rănindu-l pe ofițer. Declanșarea acestor trageri a fost observată de militarii din incinta UM 01315 București al cărui comandant a ordonat ca în zonă să se deplaseze un tanc care să execute foc asupra casei, bănuindu-se că acolo se află persoane suspecte. Primind ordinul, maiorul I.V. a preluat comanda unui tanc cu care s-a deplasat la adresa respectivă și a executat foc asupra casei, cu tunul și cu mitraliera de pe tanc. Exact în momentul acestor trageri, spre același imobil se îndrepta o grupă de militari conduși de căpitanul B.N. și mai mulți civili. Aceștia au fost surprinși de focul tras de pe tanc. În aceste circumstanțe au decedat 4 persoane, fiind rănite alte 12, dintre care 3 militari.

Tot în ziua de 23 decembrie 1989 locotenentul R.I. de la UM 01084 București a primit ordin să se deplaseze la UM 01210 București pentru a ridica o cantitate de arme în vederea înarmării militarilor din subordine care, lucrând în construcții, nu aveau armament. A executat ordinul și împreună cu mai mulți militari au început deplasarea cu un autobuz pentru a ridica armele. Ajunși la intersecția str. Drumul Sării și șoseaua Antiaeriană, militarii au coborât din autobuz la sugestia milițienilor de la UM 0298 București aflați în zonă și au continuat împreună deplasarea pe jos. Când primii militari au ajuns în zona UM 01210 București, asupra lor s-a deschis focul din această unitate și unitățile vecine, milițienii ripostând. În această împrejurare au decedat doi militari, fiind răniți alți doi. (...)

La 24 decembrie 1989, mai mulți militari ai UM 01069 București aflați în dispozitivul de apărare al UM 02450 București au sărit gardul unității pentru a acorda primul ajutor unui militar rănit lângă un tanc. Au urcat rănitul într-un autoturism, iar apoi s-au deplasat la o casă părăsită de unde se bănuia că s-ar fi executat trageri. S-au postat în fața casei, au somat, iar apoi au executat foc asupra imobilului cu pistoalele mitralieră, folosind inclusiv grenade. Asupra aceleiași case au executat foc și câțiva milițieni de la secția 19 Miliție, care au

fost anunțați că în casă se află persoane înarmate suspecte. S-a executat astfel foc încrucișat, în final casa a fost scotocită fără a se descoperi vreo persoană suspectă în interior. Cu prilejul acestui incident a fost împușcat mortal S.I. fiind rănit C.G., ambii civili.

La intersecția str. Moș Adam și str. Mărgeanului, într-un bloc cu 9 etaje, a fost cazată o subunitate a UM 02652 București (unitate de construcții) ai cărei militari au fost înarmați la 22 decembrie 1989 . A doua zi, pe blocurile de pe str. Mărgeanului au fost amplasați militari în termen de la UM 02666 București . Blocul în care au fost cazați militarii UM 02652 București se afla în apropierea UM 01315 București și UM 01210 București. În aceste condiții, militarii acestor unități au executat foc de pe poziții opuse, bănuindu-se reciproc. Astfel, au fost împușcați soldatul F.T. și mai mulți civili. (...)

În ziua de 23 decembrie 1989, pe șoseaua Antiaeriană asupra unui tanc aparținând UM 01303 Târgoviște, fără însemne de identificare, s-au executat trei lovituri de tun de către echipajul tancului 5102 aparținând UM 01210 București, care au motivat ulterior că tancul lovit avea țeava tunului îndreptată spre un depozit de muniții lăsând impresia că e „ tanc terorist”. (...)

Unii cetățeni s-au deplasat la unitățile militare de pe șoseaua Antiaeriană, pentru a solicita arme cu care să lupte pentru apărarea Revoluției. Din cauza suspiciunii și a fricii, urmare a zvonurilor despre teroriști, militarii din dispozitivele de apărare ale acestor unități au deschis focul asupra acestor cetățeni , bănuind că au intenția de a ataca unitățile. Au decedat doi civili și au fost răniți patru. (...)

S-au mai constatat situații în care anumite persoane au fost împușcate în timp ce se aflau în propriile locuințe. Întrucât se presupunea că de pe blocurile de locuințe s-ar fi executat trageri, militarii aflați în dispozitive au executat foc, însă la verificările ulterioare nu s-au găsit probe care să dovedească existența

presupușilor trăgători. Unele dintre persoanele decedate și rănite în locuințele proprii au fost victime ale tragerilor executate de militarii ce acționau pe str. Mărgeanului și șoseaua Antiaeriană. (...)

În fine, cercetările au stabilit că unele persoane au fost împușcate ca urmare a focurilor de armă executate între unități sau chiar în curtea aceleiași unități, din cauza unor focuri izolate declanșate din neatenție sau a mânuirii necorespunzătoare a armamentului. În asemenea condiții, în zona Antiaeriană – Mărgeanului au decedat patru militari și au fost răniți 16 militari. (...)

În zona Otopeni – Băneasa, ce cuprinde două obiective de interes național, aeroporturile Băneasa și Otopeni, s-a realizat o mare concentrare de unități MApN și MI-DSS. Starea de spirit era alimentată de o suspiciune reciprocă. Anunțurile TVR și datele furnizate de coordonatorii de zbor de la CAAT au provocat executarea unui mare număr de lovituri antiaeriene, acestea la rândul lor creând o adevărată psihoză a atacurilor teroriste. Pe fondul acestei situații, s-au distribuit cetățenilor din comuna Otopeni, fără criterii precise, arme și muniții din depozitele gărzilor patriotice ale IAMC Otopeni. Intrând în posesia armelor, civilii au acționat individual, fără coordonare sau organizare, fie ea și minimă.(...)

Începând cu noaptea de 22/23 decembrie 1989, spre București au început să vină unitățile militare din teritoriu, fără ca în prealabil forțele care deja acționau în capitală să fie înștiințate. La introducerea în dispozitivele deja existente, către care au fost dirijate forțele aduse din teritoriu, s-au produs rupturi informaționale majore. În zonă s-au executat numeroase trageri necontrolate generate de erori, confuzii, lipsa de pregătire, mânuirea ușuratică a armamentului de către civili, suspiciuni reciproce etc. Toate cauzele soluționate au ca determinante aceste cauze. În zona Băneasa – Otopeni (în afara

incidentului din dimineața zilei de 23 decembrie 1989) au decedat 22 de persoane (10 civili), fiind rănite 47 de persoane (15 civili).

Cercetările întreprinse nu au furnizat indicii temeinice care să ducă la concluzia existenței unor grupuri terorist – diversioniste. Actele de urmărire penală au evidențiat și o tendință de a nu relata întotdeauna adevărul în totalitate atât în atitudinea militarilor cât și în atitudinea civililor audiați. (...)

Reprezentative pentru zona Băneasa – Otopeni sunt următoarele :

În noaptea de 22/23 decembrie 1989, în zona pădurii Băneasa, un grup de militari ai UM 01829 București au fost dirijați spre un dispozitiv format din militarii unității de parașutiști din Boteni și întrucât acțiunile acestora nu au fost coordonate, s-au împușcat reciproc.

În aceeași noapte, căpitanul B.V. a fost împușcat în dormitorul UM 01612 București de către soldatul G.N. Inițial, comanda acestei unități a susținut că ofițerul a fost împușcat de teroriști.

Tot în noaptea de 22/23 decembrie 1989, sg.maj. C.J. a fost împușcat mortal de un militar aflat în post de santinelă dintr-o altă unitate aflată în perimetrul aceleiași cazărmi, inițial acreditându-se că a fost împușcat de teroriștii ce executau foc din pădurea Băneasa. (...)”

Aspectele constatate prin această *Sinteză* a SPM pot fi regăsite în amplul material probator al prezentului dosar, în volumele intitulate *TVR* (113 volume), *Radio* (50volum), *Palatul Telefoanelor* (14 volume), *MApN* (35 volume), *Jurnale Luptă* (109 volume), *Mărgeanului-Antiaeriană* (20 volume), *Olteniței* (9 volume), *IMGB* (18 volume) și *Băneasa-Otopeni* (20 volume).

Sinteza SPM prezintă inclusiv efectele psihozei terorist-securiste existentă în orașele importante ale României, după cum urmează :

„Situația din municipiul Brașov a fost marcată de multe incidente. În primele ore de la fuga soților Ceaușescu, demonstrații pătrunși în sediul fostului

Comitet Județean al PCR au angajat ample discuții cu privire la alcătuirea noilor structuri de putere. Odată cu lăsarea serii, văzându-se ce se întâmplă în București, unde începuse să se tragă, participanții la discuții au propus ca președintele CJ al FSN să fie generalul Florea Ion, comandantul garnizoanei Brașov. Prin această propunere s-a văzut garanția că nu se va mai putea reveni la trecut, ofițerul având și puterea de decizie, dispunând și de forța militară necesară în caz de nevoie. Generalul Florea și-a stabilit sediul noului organ al puterii locale în clădirea fostului CJ al PCR. (...)

Având în vedere că între reprezentanții demonstrațiilor ce au ocupat în aceeași zi sediul Securității și cadrele de securitate s-au creat tensiuni cauzate de suspiciuni și tendința unor manifestații de a-i molesta pe lucrătorii fostului DSS, a fost solicitată intervenția Armatei, iar în jurul orelor 18.00, noul președinte al CJFSN s-a prezentat personal, însoțit de un detașament militar, la sediul Securității. A ordonat ca detașamentul, sub comanda cpt. T.P., să asigure paza acestei instituții. (...)

La sediul CJFSN au fost aduse gărzi patriotice și puse sub comandă militară. Un detașament de militari în termen a fost dispus pentru paza exterioară a sediului.

În stradă, în fața sediului au rămas câteva sute de revoluționari. Legătura dintre aceștia și persoanele din sediu a fost asigurată prin intermediul unei stații de amplificare cu ajutorul căreia se făceau anunțurile noii conduceri locale. (...)

Când la București a început să se tragă, iar la Radio și TVR se susținea că cei care au declanșat focul sunt cadre ale fostei securități și în general ale MI, ce erau etichetate drept teroriști, suspiciunea și temerea au început să-i cuprindă atât pe cei aflați în sediul CJFSN cât și întreaga populație a municipiului Brașov.

După orele 21.00, considerându-se că detașamentul de militari în termen adus inițial este insuficient, în mod eșalonat, subunități ale UM 01199 Ghimbav,

UM 01028 Hălchiu, UM 01090 Predeal, UM 01107 Braşov și ale UM 01932 Braşov, au fost aduse în centrul oraşului.

Pe măsura ajungerii în zona centrală a Braşovului și a altor efective de militari, s-au constituit cordoane ce au cuprins toate clădirile din piața centrală a oraşului. (...)

După miezul nopții de 22/23 decembrie 1989, a apărut zvonul că este atacat depozitul de armament și muniție al gărzilor patriotice din punctul „După ziduri”. Un detașament comandat de cpt. M.D. de la UM 01181 Braşov a primit ordinul de verificare a situației depozitului. Nu s-a constatat nimic deosebit la acel depozit, însă cpt. M.D. a lăsat acolo câțiva militari pentru supraveghere. Restul militarilor a revenit spre CJFSN și pe drum au verificat hotelurile Carpați și Capitol, deoarece se zvonise că aici se găseau persoane suspecte, însă rezultatul a fost negativ. În momentul în care cpt. M.D., însoțit de civilul I.E. și militari din detașament, au ieșit din hotelul Capitol, au văzut un autoturism Dacia 1300 oprit de manifestații și că din acest autoturism sunt scoase o stație de emisie-recepție și mai multe plăcuțe cu numere de înmatriculare. Cei din mulțime au afirmat că autoturismul este al Securității, ceea ce s-a confirmat. Împrejurările în care acel autoturism a ajuns în centrul oraşului au făcut obiectul de cercetare al dosarului penal 434/P/1990, stabilindu-se că civilii M.G. și N.G., care au pătruns anterior în sediul Securității, au plecat în oraș cu un autoturism al acestei instituții, pentru a face aprovizionarea cu pâine pentru persoanele aflate în sediul Securității și în același timp pentru a vedea ce se mai întâmplă în oraș. La interval de câteva secunde, civilul I.E. a observat doi cetățeni care duceau un obiect greu, el presupunând că este vorba de o mitralieră de categorie grea. În realitate, doi tineri transportau o bancă din parcul „9 Mai” spre Palatul Telefoanelor pentru a o folosi la amenajarea unei baricade. Cert este că civilul I.E., înarmat anterior de cpt. M.D., a deschis focul cu pistolul mitralieră asupra celor doi tineri,

identificați și audiați ulterior. Aproape concomitent, toți militarii aflați în dispozitivele de apărare au deschis la rândul lor foc, din proprie inițiativă. (...)

Precizăm că deși unele subunități militare au fost dotate cu stații de emisie-recepție, acestea nu au fost întrebuințate, fiind lăsate în autovehiculele cu care s-a făcut deplasarea, deoarece nu s-au stabilit în prealabil frecvența de lucru, punctul de centralizare a informațiilor, parole etc. (...)

Totți militarii audiați au relatat că au fost obosiți și extenuați fizic, că toți erau speriați de ceea ce aflaseră că se întâmplă în București și că din proprie inițiativă au introdus cartuș pe țevă, așteptându-se ca din moment în moment să fie atacați, cum s-a întâmplat la București. A fost suficient ca civilul I.E. să tragă câteva focuri de armă, pentru ca toți cei înarmați să declanșeze la rândul lor foc, fără nicio comandă anterioară. Tot din audierea militarilor a rezultat că aceștia nu cunoșteau că în jurul unor edificii din zona centrală a orașului se găseau alți militari. (...)

S-a tras de pe poziții încrucișate, la mijloc fiind surprinse cele câteva sute de persoane civile care se aflau în fața sediului CJFSN , în jurul orelor 02.40 când s-a declanșat focul. Din cercetări a rezultat că s-a tras în direcția de unde fiecare militar percepea sau presupunea că se trage, fără a ști, însă cine se află acolo. După acest criteriu este lesne de înțeles că în foarte scurt timp s-au înregistrat în zona centrală a orașului foarte mulți morți și răniți. (...)

Militarii audiați au relatat că ,îngroziți fiind, au executat foc asupra tot ce mișca în apropierea lor, astfel încât numărul morților a crescut cu trecerea timpului. (...)

Multe persoane, militari și civili, au susținut că asupra lor s-a tras din complexul comercial Modarom, din hotelurile Parc și Capitol, din Poșta Centrală, din podul Teatrului Dramatic, din biserica de lângă hotelul Parc și din capela de lângă Teatrul Dramatic. În urma cercetărilor efectuate, nu s-a dovedit

că din aceste clădiri, asupra cărora militarii au executat foc intens în noaptea de 22/23 decembrie 1989, ar fi acționat elemente teroriste care prin activitatea lor ar fi contribuit sau determinat măcelul ce a avut loc în această zonă a orașului.

După declanșarea focului, în unele clădiri din zona centrală a orașului au pătruns pentru a se adăposti militari și civili înarmați care, simțindu-se la adăpost și ocupând poziții dominante, au tras după aceleași criterii, adică spre punctele de unde vedeau că se trage, determinând astfel riposta altor persoane înarmate, care au tras asupra clădirilor în care nu știau că au pătruns persoane înarmate (militari și civili).

Pentru exemplificare, se va aminti cazul civilului L.H.E. care a fost printre primii care au ocupat sediul Securității Brașov. Când a auzit că în centrul orașului s-au declanșat focurile, s-a îmbrăcat într-un costum de camuflaj, s-a înarmat cu un pistol, un pistol mitralieră cu pat rabatabil, 3 grenade ofensive, două pumnale cu lamă rabatabilă și 9 încărcătoare cu muniție. Pe cap și-a pus o cască metalică și a plecat de unul singur spre centrul orașului, pe un traseu ocolitor. Când a ajuns pe strada Nicolae Bălcescu s-a întâlnit cu un detașament militar al UM 01615 Brașov, comandat de lt. maj. L.D. S-a alăturat militarilor și împreună au scotocit toate încăperile liceului Unirea, inclusiv podul liceului, fără a descoperi ceva suspect. (...) Militarii și civilul L.H.E. au tras din acel pod spre Hotelul Capitol și Poșta Centrală, adică spre acele clădiri unde au văzut că executau foc militarii din celelalte dispozitive. Civilul L.H.E. a aruncat grenadele, fără o țință anume. Persoanele înarmate din zona centrală au executat foc cu intensitate asupra acestei clădiri de unde, pe bună dreptate, au constatat că se trăgea. (...)

La fel s-au petrecut lucrurile și cu clădirea Poștei Centrale unde, după declanșarea focului a pătruns o subunitate de militari de la UM 01090 Predeal ai cărei componenți au deschis și ei focul asupra Hotelului Capitol și centrului

comercial Modarom, determinând replica celor care neștiind cine se află în poștă, au tras asupra acestei clădiri. (...)

S-a stabilit că în Hotelul Parc, asupra căruia s-a tras de asemenea intens, nu s-au aflat persoane suspecte sau înarmate în momentele premergătoare declanșării focului și nici după aceea. Același este situația cu clădirea Modarom și Hotelul Capitol.

Este posibil ca iluzia să fi fost determinată de împrejurarea că parte din cartușele trase de militari erau prevăzute cu glonț trasor, glonț care își păstrează caracteristicile și în ricoșeu, iar în acest fel mulți au avut convingerea că din respectivele clădiri se trage, deși erau gloanțe care se izbeau de pereții clădirilor și reveneau prin ricoșeu spre direcția de unde se executase inițial tragerea.

Pe acest fond de haos general, în noaptea de 22/23 decembrie 1989, au fost ucise, în zona centrală a municipiului Brașov, 39 de persoane, 10 fiind militari în termen. Au fost rănite 82 de persoane, din care 35 au fost militari. (...)

În noaptea de 22/23 decembrie 1989, după ora 02:40, când în perimetrul de câteva mii de metri pătrați ai pieței centrale a început să se tragă și au căzut primele victime, o parte dintre civilii surprinși de împușcături s-a refugiat în clădirea CJFSN, unde s-a spart magazia de armament și muniții gestionată de Gărzile Patriotice. Civilii înarmați s-au îndreptat inițial spre zona centrală a orașului, iar apoi mulți dintre ei s-au amplasat în podurile clădirilor din jur sau pe porțiuni de teren mai înalte, cum ar fi Dealul Cetății, Colina Universității și chiar acoperișurile blocurilor de unde au executat foc spre clădirile din zona centrală, împrejurare ce a accentuat haosul deja produs în rândul apărătorilor militari. (...)

În ziua de 22 decembrie 1989, trei elicoptere ale ICA Ghimbav, deservite de cadre militare, au primit misiunea să survoleze teritoriul mun. Brașov, pentru a observa și supraveghea din aer teritoriul, precum și pentru a executa trageri

asupra unor obiective indicate de la sol. Piloții au relatat că au primit ordin să execute foc asupra acoperișului Spitalului Județean Brașov, unde s-au semnalat grupuri de persoane bănuite a fi teroriști, când de fapt erau gărzi patriotice care și-au asumat misiunea de a păzi spitalul. (...) S-a executat foc din elicoptere și asupra zonei împădurite a masivului Tâmpa, unde se bănuia că și-au găsit adăpost teroriștii. Prezența elicopterelor pe cerul mun. Brașov a fost de natură a întreține panica populației, care nu știa ce misiune realizează aparatele de zbor și nu de puține ori persoanele înarmate au executat foc asupra acestora. Civili care au primit arme au acționat anarhic, cum a crezut fiecare de cuviință, iar când au împânzit orașul au început să tragă focuri de armă în tot mai multe puncte ale acestuia. În apropierea întreprinderilor, gărzile patriotice care le apărau au ripostat la aceste focuri, astfel că temerea și panica s-au răspândit pe toată suprafața orașului. (...) Dacă în noaptea de 22/23 decembrie 1989 s-a tras doar în zona centrală a mun. Brașov, în zilele ce au urmat s-au auzit focuri de armă aproape în toate zonele orașului.

Civili au pus stăpânire pe dirijarea și controlul circulației autovehiculelor și oamenilor, constituindu-se în filtre, în punctele cheie ale rețelei stradale de trafic rutier. Multe persoane au fost împușcate la aceste baraje pe motiv că unele autovehicule nu au oprit pentru control sau circulau fără lumini, sau dimpotrivă, cu farurile aprinse pe timp de noapte, împrejurări care constituiau tot atâtea motive de suspiciune.

Teama și neîncrederea ce au cuprins populația orașului au împiedicat judecarea și aprecierea cu luciditate a diferitelor situații create. S-a ajuns a se trage în oricine își manifesta curiozitatea și ridica vreun colț de perdea să privească pe fereastră, în cei care îndrăzneau să iasă pe balcoane sau pe acoperișurile blocurilor.(...)

Din cercetările efectuate a mai reieșit că mulți militari în termen nu știau să folosească armamentul din dotare. Unii au mărturisit că au tras, mai ales pe timp de noapte, în scop preventiv, pentru a-i ține la distanță pe eventualii teroriști.

În aceste împrejurări, în ziua de 23.12.1989 și cele care au urmat, au mai fost împușcate mortal pe raza mun. Brașov 27 de persoane, și rănite alte 54 de persoane. (...)

În final se impun câteva concluzii:

În municipiul Brașov nu s-a făcut uz de armă împotriva revoluționarilor în zilele de 21 și 22 decembrie 1989. Toate victimele au apărut începând cu noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 (...) Din cercetările efectuate nu au rezultat probe că pe raza județului și municipiului Brașov ar fi acționat persoane cu misiunea de a efectua acte de diversiune, a crea panică sau a determina riposta militarilor și a celorlalte persoane înarmate. (...)

Deși unele persoane au susținut că din clădirile aflate în zona centrală a municipiului Brașov s-a tras asupra mulțimii cu armament special, concluzia desprinsă din descrierea cadenței de tragere și a zgomotului ce se pretindea că îl făceau acele arme în momentul executării tragerilor, nici în acele imobile și nici în alte locuri nu au fost găsite arme, muniții sau elemente de muniții, altele decât cele aflate în dotarea Armatei, unităților MI sau Gărzilor Patriotice. Este posibil ca fenomenul de rezonanță determinat de tragerile executate din sute de arme într-un perimetru relativ închis, încadrat de clădiri înalte, să fi determinat aprecierea că armele aveau o cadență de tragere mai rapidă și produceau un zgomot deosebit. (...)

Considerăm că apelurile transmise în zilele de 22 decembrie 1989 și următoarele, la Radio și Televiziune, întemeiate pe informații neverificate și etichetarea lucrătorilor MI ca fiind teroriști au avut un rol nefast în sensul că au întreținut și amplificat suspiciunile și temerea populației. (...)

În ceea ce privește situația din Craiova (...) nu au fost identificate persoane care să fi exercitat acte de terorism, ori acte de diversiune, cazurile de omucidere ori rănire având alte cauze (...). Pe fondul panicii, a temerii, a lipsei de cooperare între formațiuni, subunități militare, a necunoașterii misiunilor de luptă, cât și a executării unor trageri la întâmplare s-au produs regretabile erori soldate cu pierderi de vieți omenești și răniri (...). În Craiova focarele s-au constituit în zona unităților militare. Concentrarea acestora, cât și specificul arhitectural din imediata vecinătate (mai multe blocuri turn de 9 și 10 etaje), au contribuit din plin la accentuarea haosului, în primele momente. Dominarea netă a cazărmilor de către aceste blocuri, concomitent cu propagarea știrilor despre existență unor trăgători de elită situați pe acoperișurile acestora, au dus la deschiderea focului în tiruri susținute la nivelul fiecărei unități, fără o cooperare cu celelalte unități. Au fost astfel posibile și erori în sensul că militarii unor grupe de scotocire au apărut intempestiv în diverse locuri, fiind confundați cu elemente diversioniste, deschizându-se focul asupra lor.

Cei mai mulți morți și răniți s-au înregistrat în noaptea de 22/23 decembrie 1989, cât și în următoarele zile. Este relevant că din totalul de 24 de morți prin împușcare, 15 morți au fost înregistrați între orele 03:00-06:00, deci în condiții deosebit de dificile pentru stabilirea autorilor și a împrejurărilor în care s-au produs aceste evenimente. (...)

Analiza dosarelor înregistrate la Parchetul Militar Craiova arată că, urmare a tragerilor efectuate de militari asupra autoturismelor care din diferite motive nu au oprit la somație au decedat 6 persoane și au fost rănite alte 10. În locuințe au fost ucise 2 persoane și rănite 7 persoane, în timp ce pe stradă au fost ucise 3 persoane și rănite alte 4. Din cauza accidentelor survenite ca urmare a mănuirii defectuoase a armamentului a decedat 1 civil și au fost răniți 5 militari,

iar ca urmare a unor împușcări accidentale, a decedat 1 militar și au fost rănite 17 persoane. (...)

În Craiova, 27 de persoane suspecte au fost reținute de către cetățeni, pe stradă ori în unele imobile, fără o temeinică motivare. În niciunul din cazuri nu s-au găsit asupra acestora arme, muniții, înscrisuri, echipament ori alte obiecte care să conducă la incriminarea lor. Nu au fost reținuți cetățeni străini, cu excepția unui cetățean sirian, medic stagiar în România, în sarcina căruia nu au fost reținute aspecte penale. Nu au fost găsite arme, muniții, înscrisuri ori echipamente în apartamente sau imobile.

Parchetul Militar Timișoara a înregistrat un număr de 41 de dosare penale, întocmite ca urmare a incidentelor soldate cu morți și răniți, după data de 22 decembrie 1989. (...)

Așa cum rezultă din dosarele întocmite, în intervalul 22-26 decembrie 1989, la Timișoara, în condiții similare celor întâlnite în alte localități din teritoriu, dominate de complexitate și confuzie, apar frecvent cazuri de deschidere a focului de către deținătorii de armament, militari și civili. (...)

Spre exemplificare, în noaptea de 22/23 .12.1989, civilii D.M., S.I. și S.I. s-au deplasat pe Calea Aradului din Timișoara, înspre centru, trecând prin dreptul Poligrafiei Timișoara, păzită de un detașament de militari. Cei trei s-au oprit lângă viaductul de cale ferată de lângă Poligrafie, deoarece la sol era căzută o cutie cu medicamente. Militarii aflați în pază au apreciat că cei trei sunt teroriști și că urmează să mineze viaductul, deschizând focul asupra civililor.

În 25.12.1989, civilul E.P. s-a prezentat la locul său de muncă, respectiv o secție a ICRAL Timișoara, situat vis-a-vis de cazarma Oituz din Timișoara. Secția fiind închisă, victima a încercat să pătrundă prin efracție în interior. Fiind considerat terorist de către militari aflați în paza cazărzii, s-a deschis focul împotriva sa, fiind împușcat mortal. (...)

Pe fondul schimburilor de focuri produse în oraș au existat și victime rănite întâmplător de gloanțe rătăcite. Ca exemplu este cazul minorului I.C. rănit prin împușcare în locuința sa de un glonț care a pătruns prin fereastră, ceea ce nu este de natură să surprindă, dată fiind cantitatea mare de muniție consumată în acele împrejurări.

Parchetul Militar Târgu-Mureș a înregistrat, începând cu data de 22 decembrie 1989, un număr mult mai redus de incidente. (...) Astfel, soldatul M.I.M. din cadrul UM 01244 Târgu-Mureș, în timp ce executa el însuși, împreună cu subunitatea sa, foc spre un autoturism în care se considera că sunt teroriști, a fost împușcat mortal de cadre ale UM 01980 Câmpia Turzii, care au tras după același autoturism. Din rândul ocupanților autoturismului, considerați eronat ca fiind teroriști, au fost răniți 3 civili, dintre care 2 foarte grav.

La nivelul acestui parchet s-au înregistrat și alte dosare privind morți și răniți, pe fondul evenimentelor revoluționare desfășurate după căderea regimului Ceaușescu, care înfățișează o situație aparte. Astfel, în dosarul nr. 109/P/1990 au fost trimiși în judecată 3 inculpați, în stare de arest, pentru uciderea în apartamentul său, la 22.12.1989, a șefului postului de miliție Zetea, jud. HR.- plt.D.G., prin împușcare cu propria sa armă de care a fost deposedat, prin înjunghiere și lovire la cap cu un grătar metalic. Celelalte dosare în care au fost uciși polițiști și un ofițer de securitate în aceleași împrejurări, au fost întocmite de către Parchetul de pe lângă Tribunalul Județean Harghita.

Parchetul Militar Oradea a înregistrat un număr de 31 de dosare, întocmite ca urmare a decesului a 19 persoane și a rănirii altor 39. Incidentele au avut loc în principal în municipiul Arad, unul singur producându-se în orașul Lipova, jud. Arad. În Arad s-au desfășurat în perioada 22-25 decembrie 1989 evenimente similare celor din întreaga țară. Momentul fugii cuplului Ceaușescu, a coincis cu intrarea demonstranților în sediul primăriei, fiind inițiate primele măsuri de

organizare, a noilor structuri de putere. (...) În jurul orelor 16:00 din ziua de 22 decembrie 1989, forțele Armatei au preluat controlul sediului fostei securități. La preluare, ca și pe parcursul zilelor următoare, nu au rezultat cazuri de implicare a cadrelor fostei securități din Arad la acțiuni de natură teroristă. O perioadă nefastă a debutat în seara aceleiași zile, caracterizându-se, pe fondul diversiunii psihologice, prin violențe, suspiciune și confuzie. Ea s-a soldat în final cu victime omenesti (...) la Arad fiind înregistrate 19 decese și 38 de răniri.

Separat de ripostele și chiar schimburile accidentale de focuri dintre militarii în termen și alte cadre ale armatei, într-o a doua categorie îi regăsim pe unii dintre revoluționarii care, purtați de valul entuziasmului și sub impactul provocat de psihoză au reacționat fără suficient discernământ, provocând victime nevinovate. Într-o a treia categorie regăsim cadre ale armatei aflate în diverse misiuni care, în lipsa unor ordine clare, dar și pe fondul confuziei și al psihozei generale cu privire la terorism au executat foc din proprie inițiativă. Zvonurile cu privire la existența teroriștilor au fost mult amplificate de prezența inițială în Arad a generalilor Nuță și Mihalea și a grupului care îi însoțea.

Zona centrală din Arad a fost marcată de multe situații generate de trageri la întâmplare în cursul zilei și a serii de 23.12.1989, când militarii din dispozitive au tras asupra unor ținte nedefinite, generând riposta și reacția unor luptători aflați în puncte de apărare ale zonei. (...) Noaptea, gloanțele trase produceau scântei la ciocnirea de obiecte dure (piatră sau metal) fapt care i-a indus în eroare pe unii militari care, convinși că sunt semne de foc la gura țevii, au continuat să tragă deși nimeni nu riposta. (...)

Din analiza de ordin general a datelor obținute, a rezultat ca o concluzie faptul că majoritatea victimelor nu apar drept o consecință a unor trageri anume direcționate. Uciderile și rănirile s-au datorat prezenței acestor persoane în

zonele unde au avut loc schimburi intense de focuri, fiind atinse de gloanțe trase la întâmplare dintre care multe ricoșate.

Parchetul Militar Constanța s-a confruntat cu un volum însemnat de cauze ce au apărut drept consecință a uciderilor și rănirilor de persoane, survenite după 22 decembrie 1989. (...)

În condițiile schimbului de focuri multe persoane au fost lovite de gloanțe în curte sau pe stradă. (...)

În noaptea de 23/24 decembrie 1989, echipajul unei șalupe de remorcare și salvare a UM 02132 Mangalia, a avut misiunea de a patrula pe apa lacului Mangalia pentru a depista scafandrii sau eventualele ambarcațiuni mici strecurate în zonă pentru acțiuni teroriste. Misiunea șalupei respective nu a fost îndeajuns cunoscută de către celelalte efective militare existente în număr mare pe perimetrul lacului, pe uscat ori pe nave. În jurul orei 01:15, s-a deschis foc asupra șalupei cu diferite categorii de armament, din mai multe direcții, din partea formațiunilor de marină militară de pe perimetrul lacului, ca urmare a faptului că nu s-ar fi răspuns corespunzător de pe șalupă la un semnal de recunoaștere. În aceste condiții a fost împușcat m.m. D.S. și au fost răniți soldații S.D. și V.I., din echipajul șalupei.

La 23 decembrie 1989, au fost dislocate în zona Gării CFR călători Constanța mai multe formațiuni militare de la UM 02192 Constanța și de la UM 02145 Constanța, fără o suficientă coordonare între ele, ceea ce a făcut ca în seara aceleiași zile și în noaptea următoare să se declanșeze în mai multe etape trageri la întâmplare cu armele automate din dotare, ca urmare a diferitelor zgomote sau mișcări care păreau suspecte. În asemenea condiții au fost ucise mai multe persoane în zona respectivă, inclusiv civilul S.P. care a traversat liniile de cale ferată. De asemenea, pe peronul stației CFR Constanța au fost împușcați mortal civilii D.A. și S.A. care, s-au deplasat la gară cu intenția de a pleca spre

București cu trenul. La rândul său, a fost împușcat mortal plt. S.M., în curtea sediului Poliției Transporturi, aflată în apropierea gării, în condițiile în care în zonă se trăgea la întâmplare de către formațiunile militare. La aceeași dată și în aceleași împrejurări au fost răniți prin împușcare civilii C.T., G.E., R.M. și I.F. care fie s-au aflat întâmplător în zonă, fie s-au alăturat formațiunilor militare, încercând să le sprijine în acțiunile desfășurate împotriva unor presupuse elemente ostile. (...)

Așadar, putem conchide că în linii generale, situația din județul Constanța se înscrie în circumstanțele pe care le regăsim și atunci când procedăm la o analiză a evenimentelor din alte județe.

Parchetul Militar Cluj înfățișează o situație cu un caracter mai deosebit. Dacă în împrejurările reprimării revoluționarilor până la data de 22 decembrie 1989 au fost ucise și rănite mai multe persoane, după această dată în mun. Cluj-Napoca au fost rănite doar două persoane, una din explicațiile posibile fiind că populația civilă nu a fost înarmată. Astfel, în seara zilei de 24.12.1989, în timp ce conducea autoturismul personal civilul C.N. nu a sesizat somațiile făcute la un baraj, situație în care militarii aflați pe părțile laterale ale drumului, au deschis focul rănindu-l, cu aceeași ocazie fiind rănit și unul dintre militari.

În schimb, au existat evenimente soldate cu morți și răniți în sfera de competență teritorială a acestui parchet. În mun. Turda au fost ucise 13 persoane, iar 21 au fost rănite. Aceste consecințe au survenit ca urmare a schimburilor de focuri dintre militarii aflați în incinta unităților, pe fondul lipsei de cooperare și a stresului. De asemenea, pe fondul unor bănuieli generate de conduita aparent suspectă a victimelor, din dispozitivele militare s-a deschis focul, rezultând nu numai uciderea a doi civili, dar și decesul a doi militari și rănirea altor două persoane civile.

În mun. Alba Iulia au fost ucise 6 persoane, iar 13 au fost rănite.

În mun. Blaj, jud. Alba a fost ucisă o persoană, iar alta a fost rănită.

In orașul Zlatna, jud. Alba au fost rănite 3 persoane. (...)

La nivelul Parchetului Militar Iași regăsim trei dosare întocmite ca urmare a incidentelor produse începând cu data de 22.12.1989. (...)

În orașul Brăila, după aflarea veștii referitoare la fuga dictatorului, mase mari de demonstranți au ocupat Piața Independenței pătrunzând în sediul Prefecturii. În seara de 22 decembrie 1989, ca urmare a avalanșei de informații referitoare la posibile acțiuni teroriste, UM 01032 Brăila a ocupat cu efective militare principalele obiective din municipiul Brăila. (...)

Noaptea de 22/23 decembrie 1989, precum și ziua de 23.12.1989, au decurs fără evenimente care să fi impus folosirea armelor de foc, cu excepția tragerilor executate de către UM 01319 Brăila, cu armament anti-aerian. Aceste trageri nu au determinat riposta celorlalte unități militare din zonă (...). În unitățile militare de pe raza municipiului Brăila, s-a transmis informația iminenței unui atac aerian terorist purtat de elicoptere ce veneau din direcția Ianca. (...) Probele administrate au indicat faptul că în jurul orelor 19:30 din data de 23.12.1989, comandanții dispozitivului de apărare a Prefecturii, au transmis în mod repetat, printr-o stație de amplificare, apeluri către masa de demonstranți, aducându-le acestora la cunoștință iminența unui atac aerian.

În jurul orelor 19:50 ale aceleiași zile, dispozitivul militar din zona Prefecturii a deschis focul necontrolat, spontan, asupra clădirilor din zonă, în cursul acestui incident pierzându-și viața 9 civili și fiind răniți alți 19. Cercetările au stabilit în persoana mr. H.R. de la UM 01267 Brăila, pe autorul acestui incident de tragere care, prin deschiderea involuntară a focului cu muniție trasoare, a generat reacția instantanee a militarilor din dispozitivul Prefecturii. Anterior acestui foc de armă accidental, în mun. Brăila nu s-a deschis foc de armament ușor (...). Ulterior deschiderii focului în zona centrală, în mai multe

locuri din mun. Brăila, cu precădere în zonele adiacente unităților militare și obiectivelor avute în pază de formațiuni MApN ori Gărzi Patriotice, s-au deschis tiruri intense ce au făcut ca în perioada 23-27 decembrie 1989 să fie înregistrate victime în rândul populației civile și a forțelor militare. (...)

Constatările din *Sinteza SPM*, cu privire la desfășurarea evenimentelor în orașele țării, sunt confirmate pe deplin prin analiza materialului probator aflat în volumele intitulate *Arad, Brașov, Buzău, Bistrița-Năsăud, Brăila, Craiova, Constanța, Dâmbovița, Hunedoara, Piatra-Neamț, Reșița, Slobozia, Teleorman și Timișoara* dar și în volumele referitoare la alte zone ale țării (conform *Titlului C* al rechizitoriului).

În completarea stării de fapt descrisă pentru municipiul Brașov, este și **Jurnalul acțiunilor de luptă aparținând UM 0391 Brașov** (dosar nr. 11/P/2014, vol. 100 – *Jurnale acțiuni de luptă*, pg.5). Prin acest document se arată că, în data de 23.12.1989, în intervalul orar 14:30 – 16:00, au fost executate „**Acțiuni în zona Spitalului și Parcului din Tractorul și Întreprinderii de Rulmenți Brașov, unde persoane civile înarmate trag cu armamentul, din proprie inițiativă, în diferite direcții. Civili au fost dezarmați și obligați să predea armamentul și muniția. Acțiuni pentru identificarea, descoperirea și reținerea persoanelor civile înarmate care acționau în zona Parcului Central, Dealului Cetății și a străzilor adiacente.**”

Pentru a exemplifica situația existentă în municipiul Buzău, la dosar au fost atașate în copie documente relevante din dosarul numărul 1732/P/1997 instrumentat de Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar București, ce a avut ca obiect de soluționare incidentul armat petrecut în noaptea de 24/25 decembrie 1989, la UM 02470 Buzău. Și în acest caz, prin dezinformări și diversiuni s-a indus psihoza teroristă ce a generat situații de foc fratricid (vol. IX – *Documente*, pag. 1-49).

Relevantă pentru imaginea de ansamblu este inclusiv consemnarea din vol. 71 – *Jurnale de luptă*, pag 12, conform căreia, pe timp de noapte, generalul Mocanu Mircea (comandantul CAAT) a ordonat deplasarea unor trupe de artilerie antiaeriană și de rachete antiaeriene la MApN, pentru apărarea antiaeriană a sediului acestei instituții.

La rândul său, martorul **Plăviciosu Ion Alexandru** (vol. V – *Declarații*, pag.238-245) a relatat despre focul fratricid dintre două grupe de militari MApN dispuse în același perimetru, pentru apărarea *Portului Constanța*, fără asigurarea comunicării necesare.

Analiza celor prezentate mai sus demonstrează că **la baza tuturor situațiilor tragice trecute în revistă s-au aflat psihoza securist-teroristă și decizia neîntemeiată venită din partea conducerii MApN de a masa în perimetre restrânse uriașe forțe militare total eterogene**. Așa cum s-a arătat în subcapitolul precedent, **Iliescu Ion și forul decizional al CFSN au acționat direct în sensul dezinformării grave**, conduite ce au contribuit decisiv la instaurarea psihozei terorismului, la convingerea generală că militarii fostului DSS acționează împotriva Armatei și a Revoluției și astfel la apariția celor două tabere aparent inamice. Totodată, deciziile militare de masare a unor forțe eterogene în zone restrânse din București și din marile orașe ale țării au aparținut practic Consiliului Militar Superior. **Acest comandament militar s-a aflat în subordinea CFSN**, iar astfel responsabilitățile pentru erorile grave de comandă militară revin inclusiv conducerii CFSN, mai ales că această conducere s-a implicat în activitatea militară desfășurată (a se revedea comunicatele publice ale CFSN). Din „*Sinteza*” întocmită de Secția Parchetelor Militare au fost citate doar anumite pasaje, mai relevante. Întregul material se află la Comisia Senatorială, dosar nr. 53/J.I.3.

În colaborare cu UM 02405 Pitești (*Arhivele Militare*), la prezentul dosar a fost atașat „*Documentarul cu privire la acțiunile desfășurate de efectivele*

Direcției Cercetare a Armatei și unităților subordonate în perioada 17-31.12.1989”–MApN Fond decembrie 1989.(vol. I Documente,pag.13-29) Analiza acestui documentar a evidențiat că „La ordinul ministrului apărării naționale, șeful Direcției Cercetare a Armatei a transmis Batalionului 0404 Cercetare Buzău, în data de 17.12.1989, orele 18.00, spre executare indicativul „ Radu cel Frumos” (...). În după-amiaza zilei de 22.12.1989, Detașamentul nr. II, sub comanda lt.col. Truțulescu Gheorghe, a primit ordin să se pregătească pentru îndeplinirea unei misiuni de luptă în garnizoana București. După executarea pregătirii materiale și primirea misiunii, cele 6 grupuri s-au îmbarcat în două autovehicule și au început deplasarea. Deplasarea a început în jurul orelor 22:00. La intrarea în București, detașamentul a fost întâmpinat de lt.col. Roman Nicolae din Direcția Cercetarea a Armatei care a condus coloana prin oraș spre sediul MApN.

La intrarea în sediul MApN, coloana a fost întâmpinată cu foc puternic executat fără somație de către militarii din paza sediului. Cercetașii au debarcat imediat, ocupând poziții de tragere după adăposturile existente (autovehicule, clădiri etc.) (...). O parte din cercetașii care au debarcat și s-au adăpostit, au ripostat cu foc, fără să cunoască împotriva cui trag. Focul subunităților din sediul MApN a durat câteva zeci de secunde (...). Când focul asupra detașamentului a slăbit în intensitate, col. C.A. a ordonat cercetașilor să nu mai tragă și le-a strigat celor din incinta MApN să înceteze focul. La acest apel focul a încetat, dar la câteva secunde au fost auzite rafale răzlețe. La un nou apel, focul a încetat definitiv, după care cineva din paza MApN a întrebat cine sunt cei din detașament și de unde vin. I s-a răspuns că detașamentul este format din cercetași parașutiști care au venit de la Buzău pentru a sprijini Revoluția. Col. C.A. a fost întrebat de cei din incinta clădirii cine este comandantul unității de parașutiști din Buzău. Col. C.A. le-a spus numele acestuia și s-a prezentat și el. Cei din

incintă l-au somat pe col. Constantinescu să lase arma jos, să ridice mâinile sus și să traverseze bulevardul pentru a se prezenta la punctul de control (...)

După acordarea primului ajutor răniților în curtea MApN, col. C.A. s-a prezentat la gl.lt. Eftimescu Nicolae căruia i-a raportat că a sosit cu detașamentul conform ordinului, că are 4 morți și 6 răniți și l-a întrebat cum a fost posibil ca militarii din paza sediului MApN să tragă în detașamentul care se apropia de intrare, că doar se cunoștea despre sosirea acestuia.

Gl.lt. Eftimescu nu a dat un răspuns coerent la această întrebare, dar a ordonat ca imediat detașamentul să se deplaseze pentru a bloca bulevardul Drumul Taberei deoarece se aștepta sosirea unei coloane necunoscute dinspre Academia Militară.

Col. C.A. a solicitat să i se dea un ofițer din Direcția Operații să-l însoțească, dar nu i-a dat pe nimeni.

După aceasta, s-a prezentat la vice-amiralul Ștefan Dinu și la gl.mr. Paul Șarpe, a raportat că a sosit cu detașamentul, situația morților și răniților și ordinul primit de la gl.lt. Eftimescu Nicolae. A propus ca subunitatea să se deplaseze prin curtea MStM, deoarece pe b-dul Drumul Taberei nu se poate deplasa întrucât se execută foc la întâmplare.

Vice-amiralul Ștefan Dinu a fost de acord cu propunerea și a ordonat să se treacă la executarea ordinului primit.

Deplasarea s-a executat pe jos prin escaladarea gardurilor, la înțelegere cu militarii din paza acestor obiective.

În jurul orelor 01:30 detașamentul era dispus în dreptul stației Ho Si Min pentru blocarea comunicației.

Coloana presupusă a sosi dinspre Academia Militară nu a venit. S-au executat câteva focuri în serii scurte asupra blocului de vis-a-vis de stația Ho Si

Min, ca răspuns la focurile sporadice asupra detașamentului care nu au produs victime. (...)

Cpt. R.V. a făcut parte din grupul de cadre care i-a capturat și escortat în Buzău pe cpt. S și cpt. M – ofițeri care prin acțiunile lor au creat confuzie, panică și victime în rândul militarilor de la UM 01640 Buzău de care aparțineau și care este în aceeași cazarmă cu UM 01171 Buzău și 01847 Buzău. Pe timpul escortării acestora de la locul capturării spre arest, la un moment dat s-a deschis foc dintr-o direcție necunoscută. În acest timp, cpt. S a încercat să fugă de sub escortă, moment în care cpt. R.V. a deschis foc de avertisment. Cpt. S. a decedat pe loc, fiind împușcat mortal în cap (...)”.

Documentarul a fost semnat de gl.mr. Șarpe Paul– locțiitorul șefului MStM, șef al Direcției Cercetare a Armatei și reflectă haosul intenționat generat de la vârfurile de conducere ale MApN. Sunt prezentate, chiar de către structurile MApN, lipsa de comunicare militară, tragerile haotice-necontrolate din zona MApN și chiar dezinformările exercitate în mod direct de gl.lt. Eftimescu Nicolae – adjunct al ministrului apărării și șef al Direcției Operații din MStM.

În completarea stării de fapt evidențiată prin acest Documentar, este declarația martorului m.m. **Gheorghe Georgel** (dosar nr. 11/P/2014, vol. 8 – MApN, 12.06.1990) - „*Misiunea mea era de a respinge atacurile care ar veni din fața centrului de calcul. Am avut ca post de pază fereastra de deasupra intrării în centrul de calcul, de la etajul 3 (...) La 22/23 decembrie 1989, în jurul orelor 24:00 – 02:00 (poate greșesc întrucât a trecut mult timp) după ce au trecut prin fața centrului de calcul, din direcția Ho Si Min, două camioane ale MApN tip șa de pasageri cu prelată, au oprit oarecum brusc în dreptul punctului de control al MApN. Din cele două camioane au început să coboare soldați îmbrăcați în albastru, culoarea specifică parașutiștilor, dar probabil s-a crezut că sunt securiști. Moment în care a început schimbul de focuri dintre soldații MApN și*

cei în albastru. După circa 30 de minute s-a reușit o recunoaștere de către cei de la punctul de control al MApN, a parașutiștilor, căci asta erau, au venit să ne ajute în apărarea clădirii MApN.”

În noaptea de 22/23 decembrie 1989, gl.mr. Angheloiu Ion - loțiitor al comandantului Academiei Militare, în baza ordinului aceluiași gl.lt. Eftimescu Nicolae, a dispus ca un detașament de studenți ai instituției militare de învățământ superior să participe la apărarea sediului MApN. Detașamentul a fost constituit dintr-un efectiv de 347 studenți militari, conduși de 13 ofițeri-cadre. Deplasarea s-a făcut cu autobuzele, iar cele 6 mijloace de transport s-au oprit tot în fața centrului de calcul al MApN. Asupra efectivelor de studenți s-a deschis focul automat dinspre perimetrul de apărare al MApN, fără somație prealabilă. Intensitatea focului a determinat coborârea precipitată a studenților, care s-au adăpostit între blocurile situate în zonă și deschiderea de către aceștia a focului în mod haotic, în toate direcțiile.

Incidentul grav s-a soldat cu cinci morți și opt răniți din partea studenților militari și s-a produs pe fondul unor conduite criminale ale conducerii MApN – în acest caz a gl. lt. Eftimescu Nicolae, nimeni altul decât șeful Direcției Operații a MStM , direcție care a fost supranumită de unii martori audiați în cursul anchetei ca fiind „*creierul Armatei*”. Se observă că acest foarte important factor de comandă a fost implicat direct în incidentele grave care s-au soldat cu decese din rândurile parașutiștilor de la Buzău și din cel al studenților militari. A ordonat deplasarea pe timp de noapte a acestor efective spre MApN fără să se preocupe ca forțele deja aflate în paza instituției să cunoască despre sosirea acestora, condiții în care, având în vedere și psihoza atacurilor teroriste, **focul fratricid a fost inevitabil**. Mai mult, după epuizarea incidentului în care au fost implicați parașutiștii de la Buzău, nu a dispus nimic pentru prevenirea unui incident similar, mai ales în situația în care știa că, în condiții identice, urmau a sosi și studenții militari .La fel de grav este că gl.lt.

Eftimescu Nicolae le-a ordonat parașutiștilor să blocheze accesul spre MApN a unor „*coloane necunoscute dinspre Academia Militară*”, de fapt studenții cărora el le ordonase deplasarea spre MApN. Deoarece, în situația gl.lt. Eftimescu Nicolae se exclude incompetența profesională (acesta fiind inclusiv reprezentantul României în cadrul **Tratatului de la Varșovia**), comportamentul acestuia trebuie privit doar în sfera infracțională. Se poate trage concluzia conform căreia **se dorea focul fratricid**. Despre conduitele vârfurilor de comandă ale MApN și motivațiile acestora se va discuta pe larg în subcapitolul următor.

Cu referire la acest incident, martorul **Gheorghe Georgel** și-a continuat relatarea și a precizat că „*În noaptea de 22/23 decembrie 1989, spre dimineață, în fața centrului de calcul au oprit 5 sau 6 autobuze tip MApN. Din autobuze au coborât cu calm militari cu caschete care mi s-au părut elevi ai unei instituții militare. Nu știu dacă a durat 3 minute din momentul în care autobuzele au oprit până când s-a auzit un foc de armă și pot preciza cu exactitate că a fost tras de către un soldat din curtea unității noastre, de la gardul dinspre parcare. Elevii, când au coborât din autobuze s-au pus în formație, încolonați, dar din momentul primului foc a început vacarmul, schimburi de focuri între ocupanții autobuzelor și soldații din curtea unității noastre. Le-am raportat ofițerilor noștri că cei din autobuze sunt elevi și că nu ei au atacat primii, că s-au speriat și se apără. După ce și-au terminat muniția din încărcătoare, nu s-a mai apelat la un alt încărcător și s-a făcut liniște. Mai târziu a venit o salvare a MApN în care s-au încărcat morții și răniții.*”

Cu privire la decesele unor civili, survenite în intervalul 22-26 decembrie 1989 în proximitatea MApN, relevantă este starea de fapt stabilită ca urmare a temeinicelor cercetări desfășurate în dosarul nr. **1095/P/1991** al SPM (vol. nr 32 – MApN). S-au reținut următoarele: „*(...) Cu privire la împrejurările uciderii civililor M.C., S.G., C.C., O.E. și L.I., context în care a fost rănit și civilul I.C.*

Primii trei, uciși prin împușcare în noaptea de 23 decembrie 1989, în porțiunea din fața MApN, se aflau într-un autoturism marca Opel care s-a angajat în circulație, pe segmentul stradal al Drumului Taberei cu direcția de circulație spre Academia Militară, în intenția de a se deplasa spre TVR.

Ajunși în porțiunea de teren aferentă MApN, s-a deschis foc asupra autoturismului în care se aflau cele trei persoane (...)

Din analiza conținutului declarațiilor martorilor militari, rezultă că aceștia au interpretat în mod greșit natura apariției autoturismului Opel, considerând că din interiorul acesteia s-a executat foc asupra clădirii Centrului de calcul al MApN. Convingerea a fost întărită și de fenomenul spargerii unui geam de la Centrul de calcul ca rezultat al unei rafale de armă automată provenită dinspre drum, adică dinspre direcția unde se afla și autoturismul în litigiu, angajat în străbaterea aceluși segment de stradă din fața MApN.

Cercetările întreprinse au stabilit că, într-adevăr, s-a deschis focul exact în împrejurările apariției autoturismului, dar de peste drum și nu din interiorul acesteia.

Înțelegerea dinamicii acestui eveniment presupune efectuarea unor conexiuni inerente cu alte lucrări, adică dosarele privind uciderea militarilor în termen T.S și U.S., precum și dosarul privind uciderea civililor O.E. și L.I.

Toate aceste împrejurări, soldate în final cu uciderea sau rănirea persoanelor mai sus menționate sunt legate printr-o unitate de timp și de loc.

Evenimentul, sau mai precis evenimentele, au avut loc la aceeași oră, reconstituită, și anume 23:30 în noaptea de 22/23 decembrie 1989. Locul este unul și același, porțiunea de drum de pe Drumul Taberei, din fața MApN.

Pe fondul stării de spirit create prin vehicularea unor zvonuri pe toate canalele mass-media, s-a creat o anumită stare de spirit, ce anticipa iminența unor atacuri ostile cauzei Revoluției. Se poate conchide că atunci când o

persoană sau un dispozitiv militar sunt la modul intim și profund convinși în legătură cu iminența unui atac, există tendința prefigurării în plan mintal a unui anumit adversar care, din punct de vedere ideatic este înzestrat necesarmente cu intenții ostile.

În aceste circumstanțe, persoane, subunități sau formațiuni ce acționau practic de aceeași parte a baricadei, au fost considerate, pe fondul haosului, al panicii și al inerentei lipse de cooperare, drept potențial adversari. Exact așa s-au petrecut lucrurile și în cazul de față. Din această înlănțuire nefastă de false raționamente și trăiri subiective a părut posibilă uciderea victimelor.

După cum s-a văzut, în momentul evenimentului, victimelor se aflau în interiorul autoturismului Opel, ale cărui caracteristici la momentul respectiv, ținând seama de starea de spirit, erau suspecte prin ele însele (autoturism de fabricație străină).

Asupra autoturismului s-a deschis foc din rândul militarilor aflați în dispozitivul de apărare al MApN. Printre aceștia se au în vedere inclusiv militarii aflați în interiorul și exteriorul clădirii Centrului de calcul.

O completă înțelegere a dinamicii evenimentului trebuie să aibă în vedere că mai multe subunități militare au acționat în mod paralel, iar activitățile lor la orele 23:30 s-au întrepătruns, conducând în mod ineluctabil, printr-o înlănțuire nefastă, la declanșarea focului soldat cu mai multe victime. (...) O subunitate a Regimentului de Gardă București, din care făceau parte militarii în termen T.S. și U.S., ajunsă în zona MApN în jurul orelor 23:30, după ce s-a deplasat printre blocuri, s-a oprit în zona Agenției Loto-Pronosport. De aici, militarii acestei subunități au încercat să intre în contact cu forțele aflate în dispozitivul de peste drum (MApN).

Siluețele acestor militari au fost percepute de către cei aflați în dispozitivul de pază al ministerului. La rândul lor, militarii de la Centrul de calcul nu au

înțeles nici apartenența siluetelor de peste drum, dar nici motivul prezenței lor acolo (...)

Exact în aceeași împrejurare s-au angajat în traversarea Drumului Taberei, prin fața MApN, două autovehicule: autoturismul Opel și un autocamion DAC în care se aflau viitoarele victime O.E., L.I., I.C. și C.M.

Este cert că dinspre Centrul de calcul s-a deschis foc cu armament automat pe direcția Agenției Loto-Pronosport, respectiv către zona unde se întrezăreau siluetele militarilor din Regimentul de Gardă, care tocmai primiseră ordin să se integreze în dispozitivul de apărare al ministerului. Drept consecință, ca o reacție la această atitudine evident ostilă, militarii aflați peste drum au deschis la rândul lor foc spre Centrul de calcul. Geamurile de la această clădire s-au spart în urma rafalelor, punându-i pe cei aflați aici să considere că sunt atacați. Aceeași falsă reprezentare au avut-o și militarii de peste drum, astfel că și unii și ceilalți au considerat că se confruntă cu un inamic real. Exact în aceste împrejurări s-a angajat în traversarea respectivei porțiuni de carosabil autoturismul Opel. Momentul coincide și cu apariția camionului DAC despre care s-a făcut referire.

Constatarea apariției acestor autovehicule, unită cu fenomenul spargerii geamurilor ca o consecință a rafalelor de armament automat, au creat convingerea falsă în rândul apărătorilor MApN că se trage asupra lor din interiorul celor două autovehicule.

Urmarea firească a constat în faptul că s-a deschis foc asupra autovehiculelor, persistându-se în executarea unor trageri până când au fost immobilizate, iar cei din interior au fost neutralizați.

În aceste circumstanțe au fost uciși ocupanții civili din autoturismul Opel. Tot atunci au fost uciși militarii în termen T.S. și U.S., aflați peste drum, precum și civilii O.E. și L.I. din autocamionul DAC. Au mai fost răniți civilii I.C. și C.M.

Nu s-au putut identifica trăgătorii care au ucis aceste persoane și le-au rănit pe celelalte. Este cert, însă că făceau parte din dispozitivul de apărare de la MApN.

Militarii care au acționat și au deschis focul s-au aflat sub imperiul erorii de fapt, ei considerând în acele momente că se confruntă cu un inamic real.”

În completarea tuturor celor mai sus expuse sunt inclusiv următoarele declarații:

Martorul **Hândăric Vasile**, sediul SPM, 09.02.2017 (vol.I – Declarații, f.61-72) a arătat că „*În decembrie 1989 îndeplineam funcția de șef al Biroului Operații și Pregătire de Luptă al Diviziei 57 Tancuri – UM 01035 București (...) Pe data de 23.12.1989, aflându-mă în biroul comandantului, prin telefon, comandantul Armatei I gl. Voinea Gheorghe mi-a ordonat să iau două tancuri și să mă deplasez pe strada C. Popescu unde se afla o cazarmă și să execut foc cu lovituri de tun explozive, întrucât a fost informat că în acele clădiri se află teroriști. Am raportat comandantului diviziei, care mi-a precizat să analizez bine situația înainte de a executa foc, să mă conving dacă sunt teroriști sau nu. M-am deplasat cu cele două tancuri până în fața cazărmi. Aici se găseau cetățeni care se manifestau zgomotos și ne cereau să tragem în acele clădiri, întrucât în interiorul lor se află teroriști. (...) Sesizând prezența tancurilor la porțile unității, la poartă s-a prezentat un ofițer superior de securitate, care mi-a precizat că în clădire nu sunt teroriști ci doar militarii aparținând unității respective de securitate. În aceste condiții i-am rugat pe cetățenii din fața porții să desemneze niște reprezentanți, pentru a mă urma în unitate și a verifica împreună cele spuse de ofițerul de securitate (...) Am pătruns în interior și am fost introduși în remizele din partea stângă. Aici am descoperit 4-6 mașini de tip ABI, în stare de semiconservare, fără a avea armamentul în stare de funcționare sau chiar fără armament. Despre acestea, ne-am convins atât eu cât și reprezentanții mulțimii, că nu au fost și nu puteau fi folosite. Apoi, comandantul unității respective ne-a*

introdus în comandament și ne-a prezentat, într-o sală de ședință, cadrele militare care nu aveau armament asupra lor. A precizat că armamentul este depus în rastelurile de armament, acestea erau sigilate, constatând că nici măcar ofițerul de serviciu nu era înarmat.”

Martorul **Corcoțoi Neculai**, sediul SPM, 17.10.2018, (vol.IV – Declarații, f.140-148) a spus că *„În decembrie 1989 am îndeplinit funcția de comandant al Batalionului 20 Vânători de munte – Ghimbav, având gradul de căpitan (...) Din câte cunosc, în Brașov începând cu data de 22.12.1989 a început să se tragă. Eu eram în cazarmă, dar știam din rapoartele pe care le primeam de la subordonați că se trăgeau focuri izolate asupra oamenilor, asupra obiectivelor, iar militarii aflați în pază ripostau. Am fost personal să mă conving de aceste focuri izolate fără a avea vreun ordin în acest sens, în Brașov, atât ziua cât și noaptea în două misiuni, cu mașina de luptă și am observat că de pe anumite clădiri sau de la anumite etaje se trăgeau câteva focuri apoi apăreau alte focuri de armă în alte zone (...) Multe persoane, așa cum a declarat și gl. Florea, au murit din eroare, din greșală, s-au împușcat unii pe alții, coroborat cu faptul că toate persoanele aveau armament luat inclusiv pe cartela de pâine. La inventarul de la sfârșitul anului 1989 nu am avut armament lipsă, însă muniție consumată am avut. Militarii aflați în paza obiectivelor strategice, rafinărie, tipografie, au tras în presupuși teroriști.”*

Martorul **Palloska Sandor**, sediul SPM, 02.02.2018 (vol.III – Declarații, f.200-207)- a relatat că *„Având în vedere un conflict personal pe care l-am avut cu ministrul secretar de stat Hegheduș Ladislau de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste din vremea regimului comunist, actualul Minister al Culturii, în urma unei anchete penale comandate de acesta, am fost reținut și încarcerat în cursul lunii septembrie 1989 în cadrul Arestului Inspectoratului Județean de Miliție Brașov (...)Am fost cercetat în stare de reținere până la*

apariția decretului de grațiere de la începutul lunii ianuarie 10 sau 11 (...)Nu mai rețin când au început să se audă focurile de armă, dar pe data de 23.12.1989 au fost aduse în camera în care mă aflam, pe rând, la interval de aproximativ o oră, două persoane despre care am aflat ulterior că sunt ofițeri de securitate. Pentru aducerea acestora camera a fost pregătită în sensul că au fost scoase două persoane pentru a li se face loc, persoane care au fost mutate în alte camere. Fac precizarea că în camera în care stăteam toate persoanele aveam un statut mai special în sensul că printre noi nu erau persoane condamnate pentru violență (...) Primul ofițer adus ne-a relatat că se numește Piroiu Sandu, căpitan la Brașov și care ne-a relatat că s-a predat singur noilor autorități întrucât era în pericol să fie linșat de către vecini, având în vedere faptul că la televizor Iliescu afirmase că securiștii sunt teroriști care trag din toate pozițiile. Din discuțiile cu acesta mi-am dat seama că o cunoșteam pe soția respectivului, întrucât lucra în cadrul Administrației Teatrelor din Brașov”.

Martorul **Balaban Constantin – Gheorghe**, sediul SPM, 04.04.2017 (volumul I – *Declarații*, f.266-278), a declarat că „În luna decembrie 1989 eram conferențiar la Academia Militară – Catedra de artilerie și rachete terestre. (...) În pavilionul C al academiei existau urme de gloanțe și, din discuțiile purtate cu cei de acolo, am realizat că exista o lipsă de organizare și conducere, în sensul că s-a tras de-a lungul culoarului, personalul de la fiecare nivel neavând cunoștință de ceea ce se petrece în clădire sau în exteriorul acesteia, personalul era timorat din cauza lipsei de informație. Am aflat că două cadre didactice au fost grav rănite, una dintre ele decedând.”

Martorul **Cucu Ion**, sediul SPM, 28.02.2018 (vol.V – *Declarații*, f.1-13) - „În anul 1989 eram corespondent local la Reșița, jud. Caraș-Severin, al Ziarului Național „Scînteia”, eu fiind absolvent al Facultății de Ziaristică (...) Cel mai înverșunat dușman al presupușilor teroriști a devenit col. Stepan Teodor care

propunea mereu măsuri extreme în vederea anihilării acestora. Pentru protecția noastră s-a solicitat sprijin de la unitățile militare din Caransebeș și chiar am primit acest sprijin. Au venit niște militari și două TAB-uri care s-au poziționat în zona fostului comitet județean. Cunosc că cel care i-a întâmpinat a fost col. Stepan, care a folosit ABI-ul în acest scop, iar la întoarcere ne-a relatat la toți că în timp ce se deplasa prin fața liceului s-a tras asupra coloanei din curtea acestei instituții. Spunea că a ripostat cu mitraliera de pe ABI astfel încât, redau textual: „Am creat mormane de teroriști morți”. Mi-am exprimat neîncrederea și am vrut să am o dovadă materială a prezenței acestora, însă col. Stepan sugera faptul că dispar pur și simplu sau sunt preluați de alții prin canale și nu mai pot fi găsiți. Îi suspecta pe lucrătorii de securitate de comiterea acestor fapte întrucât sediul Securității se afla peste stradă, în fața liceului. Eu nu-l cunoșteam prea bine pe col. Stepan, însă acesta se lăuda că a fost ofițer al Direcției de Informații a Armatei și chiar atașat militar. Nu cunosc alte amănunte. În zilele următoare, în această zonă a fost focarul unor numeroase trageri, fără a cunoaște cu exactitate combatanții. Tot aici s-au înregistrat și victime, însă nu pot preciza cine sunt autorii. Eu am numit zona principală a focului ca fiind „triunghiul morții” deoarece unghiurile erau compuse din fostul sediu al Securității, Comisariatul militar și Unitatea de rachete antiaeriane. Deși s-a tras intens și au rezultat victime, cercetările ulterioare au arătat că intensitatea focului era diferită, iar cea mai intensă a fost din direcția CMJ-ului. Bănuiesc, că prezența col. Stepan la comandă a fost și cauza acestor trageri înverșunate. Tragerile începeau cu predilecție după ora 18.00 și coincideau cu plecarea de la sediul CFSN-ului, unde ne aflam noi și col. Stepan și sosirea lui la CMJ. Către dimineață focul înceta, iar ziua focul era sporadic. Eu nu cunosc cine au fost teroriștii, nici cei care au creat diversiunea, dar cred că toate acestea au fost coordonate de o structură a armatei necunoscută mie. Nu am probe sau dovezi ci mă bazez doar pe inițiativele

destul de bizare ale col. Stepan și pe modul său de comportare pe toată perioada până la încetarea focului. Acesta solicita mereu forțe noi din afara municipiului deși era evident că nu ne erau necesare. Se afirma că unitatea de rachete este atacată de teroriști dintr-o pădure apropiată și a fost necesară chiar intervenția unei aeronave militare de tip MIG care a lansat rachete asupra unor zone din pădure fără vreun efect pe care noi să-l constatăm ulterior în lupta cu presupușii teroriști. L-am întrebat pe Stepan despre împrejurările decesului lt. Smaranda care a fost victima unui glonț pătruns sub bărbie cu ieșire prin calota craniană. Colonelul a relatat o poveste total de necrezut, în sensul că după ce a aruncat o grenadă ofițerul respectiv a privit să vadă efectele, iar un terorist l-a împușcat de aproape.”

Martorul **Lupu Ion**, sediul SPM, 11.07.2018 (vol.IV – *Declarații*, f.1-12) - „În decembrie 1989 ocupam funcția de comandant al Unității Speciale 0391 Brașov aparținând Comandamentului Trupelor de Securitate (...) Am fost sunat de maiorul R., comandantul unității de căi ferate, care m-a informat că maiorul L. a luat măsuri de instalare a unui tun antitanc pe strada de acces către unitatea noastră, tunul era orientat cu țeava către poarta unității noastre. Mi-a spus că militarii cară muniție la tun și că au încărcat tunul cu proiectile de război. I-am mulțumit maiorului R., i-am ordonat să nu mai discute cu altcineva, apoi am ordonat unui grup de ofițeri de Stat Major sub comanda maiorului C.T. care împreună cu plutonul antiterorist s-au deplasat prin spatele unității CFR și au ieșit prin spatele tunului instalat și prin surprindere au capturat tunul și echipajul, au ridicat lăzile cu muniție. Echipajul era format din 4 militari. Am ținut echipajul militar sub paza. M-am urcat în mașină și am mers să protestez împotriva acestor acțiuni de diversiune. Ajuns în biroul fostului prim secretar am constatat că acolo se aflau gl. Florea și un nucleu de vreo 12 revoluționari, toți vorbeau. Am raportat gl. Florea că protestez împotriva acțiunilor de diversiunea

care s-au petrecut împotriva unității mele și atunci a intervenit un inginer pe nume S.V. care mi-a spus că sabotez Revoluția, respectiv că am refuzat să le distribui armament și muniție revoluționarilor care luptau împotriva teroriștilor. L-am întrebat dacă știe cum se distribuie armament și muniție civililor și mi-a spus că nu are timp de discutat teorie. Eu i-am spus acestuia că trebuie îndeplinite 5 condiții pe care le știam din pregătirea mea de luptă și din experiența funcțiilor îndeplinite, respectiv că armamentul se predă pe bază de act de predare-primire delegatului competent, se dotează subunități constituite, aceste subunități trebuie conduse de cadre competente cu pregătire specifică și că aceste subunități dotate cu armament și muniție trebuie coordonate într-o concepție unitară pentru prevenirea evenimentelor în localități. Nici una dintre cele 5 condiții nu a fost îndeplinită și de aceea am refuzat să distribui armament și muniție. Fac precizarea că în drum spre fostul C.J. de Partid am văzut pe străzi militari izolați, mai mulți civili cu arme în mână, unii în stare de ebrietate, care trăgeau oriunde vedeau lumină, considerând că sunt teroriști. În această împrejurare m-am adresat gl. Florea și i-am spus că el va răspunde de morții și răniții care vor rezulta din înarmarea civililor.”

Martorul Nițu Eugen, sediul SPM, 16.01.2019 (vol.IV – Declarații, f.187-191) – „În decembrie 1989 eram comandantul Batalionului 30 Vânători de Munte – UM 01044 Câmpulung.(...) La 22.12.1989 am primit ordin de la eșalonul superior să ne organizăm și să ne deplasăm în garnizoana Târgoviște (...) Pe perioada cât am stat în Târgoviște, în principal am primit misiuni de asigurare a ordinii în municipiu. În dimineața de 23.12.1989, era încă întuneric, tunurile antiaeriene de la regiment au început să execute foc, moment în care au început să tragă și militarii cu pistoalele mitralieră. Am ordonat încetarea focului și, întrebându-i în ce trag, militarii mi-au spus că trag în elicoptere care zboară fără lumini și fără zgomot, lucru aberant din punctul meu de vedere.”

Martorul **Roșu Laurențiu**, sediul SPM, 15.01.2019 (vol.IV – *Declarații*, f.192-196) – „În decembrie 1989 eram maior în cadrul Diviziei 1 Mecanizate București – Biroul pregătire de luptă. (...) În zona Ghencea, unde erau concentrate mai multe unități importante, după fuga soților Ceaușescu, s-a executat foc de armă în mod haotic, militarii trăgând fără să vizualizeze ținte reale, mai mult de frică. Astfel, în foarte multe cazuri, militarii au rămas fără muniție, aceasta fiind completată în ziua următoare. La examinările efectuate am constatat că foarte multe autovehicule din parcul de mașini al unității fuseseră efectiv ciuruite (...) Un episod pe care de asemenea îl consider semnificativ în raport de psihoza acelor zile s-a petrecut într-o seară, când militarii care asigurau garda unității au surprins un individ care sărise gardul în incinta unității. Imediat s-a acreditat ideea că acesta este un terorist, însă ulterior s-a constatat că persoana în cauză era un bărbat de 25-30 de ani care locuia de fapt într-un bloc din proximitate și sărise gardul fiindu-i frică tocmai să nu fie împușcat”.

Prin declarația făcută în fața Comisiei Senatoriale pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989, dosar nr. 274/J.I.4 (Stenograma nr. 146 din 02.09.1994) procurorul militar **Popov Mihai** a avut o abordare interesantă și totodată profesionistă cu privire la psihoza terorismului și efectele acesteia. A arătat că „Am analizat și psihoza terorismului, pentru că în acele împrejurări s-a creat și o adevărată psihoză a terorismului. Pe fondul acestei psihoze au existat persoane care au făcut ceea ce se cheamă reacție psihică de stres, cazul tipic al colonelului V. de la televiziune care a încercat să-l înjunghie pe generalul Tudor. Colonelul V. fusese trimis din partea MStM să vadă în ce măsură dispozitivul de apărare de la televiziune este sau nu corespunzător. (...) A ajuns la televiziune și acolo i l-au dat pe un așa zis terorist – sergentul D, de la trupele de securitate, care executase o rafală de pistol mitralieră împotriva unui tanc – să-l ducă la MAPN, să-l predea ca terorist. Iar col. V, care dăduse semne de acum că nu e în

regulă, i-a spus mecanicului conductor: „Tu știi cine-i ăsta? ăsta e un criminal mă! A vrut să mă taie pe mine cu cuțitul!” A supra lui D. s-a găsit într-adevăr o baionetă, dar în dimineața acelei zile, nu se pune problema să-l fi atacat pe col. V cu cuțitul. În schimb, a încercat col. V. să-l taie cu cuțitul pe generalul Tudor mai târziu, la câteva ore după incidentul acesta. (...) Aceste reacții sunt caracteristice unor situații deosebite, adică bombardamente, cutremure, primele zile de front în linia I-a, revoluții ș.a.m.d. Sunt persoane cu anumite structuri neuropsihice mai labile, care nu compensează în suficientă măsură acest bombardament emoțional. Se rupe echilibrul dintre inhibiție și excitație și se intră într-o stare crepusculară pe fondul căreia oamenii sunt capabili de gesturi paradoxale, au episoade de amnezie, lacunare, consecutive, adică nu știu ce s-a întâmplat cu ei în clipele acelea. (...) La fel s-a întâmplat și cu un căpitan de la Iași, G.G., care a omorât un reprezentant al FSN-ului în timp ce mergeau pe stradă cu un ARO, pentru că la un moment dat i s-a părut, când acesta i-a pus mâna pe umăr, că vrea să-l strângă de gât, astfel încât s-a întors și a descărcat pistolul mitralieră în el.(...) De fapt, toți aceștia au acționat în virtutea nebuniei care i-a cuprins pentru moment. Așa cum este și cazul milițianului de la Radiodifuziune care a împușcat vreo 5 suspecți de terorism, capturați. I-a împușcat! El a fost la rândul lui considerat terorist, dar el îi împușcase, la mintea lui întunecată, gândind că aceia erau teroriști.”

Prin raportare la întregul conținut al prezentului subcapitol se poate concluziona că pe întregul teritoriu al României, începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989, s-a manifestat în mod tragic o adevărată *psihoză a terorismului*. Populația țării (civili și militari) a fost convinsă că în marile orașe se desfășoară un adevărat război între cele două tabere percepute în mod fals ca fiind inamice. Psihoza a fost posibilă ca urmare a exercitării unei operațiuni profesionale de inducere în eroare (diversiuni și dezinformări). La aceasta au contribuit în mod

direct, prin aparițiile publice și comunicatele de presă, factorii de decizie politico-militară ai CFSN.

Marele pericol a constat în aceea că, prin manifestările concrete, psihoza terorismului a atentat în mod direct asupra vieții, integrității fizice și psihice a întregii populații civile din România. Populația civilă a fost expusă unui pericol deosebit de grav, consecințele fiind, așa cum s-a arătat, survenirea de numeroase decese și răniri din rândurile civililor.

4. Inducerea în eroare coordonată și exercitată de vârful de comandă militară ale MApN. Acceptarea din partea factorilor politici de decizie ai CFSN.

Probele administrate sunt apte a demonstra că inducerea în eroare a fost în mare parte exercitată și coordonată de la sediul MApN, de către unii dintre componenții **Consiliului Militar Superior**, organism militar aflat în subordinea CFSN și a conducerii acestuia.

Pentru început, vor fi prezentate mai multe declarații edificatoare pentru a argumenta această concluzie. Astfel,

1. Comisia Senatorială, dosar nr. 181/J.I.4 – Stenograma nr. 98 din 30.05.1994 – Voiculescu Voican Gelu – Fiind întrebat de senatorul Valentin Gabrielescu asupra autorilor diversiunii, acesta a răspuns „**V-am spus, a făcut-o armata, fie cu scopul ca să elimine echipa nedorită care s-a substituit celei care trebuia să fie cu adevărat, fie ca să șteargă și să poată pune condiții după aceea, pentru că lui Iliescu i s-au pus condiții, să șteargă cu buretele ce a fost la Timișoara și ce a fost în 21 și 22 decembrie, că armata a fost, a făcut și a dres**”.

2. Roman Petre – declarație de martor – sediul SPM, 01.03.2017 (vol.I – *Declarații*, f.148-165) – „**Consider că fenomenul terorist este o creație internă în care protagoniștii au fost din interiorul țării. Nu cred în intervenția străină. Nu**

știi cine au fost cei care au creat diversiunea, dar ca o părere personală pot concluziona că generalii care au avut intervenții directe în represiunea ordonată de Nicolae Ceaușescu la Timișoara, București și alte zone, au avut un interes major să facă uitate aceste lucruri și să iasă din vizorul public”.

❖ Prin prisma pozițiilor avute în timpul Revoluției, fiind protagoniști ai evenimentelor, dar mai ales prin funcțiile deținute ulterior (premier, respectiv vice-premier), **Roman Petre și Voiculescu Voican Gelu** sunt persoane foarte bine informate cu privire la motivațiile și conduitele militarilor și civililor implicați direct în coordonarea și exercitarea inducerii în eroare din decembrie 1989. În cele ce urmează se va argumenta că într-adevăr, pentru a evita răspunderea penală ca urmare a coordonării represiunii existente până la 22 decembrie 1989, orele 12:06, vârfurile de decizie ale MApN au declanșat o amplă operațiune de inducere în eroare. Totodată, se va argumenta existența unei acceptări cu privire la această operațiune, din partea factorului politic ce a beneficiat în mod direct și discreționar de protecția și forța Armatei pentru a prelua și păstra puterea de stat. **Pactul** despre care amintește Voiculescu Voican Gelu a fost benefic ambelor părți. Pentru factorii de decizie ai MApN a însemnat **impunitatea dorită**, iar pentru „**grupul Iliescu**” a însemnat garantarea preluării puterii politice, menținerea la puterea, dar și legitimarea în fața poporului român.

3. Olteanu Constantin, fost ministru al apărării, declarație de martor, sediul SPM, 13.02.2018 (vol.III– Declarații, f.233-240) – „*Am fost atenționat de generalul de securitate Nicolae Pleșiță cu privire la faptul că exista bănuiala asupra generalului Militaru privind colaborarea lui cu GRU (...) Urmare unor verificări, generalul Militaru s-a autodenunțat și a relatat, în scris, legătura lui reală cu GRU. Această declarație s-a aflat asupra generalului Ion Coman, ministru al apărării la acea dată, iar în 1980 mi-a predat-o, odată cu preluarea de către mine a funcției (...) Opinez faptul că diversiunea existentă în decembrie*

1989 a folosit noii puteri instalată în România. Prin intermediul diversiunii, a fost creat un inamic al revoluției și revoluționarilor. Doar așa s-a justificat ideea de revoluție. Trebuia să existe un dușman împotriva căruia să lupți și în acest fel se legitimau. Având în vedere experiența militară și funcțiile deținute în cadrul armatei, afirm cu certitudine că ordinele militare importante, indiferent de natura lor, date în decembrie 1989, puteau fi date exclusiv de la sediul Marelui Stat Major al Armatei. Doar ofițerii cu grad superior ce și-au desfășurat activitatea în acest sediu puteau coordona acțiunile militare importante, la nivel național. Doar aici se aflau codurile importante, parolele necesare, instrucțiunile care reglementau activitatea întregii forțe militare a României”. Acest martor a decedat pe parcursul efectuării urmăririi penale.

4. **Chelaru Mircea** – UM 01315 București, șef al Compartimentului cercetare din Divizia nr. 57 Tancuri București, după revoluție a îndeplinit funcția de șef al MStM al Armatei Române (general de corp de armată), declarație de martor, sediul SPM, 02.08.2018 (vol. IV – Declarații, f.56-64) – „*Pentru exercitarea diversiunii au conlucrat două categorii. O primă categorie a fost reprezentată de o rețea a generalilor din armată, orientați cu toții spre Moscova, în sensul că cel puțin aveau studiile militare făcute în URSS. Acești generali erau în legătură cu două structuri din fosta URSS. Este vorba de GRU (Serviciul de informații al armatei sovietice) și KGB. O a doua categorie a fost formată din civili controlați la rândul lor de serviciile sovietice. Mă refer la persoane precum Teodor Brateș, Silviu Brucan, Alexandru Bârlădeanu și alții (...) Rețeaua generalilor despre care vorbeam mai sus era formată în ordinea importanței de către gl. Militaru, gl. Kostyal Ștefan, gl. Pletos, gl. Ciubăncan, gl. Pancea, gl. Vasile Ionel, gl. Stănculescu. Despre gl. Nicolae Eftimescu nu am cunoștințe, însă știu că gl. Militaru Nicolae avea un ascendent asupra lui, având în vedere că gl. Eftimescu îi datora gl. Militaru ascensiunea sa profesională. Gl. Eftimescu a săvârșit o serie*

de greșeli mari în timpul acelei zile. A dat în mod concomitent ordine unor unități de tancuri de la Târgoviște și unui regiment de elicoptere de la Alexeni să se deplaseze spre capitală cu scopul de a ajuta trupele deja aflate în dispozitiv în București. Acest ordin s-a dat fără a fi stabilite metode eficiente de comunicare. Gl. Eftimescu și echipa sa au dat numeroase ordine total contradictorii. De exemplu, s-a emis un ordin de interzicere totală a zborului, iar după aceea, fără a fi anulat acest ordin s-a permis efectuarea unor zboruri militare (...) Acest gen de comportament a produs în mod constant grave disfuncționalități care au dus în mod inevitabil la existența focului fratricid cu consecințe deosebit de grave. Explicațiile pot fi doar două: grava lipsă de profesionalism sau reaua-credință. Îl cunoșteam foarte bine pe generalul Eftimescu și pot afirma despre el că a avut o inteligență sclipitoare, fiind un foarte bun profesionist. Este important de menționat că, gl. Eftimescu era reprezentantul României la Comandamentul Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia (CFAU) (...) Despre gl. Logofătu știu că timp de 15 ani a fost omul de legătură al armatei române cu comandamentele țărilor membre al Tratatului de la Varșovia. Acesta era un sovietofil”.

5. Jilavu Gheorghe – ofițer al Direcției Informații din MStM – al M.Ap.N.- declarație de martor, sediul SPM, 06.03.2018 (vol.V – Declarații, f.30-42) – „În MAPN a pătruns un grup de civili, printre care Ion Iliescu (...) Într-o primă fază, generalul Stănculescu, singur, i-a primit pe acești civili, după care, în biroul ministrului apărării au pătruns generalul Eftimescu și alții. (...) Deși în București și România nu se trăgea, apăruseră zvonuri că forțe fidele lui Nicolae Ceaușescu vor trece la acțiuni ostile (...) În biroul generalului Eftimescu se afla cel mai complex sistem de telefonie, cu toate unitățile militare din România și cu Tratatul de la Varșovia (...) În seara zilei de 22 decembrie 1989, în zona ministerului, a început o adevărată canonadă, de la Direcția Operații fiind anunțați că ministerul

este atacat de forțe ostile (...) Nu am participat în mod direct la apărarea ministerului (...) auzeam, însă cum militarii aflați în dispozitivul de apărare deschideau un foc intens împotriva presupușilor atacatori (...) M-a frapat faptul că, inspectând personal perimetrul exterior al ministerului am constatat existența unei zone ce nu a fost deloc afectată de tragerile aceluia inamic. Această zonă includea biroul ministrului apărării, biroul șefului Marelui Stat Major și biroul șefului Operații Militare (...) Îmi amintesc un fapt care mi-a atras atenția și anume că l-am văzut personal pe generalul Militaru stând liniștit în fața ferestrelor de la biroul ministrului, chiar în momentele în care afară se trăgea violent. M-a frapat această atitudine a generalului, având în vedere că acesta ignora cu bună știință focul violent în timp ce noi, ceilalți, ne-am refugiat pe holurile ministerului în poziția culcat. La vremea respectivă am apreciat că generalul Militaru este curajos, chiar nebun, însă ulterior am ajuns la concluzia că acesta era conștient despre faptul că în realitate viața lui nu se află în pericol (...) În seara zilei de 22 decembrie 1989, de la Direcția Operații s-a ordonat ca în sprijinul efectivelor MApN să vină o companie de intervenție de la Regimentul 30 Gardă. Această companie a ajuns în fața ministerului după lăsarea întunericului, momente în care apreciez că cei aflați în dispozitivul de pază al ministerului au deschis focul asupra celor veniți în ajutor. Acest eveniment a avut loc ca urmare a unei lipse totale de cooperare între cele două forțe aliate. Au fost cinci minute de adevărată nebunie, iar militarii de la Regimentul de Gardă, disperați fiind, au pătruns în curtea ministerului escaladând gardul împrejmuitoare, aspect care în opinia mea, a amplificat confuzia. În urma acestui incident au murit mai mulți militari (...) După 23 decembrie 1989, grupul de civili condus de Ion Iliescu s-a aflat în mai multe rânduri în sediul ministerului. (...) Fără excepție, Ion Iliescu și ceilalți civili, intrau exclusiv în biroul ministrului apărării (...) În noaptea de 23/24 decembrie 1989, din biroul ministrului apărării

naționale s-a transmis informația conform căreia dinspre Chitila vin spre capitală 40 de elicoptere cu misiunea de a ataca inclusiv Ministerul Apărării. Acest zvon a fost răspândit rapid prin minister. Veridicitatea informației nu părea de contestat deoarece era emisă chiar de la biroul ministrului apărării și astfel nu am pus la îndoială conținutul informației. Zvonul s-a dovedit a fi total fals, nici un elicopter nu ne-a atacat. De altfel, o gândire lucidă ar fi evidențiat că nici nu era posibil să se transmită în timp util o astfel de informație având în vedere că distanța aeriană între Chitila și Ministerul Apărării este de aproximativ 10 km., astfel încât dacă ar fi decolat acele elicoptere ar fi ajuns în foarte scurt timp deasupra noastră și nu mai era posibilă avertizarea. Presupun că în biroul ministrului se afla generalul Militaru. În aceeași noapte, cred că de la Direcția Operații s-a anunțat că forțe teroriste vor ataca ministerul din Cimitirul Ghencea. Drept urmare, s-a dat ordin ca un tanc din dispozitivul de apărare să tragă cu tunul de calibru 100 mm. în osuarul cimitirului. Apreciez că o parte a zvonurilor cu caracter diversionist, deci o parte a diversiunii, a fost exercitată de cadre ale Direcției de Informații din cadrul MApN (...) Cred că din dispoziția Direcției Operații au fost chemate unități eterogene în scopul apărării ministerului apărării și nu au avut o comandă unică, de aceea s-au înregistrat numeroase victime (...) În general, chemarea acestor unități se făcea pe timp de noapte sau sosirea lor era preconizată a fi pe timp de noapte, momente care au creat numeroase stări de confuzie, foc fratricid și victime (...) Arăt că, multe astfel de zvonuri cu caracter diversionist nu puteau proveni decât de la o structură specializată și m-am gândit că ar fi fost generate de către DIA”.

6. Rațiu Gheorghe – șef al Direcției I din cadrul DSS, declarație de martor, sediul SPM, 09.11.2017 (vol.III– Declarații, f.14-27) –, „Cunoșteam că Ion Iliescu se afla în atenția Serviciului de contraspionaj sovietic (UM 0110) făcând obiectul unui dosar de urmărire informativă ca urmare a unor legături cu generalul

Militaru, profesorul Măgureanu și alții (...) Consider că a fost o mișcare revoluționară evidentă, căreia i s-a suprapus puciul militar, lovitura de stat militară coordonată de agenții KGB, pe baza indicațiilor date de la Moscova (...) Când mă refer la puciul militar, numesc aici pe ofițerii de rang superior și anume Stănculescu, Logofătu, Eftimescu, Militaru, ca fiind cunoscuți în slujba serviciilor de informații sovietice. Consider că în armata română a existat un segment de patrioți, dar și un segment important de ofițeri care au efectuat studiile URSS și se aflau sub influența serviciilor acestei țări (...) Ce a urmat încă din seara de 22 decembrie 1989, a însemnat de fapt punerea în practică a unor momente operative diversioniste, create de MApN. Grupa operativă era formată din generali și ofițeri MApN de la Direcția de organizare-mobilizare, care în mod curent se ocupau de aplicații. Motivația acestor acțiuni a reprezentat-o ideea că în România au fost infiltrați teroriști străini care otrăvesc apa, minează obiectivele, atacă populația. S-a insinuat faptul că și securitatea este implicată în asemenea acțiuni. Se dorea impresionarea populației pentru a o determina să facă un pas înapoi și să sprijine noua conducere (...) Trebuie menționat faptul că Ion Iliescu era în permanență sub influența lui Silviu Brucan, care venise în țară bine instruit de sovietici și americani în legătură cu evenimentele ce aveau să se desfășoare în România (...) Afirm cu certitudine că Ion Iliescu și Silviu Brucan au fost nedespărțiți în toată perioada respectivă”.

7. Pricină Valeriu – mr. MApN, redactor principal la emisiunile militare Radio-TV, declarație de martor, sediul SPM, 23.07.2018 (vol.IV – Declarații, f.27-37) – „Consider că, după 22 decembrie 1989, a fost o continuare a diversiunii la o altă scară, națională, promovată de cei aflați în noua conducere, respectiv CFSN, dar și structura militară de vârf (...) În acest context, s-au înscris și multe ordine date de anumiți comandanți militari pe care le-aș numi cel puțin ciudate, prin care unități militare au fost angrenate în focul fratricid sau puse în situație

de pericol iminent. Au fost ordonate dislocări de forțe militare pe timp de noapte care să afluască spre capitală (...) Personal apreciez că toate deciziile militare luate după data de 22 decembrie 1989, nu puteau fi luate fără implicarea directă a șefilor de direcții militare (...) Despre generalul Nicolae Militaru consider că nu a fost voința Moscovei pentru a-l impune în funcția de ministru al apărării. Numirea în această importantă funcție a fost făcută de fostul președinte Iliescu Ion, care se simțea dator în fața acestui general prin prisma relațiilor personale ilegaliste ce datau de mulți ani. Dovada acestei situații este înlăturarea generalului Militaru, la mijlocul lunii februarie 1990. Dacă Nicolae Militaru ar fi fost impus de Moscova, această înlăturare din funcție nu s-ar fi produs. (...) Apreciez că, introducerea elementului „sânge” începând cu 16 decembrie 1989, până la 31 decembrie 1989, este specifică bolșevismului stalinist. Este bine cunoscut faptul că, istoric privite lucrurile, bolșevism-stalinismul a operat astfel. Complicitatea internă la o astfel de strategie, acceptarea acestei maniere, o consider cu adevărat criminală. Cei care au acceptat elementul „sânge” se fac cu adevărat vinovați pentru ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989 (...) Acceptarea acestei situații criminale a fost făcută de grupul politico-militar ce a preluat puterea în stat, în cursul lunii decembrie 1989. O analiză obiectivă relevă, fără dubii, că toate cadrele militare cu funcții importante și-au păstrat statutul și după 22 decembrie 1989 deși, în multe situații, au participat în mod direct la represiunea existentă până la data de 22 decembrie 1989. Mai mult, se poate observa că acele cadre de nivel mediu, care au participat intens la represiunea existentă până la data de 22 decembrie 1989, au beneficiat ulterior de avansări succesive în grad militar, fiind aduse în poziții nefirești într-un timp foarte scurt (...) Începând cu 01.01.1990 am realizat mai multe documentare ce s-au întemeiat pe discuții cu militari și civili implicați în diverse momente ale Revoluției”.

8. Rogoian Aurel – șef de cabinet al gl. Vlad Iulian, DSS, declarație de martor, sediul SPM, 21.06.2018 (vol.V – Declarații, f.267-280) – *„De la generalul Vlad am aflat că generalul Gușă a fost chemat de mai multe ori să vină la sediul MApN, care reprezenta atunci centrul de putere, evident, întrucât ordinele pe care le dădea MApN-ul în acel moment, prin generalul Eftimescu Nicolae, contraveneau flagrant celor dispuse de generalul Gușă (...) Generalul Eftimescu conducea nemijlocit operațiile militare în desfășurare el fiind de altfel și șeful Direcției Operații. Cunosc că era în relații foarte bune cu generalul Militaru, era favoritul acestuia (...) România a fost intens infiltrată de oameni ai serviciilor de informații sovietice, la toate nivelurile (...) Militari cu studii în URSS au acționat cu bună știință în perioada 1989 (...) În acest context, prezența activă în luarea deciziilor esențiale pe linie de MApN a gl. Nicolae Militaru, gl. Gheorghe Logofătu, gl. Nicolae Eftimescu, reprezintă o activitate coordonată a unor oameni inițiați cu privire la evenimentele aflate în desfășurare (...) Apreciez că Silviu Brucan era omul cu rolul de coordonare întrucât avea multiple conexiuni la Washington, Londra, Moscova, poate și altele”.*

9. Șoldea Ștefan – USLA, declarație de martor, sediul SPM, 31.07.2018 (vol.IV – Declarații, f.38-45)– *„În jurul orelor 21:45 a venit la noi mr. Troșca și ne-a spus că urma să executăm o misiune antiteroristă în zona sediului MApN. L-am auzit pe mr. Troșca afirmând cu referire la această misiune ceva de genul „Ăștia pe mine mă vor”. (...) Am ajuns, am oprit la locul stabilit, situația fiind calmă (...) Mr. Troșca a insistat ca cineva de la MApN să ne preia (...) i s-a spus ca ABI-urile noastre să semnalizeze prin aprinderea și stingerea farurilor. Imediat după semnalele optice, asupra ABI-urilor s-a deschis focul, apreciez că din partea stângă. În acea parte exista un dispozitiv de apărare ce avea în componență foarte mulți militari, echipați cu tehnică diversă, inclusiv cu tancuri și alte blindate. Deschiderea focului nu a fost provocată de noi. Nu am făcut*

niciun fel de mișcare susceptibilă de a fi ostilă. După deschiderea focului l-am auzit prin stație pe mr. Troasca încercând să determine oprirea focului asupra noastră. Acesta striga „Ne omoară, faceți ceva!”. Am fost rănit în zona cervicală cu un glonț. Am fost scos din ABI de către un ofițer de aviație, am fost singurul supraviețuitor din ABI-ul cu numărul 2. (...) În momentul în care am fost scos din ABI, l-am observat în dreptul primului ABI pe mr. Troasca zvârcolindu-se între viață și moarte (...) Imediat după scoaterea din ABI am fost dus în antecamera biroului ministrului apărării (...) aveam statut de terorist. Aici fiind, am purtat o discuție cu colonelul Ardeleanu, șeful USLA, căruia i-am relatat ce s-a întâmplat. În acele clipe, în cabinetul ministrului se aflau generalul Militaru și Iulian Vlad. S-a apropiat de mine generalul Militaru care m-a întrebat direct dacă mr. Troasca mai trăiește. I-am răspuns că mr. Troasca este în viață, că se zbate într-o stare gravă, dar că încă poate fi salvat. După acest scurt dialog cu generalul Militaru, acesta din urmă a avut o discuție cu colonelul Ardeleanu care i-a reproșat „Domnule general mi-ați omorât oamenii!”. Am auzit cum răspunsul generalului a fost „Ce vrei, așa este la război Ardelene!”. (...) Precizez că, după momentul în care asupra ABI-urilor noastre s-a deschis focul, nu a existat nici un fel de ripostă armată din partea noastră. Precizez că Drumul Taberei, în zona fostului MAPN, era foarte bine luminat, iluminatul stradal funcționând la cote normale. Nu am reușit să înțeleg cum de a fost posibil ca fără niciun temei, niște militari ai armatei române să deschidă focul asupra noastră cu consecințele cunoscute atâta timp cât și noi serveam aceeași patrie.”

10. Curticean Silviu – șeful cancelariei lui Ceaușescu Nicolae, declarație de martor, sediul SPM, 10.07.2018 (vol.V – Declarații, f.298-308) – „După data de 22 decembrie 1989 am plecat la domiciliul meu (...) Am luat legătura cu Ion Totu și l-am rugat să îl contacteze pe Victor Atanasie Stănculescu, care părea că este într-o situație bună la conducerea țării, să-mi spună ce am de făcut. Am făcut

acest gest întrucât modul de comportare anterior al lui Stănculescu față de mine părea unul prietenos. Practic el încerca să se apropie de mine. Totu mi-a transmis că a vorbit cu Stănculescu și acesta mi-a indicat să stau acasă. Nu am fost chemat, dar la scurt timp la locuința mea a sosit un vehicul blindat (TAB al armatei) și s-a deschis focul asupra clădirii în care locuiam împreună cu familia. Am reușit să ies în stradă și să port o discuție cu ofițerul care comanda echipajul, acesta recunoscându-mă s-a mirat că locuiesc acolo și a motivat că a primit ordin de la Stănculescu să deschidă focul asupra acestei clădiri, întrucât în interior se află teroriști”.

11. Maliciuc Ioan – Centrul Militar Județean Constanța, declarație de martor, sediul SPM, 14.12.2017 (vol.III – Declarații, f.143-148) – „*La 23 decembrie 1989 am fost ales ca fiind primul președinte al FSN Județean Constanța (...) M-am ocupat cu prioritate de asigurarea unor comunicații eficiente cu restul țării, dar mai ales cu capitala. În biroul meu au fost instalate mai multe telefoane printre care TO (telefon operativ), o legătură cu MI, o alta cu MApN (...) Mai multe zile la rând, începând cu data de 22 decembrie 1989, pe comunicația TO am primit, în repetate rânduri, apeluri prin care au fost lansate diverse dezinformări. S-a spus că dintr-un autoturism Dacia teroriștii deschid focul în localitatea Kogălniceanu, am verificat imediat, demonstrându-se că zvonul a fost total fals. Apoi, pe același telefon, am fost informați că un autobuz plin cu teroriști se îndreaptă spre Constanța, cu scopul de a lichida FSN-ul local. Am verificat în mod operativ și am constatat că și această informație a fost total neadevărată. Au existat și alte situații de acest gen. De fiecare dată, centralista mă anunța că sunt apelat de la biroul ministrului apărării. Mi se spunea ceva de genul „Vă sun din partea Ministrului Apărării Naționale și vă anunț că din informațiile deținute rezultă că ”, urmând dezinformarea cu privire la teroriștii care trag”.*

12. Păstrăvanu Vasile - colonel DIA, declarație de martor, sediul SPM, 22.02.2018 (vol.III – *Declarații*, f.261-268) – *„Având în vedere complexitatea diversiunii existente în timpul lunii decembrie 1989, apreciez că acțiunile de coordonare și exercitare a acestei diversiuni puteau fi făcute doar de la vârful ierarhiei militare”*.

13. Mateciuc Ioan Cristian – UM 01901, Regimentul 61 Elicoptere Boteni, declarație de martor, sediul SPM, 01.02.2018 (vol.III – *Declarații*, f.190-199) - *„În dimineața de 26 decembrie 1989, am fost chemați de la Boteni (...) după lăsarea celor două cadavre ale soților Ceaușescu la IML, am revenit la MApN și cu această ocazie am văzut un spectacol grotesc în fața intrării, unde zăceau spre batjocora publică cadavrele celor două echipaje USL, cu ABI-urile distruse. Generalul Stănculescu a oprit mașina și l-a întrebat pe un ofițer din dispozitivul de pază de ce mai stau acele cadavre întrucât dăduse ordin anterior să fie îndepărtate. Știu că ofițerul i-a răspuns că din ordinul generalului Militaru Nicolae, noul ministru al apărării din acel moment, s-a dispus păstrarea acelor cadavre în același loc în care se aflau. Acest lucru ne-a oripilat pe toți, întrucât populația se manifesta batjocoritor și se producea o profanare cruntă a celor decedați. În acel moment exista teza potrivit căreia teroriștii sunt securiști și cred că acesta este lucrul ce trebuia demonstrat prin ordinul generalului Militaru”.*

14. Măgureanu Virgil – fost director SRI, declarație martor, sediul SPM, 24.05.2017 (vol.II – *Declarații*, f.88-105) - *„Aș dori să redau momente în care generalul Militaru, numit deja ministrul apărării naționale, crea o imagine apocaliptică a ceea ce se întâmpla în exteriorul MApN, unde ne aflam cu toții. Acesta vorbea despre elicoptere și desanturi iminente, despre atacul presupușilor teroriști în grupuri numeroase, pentru a ataca diferite obiective în București și în țară. Am fost martor la aceste expuneri ale generalului Militaru, însă am remarcat și observația generalului Stănculescu care spunea că aproximativ 95%*

din cele auzite nu pot fi adevărate. Cred că episodul Trosca și tragedia aceluia moment sunt urmare acțiunii deliberate a generalului Militaru. Afirm că la armată nu a existat un gol de putere, asta prin faptul că generalul Stănculescu a fost numit la conducerea armatei de către Ceaușescu, s-a comportat în acest fel până la fuga cuplului prezidențial, dar și în perioada care a urmat, până la schimbarea sa din funcție și numirea generalului Militaru ca ministru al apărării din seara de 23 decembrie 1989, de către Ion Iliescu (...) Consider că o parte din efectele insurgenței, morți și răniți, s-a datorat și dezorganizării provenite de la cel mai înalt nivel”.

15. Ghiță Grigorie – comandantul trupelor de securitate din cadrul fostului DSS, declarație de martor, sediul SPM, 18.01.2018 (vol.III – *Declarații*, f.161-170) – „*În noaptea de 22/23 decembrie 1989 am primit un mesaj telefonic de la generalul Eftimescu Nicolae în sensul că unitatea pe care o comandam va fi atacată de desanturi aeriene. Nu a existat vreun desant (...) Impunerea generalului Militaru ca ministru al apărării s-a putut face doar de noua forță politică a României, forță ce avea în subordine Consiliul Militar Superior*”.

Se poate observa că militarii ale căror declarații au fost invocate sunt componenți ai **tuturor structurilor militare**. Printre aceștia se află **doi foști miniștri ai apărării și un șef de stat major al Armatei**. Declarațiile sunt foarte bine armonizate între ele, dar și cu cele prezentate anterior, pe parcursul întregului rechizitoriu.

Probele administrate în cauză au demonstrat că la orele **14:10** ale zilei de **22 decembrie 1989**, de la MApN au fost emise notele telefonice cu numerele **38 și 39**. Notele au fost trimise tuturor unităților militare din România, fiind ordonate de **gl. Eftimescu Nicolae** – prim locțiitor al șefului MStM și șef al Direcției Operații din MStM – ca urmare a *Directivei ministrului apărării naționale* – **gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor**.

Așa cum s-a văzut în capitolul precedent, s-a ordonat ca **unitățile militare să execute doar ordinele militare transmise de la MApN**. Apoi, s-a mai ordonat ca unitățile militare să treacă la paza armată a obiectivelor civile de importanță deosebită și **să tragă în eventualitatea că vor fi atacate de grupuri înarmate cu arme de foc**.

Întrebarea firească, prin raportare la ordinul supus discuției, este de ce a fost necesar un astfel de ordin. Pe întregul teritoriu al României, la acea oră (14:10) era liniște, nu se trăgea, nu mai existau violențe, dimpotrivă, în capitală și în marile orașe se sărbătorea cu entuziasm victoria Revoluției. Totodată, de ce ar fi existat riscul ca „*grupuri înarmate cu arme de foc*” să atace obiectivele civile? Pe cine să atace? S-a explicat anterior că DSS, cu toată conducerea și efectivele, se alăturase mișcării revoluționare, abandonându-l pe fostul președinte. **Conducerea DSS se afla la vedere alături de conducerea MApN**. Cunoșteau cei din comanda MApN că în seara aceleiași zile urma să se tragă? Pe ce se baza o asemenea informație?

Cert este că, în jurul obiectivelor civile și militare de interes major aflate în București și în marile orașe ale țării, au fost cantonate treptat forțe militare **excesiv de numeroase și total eterogene**. Foarte grav este faptul că masarea acestor forțe în perimetre reduse s-a făcut fără asigurarea unei comunicări eficiente între efectivele militare astfel încât, de cele mai multe ori, **acestea nu se cunoșteau între ele și nici măcar nu cunoșteau cu claritate propriile misiuni în care au fost angrenate**.

Nu trebuie omisă realitatea conform căreia, în după amiaza zilei de 22 decembrie 1989, efectivele militare se aflau deja într-o stare avansată de oboseală fizică și mentală, ca urmare a faptului că încă de la data de 17 decembrie 1989 se aflau în alarmă parțială de luptă („*Radu cel Frumos*”), stresul fiind accentuat de declararea de către președintele Ceaușescu Nicolae a *stării de necesitate*, pe întregul teritoriu al României, în dimineața zilei de 22 decembrie 1989.

În același timp, s-a constatat că o mare parte a efectivelor militare ce au afluire spre centrul Bucureștilor și spre centrele marilor aglomerații urbane ale țării, erau formate și din militari în termen neexperimentați, insuficient pregătiți, mulți dintre ei fiind încorporați în toamna anului 1989.

Toate aceste realități erau cunoscute conducerii MApN. Gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor, gl. Eftimescu Nicolae, gl. Logofătu Gheorghe (șeful Academiei Militare), gl. Hortopan Ion (șeful Comandamentului Infanteriei și Tancurilor) și ceilalți ofițeri de la vârful ierarhiei militare știau despre situația „*trupeii*”.

Este important de subliniat că începând cu orele 14:10 ale zilei de 22 decembrie 1989, toate forțele militare ce și-au început deplasările pe întregul teritoriu al țării au fost dislocate și coordonate spre dispozitive **exclusiv prin intermediul ordinelor MApN**, având în vedere că notele telefonice 38 și 39 stipulau expres că urmau a se executa **doar** ordinele date de la vârful instituției militare. Examinarea *jurnalelor de luptă* atașate dosarului arată că aceste note au fost primite și executate întocmai.

Începând cu **seara** zilei de 22 decembrie 1989 și **continuând cu noaptea ce a urmat**, la ordin, spre București au afluire în mod succesiv efectivele unor **unități militare din teritoriu**. În acest sens, **gl. Gușă Ștefan** a declarat în fața Comisiei Senatoriale, dosar nr. 241/J.I.4 (Stenograma nr.3 din 21.09.1993) că „*Am încercat să stăvilesc aceste cereri de a aduce la București mari unități care nu erau necesare (...) se dezorganiza sistemul de apărare al țării (...) Erau suficiente forțe în capitală și apoi, nu știam cine ne atacă, se vorbea despre teroriști, dar teroriștii nu se nimicesc cu regimente de tancuri (...) dar ca să vină Focșanii, Galații, Râmnicu-Sărat și Moldova e o mare greșeală (...) se descoperea poarta de est a țării (...) Culmea este că s-a spus că-i din ordinul meu.*” Într-adevăr, acest ordin de chemare spre București a efectivelor militare din teritoriu , nu putea fi dat de gl. Gușă Ștefan care în seara zilei de 22 decembrie 1989 și întreaga noapte ce a

urmat s-a aflat în sediul CC. În schimb, la Ministerul Apărării Naționale se afla întreaga conducere a armatei, în frunte cu **gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor și gl. Eftimescu Nicolae**. Fără implicarea directă a celor doi, ministru și șef al Direcției Operații, nu era posibilă punerea în mișcare a unor mari unități din teritoriu spre București.

Relevant pentru situația expusă este „*Tabelul cu efectivele și tehnica de luptă care au acționat în garnizoana București, în perioada 22-31 decembrie 1989 și la sediul Ministerului Apărării Naționale pentru paza și apărarea sediului, protecția conducerii provizorii a statului și respingerea și anihilarea elementelor teroriste*” (vol. 35, dos. nr. 11/P/2014– MApN, pg. 390).

Conform acestui tabel,

În dispozitivul de pază al **MApN** au existat, în afara forțelor proprii, **2173 militari cu 63 de tancuri, 49 de TAB-uri și 6 mitraliere AA** de la UM 01210 București, UM 01305 București, UM 01270 București, UM 01303 București, UM 01046 București, UM 01026 București, UM 01845 București, UM 01704 București, UM 01436 București, UM 01247 Galați, Academia Militară, UM 01085 Pitești, UM 01171 Buzău, UM 01031 Cernica.

La sediul fostului **CC al PCR** au fost **567 de militari, cu 10 TAB-uri**, de la UM 01026 București, UM 01305 București, UM 01908 București și UM 01051 București.

Piața și Sala Palatului – 418 militari cu 42 de tancuri și 3 TAB-uri de la UM 01220 București, UM 01060 București, UM 01046 București și UM 01842 Titu.

La TVR – 1591 militari cu 12 tancuri de la UM 01200 București, UM 01060 București, UM 01842 București, UM 01270 Focșani, UM 01065 Popești, UM 01303 Târgoviște, UM 01841 Caracal, UM 01845 Câmpia Turzii, UM 01248 Medgidia.

La Aeroportul Otopeni – 1174 de militari cu 14 tancuri și 1 TAB de la UM 01305 București, UM 01065 București, UM 01841 București, UM 01258 Râmnicu-Sărat, UM 01913 Otopeni și UM 01847 Boboc.

La Aeroportul Băneasa – 436 de militari cu 5 tancuri și 3 TAB-uri de la UM 01305 București și UM 01888 București..

La Radiodifuziunea Română – 476 de militari cu 1 tanc și 3 TAB-uri de la UM 01210 București și UM 01908 București.

În Piața Victoriei – 295 de militari cu 9 TAB-uri de la UM 01305 București, UM 01026 București și UM 01908 București.

La Palatul Cotroceni - 96 militari de la UM 01305 București.

La Palatul Primăverii – 150 de militari de la UM 01026 București.

La Palatul Telefoanelor – 244 de militari cu 12 tancuri și 8 TAB-uri de la UM 01210 București, UM 01305 București, UM 01046 București și UM 01026 București.

La Comandamentul Infanteriei și Tancurilor (CIT) – 190 de militari și 11 tancuri de la UM 01069 Brașov, UM 01727 Giurgiu și UM 01303 București.

La Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului (CAAT) - 390 de militari de la UM 01210 București, UM 01842 București, UM 01847 București, UM 01845 București și UM 01829 București.

La Centrul de Instrucție al Geniului – 140 de militari de la UM 01305 București.

La Comenduirea Garnizoanei – 43 militari cu 1 TAB de la UM 01918 București.

La Casa Centrală a Armatei - 30 de militari de la UM 01026 București.

La Academia Militară – 16 militari cu 4 tancuri de la UM 01046 București și UM 01230 Pantelimon.

La Depozitul Măgurele – 31 de militari de la UM 01210 București.

La Depozitul Domnești - 21 de militari cu 1 TAB de la UM 01210 București.

La Consiliul Popular al Sectorului 4 – 31 de militari de la UM 01305 București.

La Procuratura Militară – 13 militari de la UM 01026 București.

La Poliția Capitalei - 35 de militari ai Academiei Militare.

La Punctul de comandă de rezervă al MI – 70 de militari de la UM 01841 București.

La Penitenciarul Jilava – 51 de militari cu 2 tancuri și 5 TAB-uri de la UM 01305 București.

La Vila Postelnicu – 16 militari de la UM 01841 București.

La obiectivul Stejar – 43 de militari de la UM 01847 București.

La Școala Militară de Ofițeri de Securitate și Miliție Băneasa – 515 militari de la UM 01668 București, UM 01612 București și UM 01829 București.

La Unitatea Specială R – 116 militari de la UM 01667 București și UM 01270 București.

La Depozitul Brănești – 55 de militari de la UM 01230 București și UM 01270 București.

La Telegraful Central - 12 militari cu 1 TAB de la UM 01210 București.

Alte locuri de pe raza garnizoanei București - **1594 militari cu 2 TAB-uri** cu toții de la unități militare din București.

În concluzie, **doar în București**, în preajma obiectivelor importante (civile și militare), așadar **pe străzile capitalei, au desfășurat acțiuni de luptă, concomitent , 11032 de militari, cu 166 de tancuri și 108 TAB-uri**. Aceste forțe au aparținut unităților militare din **București**, dar și din **Galați, Pitești, Buzău, Cernica, Focșani, Târgoviște, Caracal, Câmpia Turzii, Medgidia, Otopeni, Boboc, Râmnicu-Sărat, Brașov și Giurgiu**.

Acțiunile de luptă s-au desfășurat în același timp cu paza și apărarea cazărmilor proprii, a depozitelor de armament și în caz de nevoie, cu îndeplinirea misiunii de bază, respingerea unei eventuale agresiuni externe. Pentru această categorie de misiuni au participat forțe militare , altele decât cele enumerate.

Analiza regulamentelor militare privind lupta cu blindatele grele, evidențiază că **Armata Română nu avea la nivelul anului 1989 prevăzută posibilitatea ca tancurile proprii să fie implicate în lupta de gherilă urbană.** Pe cale de consecință, nici militarii tanchiști nu erau instruiți să lupte în mediul urban împotriva unor formațiuni special pregătite pentru diversiune urbană, așa cum se acredita de la vârful de comandă al MApN că ar fi presupuși teroriști. Cu toate acestea, conducerea MApN a masat în București și în marile orașe ale țării un număr impresionant de **blindate grele**, fiind în deplină cunoștință de cauză asupra pericolului ce-l reprezenta un astfel de ordin. Opinia gl. Gușă Ștefan cu privire la aducerea efectivelor de tancuri în mediul urban, este în mod deosebit relevantă, având în vedere că acesta era un specialist în lupta cu blindatele grele, pregătirea sa de bază fiind de tanchist.

Efectivelor militare din stradă li s-au interpus cele ale **Gărzilor Patriotice.** Conform „**Documentarului privind acțiunile desfășurate de Statele Majore și Gărzile Patriotice pe timpul evenimentelor din decembrie 1989**” se desprinde că „**În perioada 22-28.12.1989 au participat la îndeplinirea diverselor misiuni peste 250.000 de luptători care au acționat independent sau în subordonarea unităților militare**” (vol. V - *Documente*, pag.83-90). Nu trebuie omiși **civili înarmați** cu arme militare, al căror număr nu se cunoaște, dar prin raportare la probatoriul cauzei, acest număr a fost în orice caz mare. Trebuie spus că probatoriul administrat nu a evidențiat fără dubii *cine anume a dispus* înarmarea organizată a populației civile.

Volumul 4 (pag.2-22) – „*Jurnale acțiuni de luptă*”, cuprinde **Registrul Istoric al Regimentului 20 Tancuri București**. În legătură cu misiunile de luptă executate de această unitate la data de **22.12.1989** se arată că „***În jurul orelor 18:00 s-a primit misiunea de luptă pentru apărarea sediului CC și Palatului Republicii, nimicirea elementelor din aceste sedii și punerea acestora la dispoziția organelor militare (...) Subunitățile de tancuri au plecat din cazarmă în jurul orelor 18:20 (...) Au ajuns în Piața Palatului 33 de tancuri (...) S-a deschis focul asupra inamicului din palat***”. Ordinul demonstrează că, la fel ca în cazul notelor telefonice **38 și 39** transmise anterior, conducerea superioară a MApN a ordonat misiuni de luptă, **fără ca în momentul emiterii ordinului să existe o situație reală de luptă**, cu atât mai puțin una care să impună trimiterea în centrul Bucureștilor a unor efective importante de blindate grele. **La orele 18:00, în Piața Palatului nu se trăgea**. Întregul probatoriu administrat a relevat că incidentele din această zonă au debutat la orele 18:30. În mod firesc se pune întrebarea de ce a fost emis un astfel de ordin. Avea conducerea MApN informații că în perimetrul *Pieții Palatului* urma să se deschidă focul? Mai mult, analiza ordinului supus discuției arată că acesta este **neclar, generator de confuzie**, atâta timp cât nu se precizează nimic concret despre inamicul care trebuia nimicit, situația tactico-operativă fiind complet ignorată. Și apoi, ce inamici se aflau în CC la acel moment, încât să fie necesară nimicirea lor **cu blindatele!? În realitate, ordinul este de-a dreptul criminal**, deoarece în *Piața Palatului*, la acea oră se aflau zeci de mii de revoluționari, dar și forțe militare deja instalate în dispozitiv. Gl.lt. Stănculescu Atanasie Victor, ministru al apărării în acel moment, știa că în perimetrul fostului CC se află mulți civili înarmați cu armament militar, fiind martor ocular al înarmării acestora cu armele abandonate de componenții Direcției a V-a din fostul DSS. Știa de asemenea faptul că tancurile trimise pentru „*nimicirea elementelor*” din CC și Piața Palatului aveau să ajungă în zonă pe timp de noapte. Aceleași concluzii sunt valabile și pentru generalul

Eftimescu Nicolae, fără a cărei contribuție, ca șef al Direcției Operații, nefiind posibilă deplasarea spre București a unor efective de blindate grele. În acest context, revine în atenție declarația martorului **Jilavu Gheorghe** care a relatat că la sediul MApN se discuta despre iminența unor acțiuni ostile ale unor forțe fidele fostului președinte, **încă din după-amiaza zilei de 22 decembrie**, când în București și în marile orașe ale țării era liniște.

Relatarea martorului Jilavu Gheorghe este confirmată și de declarația făcută de maiorul **Buzescu Dan** (UM 01913 Otopeni) care a spus. „*În după amiaza zilei de 22.12.1989, în jurul orei 15.00, am primit misiunea să formez o echipă cu care, la nevoie, să intervenim împotriva eventualilor teroriști care ar acționa în zona punctului de control*”. (vol. 2 – *Catastrofă aviatică 23.12.1989*, pag.147) Declarația a fost făcută la data de *20 ianuarie 1990*, așadar nu se pune problema ca ofițerul MApN să fi avut memoria alterată cu privire la ora primirii ordinului.

Astfel de informații, apărute și diseminate la primele ore ale după-amiezii zilei de 22 decembrie 1989, presupun fie că așa-ziii teroriști au fost atât de neprofesioniști încât și-au anunțat din timp intențiile, renunțând la elementul surpriză, fie că serviciile de informații ale armatei erau foarte eficiente și au aflat din timp despre acțiunile ostile ale dușmanului terorist. Prima variantă se exclude, iar cea de a doua presupune că se știa inclusiv faptul că efectivele așa-zişilor teroriști urmau a fi formate dintr-un număr restrâns de trăgători izolați, așa cum s-a acreditat după Revoluție. În aceste condiții, este nefiresc să masezi în jurul ministerului și în alte zone **sute de tancuri și TAB-uri**.

❖ În vederea unei eficiente edificări cu privire la folosirea blindatelor grele de către forțele armate ale României, a fost studiat „*Regulamentul Tc - 3 de luptă al subunităților de tancuri (batalion, companie, pluton, tanc)*” din data de **09.04.1988** (vol. XIV *Documente - anexă*). Analiza acestui regulament militar relevă că, prin capitolul intitulat „*Destinația și rolul subunităților de tancuri*”, se

stabilește că forțele blindate puteau îndeplini (la nivelul anului 1989) două tipuri de misiuni : în **lupta de apărare** și în **lupta ofensivă**. Pentru prima variantă, subunitățile de tancuri puteau „*să lovească inamicul în curs de afluire, prin acțiuni și trageri de la distanțe mari; să nimicească prin trageri directe blindatele, în special tancurile, mijloacele de foc și personalul inamicului, pe timpul apropierii și să oprească atacul acestuia; să limiteze pătrunderea acestuia, folosind cu iscusință manevra de foc și caracteristicile terenului; să participe la nimicirea trupelor de desant aerian și maritim*”. În lupta ofensivă, subunitățile de tancuri puteau „*să rupă apărarea inamicului, nimicind tancurile, blindatele, mijloacele de foc și personalul acestuia; să dezvolte impetuos ofensiva în adâncime; să forțeze din mișcare cursurile de apă (canalele), în cooperare cu subunitățile de infanterie; să urmărească impetuos inamicul care se retrage.*” Același regulament militar stipula că **unica** situație în care tancurile armatei române puteau acționa în mediul urban era atunci când executau „*Ofensiva pentru eliberarea localităților și zonelor industriale*”. Apoi, se arăta fără echivoc faptul că „*Localitățile, prin caracteristicile lor constructive și ale terenului pe care sunt dispuse, pot fi ușor adaptate pentru apărare și constituie obiective puternice în cadrul dispozitivului de apărare organizat de inamic pe teritoriul vremelnic ocupat*”.(articolul 462 din regulament) Rezultă, cât se poate de clar, că forțele blindate puteau fi folosite în misiuni de luptă reale DOAR dacă erau angrenate în lupta cu un inamic străin și DOAR după decretarea în prealabil a stării de **război**. În cazul particular, excepțional de folosire a blindatelor în mediul urban, era impusă ca premisă obligatorie **ocuparea unei părți a teritoriului României de către un inamic, se subînțelege străin.**

Așadar, folosirea în misiuni de luptă (în mod sistematic), în mediul urban, a unor efective numeroase de blindate, atât înainte cât și după 22 decembrie 1989, a fost ilegală, a contravenit regulamentelor militare și prin consecințele survenite

(raport de cauzalitate) la nivelul unei părți însemnate a populației a României, întrunește elementele *crimelor împotriva umanității*. Factorii militari de decizie (cei care au îndeplinit în mod succesiv funcția de ministru al apărării, șeful Direcției Operații, Șeful Comandamentului Infanteriei și Tancurilor) cunoșteau aceste aspecte, le-au încălcat cu intenție directă, pentru a-și atinge scopurile urmărite, scopuri devoalate pe parcursul expozitivului. Toate aceste conduite au fost acceptate de factorii politici de decizie, în intervalul de timp **16-31 decembrie 1989**.

Mai mult, analiza aceluiși regulament arată că în ipoteza specială a ducerii luptei în orașe , subunitățile de tancuri trebuiau să ducă lupta **fractionat, pe plutoane și tancuri** (așadar în număr mic sau chiar cu un singur tanc), nicidecum să fie masate în același perimetru mai multe **regimente** de blindate. Or, începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989, vârful decizional al MApN a ordonat afluirea succesivă a mai multor **regimente de blindate** spre aceleași perimetre urbane (cu suprafețe mici), pe timp de noapte și în condițiile lipsei totale de coordonare între aceste forțe, realități care au avut deznodământ tragic de foarte multe ori. Este vorba, în special despre zonele *Băneasa-Otopeni* și *CC- Palatul Republicii/Regal*. Probă în acest sens sunt consemnările *jurnalelor de luptă* atașate dosarului.

Situația prezentată impune concluzia conform căreia, în realitate, de la vârful de comandă al MApN, cu intenție, în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, s-a declanșat o amplă operațiune militară de inducere în eroare, unică în istoria națională prin complexitate, soldată cu consecințe tragice pentru populația României.

Drept urmare, pe fondul acestui gen de decizii ale vârfurilor de comandă din MApN, au survenit stările de fapt dramatice descrise în subcapitolul precedent. Ansamblul situației trebuie să includă **psihoza** sub imperiul căreia se aflau toate aceste categorii de forțe. Iar pentru instaurarea și amplificarea psihozei au contribuit